

60 43

H 7396

НОДИРА

ДЕВОН

ТОЛКЕНТ

〇一頁 目録 三

АКАДЕМИЯИ ИЛМҲОИ РСС ЎЗБЕКИСТОН

ИНСТИТУТИ ИЛМИИ ЗАБОН ВА АДАБИЕТ БА НОМИ
А. С. ПУШКИН

ШЕЪРҲОИ БА ЗАБОНИ ЎЗБЕКӢ
ВА ФОРСӢ-ТОҶИКӢ

НАШРИЕТИ АКАДЕМИЯИ ИЛМҲОИ РСС ЎЗБЕКИСТОН

ТОШКЕНТ-1963

ЎЗБЕКИСТОН ССР ФАНЛАР АКАДЕМИЯСИ
А. С. ПУШКИН НОМИДАГИ ТИЛ ВА АДАБИЕТ ИНСТИТУТИ

УЗБЕК ВА ФОРС-ТОЖИК
ТИЛЛАРИДАГИ ШЕЪРЛАР

Ю

Н-73

26

1967	ГБ УССР 27189
------	------------------

ЎЗБЕКИСТОН ССР ФАНЛАР АКАДЕМИЯСИ НАШРИЯТИ
ТОШКЕНТ. 1963

Мазкур китобда XVIII асрнинг иккинчи ярми ва XIX асрнинг бошларида яшаб, ижод этган талантили шоира Нодиранинг ўзбек ва форс-тожик тилларидаги шеърлари бор.

Асарнинг муқаддасида шоиранинг ҳаёти ва ижодий фаолияти тўғрисида қисқача характеристика берилган.

Китоб адабиётшунослар, олий ўқув юртлари филология факультетларининг ўқитувчилари ва ўқувчилари, аспирантлар ҳамда кенг китобхонлар оmmasига мўлжалланган.

Нашрга тайёрловчи
филология фанлари кандидати
МАҲБУБА ҚОДИРОВА

Масъул муҳаррир
АБДУЛАҲАД АЗИЗОВ (АНИСИЙ)

Нодира
Рассом Ҳ. Ҳасанова асари

НАШРГА ТАЙЕРЛОВЧИДАН

Сўнгги йилларда шоирамиз Моҳлар Ойим-Нодиранинг ўзбек, форс-тожик шеърларидан тузилган мукам-мал девонларининг нодир нусхалари топилиши клас-сик адабий меросни ўрганиш соҳасида қўлга киритил-ган ютуқларимиздан ҳисобланади.

Нодиранинг ўзбек ва форс-тожик тилларидаги шеър-ларидан иборат икки девони тахминан, XIX асрнинг иккинчи ярмида кўчирилган бўлиб, ҳозир Ўзбекистон ССР Фанлар академияси Беруний номидаги Шарқшунос-лик институти қўлёзмалар фондида сақланади. Булар-дан ташқари, яна Нодиранинг форс-тожик тилидаги ға-заллари шу институт фондидаги 660 ва 2090-сонли қўл-ёзмаларда ҳам учрайди.

Асарни нашрга тайёрлашда Нодиранинг ўзбекча шеърларини Шарқшунослик институти фондидаги шои-ранинг тўла бўлмаган 4182-сонли ўзбекча девони, шоир Нодимнинг ўғли Мусалламхон отанинг шахсий кутубхонасидаги Нодиранинг ўзбекча қўлёзма девони асос қилиб олинди ва яна бошқа баёзлар, айрим ҳавас-корларнинг қўлёзма дафтарларидан йиғилиб, ўзбекча ғазаллари бирмунча тўлдирилди.

Форс-тожик тилидаги ғазалларга эса шоиранинг 7766-сонли Макнуна девони асос қилиб олинди. Лекин биздаги бу ягона девон ниҳоятда қусурли экан. Китобда деяр-ли ҳар бир шеърнинг байт ёхуд мисраларида бирор нуқсонга йўл қўйилган. Биз ўчиб кетган ёки тамомлан-май қолган баъзи ғазалларни 660 ва 2090-қўлёзмалар-даги Нодиранинг тожикча шеърларига солиштириб, айрим тузатишлар киритдик. Бу ишимизда яқиндан ёр-дам берган марҳум Шарафутдинов Хуршиднинг хоти-расини абадий сақлаймиз. Девондаги котиб томонидан

кўчирилаётганда йўл қўйилган баъзи стилистик хато-лар, вазн бузилиши каби камчиликларни бартараф қи-лишда кўрсатган ёрдамлари учун муҳарриримиз А. Ази-зов (Анисий), Муйинзода ва Мухторов (Васфий)ларга ташаккур изҳор этамиз.

Китобни нашрга тайёрлашда ўзининг қимматли маслаҳатлари билан ўртоқлашган филология фанлари доктори Азиз Қаюмовга самимий миннатдорчилигимиз-ни билдирамыз.

Нодиранинг ўзбек ва тожик тилларидаги шеърлари унинг қўлёзма девонларидагидек, араб алифбоси тар-тибида тузилди.

Қўлингиздаги китоб дастлабки тажрибамиз бўлган-лиги учун баъзи хато ва камчиликлардан ҳоли эмасли-лиги мумкин. Ҳурматли китобхонларимиз бу нуқсонлар-ни бартараф қилишда ўз мулоҳазалари билан ёрдам беришларини илтимос қиламиз.

К И Р И Ш

Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг XXII съездида қабул қилинган улуғвор коммунизм қуриш Программасида жонажон Ватанимиз экономикаси, маданиятининг янада гуллаб равнақ топиш йўллари ёрқин чизиб берилди.

Жаҳон маданияти яратган ҳамма нарсаларни ўзида мужассамлантирган ва ривожлантирган коммунизм маданияти,—дейлади Программада,—инсониятнинг маданий тараққиётидаги янги олий босқичдир.

Совет адабиётининг вазифаларидан бири — ўтмиш маданий меросни, жумладан, адабий меросни марксча-ленинча таълимот асосида ўрганиш ҳамда унинг бой тажрибаларидан ижодий фойдаланиш билан бирга, кишиларга эстетик завқ бағишлайдиган илғор тенденцияларни ривожлантириш ва пропаганда қилишдир. Шу жиҳатдан ўзбек адабиёти тарихидаги хотин-қиз шоираларимизнинг адабий-бадиий мерослари маданиятимиз тарихини ўрганишда катта аҳамиятга эгадир.

Жамиятнинг ярмини ташкил этган хотин-қизлар ўтмишда асира, тутқун ҳолатда оғир кун кўрардилар. Лекин тарихда ўзларининг инсоний ҳуқуқларини талаб қилган ва ҳимоя этган ажойиб идрокли, шижоатли, маданиятпарвар адиба ва шоираларимизнинг булоқдай қайнаган ижодлари алоҳида диққатга сазовордир. Улар мазлум ва забун хотин-қизларнинг бутун руҳий фожиаларини, давр исканжасида чеккан изтироб ва қайғуларини сўнмас шеърларида тараннум этдилар.

Фаридуддин Аттор томонидан мақталган балхлик шоира Робиа, шунингдек, Исматий ва Ойша Самарқандий (XI аср), Маҳастий Хўжандий, Ситтихоним Мутриба (XII аср), Жаҳон Хотун (XIV аср), улуғ Жомий,

Навоий тилга олган Мунажжима ҳамда Меҳрийлар, Бобир мирзонинг қизлари — Гулбаданбегим ва Гулчеҳрабегимлар, XVI—XVII асрларда яшаган Нуржаҳонбегим ва Зебуннисобегимлар, XVIII аср охири — XIX аср биринчи ярмиларида яшаб, ижод этган ва ўзбек классик адабиётида ёруғ юлдуздай порлаб турган Нодира, Увайсий, Маҳзуна каби лирик шоиралар, XIX аср охири ва XX аср бошларида яшаган Муаззамхон, Нозимахоним каби шоиралар ва ҳали бизга номлари, ижодлари номаълум бўлган яна қанча-қанча адиба ҳамда шоираларимиз шулар жумласидандир. Афсуски, чексиз жафо чеккан кўпгина мазлума шоираларнинг асарлари ва улар ҳақидаги манбалар ислом динининг шафқатсиз, антигуманистик қонунларига қурбон қилинган, ё тамомила йўқотиб юборилган.

Лекин даҳшатли тўсқинликларга қарамасдан ўз даврида юксак дид билан ижод этган айрим шоираларнинг девонлари тузилган, шеърлари тазкира ва мажмуаларга киритилган. Улар адабиёт шинавандалари томонидан таҳсин ва тақдирга сазовор бўлган.

Феодализмнинг мудҳиш ва бўғиқ шароитида етишган бу шоиралар ислом идеологиясининг хотин-қизларга ҳақоратли муносабатда бўлишига қарамай, ўз истеъдодлари ва жасоратлари туфайлигина юксак ижодий мавқега эришганлар.

Ўзбек классик поэзиясида ўзининг юксак табиати ва рангин ғазаллари билан машҳур бўлган шоиралардан бири Нодирадир. У, XIX асрнинг биринчи ярмидаги Қўқон адабий мактабида, том маъноси билан устозлик ва адабий раҳбарлик даражасига кўтарила олган қудратли ижодкордир.

Нодира ижодида даврнинг машаққатли ҳаёти, энг ибтидоий инсоний ҳуқуқлардан маҳрум бўлган маъсума аёлларнинг нола-фарёдлари ҳамда эркин нафас олишлари учун бўлган умид-орзулари ғоят юксак маҳорат ва жўшқинлик билан куйланган.

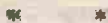
Замонасининг ҳақсизлигини, феодал тузумининг даҳшатли урф-одатларини кузатиб борган оқила шоирамиз юксак инсоний идеалларни куйлаш билан бир қаторда, кескин танқидий сатрларда жамиятдаги салбий ҳодисаларни фош қилади: исломнинг қотиб қолган «ахком»ларидан кулади, тарки дунё қилган бағри тош зоҳидларни, хурофотга берилган руҳоний гуруҳларни масхара-

лайди, уларнинг ахлоққа ва инсофга зид бўлган феъл-атворларини очиб ташлайди. Ўз даврининг оғир ша-роитидаги пасткашлик ва разолатлардан нолиган шоира ёмонликни инкор этиш орқали яхшиликни, инсоний фазилатларни улуғлайди. Шунинг учун ҳам биз унинг жўшқин ғазалларида ватан, халқ, дўстлик, вафо, севги каби ҳаётий мотивларни ҳаяжон билан тарона қилин-ганини кўрамиз.

Нодира замона фозиллари ва оддий халқ орасида зўр ҳурматга сазовор бўлди, улуғланди. Шоиранинг халқимиз руҳига ҳамоҳанг ҳаётбахш ғазаллари юз йил-дан ортиқроқ давр ичида халқ қўшиқлари ва классик мақомларда куйланиб келиши шоира ижодининг нақа-дар оммалашганидан далолат беради.

Нодиранинг ижоди кўпгина адабиётшунослар ва шоирларнинг диққатини ўзига тортди. Шоирлар-дан Садриддин Айний, Ғафур Ғулом, Лутфулла Олим, Ўткир Рашид, Музайяна Алавия ва атоқли олимлардан Олим Шарафутдинов, профессор Воҳид Зоҳидов, фило-логия фанлари доктори Азиз Қайумов ва Тўхтасин Жа-лоловлар томонидан Нодиранинг ҳаёти ва ижоди тўғри-сида илмий мақолалар ёзилди. Ўқув қўлланмаларида қисқача библиографик маълумотлар берилди, ғазалла-ридан намуналар келтирилди.

Икки тилда ёзган шоира Нодиранинг ижодий меро-си ҳозиргача фақат бир томонлама ўрганилган. Шоира ижодининг катта қисмини ташкил этган форс-тожик ти-лидаги ғазаллари ҳалигача адабиётчиларимизнинг диқ-қат марказидан четда қолиб келган. Биз масаланинг шу томонига яқиндан ёндашиб «Нодира ҳаёти ва ижо-ди»ни ўрганишга бағишланган ишимизда шоиранинг ўзбек тилидаги мавжуд ғазаллари ва янги топилган тожик тилидаги ғазаллари юзасидан илмий текшириш ишлари олиб бордик.

Нодиранинг адабий мероси ҳам сон жиҳатидан, ҳам ўзининг салмоғи, мазмуни ва нафосати жиҳатидан клас-сик поэзиямизда жуда муҳим ўрин эгаллайди.

Бизга унинг бутунлигича сақланиб келмаган битта ўзбекча девони маълум эди, холос. Бу қўлёзма Ўзбекис-

тон ССР Фанлар академияси Беруний номидаги Шарқшунослик институти фондида сақланади. Бунда Нодиранинг девон тартибида « ۛ » (Д) ҳарфигача бўлган 109 (ёки 1704 мисра) ғазали жамланган, булардан 81 таси ўзбек ва 28 таси тожик тилларида «Нодира» тахаллуси билан ёзилгандир. Шулар орасида шоир Нодимнинг бир ғазали ва Амин деган шоирнинг форс-тожик тилида ёзилган бир ғазали, иккита рубойи бор¹. Яна бу девонда XIX аср охири ва XX аср бошларида яшаб ижод этган Нодимнинг Нодиранинг ўзбекча ва тожикча ғазалларига қилган тахмислари бор. Нодимнинг бу тахмислари яна 4179-сонли «Баёзи Нодим» да ҳам учрайди.

Шоира ўзбекча девонининг муқаддимасида ўзининг биографиясига оид баёзи бир муҳим маълумотларни беради. Масалан, у ўзининг лақаби Комила бўлганлигини баён этиб, шундай деб ёзган эди: «Аммо баъд бу қоилаи маҳжуба ва толибаи маҳжуро, ишқу муҳаббат зумрасига шомила ва шариат аҳкоминда омила ал мулаққаб бил Комила андоғ баёни ҳол изҳори мофи-л-бол этарким...»². Лекин унинг девонида ва бизга маълум бўлган шеърлари орасида Комила тахаллуси билан ёзилган бирорта ғазали то сўнгги вақтгача учрамаган эди. Кейинги изланишларимиз натижасида Ўзбекистон Фанлар академиясининг Тарих музейи архивида сақланаётган, XIX асрнинг ўрталарида кўчирилган, Фазлий шеърлари тўпланган қўлёзманинг охириги варақларида Нодиранинг Комила тахаллуси билан ёзилган 19 (яъни 328 мисра) ғазали топилди. Булардан 11 ғазал ўзбекча, 8 таси тожикчадир³.

¹ ЎзССР ФАШИ қўлёзмаси, № 4182. Бу асарда Нодиранинг ғазаллари 1—52-варағигачадир. Охириги ғазали 6 байтдан иборат бўлиб, тахаллуси йўқ. Қўлёзманинг 53—155-варағигача шоир Нодимнинг ўзбек ва форс-тожик тилларида ёзган ғазал, рубой, фард, мувашшаҳ, мухаммас, марсия ва тарихлари ҳамда Саъдийнинг рубойлари, Рожий, Махмур, Амирий, Увайсий, Толиб, Комий каби шоирларнинг ғазал ва мухаммаслари ва уларнинг шеърларига боғланган мухаммаслар, асарнинг 155—229-варағигача «Шабистони хаёл» асари мавжуд. Нодиранинг ўзбекча девонининг илмий таърифи филология фанлари доктори А. Қаюмов томонидан «Ўзбек тили ва адабиёти масалалари» журналидаги «Нодира» сарлавҳали мақоласида берилган. 1958, 1-сон, 35-бет.

² Нодира девони, ЎзФА ШИ қўлёзмаси, № 4182. 2-варақ.

³ Бу қўлёзма Тарих музейи фондида сақланади. Қўқон қорози-га майда насталиқ билан ёзилган, 138-варақдан иборат. Китобнинг

1962 йил декабрь ойида наманганлик шоир Нодимнинг ўғли Мусалламхон отанинг шахсий кутубхонасида Нодиранинг яна бир ўзбекча қўлёзма девони борлиги аниқланди.

Девонда шоиранинг 180 шеъри жамланган бўлиб, булардан 136 таси ўзбек тилида ва 44 таси форс-тожик тилида Нодира тахаллуси билан ёзилгандир. Қўлёзманинг 271, 342 ва 344-бетларида шоиранинг Комила тахаллуси билан ёзган икки ғазали ва бир таржиъбанди ҳамда бир таркиббанди бор. Ғазаллар орасида Нодиранинг 103 банддан ташкил топган 11 мухаммаси, 11 бандлик икки мусаддаси, 5 бандлик бир мусаммани, 11 бандлик бир таржиъбанди, 8 бандлик бир таркиббанди ва 10 бандлик бир фироқномаси ҳам мавжуд. Бу янги девондаги шеърлардан баъзилари Нодиранинг 4182 рақамли тўла бўлмаган ўзбекча девонига кирган. Масалан, ўзбек тилидаги 136 та ғазалдан 61 таси ўша девонга киритилган бизга маълум асарлар бўлса, 75 таси, яъни 1930 мисраси янги топилган шеърлардан иборат.

Девон Нодира томонидан ёзилган каттагина сўз боши билан очилади. Дебочада шоира ўзининг шахсий ҳаёти ва ижодий, ижтимоий фаолияти тўғрисида қимматли биографик маълумотлар беради. Нодира ўз атрофидаги олима, фозила ва шоираларнинг ташаббуси билан ўзбекча шеърларини девон тартибига солиб жамлаганлиги тўғрисида шундай деб ёзади: «... Фурқат айёмида ҳам хаёл базмида висол маҳфилини тасаввур қилиб, анинг ёди била ҳасби ҳол айтишур эрдим. Ва бу васила бирла ғазал ва мухаммас ва рубоий машқиға қоғозпоралар тўлди. Ва ҳар кимки ул пораларни мутолаа қилди мақбули табиати бўлди. Охириламр хизматимда ҳамнишин олима афифалар ва мулозиматимда фозила ҳамсуҳбат шарифалар бир кун тазарруълар била илтимос қилдиларким, бул табиатзодаларининг паришон қолғони ошуфталиғдин ўзга натижа бермас ва бу жаридалар ҳаводис тундбодидин паришон бўлмағонда девон тақлидида жам қилиб тартиб бирла ёзилса зебо ва мустаҳсан бўлғусидур... Ночор ул нодиратабъ

123-варағидан то 133-варағигача 10 саҳифа йиртилиб кетганинг учун бундаги ғазаллар номаълум. Аммо Нодиранинг «Комила» тахаллуси билан ёзилган ғазаллари 134-варағидан бошлаб то 138-варақчага боради, охири яна йўқ.

маъсумалар ва ул афифаи муҳтарамаларнинг савоб райиларин маъқул ва мақбул билиб, жамъ этмоғига иқдом кўргузуб, ихтимом ва саъйи тамом бирла ҳар баҳрини ўз маҳаллида сабт қилдим. Тартиб бирла ҳар қайсиси ўз ерида марбут бўлунди. Шоядки аҳбоблар ва соҳибдил улул албобларга манзури назар бўлуб, дуои хайр бирла ёд қилғайлар» (7—8-бетлар).

Девонда шоиранинг шеърлари 13—63, 224—301 ва 342—356-бетларда бўлиб, қўлёзманинг 65—221-бетларида эса Хотиф, Ҳозик, Гулханий, Беҳжат, Мискин, Дабир, Мушриф, Фазлий, Адо каби шоирларнинг Умархон вафотига ёзган қасида ва марсиялари, Нодиранинг ижтимоий фаолиятига бағишланган қасида ва тарихлар мавжуд.

Девоннинг 184—223 ва 325—341-бетларида шоирамизнинг замондоши шоир Нодирнинг ҳали жамоатчиликка маълум бўлмаган ғазаллари бор. Ҳозиргача бизга Нодирнинг Нодирага бағишлаб ёзилган «Ҳафт гулшан» номли достони маълум эди, холос. Бу девондаги унинг шеърлари янги асарлардир.

Нодиранинг шеърларида унинг навоиёна ва бедилона бадий услуби кўзга ташланиб туради. Лекин шу вақтгача Навоий ва Бедил каби мутафаккирларнинг асарларига шоиранинг ёзган мухаммаслари бизга маълум эмас эди. Девоннинг 279-бетида Нодира Навоийнинг «Кўнгул жон бирла бўлди ҳамроҳинг, мен дард ила турдум» деб бошланган 8 байтдан иборат ғазалига боғлаган мухаммаси киритилган. Худди шунингдек, Нодира Бедилнинг «Илоҳй бори тамкин деҳ рами ваҳши нигоҳонро» деб бошланган 6 байтли ғазалига ҳам тахмис қилган. Девон ким томонидан ва қачон кўчирилгани маълум эмас. Ҳар ҳолда XIX асрнинг охирида кўчирилган бўлса керак, деб тахмин қилинади.

Филология фанлари доктори С. Иброҳимов Адабиёт музейига Нодиранинг бир неча ўзбекча ва тожикча ғазаллари тўпланган, 1926 йили Андижонда халқ қўлидаги қўлёзма манбалардан кўчириб олинган дафтарини тақдим этди. Шоиранинг бу дафтардаги 500 мисрага яқин ғазаллари орасида мусаддас, мусамман ва таржиъбандлари ҳам бор.

Шунингдек, яна Адабиёт музейи архивида Нодиранинг шоир Маҳжур томонидан тўпланган 180 мисрага яқин ғазаллари ёзилган дафтари ҳам сақланади. Юқо-

مقصود ما به جا کین
کینین بیک

فانی اندر این عشق سر
که کند و از آن بیک

سپیش بگوید که از این
ای مادد و افش

که بگوید که ایله انا
ایله انا محب و انا

بیکانه عشق آخره عشق اوله اندر
بیکانه او بیکانه

خوش دور کین زین عشق
لاغر و کین

توت غیری که از کین
که سر بر او افش

و عشق کین عشق
آورد و بر او

بالین و ز ما که عشق
خودش و از عشق

که طعنه نمیاید
عالم ایینه بولاش

рида қайд этилган манбалардаги ғазалларнинг ҳаммаси Нодиранинг ўзбекча девонини тўлдирувчи янги асарлардир.

Шоиранинг ўзбек тилида ёзилган яна бир қанча ғазалларини баёз ва мажмуаларда учратиш мумкин.

Шундай қилиб, ҳозирча биз Нодиранинг тўрт минг мисрага яқин Нодира ва Комила тахаллуслари билан ёзилган ўзбек тилидаги ғазалларини йиғишга муваффақ бўлдик.

Нодиранинг ҳаётини ўрганишда унинг замондоши Увайсийнинг «Воқеоти Муҳаммадалихон» номли шеърӣ ҳикояси диққатга сазовордир. Адабиётшуносларга шу вақтгача шоиранинг тахаллуси Нодира ва Комила эканлиги маълум эди. Филология фанлари доктори А. Қаюмов Увайсийнинг юқоридаги асарига асосланиб, шоиранинг тахаллуси Макнуна ҳам бўлганлиги ҳақида маълумот беради.

Увайсий шундай деб ёзади:

Шоҳлар орасидадур Умархон,
Бир неча замони сурди даврон.

Маҳпора эди анинг заифи,
Макнунду тахаллуси латифи...

Фарзандларидин ўлди пайдо,
Муҳаммадалихон оти бар аъло⁴.

Шунга асосан биз Макнуна номида ёзилган асарларни текширишга киришдик. Ниҳоят Нодиранинг Макнуна тахаллуси билан ёзилган тожик тилидаги шеърларидан иборат мукаммал девони топилди. Девон Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг Беруний номидаги Шарқшунослик институти фондида сақланади⁵. Бу асар XIX асрнинг охирида кўчирилган бўлиб, шоиранинг Макнуна тахаллуси билан тожик тилида ёзилган беш минг мисрадан ортиқроқ ёки 333 ғазалини ўз ичига олади. Девоннинг дебочаси сарой ходимларидан бўлган

⁴ А. Қаюмов, «Ўзбек тили ва адабиёти масалалари» журнали, 1958, 1-сон, 38-бет.

⁵ ЎзССР ФА ШИ қўлёзмаси, инв. № 7766, 1—132 varaқ. Бу янги девон топилгани қуйидаги газеталарда эълон этилди: «Нодиранинг янги шеърлар тўплами топилди», «Ўзбекистон маданияти», 1959, 4 март; «Нодиранинг янги девони топилди», «Қизил Ўзбекистон», 1959, 18 март; «Находка молодого ученого», «Правда Востока», 1959, 24 март; «Под псевдонимом «Скрытая», «Ташкентская Правда», 1959, 10 май.

بهر چه دست لب و دندان او چون بگذرد خیال و درلم و از زوی و آغاش و او و اول من است و بقیه از لطف آن تن پاک چو عسل بهای بروی او چند از جفای هر و پناه او را بجز از خسته که نونه هر	از هر دو دیده نو تو هر جان و ارکان و دل و جان و هر همراه او دیده که مان و هر هر قطره که لبش از نخلان و شاید که بکشد که میان و هر ز روی چشم که لبش خوانا از جفت پناه و هر همچون تافته دوران و
بکشد جان به تاز و لبش زمرت بند ز شوخ جهان	نه کل خازار خاری تازه نه دشت فیه امر و شکار تازه

ازین

ва шу девонни кўчирган номаълум бир шоир томонидан ёзилган. Девоннинг охириги бир неча варақлари йиртилиб, йўқолиб кетганлиги учун унинг ким томонидан ва қачон кўчирилганлигини аниқлаш мумкин бўлмади.

Сўз боши авторининг ёзишига кўра, бу девон Амир Умархон вафотидан кейин Нодиранинг буйруғига асосан мажмуа қилиб тўпланган. Унда шундай дейилади:

«...Шу мусибат чоғида унинг ёқимли мастураси, ифбатли маҳбубаси, салтанат паноҳида ва ҳашамат чодирида тарбия топган насаб ва камол денгизининг гавҳари, иззату иқбол садафининг дурри ноёби, фуқаро ва халқпарварлик ишида катта-кичикка мусаллам бўлган, дилга ёқимли шеърлар ёзиш ва тушунишда минг ақлли эркаклардан ортиқроқ бир хотин. Унинг яхши хислатлари ва мақтовга лойиқ сифатлари ҳаддан зиёда ва санокдан ташқаридир. Лекин тузини кўп ичган менингдек қулга, ул ифбат ҳарамининг мастураси тўғрисида бундан ортиқ сўзлаш одобдан узоқ бўлгани сабабли, сўзимни қисқартирдим. Хуллас, ул хотинлар тожи, иззат ва улуғлик парданишини, баъзи-баъзида, хурсандлик ва юрак ўти алангаланган чоғларда, олий табиатидан чиқариб ранг-баранг шеърлар ёзар эди. Озгина вақтда кўп пароканда ғазаллари йиғилиб қолди. Шунинг учун унинг олий фармони билан ул шеърлар шу «мажмуа» га жамъ ва дарж қилинди... Шеър ва адабиётга, чуқур маъноларга тушунадиган қуллари ва табиати юқори хизматчиларининг маслаҳатлари билан ул жаҳон паноҳ ифбат садафида яширинган гавҳарнинг тахаллуси «Макнуна»⁶ деб муқаррар этилди»⁷.

Девон муқаддимаси ва ундаги шеърлар Қўқон қоғозига оддий насталиқ хати билан йирик қилиб ёзилган. Ғазаллар алифбо тартибида, икки қатордан жойлаштирилган, атрофлари олтин ҳал ва кўк чизиқлар билан зийнатланган. Қитоб 132 варақдан иборат, саҳифалар ва муқоваси яхши сақланган. Муқова кейинчалик қилинган бўлиб, икки жойида тилла суви билан нақшланган ўйма муҳрда ۱۳۲۹ ماحمد صاحب деб ёзилган. Бу эса китоб

1911 йилда муқоваланганини кўрсатади. Лекин девон тугалланмай қолган.

⁶ Макнуна — яширинган, махфий маъносида.

⁷ УзФА ШИ қўлёзмаси, инв. № 7766, 3—4-варақлар.

Девондаги охирги ғазал:

Ҳамчу бў маҳрум аз гул аз танат оғушҳо,
Чув ҳаёли рафтаи мӯи миёни кистӣ.

байти билан тамом бўлади. Девоннинг кейинги саҳифа-сидаги байт «کشته دالها» сўзи билан бошланиши кўр-сатилган.

Девон бир қанча нуқсонларга эга. Масалан, унда баъзи мисралар ўчиб кетган, ёки котиб томонидан хато кўчирилган, баъзи камчиликларга йўл қўйилган. Булар ҳақида ушбу асарнинг «Иловалар» қисмида сўзланади.

Текшириш натижасида, Нодиранинг бизга маълум бўлган 4182-сонли девонидаги форс-тожик тилидаги ғазалларидан 26 таси шоиранинг 7766-сонли янги топилган девонига киритилган. Лекин аввалги тўпламдаги тожикча шеърларига Нодира таҳаллуси қўйилган бўлса, тожикча девонига киритилган худди шу ғазалларига Макнуна таҳаллуси қўйиб ўзгартирилган. Шунингдек, яна Нодиранинг Комила таҳаллуси билан ёзилган ғазаллари ҳам тожикча девонига Макнуна таҳаллуси билан киритилган.

Биз юқорида Нодиранинг янги топилган ўзбекча девонида ҳам шоиранинг форс-тожик тилида Нодира таҳаллуси билан ёзилган 44 та ғазали борлигини эслатиб ўтган эдик. Ана шундан 30 таси шоиранинг Макнуна девонига киритилган.

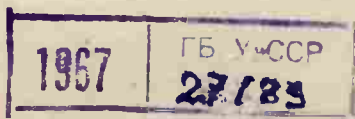
Шоиранинг Комила ва Нодира таҳаллуси қўйилган форс-тожик тилидаги шеърларини янги топилган тожикча девонидаги худди шу ғазалларга солиштириб кўрар эканмиз, унда фақат таҳаллус алмашилишини, ёки охирги байтлардаги мисраларнинг ўзгаришини кўра-миз.

Масалан, Нодиранинг ўзбекча 4182-сонли девонидаги «Боз месўзад дилам чун шамъ базм аз рафтанат» деб бошланган ғазалида:

Лаъли ҳамўшат дар суҳан хуни малоҳат рехта,
Найрангу айёри бувад аз Нодира дил бурданат —
[28a]

деб ёзилса, 7766-сонли Макнуна девонига кирган худди шу ғазалининг охирги мисрасида:

Лаъли ҳамўшат дар суҳан хуни малоҳат рехтанд,
Найрангу айёри бувад Макнунаро дил бурданат —
(21a)

деб ёзилган. Яна Комила тахаллуси билан ёзилган «Сурх» радифли ғазалнинг охири мисраси:

Чун Комила бинозам бар ҳусни он шакарлаб,
К-азз васфи лаъли ў шуд дар коми ман забон сурх—
(1376)

деб ёзилса, 7766-сонли Макнуна девонига киритилган худди шу ғазалнинг охири мисраси қуйидагича ёзилган:

Макнуна мебинозам бар ҳусни он шакарлаб,
К-азз васфи лаъли ў шуд дар коми ман забон сурх.
(466)

Демак, бу девон шоиранинг ўзи ҳаёт вақтида, унинг фармони ва адабиёт аҳллариининг ташаббуси билан мажмуа қилиб тўпланганлиги учун, унга кирган Нодира ва Комила тахаллусли ғазалларга Макнуна тахаллуси қўйиб ўзгартирилган.

Улуғ шоирамизнинг ижодий меросини тўла аниқлашга тўсиқ бўлиб келган сабаблардан бири, унинг тахаллуси ҳақида турли ривоятларнинг тарқалиши бўлди. Ҳозир юқоридаги мўътабар қўлёзмаларга биноан шоиранинг дарҳақиқат Нодира, Комила ва Макнуна деган уч тахаллус остида ягона бир сиймо эканлиги аниқланди.

Нодиранинг Макнуна тахаллуси билан ёзилган форс-тожик тилидаги шеърларини Шарқшунослик институти фондида сақланаётган баъзи баёзларда ҳам учратиш мумкин. 660-сонли баёзда Макнуна тахаллуси билан ёзилган 250 ғазал мавжуд. Яна 2090-сонли қўлёзмада ҳам Нодиранинг форс-тожик тилида Макнуна тахаллуси билан ёзилган ғазаллари бор. Бу китобнинг боши ва охири йиртилиб кетганлиги учун шоиранинг фақат 90 та ғазали қолган.

Бу манбалар Нодиранинг форс-тожик тилида ҳам жуда бой адабий мерос қолдирганини кўрсатади. Лекин форс-тожик тилида ёзилган шеърлари сўнгги вақтгача адабиётчиларимиз томонидан яхши ўрганилмай келди. Талантли шоиранинг форс-тожик тилидаги ғазаллари ҳам ғоя, ҳам мазмун жиҳатидан ўзбек тилидаги ғазалларидек юксак даражада ёзилганлиги учун, шоира ижодини яна ҳам кенг ва тўлароқ ўрганишда катта аҳамиятга эгадир.

Нодиранинг форс-тожик тилида, худди ўзбек тилидагидек гўзал, таъсирли шеърлар ёзиши бежиз эмас эди.

Чунки Урта Осиё халқларининг адабиёт аҳллари, шу жумладан, биринчи навбатда, ўзбек адабиётининг буюк намоёндалари традиция сифатида форс-тожик тилларига ҳурмат билан қараб, тожик тилини мукаммал ўрганишни ўзларига шараф деб билар эдилар. Бу ҳақда машҳур совет олими профессор Е. Э. Бертельс қуйидаги фикрларни ёзган эди:

«Лекин XV асрдан бошлаб адабиётнинг ўзбек тилида ривожланиши, форс ва тожик тилида мавжуд бўлган адабиётлар шу вақтдан бошлаб, фақат Урта Осиёда яшовчи тожик аҳолисининггина бойлиги бўлиб қолмай, у ўзбек халқига ҳам мансуб эканлигини кўрсатади. Форс-тожик тили ҳамон ўзбекларнинг иккинчи адабий тили бўлиб қолаверади.

Форс тили мактабларда ўрганилди, форс классик адабиётини билмаган кишилар ўқимишли киши ҳисобланмас эди. Ҳатто, Аминхўжа Муқимий сингари халқ шоирлари ҳам ўз она тили билан бир қаторда форс тилини ҳам эгаллаб, бу тилда анча дуруст шеърлар ёза олганлар. XIX асрдаги Урта Осиё халқлари адабиётини ўрганишда бу ҳолни ҳисобга олиш ва ўзбек-тожик адабиёти тарихини ёзишда ҳар икки адабиётнинг бири-биридан ажралиб қолмаслиги учун ҳар иккиси устида баробар иш олиб боришга тўғри келади»⁸.

Демак, ўзбек ва тожик адабиётлари ўртасида асрлар бўйи давом этиб келган қардошлик муносабатлари XVIII—XX асрлар Қўқон адабий ҳаётида ҳам давом этди ва мустаҳкамланди. Ўзбек ва тожик халқлари орасидаги ижтимоий ва сиёсий қардошлик ҳар икки халқнинг маданий ва адабий ҳамкорлигига ҳам ижобий таъсир кўрсатди⁹.

Нодира ҳам ижодий камолатида классик адабиётнинг традицияларини изчил давом эттирди ва ўзбек, форс-тожик тилларида ажойиб ҳаётий шеърлар ёзди. Бу билан ҳар икки халқнинг дўстлиги, ҳамжиҳатлиги ва бирдамлигини намоён қилди.

Шундай қилиб, Моҳлар ойим — Нодиранинг ўзбек ва тожик тилларида ёзилган ўн минг мисрадан ортиқроқ ғазалларини тўпладик. Бу эса, шоира ўзининг сермазмун, маҳсулдор ижоди билан ўзбек ва тожик классик

⁸ Е. Э. Бертельс, Персидская литература в Средней Азии, Советское востоковедение, т. V, М.—Л., 1948, стр. 227.

⁹ А. Қайумов, Қўқон адабий муҳити, 355-бет.

адабиёти хазинасини янада бойитишда катта ҳисса қўшганлигидан далолат беради.

* * *

Нодира XVIII асрнинг охириги чораги (тахминан. 1791-92 йиллар)да Андижон ҳокими Раҳмонқулибийнинг оиласида дунёга келди. Унинг асли исми Моҳлар ойим бўлиб, ёшлигиданоқ ўзининг ҳусни, ўткир зеҳни, нозик, хуш табиати билан танилган эди. У ўзининг истеъдодини кейинчалик шундай деб таърифлади:

Дар хаёли дили Макнуна саводи азал аст,
Фаҳм лояфаҳму, ҳис беҳабару, нотиқа лол¹⁰.

М а з м у н и:

Макнунанинг дилида, хаёлида шундай табиий бир
уқув борки,
Уни фаҳм тушунолмайдди, сезги ундан хабарсиз,
тил ҳам бу ҳақда сўзлашдан ожиз.

Ҳассос ва ҳаётсевар шоиранинг қалби севгининг илҳомбахш булоқларидан фойз олади. У тожик тилида «Омад аз гарди раҳ чу боди шамол» деб бошланган ғазалида шеърятга бўлган муҳаббатини содда ва самимий тилда ҳикоя қилади. Шоира «Эй танграм, менга ғазал ниқобидан маъно жамолини кўрсат. Макнунанинг дили ғоят паришон, шоядки, ундан бир тасалли топса» деб ғазалнинг чуқур мазмунга эга бўлишини орзу қилади.

1807 йилда Нодирага ғойибона мафтун бўлиб қолган Марғилон ҳокими Умархон унга уйланади. Бу воқеанинг жонли гувоҳи тарихчи Ҳакимхон тўра бундай деб ёзади:

«...Ул вақтда Андижон ҳукумати Раҳмонқулибий амир Олимхонни тоғаси эрди, анга тааллуқ эрди. Раҳмонқулибийнинг пардаи исматида бир қизи бор эрди, исми Моҳлар ойим эрди. Амир Олимхон хоҳладиким, ул мухаддарани амир Умархонни ақди никоҳига киргузса. Маъсумхон тўрани бениҳоят ҳадя бирла юбордиким, Умархонни Андижонга олиб бориб, ақди никоҳ қилиб,

¹⁰ Макнуна девони 7766, 100а varaқ. Уқувчиларимизга ўқишга қулай бўлсин учун бундан кейинги мисолларимизда ўзбекчасига 4182-қўлёзманинг, тожиқчасига эса Макнуна девонининг саҳифаларини ёнма-ён қўйиб кетамиз.

Марғилонга келтириб қўйиб келгил, деб рухсат берди. Маъсумхон тўра Марғилонга келиб, шаҳзода Умархонни домодлиққа таклиф қилиб, Андижонга олиб бориб яхши соатда ул авжи салтанатни ноҳиди буржга ақд боғладилар. Амир Умархон ба чанд кун айшу ишратга машғул бўлди, ба чанд вақтдан сўнг фарзанди муштари саодат вужудга келди, ул шаҳзоданинг исмини Муҳаммад Алихон қўйдилар»¹¹.

Бу даврда Қўқон хонлигининг маркази Қўқон шаҳри бўлиб, унда ўзининг золимлиги, шафқатсизлиги ва босқинчилиги билан ном чиқарган Олимхон ҳукмронлик қилар эди. Олимхоннинг олиб бораётган сиёсатидан норози бўлган оппозицион кайфиятдаги феодал гуруҳлар уни ҳокимиятдан йиқитиб, ўрнига укаси Умархонни ўтказиш ниятида эдилар. Бу планни амалга оширишга 1811 йилда қулай имконият туғилади. Қўшин Олимхон бошчилигида Тошкентда эди, бир гуруҳ феодал ва аскар бошлиқлари Умархонни олиб тўсатдан Қўқонга қайтадилар ва аскар бошлиқларидан Ирисқулибий, Жумабой қайтоқилар «Олимхон ўлди, замон подшоҳлиги амир Умархонники», деб овоза кўтарадилар ва Умархонни хон деб эълон қиладилар. Ёлғиз қолган амир Олимхон бу хабарни эшитиб, Қўқонга қайтаётганида, Сирдарёдан ўтгач, Бодомчашма деган жойда Умархон қўйган соқчилар томонидан ўлдирилади.

Шундай қилиб, Умархон ўз акаси Олимхонни ўлдиртириб, Қўқон тахтини эгаллагандан кейин Нодири Қўқонга келтирилган бўлса керак. Бундан сўнг, унинг бутун умри Қўқон шаҳридаги адабий ҳаёт доираси билан боғланиб қолади.

Қўқоннинг анча фаоллашган адабий доирасига киргач, ёш шоира шеърят малакасини эгаллаш йўлида тинмай меҳнат қилди. Саъдий, Ҳофиз, Навоий, Бобир, Фузулий, Бедил каби буюк шарқ шоирларининг юксак поэзиясидан тинмай таълим олди. Нодиранинг ўз этирофига кўра, унинг устоди, адабий қаламдоши ва умр йўлдоши Умархон билан ўрталарида бўлган адабий мунозаралар, мубоҳасалар ва мушоаралардан шоиранинг шеърӣ қобилияти яна юксалди ва ривожланди.

¹¹ А. Қажумов, Қўқон адабий муҳити, 220-бет. Бу воқеа «Мунтахаббут таворих»да 161 ва 253—254 саҳифаларда баён этилган.

Қўп ўтмай у асл ва жозибадор шеърлар автори сифатида танила бошлади.

Бу даврда ўзбек адабиётида бир-бирига қарама-қарши йўналишдаги икки адабиёт: феодал-клерикал адабиёт ва демократик-прогрессив адабиёт мавжуд эди. Бу ҳол, айниқса, Қўқон шаҳрида марказлашган маданий ҳаётда яққол ўз ифодасини топди. Умархон бошчилигидаги реакцион-клерикал сарой адабиётининг вакиллари Адо, Фазлий, Вазир, Нола, Маъюс каби ўнлаб шоирлар ҳукмрон синфларнинг манфаатини кўзлаб, хон ва унинг салтанатини кўкларга кўтарувчи шеърлар ёздилар. Қасидачилик ва назирагўйлик, диний мистик ғоялар сарой шоирлари ижодининг асосини ташкил этди.

Бу оқимга қарама-қарши бўлган прогрессив-демократик адабиёт вакиллари Ғозий, Ҳозиқ, Махмур, Гулханий каби шоирлар меҳнаткаш омманинг аянчли оғир аҳволини куйлаб, адолатсизлик ва ноҳақликка, зулм ва истибдодга қарши чиқдилар, ҳоким синфнинг баъзи ярамас томонларини қаттиқ қораладилар. Улар ўз ижодларини, асосан, халқчиллик позицияси нуқтаи назаридан ривожлантирдилар. Инсонпарварлик, маърифатпарварлик ғояларини улуғладилар. Даврнинг айрим илғор фикрли ижодкорлари кўп жиҳатдан ана шу адабиёт вақилларига яқин турар, уларнинг ғоя ва мақсадларини қувватлар эдилар. Нодира ана шундай илғор шахслардан биридир. У прогрессив адабиёт таъсири остида, ўша позицияга яқин тургани ҳолда ижод этди ва ўзининг инсонпарварлик, адолатпарварлик ғоялари, тарбиявий, ахлоқий-дидактик фикрлари билан майдонга чиқди.

Лирик шоира Нодира саройда яшар экан, эл-юртнинг аҳволидан, мамлакат ва халқнинг вазиятидан бегона ва бепарво қолмади. У ўзининг ҳаққонийлиги билан замона ҳукмдоридан савоб ишлар, халқпарварлик ва адолат талаб қилди. Оташин мисраларда зулмни қоралаб, адолат ғояларини илгари сурди. Чунки зулм-жафони танқид этиш, адл-инсофни улуғлаш Саъдий, Ҳофиз, Навоий каби улуғ шоир ва адибларнинг анъаналаридан бўлиб, халқнинг умид ва кураш иродасига куч қўшар эди. Классик адабиётнинг бундай илғор традициялари Нодира ижодига ижобий таъсир қилди.

Бу маънода Нодира ўзининг рафиқи Умархонга ҳам ваъз ва насиҳат беришга журъат қилди:

Бўйлаким мумтоз эурсан, барча султонлар аро,
Шод қилгин бандаларнинг кўнглини эҳсон этиб.

(226).

Фуқаро ҳолига гар боқмаса ҳар шоҳ анга
Ҳашмату, салтанату, рафъату шон барча абас.

Шоҳ улдурки, раиятга тараҳҳум қилса,
Йўқ эса, қоидан амну амон барча абас.

(386)

Шоира қатор ғазалларида халқ манфаатлари ҳокимнинг шахсий манфаатларидан устун эканлигини куйлади. У, яхши ҳоким, хон, албатта, меҳнаткаш халқни ранжитмаслиги ва унинг манфаатларини кўзлаб иш қилиши лозимлигини таъкидлади. Агар шоҳ ўз халқининг аҳволидан хабардор бўлмаса, бундай шоҳга ҳашамат, салтанат, улуғворлик, шон-шараф беҳуда эканлигини қаттиқ уқтириб ўтди ва уни халқпарвар бўлишга чакирди.

Бироқ, Нодиранинг халқпарварлиги ва адолатпарварлиги у яшаган муҳит, вазият туфайли чекланган эди. Биринчидан, унинг сарой ҳаёти билан боғлиқлиги шоиранинг ижодини маълум даражада чегаралаб қўйган бўлса, иккинчидан, у жамиятдаги қарама-қаршилик социал тенгсизликнинг натижаси эканлигини англаб етмаган. Бунинг устига ўзи ҳам юқори табақага мансуб эди. Шунинг учун фақат шоҳ адолатли, инсофли бўлса, мамлакатда осойишталик ўрнатиш мумкин деб ишонар эди. Шоиранинг дунёқарашидаги бу каби қарама-қаршиликлар, яъни феодал давлатининг синфий моҳиятини тушуниб етмаслик, ўша даврнинг шароитига боғлиқ бўлиб, аслда бу идрокли ижодкорнинг айби эмас, балки бахтсизлиги эди.

Нодира феодализм муҳотида ўзининг ярамас ниятларини амалга оширишга уринган мағрур ва худбин ҳукмдорларнинг ролига эмас, балки жамоатнинг ролига катта аҳамият берди:

Ба худсарони чаҳон обрўи маърака нест,
Ба иттифоқ кунад кори зулфиқор ангушт.

М а з м у н и:

Жаҳон ўзбошимчалари майдонда обрў

Иттифоқ бўлиб бириккан бармоқлар қиличнинг ишини
қозонолмайдилар, қилади.

Зоҳидлик таълимотларини қоралаш, инсоний муҳаббатнинг ашаддий душмани бўлган мутаассиб руҳонийларни танқид қилиш Нодири ижодининг энг характерли томонларидан биридир.

Тарки ишқ эт, деги менга зоҳид,
Демади ҳеч телба мунча қабиҳ.

Ислом динига ёпишиб олган реакцион руҳонийлар шариат қонунлари билан омманинг онгини заҳарлаб, уларни ҳаётдан, воқеликдан четлатиш ва чалғитиш, эксплуатация қилиш мақсадида у дунёдаги «жаннат» ва «дўзах» каби афсоналар билан алдар ва қўрқитар эдилар. Буюк Навоий зоҳидларнинг бу фирибгарликларига кескин жавоб бериб, шундай деб ёзган эди:

Қўрқутма мени тамуғдин, э зоҳиди ях,
Жаннат менга бўлғуси, дебон урма занах!¹²

Нодири ҳам қуйидаги навоиёна сатрлари билан зоҳидларнинг, шайхларнинг сўзи ҳамда иши ўртасидаги қарама-қаршиликларни, уларнинг хатти-ҳаракатлари ва иккиюзламачилигини очиб ташлайди:

Инонма, лофи муҳаббатдин урса элга занах,
Ки бордур ишқ ила воҳид ароси юз фарсах!
(47a)

Бали бир-бирга ошик бирла зоҳид,
Мухолифдур нечукким ўт била ях.
(436)

Риёу, ҳирсу, тамаъ савтидур таронаи шайх,
Эшитмаким ҳама афсун эрур фасонаи шайх.

Берур ғурур ила оройиши фашу дастор
Ки худнамолиғ эрур зеби корхонаи шайх.

Кўнгуллар ўлди совуқ суҳбатидин афсурда,
Эрур чу боди хазон оҳи ошиқонаи шайх.

Топилса, Нодири, бир шайхи орифи комил,
Бошим ҳавосин этай назри остонаи шайх.
(446)

Буларга қарши ўлароқ, Нодири дунёвий муҳаббат, шодлик ва ҳаёт эркинлигини куйлади. У муҳаббат ша-

¹² Навоий, Танланган асарлар, Тошкент, Узадабийнашр, 1959, 140-бет.

робини ичиб, ундан лаззатланиш ва ибодат ўрнига ишқ
намозини ўқишни афзал кўрди:

Нодира жоми муҳаббатни ~~жа~~болаб ичибон,
Масглиғ бирла қилай ишқ намозини адо.
(13а)

Нодиранинг фикрларига кўра, албатта, уни даҳрий
ва бедин эди деб бўлмайди. Лекин диннинг даҳшатли
урф-одатлари, реакциян қоидалари шоиранинг эркесвар
қалбида норозилик туйғуларини уйғотади.

Нодира поэзиясининг туб мазмунини инсонга хос бўл-
ган энг азиз, яхши фазилатларни — муҳаббат, вафо ва
садоқатни улуғлашдан иборатдир.

Маълумки, шоирлар севги-муҳаббат темасига катта
ўрин ажратганлар. Бу мавзу воситаси билан инсоннинг
тор муҳаббат ҳисларинигина эмас, балки ҳаётдаги
ижтимоий воқеликларни акс эттиришга интилганлар.
Уша замондаги зулм ва адолатсизликни қоралаб, ди-
ний ақидаларнинг реакциян томонларини фош этганлар.

Урта аср феодал шароитида тараққий топган поэ-
зияда ҳам муҳаббат мавзуи жуда кенг ўрин тутган эди.
Ўзбек классик адабиётининг атоқли вакиллари Сакко-
кий, Амирий, Отойи ва Лутфийлар ҳақиқий ҳаётни тас-
диқлаш, инсоннинг гўзаллиги ва камолини тараннум
этиш каби дунёвий мотивларни илгари сурдилар. Буюк
Алишер Навоий поэзиясида эса самимий муҳаббат, ва-
фодорлик, юксак садоқат темаси янада ўзининг юқори
чўққисига кўтарилди. Алишер Навоий ижодида хотин-
қизларнинг жисмоний ва маънавий гўзаллиги, фазилат-
лари, қаҳрамонлиги, уларнинг ватанга, ёрга нисбатан
самимий муҳаббати, она юртининг жўшқин таронала-
ри жуда зўр моҳирлик билан конкрет ва жонли сатр-
ларда куйланди.

Нодира ҳам ўз ижодида инсоний муҳаббатни зўр ба-
дий воситалар билан ифодалар экан, инсоннинг энг
мураккаб, нозик ҳиссиёти бўлган севгининг моҳиятини
чуқур очишга ва унга кенг ижтимоий мазмун беришга
интилди.

Нодира яшаган даврда, айниқса, хотин-қизларнинг
қисмати жуда ҳам оғир ва фожиали эди. Улар жисмо-
ний, руҳий хўрланиш билан бирга севиш ва севилиш ҳу-
қуқидан ҳам маҳрум эдилар. Чунки уларнинг тақдири
отанинг, аканинг ва эрнинг хоҳишига боғлиқ бўлиб,
шафқатсизлик билан ҳал этилар эди. Шундай шароитда

Нодирадек. аёл шоиранинг инсон севгисини тараннум қилиши, мазкур даҳшатли вазиятга эътироз тариқасида «муҳаббат шевасини» ниҳоят жасурина овоз билан «ошкор» этиши чиндан ҳам оптимистик бир ҳаракатдир:

Муҳаббатсиз киши одам эмасдур,
Гар одамсан, муҳаббат ихтиёр эт!

Куйиб, эй Нодира, олам элиға,
Муҳаббат шевасини ошкор эт!
(28а)

Бу қисқа, аммо мазмундор мисраларда шоира севги-муҳаббат инсон ҳаётининг узвий қисми эканини уқтиради. Муҳаббат шаънига оташин мадҳни биз Нодиранинг «Муҳаббат» радифли ғазалида яққол кўрамиз:

Ҳар кимда агар бор эса осори муҳаббат,
Айлар анга маҳбублар изҳори муҳаббат.

Хушдур киши дунё ғамини қилса фаромуш,
Ложуръа чекиб соғари саршори муҳаббат.

Роҳат тиласанг ишқ биносини паноҳ эт,
Осуда эрур сояи девори муҳаббат.

Эй Нодира, зуҳд аҳлини майхонада кўрсанг,
Дам урмаки, фош ўлмасун асрори муҳаббат.
(33б)

Нодиранинг севги лирикаси, ўзининг соф ҳислари, равон мисралари, вафога интилишлари билан ажралиб туради ва шу сабабдан халқимиз дилида бир асрдан кўпроқ вақтдан бери жой олиб келади. У ўзининг форс-тожик тилида яратган муҳаббат ҳақидаги ғазалларида ҳам жуда оригинал фикрларни баён этади. Масалан, тожикча «муҳаббат» радифли ғазалида «Дили ғампарвари ман кони муҳаббат», яъни «менинг ғамгин кўнглим севгининг конидур», деб ўзини танитган Нодира чиндан ҳам улуғ инсон севгисини куйлаган оташин шоирадир, десак янглишмаймиз. Қоронғи, мазлум, совуқ, шафқатсиз бир муҳитда, худбинлар ҳукм сурган феодал жамиятида севгини, яъни ўзидан бошқаларни юракка яқин билиб қадрлаш туйғусини шундай унутилмас байтларда куйлаган санъаткор, албатта, замонамизнинг эркин ва бахтли авлодлари назарида бағоят юксак миннатдорчилик билан хотирланишга лойиқдир.

Эй зулфи сиёҳи ту шабистони муҳаббат,
Анвори чамолат маҳи тобони муҳаббат.

Хоҳи ситаму зулм намо, хоҳ иноят,
Макнуна бувад банди фармони муҳаббат. (416—42a).

М а з м у н и:

Муҳаббат туни зулфининг қоралигидандир,
Жамолинг нурлари муҳаббатнинг ёруғ ойидир.

Хоҳ зулму ситам кўрсат, хоҳ иноят қил,
Макнуна муҳаббатнинг фармониға қулдир —

каби мисраларда шоира озод, эркин, инсоний муҳаббат
ғояларини улуғлайди ва уни ҳимоя этади. Шоира бу
фикрлар билан маънавий жиҳатдан маҳкум этилган,
озодликка интилиш билан боғлиқ бўлган, ҳаётдан лаз-
затланиш ҳамда ундан баҳраманд бўлишни истаган
тутқун хотин-қизларнинг орзу-тилақларини куйлайди.

Нодира муҳаббатда эркинлик, оилада маънавий
тенглик талаб қилиб яратган сатрларида вафодорлик
ва садоқат, муҳаббатнинг асосий моҳиятини ташкил
этганлигини зўр маҳорат билан куйлади. Бу хусусият-
ларни инсоннинг нозик ва олижаноб фазилатларидан
бири деб тушунтиради. Улуғ Навоийнинг «Вафодорлик
сенинг шиоринг бўлсун» деб қилган чақиригига жа-
вобан, Нодира:

Бўлса то умру ҳаётим боқи,
Мени илкимдуру домани вафо,—
(116)

деб ҳаётининг охиригача ёрига, оиласига содиқ бўлиб
қолишини, ҳаётнинг ва бу ҳаётда яшашнинг мазмуни
ҳам инсонга муҳаббат, дўстга шафқат, чексиз вафодор-
ликдан иборат бўлиши кераклигини баён этди.

Нодира ўзининг қатор сермазмун ва таъсирли шеър-
ларида «Ишқнинг китобидан дилимда кўп дostonлар пай-
до бўлди», «Лоланинг доғи каби дилимда савдодан ни-
шоналар бор», «Муҳаббат оламида ажойиб сўзларни
ўргандим», «Энди менинг дostonим овозаси бутун жа-
ҳонга кетди» деб ошиқ қалбнинг чуқур ҳаяжонларини
таъсирли ифодадарда қуйидагича куйлайди:

Аз китоби ишқ чандин дoston дорад дилам,
Ҳамчу доғи лола аз савдо нишон дорад дилам. (1086).

Дар муҳаббат булачаб афсонаҳо ангехтам,
Дар ҷаҳон овозан ин дostonам меравад. (57a).

Нодира ғазалларида ўзининг шахсий ҳаёти ҳақидаги фикрлари акс эттирилган бўлса ҳам, унинг бу ҳолати тўғридан-тўғри ўша замондаги хотин-қизларнинг аянчли тақдири масаласи билан боғлиқдир. Шоира ижодидаги психологик моментларнинг дард билан куйланиши ҳам ана шу асосда келиб чиққан.

Нодира давр кулфатлари дардидан севишган қалбларнинг айрилиқ ва хасталикда тортган азоб-уқубатларидан шикоят қилди. Ишқ доғида юзи заъфарондек сарғайганлиги, ёр васлига нигорон бўлиб, кўзлари юлдуздек чарақлаб туриши ва ишқ оловида юрагининг ёниши — ҳаммаси ёрнинг васлидан ва марҳаматидан узоқ бўлишнинг оқибати эканлигини кучли бадий бўёқларда тасвирлайди. Лекин маънавий жиҳатдан тетик шоира аянчли ҳаётдан умидсизланмади, аксинча, ёрга етишиш учун, унинг ишқи дардида куйиб, юраги қип-қизил қон, ранги заъфарон бўлганида ҳам мақсад йўлидан қайтмасликка ва муҳаббат йўлида балолардан ҳам юз ўгирмасликка мардонавор аҳд қилди. Унинг муҳаббат лирикасидаги ўзига хослик ҳам ана шундадир. Шоира бахтли ҳаёт учун ҳар қандай қийинчиликларга бардош беришини тубандагича баён этди:

Агар келса бошимга тиги ажал,
Қилурманму йўлингда тарки талаб.

(196)

Нодиранинг замондоши Увайсий ҳам шоирага жўр бўлиб:

Бошимга солса маломат қушлари кошонае,
Ишқида ашқимни айлаб дона-дона кўз тутай¹³

каби вафо ва садоқатли бўлишга чақирувчи севги сатрлари яратди.

Шундай қилиб, Нодира ўз ғазалларида олижаноб муҳаббат ва севги мотивларини куйлади. Муҳаббатга эришишнинг замирида инсоннинг бахтиёрлиги, ҳаётдан мамнунлиги ётади, деган ажойиб фикрларни илгари сурди. У муҳаббатда эркинлик, оилада маънавий тенгликни талаб қилди. Нодира муҳаббат — роҳат ва севинч, бахт келтирувчи, ижодий меҳнатда эса маҳорат, жасорат ва мардликка ундовчи ижтимоий омил экан-

¹³ Увайсий девони, УзФА ШИ қўлёзмаси, инв. № 1837, 167 varaқ.

лигини ўзининг лирик ҳиссиётлари орқали тушунтиришга интилди.

Ҳаёт тажрибаларида ва замоннинг оғир синовларида чиниққан шоира дунёни улуғ бир ибратомуз имтиҳон мактаби деб таърифлайди, инсонни қадрлайди. Унинг «Этиб кет» радибли ғазали бунга мисол бўлади:

Кел даҳрни имтиҳон этиб кет,
Сайри чамани жаҳон этиб кет.

Дунё чаманини булбулисен,
Гул шоҳида ошён этиб кет.

Мақсад на эди жаҳона келдинг,
Кайфиятини баён этиб кет!

Кел ишқ йўлида кўзларингни,
Эй Нодира, дурфишон этиб кет!

(33a).

Бу ғазал ўзининг мазмундорлиги, равонлиги ва муסיқийлиги билан шуҳрат топди. Ҳатто, шоирлардан Заулий, Ходимий, Нодим, Роже ва бошқалар бу ғазалга тахмис қилдилар. Бу эса Нодиранинг ўз замонасида ҳам моҳир шоирларга устодлик даражасига кўтарилган забардаст санъаткор эканлигини кўрсатади.

1822 йилда Нодиранинг (тахминан, 30 ёшларида) ҳаётида оғир мусибат юз берди. Унинг ҳаёт йўлдоши шоир Амирий (амир Умархон) анча ёш чоғида иттифоқо вафот этди.

Ҳассос қалбли шоира бу мусибатни лоқайдлик билан кечири олмас эди, албатта. У ўзига «валинеъмат ва устод» деб билган ёрининг вафотига бағишлаб, ўз шахсий кайфиятларини акс эттирувчи қатор шеърлар, марсиялар ёзди.

Гарчи шоира фожиали айрилиқ дардида маржондай қатра-қатра кўз ёшлари оқизса ҳам, ўз бахтсизлигига бўйсунитишни истамайди. У фалакнинг, яъни тақдирнинг зулмига қарши норозилик исёнини кўтаради, ҳар қандай фалокатга қарши инсон иродасини қувватлади ва бу мотам ичида оптимистик равишда умид нишонларини излади.

Нодиранинг «Фигонким, гардиши даврон айирди шахсуворимдин» деб бошланган ғазали яна ҳам характерлидир.

Фигонким, гардиши даврон, айирди шахсуворимдин,
Ғамим кўп, эй, кўнгул, сен беҳабарсан ҳоли зоримдин.

Ғуборим ишқ водисила барбод ўлди андоғким,
Биёбонларда Мажнун тўтиё излар ғуборимдин.

Қизил қондур сиришким, заъфарондур чеҳраи зардим,
Мени ким кўрса фарқ этмас, хазон бирла баҳоримдин.

Бузулди рўзгорим, хонай айшим хароб ўлди,
На роҳат кўргамен эмди бузулғон рўзгоримдин.

Биёбонларни истаб топмадим ёрим сўроғини,
Берурман жон, сабо ногаҳ хабар келтурса ёримдин.

Днёрим аҳли мендин ёрсиз бегона бўлмишлар,
Ки мен ҳам ёрсиз озурдамен ёру днёримдин.

Ғаҳи йиртиб яқо, ғаҳ қон ютуб, гоҳи фиғон эттим,
Нелар ўтти бу оқшом Нодира бу жони фиғоримдин¹⁴.

Нодира марсияларида гарчи аламли кўз ёшлари ялтираसा ҳам, биз уларда ғамни, мотамни енгиш, азадан умидга ва равшанликка интилиш ҳолатларини кўрамыз.

Нодира лирикаси ҳассос бир қалбнинг буюк ва ростгўй дафтариidir. Бу лириканинг ички фожиаси шундаки, Нодира расман ва зоҳиран «малика» деган унвонга эга бўлсада, Шарқ мусулмон аёлларининг оғир қисмати, феодал жамиятидаги қонун-қоидаларнинг хотин-қизлар бошига солган оғир кулфатлари унга ҳам катта изтироблар келтирди. Бинобарин, Нодира лирикасидаги шикоятлар ҳамда фарёдларни тўғри англаш ва тарихий муҳит билан мантиқий боғлаш керак. Шоиранинг қуйидаги бедилона ёзилган «отааш аст» радифли

¹⁴ Бу ғазалга Нодим тахмис қилган бўлиб, икки қўлёзмада: № 4182, 95—96-варақлар, № 4179, 279-варақларда келтирилган. Хонаси келганда шуни ҳам эслатиш керакки, шоир Сайфий «Фурқат» дostonида бу шеърни Фуркат шеъри, деб талқин этди. Шунингдек, айрим адабиётшунослар ҳам бу шеърни Фурқатга нисбат бериб келдилар. Дарҳақиқат, маърифатпарвар шоир Фурқатнинг баъзи шеърларида Нодиранинг ҳаётбахш ғазалларидан илҳомланганлиги ва унга татаббуъ қилганлигини кўриш мумкин. Бунга мисол қилиб, Нодиранинг «Жон кўрмади рўзадин ҳаловат» деб бошланган ғазалига ўхшатиб ёзилган Фурқатнинг «Эй лутфи каму жафоси чўх ёр» каби ғазалини кўрсатиш kifоя. Лекин юқоридаги «Фигонким» деб бошланган ғазал на Фурқатнинг асарларида ва на бошқа қўлёзма манбаларда учрайди. Биздаги аниқ ҳужжатлар асосида бу ғазал марсия муҳаққақ равишда буюк шоирамиз Нодирага мансуб бўлганини қатъий айта оламиз.

ғазалида, ўртанаётган бир юракнинг истаги билан им-
конияти ўртасидаги кескин зиддиятлар ёрқин ифодалаб
берилади:

Бе ту дар базми тараб мавчи шаробам оташ аст,
Бе маи лаъли лабат нуқду кабобам оташ аст.

Васл мушкил, ёр бепарво, фиғонам беасар,
Дўстон раҳме ки дар чони харобам оташ аст.

Дар каломам нест Макнуна ба ғайр аз сўхтан,
Дафтарам маҷмуаи доғу китобам оташ аст.

(41a)

М а з м у н и.

Хурсандлик базмларда сенсиз шаробим тўлқинлари
оташдир.

Сенинг лаъли лабинг майисиз газагим ва кабобим
оташдир,

Етишмоқ қийин, ёр бепарво, фиғоним таъсирсиз,

Эй дўстлар, раҳм қилинглар, менинг хароб жонимда
оташдир.

Мен Макнунанинг сўзларимда куйинишдан ўзга
нарса йўқ,
Дафтарим доғ тўплами-ю, китобим оташдир.

Қўқон хони Умархон вафотидан кейин мамлакат
идорасини расман бўлмаса-да, воқеан ўз қўлига олган
Нодира ўлкадаги маданий ва адабий ҳаётга чин раҳбар
бўлиб қолди, имконият борича маданият ва санъатни
ривожлантиришга интилди. Нодиранинг ташаббуси би-
лан Қўқонда мактаб, мадрасалар барпо бўлди, кутуб-
хона, ҳаммом, меҳмонхона, карвонсаройлар, раста, бо-
зорлар, йўллар, кўприқлар қурилди. Унинг бу фаолият-
тини замондошлари юксак қадрладилар.

Зиёлилар ўртасида ва, хусусан, шоирлар даврасида
«Ойим» деб катта ҳурмат билан тилга олинган Ноди-
ранинг олимларга, фозилларга аҳамият берганини, чи-
накам истеъдодли шоирларни ижодга ташвиқ қилганини,
айниқса хотин-қизлардан чиққан шоираларни ўз ҳимоя-
сига олганини ўша даврнинг таниқли шоири Нодир назм
билан бундай деб баён қилган:

Анингдек келмагай даҳр ичра Ойим,
Анинг кўнгли саховат ичра доим.

Сўрубон келтириб аҳли фазоил,
Йигилди дарғаҳида ҳар қабоил.

Бариси шеър ичра эрди моҳир,
Ғазал демоқда барча эрди шоир.

Яна:

Йиғибон ҳар тарафдин неча хотун,
Бариси фазлу дониш ичра отун.

Бари Зебунисодек эрди шоир,
Бари Марям каби зуҳд ичра моҳир.

Барининг фаҳми бир-бирдин фузунроқ,
Барининг илми бир-бирдин узунроқ.

Алардин эрди Ойим кўнгли ҳушхол,
Утар эрди анинг бирла маҳу сол¹⁵.

Яна бошқа бир гувоҳ — шоиранинг Макнуна таҳаллуси билан тузилган тожикча девонига дебоча ёзган номаълум автордир. У Нодиранинг адабиёт соҳасидаги хизматларига баҳо бериб:

Иқбол ёфт фаҳми маонӣ зи фитраташ,
Равнақ гирифт шеър ба давру замони ӯ¹⁶.

Яъни унинг замонида шеър равнақ топиб, маънодор асарлар порлаб кетди, дейди.

Нодиранинг шу каби прогрессив амалий фаолияти унинг ижодида ҳам яққол акс этди. У шеърларида илм-маърифатни улуғлади, донишмандлар, оқил кишилар ҳақида фикрлар юритиб, ҳақсизликка қарши адолатни тарғиб этиш билан бирга ўз даврида илм-фанни ривожлантириш учун кураш олиб борди ва бу ҳақда ажойиб фикрларни баён этди.

Маърифатпарвар шоира илмли бўлиш натижасида инсоннинг энг яхши олижаноб фазилатлари ривож топажаги, ички кечинмалари ва келажак орзу-умидларининг намоён бўлажаги ҳақида мулоҳаза юритди. Шоира илм, маърифат, билим, савод тўғрисидаги орзуларини «Хат», «Қалам» каби ғазалларида моҳирона ифодалади ва ўз замонаси учун ғоят тараққийпарвар аҳамиятга эга бўлган мулоҳазалар юритди:

Ҳар касе гардад агар як лаҳза дамсози қалам,
Мурғи руҳаш дар бадан паррад зи овози қалам.

Ҳамчу ман бар сафҳаи айём аз савдон ишқ,
Дуди оҳу ашки ӯ анчому оғози қалам.

¹⁵ Нодир, Ҳафт гулшан, УЗФА ШИ инв. № 1801, 8-варақ.

¹⁶ Макнуна девони, 4а-варақ.

Гирьяҳо дорад зи мотам аз ғами ҳичрони ёр,
Аз сиёҳи дошта ҳар дам сарандози қалам.

Нест фаҳмидан, вале бо гӯши дил хоҳад шунид,
Нолаи Макнунаи мо шуд ҳамовози қалам.
(107a)

М а з м у н и:

Қимки бир лаҳза қалам билан ҳамдам бўлса,
Қалам овозида унинг жон қуши парвоз қилади.

Ишқ савдосидан менга ўхшаб, дунё сафҳасига оҳ
тутунларини пуркаб туриш
Қаламнинг анжому оғозидур.

Қалам ҳар дам сиёҳдан қора рӯмол ўраб,
Ернинг айрилигидан мотам тугиб йиғлайди.

Макнунанинг ноласини фаҳмлаб бўлмайди,
Лекин уни дил қулоғи билан эшитиш мумкин.
Чунки у қаламга ҳамовоздир.

Шоира бу сатрларда қаламнинг таърифини бериш
орқали ижтимоий фикрларни баён этиб, ўзининг бахти
қаролигини қаламнинг учи қаралигига ўхшатади. Шу-
нинг учун ҳам улар бир-бирларига ҳамоҳанг эканлиги-
ни тасвирлаб, мажозий ўхшатишлар қилади.

Нодира «Хат» радифли ғазалида ҳаёт воқеликлари-
ни ифодалар экан, ўзининг ниҳоятда қайғули, маҳзун
ҳолатини яна ҳам характерли мисраларда баён этади.
Шу билан у турмуш ҳодисаларини типиклаштириб, умум-
мийлаштириб кўрсатади. Шоира бу ғазалида тўғридан-
тўғри «Менинг ҳайронлик билан қарашим, тутқунлик-
нинг хатбошиси»дир деб ёзди. Шоира замона сиқиги
остида ўтган ўз ҳаёти ва ички кечинмалари натижасида
юзидан оққан кўз ёшлари хатнинг ёрдами билан жилва-
ланиши, қорозга терилишини куйлаб, илмнинг хосияти,
куч-қудрати ва унинг ижтимоий моҳиятини намоён
этди.

У шундай деб ёзди:

Чу рӯзи ман набувад тира холи шабрангат,
Ба бахти ман зи сиёҳи нашуд баробар хат.

Чи нақшҳо ки ба рӯи фалак зи оҳи манаст,
Ки дида аст дарин сафҳа зин накутар хат.

Сиришки сурхи чу Макнуна бар рухи зардам,
Падид гашт зи шингарфи қоғази зар хат.

(936)

М а з м у н и:

Сенинг қаро холинг менинг кунимдек қора эмас,
Менинг бахтимга қораликда хат баробар келолмайди.

Фалакнинг юзига менинг оҳимдан қандай расмлар
тортилган,

Бу сафҳада бундан чиройлироқ хатни ким кўрибди.
Мен Макнунанинг сариқ юзидаги қонли кўз ёшларим
Зарҳал қоғозига ёзилган қизил хатга ўхшайди.

Нодирадаги ҳаётчанлик, дунёвий ишқу муҳаббатни
ҳамма нарсадан устун қўйиш унинг юртга, элга, халққа
бўлган меҳри билан узвий боғлиқдир.

Юрт севгиси шоиранинг гўзал Фарғона манзарала-
рига қўйган ихлоси орқали ҳам жилваланади. Ҳақиқатан
ҳам ватанпарварликни ватан ерига, ватан тупроғига
ва табиатга бўлган севгидан ажратиш мумкин эмас.
Шоира ўзининг битта шеърини бевосита «табиат» ради-
фи билан ёзиши унинг бу мавзуга қанчалик аҳамият
берганини кўрсатади. Маълумки, классик лирикада ра-
дифга олинган сўз шеърнинг ғоявий йўналишини бўрт-
тириб беришга хизмат қилади. Бу каби ғазалларида
шоира табиатнинг гўзаллигини, ранго-ранг табиат лав-
ҳаларини ва уларнинг одамзодга тасалли берганини, бу
манзаралар ўзига хос жонли бир олам эканини, табиат
ҳамиша гуллаб-яшнаб турганини, инсоннинг дардлари-
га табиат шифокор бир куч эканини қайд этади:

Соф аст рухи она кирдори табиат,
Як зарран ғам мешавад озори табиат.

Аз баҳри дилаш мавҷзада гавҳарӣ маънӣ,
Макнуна бувад маҳрами асрори табиат.

М а з м у н и:

Табиат юзи оннага ўхшаган тиниқдир,
Заррача ғам-ғубор унга озордир.

Макнунанинг табиатида маъни инжулари мавж уриб
Етгани учун у табиатнинг сирларига маҳрамдир.

Замонасининг заковатли шоираси Нодира муҳитдаги
қарама-қаршилик ва ҳақсизликка кучли эътироз бил-
дирди. «Даврон забуну, ёр ситамгару, бахт—дун» деган
шоира даврнинг пасткашлиги, ёрнинг бемеҳрлиги, зо-
лимлиги, бахти қоралигидан зорланди.

В. Г. Белинский аёлларнинг бундай оғир, ачинарли
аҳволини: табиат хотин-қизларга нақадар ҳаққоний,

Ўткир заковатли ақл-идрок ато қилган. Афсуски, ана шу ақл-идрок жамият учун фойдасиз бўлиб келмоқда, жамият уни инкор этмоқда, агар бу ақл рад этилмай ва оёқ ости қилинмай ишга солинганда эди, кишилиқ тарихи ўн карра тез илгариллаган бўлар эди, деб таърифлаган.

Хотин-қизларнинг ақл-идроки рад этилган ана шундай феодализм шароитида Нодирадек жасур, фозила, олима ва жамоатчи аёлнинг поэзия осмонида чарақлаб нур сочиши катта воқеа эди.

Реакцион ислом идеологияси ҳукмрон бўлган даврда яшаган заковатли шоира инсоннинг маънавий ривожига бўғилганлигидан, замона зулми, алам ва таҳқирлари остида эзилганлигидан нола қилса ҳам, лекин ҳаётдан умидсизланмади. У келажакка зўр ишонч билан боқди, инсоннинг бахт-саодати учун курашди. У ўзининг «Умед ҳаст ки» деб бошланган ғазалида феодализмнинг даҳшатли қоронғулиги орасидан нур пайдо бўлишига, ёруғ, бахтли келажак тонги отишига қалбдан ишонди:

Умед ҳаст ки субҳи умеди мо бирасад,
Ниҳояти шаби зиндонии бало бирасад.
(636)

М а з м у н и:

Умидимиз борки, иқболимиз қуёшни бир кун чиқар,
Зулм, ҳақсизлик қоронғуликлари бир томонга сурилиб
кетар.

Ўзбек халқининг азиз шоираси ҳаёл қилган ишончли умидвор тонг бизнинг совет замонамизда шоиранинг тасаввуридан ҳам ёруғроқ бўлиб балқиди. Совет хотин-қизлари социализм шароитида эркаклар билан баробар ҳуқуққа эга бўлиб, озод, ҳур ҳаётнинг саодатли нашта-ларини сурмоқдалар, илм-маърифатнинг туганмас чашмаларидан баҳраманд бўлиб, ўзларининг ҳамма соҳадаги ташаббуслари билан намоён бўлмоқдалар.

* * *

Шоирамизнинг ижодий ишхонасидаги мазмунан бой фикрларни акс эттирган шеърӣй воситалар ранго-ранг, бадий ифодалар равшан ва оригинал, тил ва ифода раvon ва бақувват, ўткир ҳамда таъсирчандир.

Нодира ўзининг адабий-ижодий тажрибасида Шарқ классик лирикасининг энг нафис ва гўзал анъаналарини давом эттириш билан бирга, янгидан-янги бадий усуллар ихтиро этиб борди. Нодира лирикасида мазмун ва шакл ажралмас бирликни ташкил этиб, узвий равишда чамбарчас боғланиб кетган. Унда китобхон сунъийлик ёки ясамалик элементларини учратмайди. Чунки унинг шеъри ҳақиқатан ҳам юракнинг нозик торларида чертилиб турган самимий ва оҳангдор тароналардан иборатдир. Шоира поэзиясидаги оҳангдорлик, ритмик ва гармоник бирлик шоиранинг сўзга, тилга, мусиқавий завққа ҳассос эканлигидан далолат беради. Масалан, классик поэзияда айрим шоирлар арузнинг фақат бир ё иккигина баҳридан фойдаланган, холос. Навоий замондоши Ҳусайний (Ҳусайн Бойқаро) йирик шоир бўлишига қарамасдан, ҳамма ғазалларини фақат бир вазндагина ёзганини Навоий ва Бобир қайд қилиб ўтганлар.

Нодирада эса ўнлаб вазни—шўх, енгил ва тез, қисқа ўлчовлардан тортиб, то оғир, тантанали ва салобатли, вазмин аруз баҳрларигача учратиш мумкин.

М а с а л а н:

Дунё чаманини булбулисен,
Гул шоҳида ошён этиб кет.

Мақсад на эди жаҳонга келдинг,
Кайфиятини баён этиб кет.

Шоира ғазалидан олинган бу парча «ҳазаж» баҳрининг энг ўйноқи ва шўх вазнларидан бири бўлган «ҳазажи мусаддаси ахраб мақбузи маҳзуф» (ҳазажнинг тўлиқсиз олтилиги) ўлчовида ёзилганки, бу «мафъулу мафоилун фаулун»га тўғри келади. Бу вазнларни шоира тасодифан эмас, балки ўзининг ҳаётсеварлик ва оптимистик кайфиятини изҳор қилиш учун атайлаб танлаб олган.

Нодира марсияларидан биридаги мазкур матлаъ машҳурдир:

Ғиёноким, гардиши даврон, айирди шаҳсуворимдин,
Ғамим кўп, эй кўнгул, сен беҳабарсан ҳоли зоримдин,

Бу марсияда шоира азиз ёри, маслакдоши ва устодидан абадий жудо бўлганини чуқур ҳасрат билан изҳор қилади. Бунда шоира арузнинг энг мураккаб,

16 ҳижоли ҳазаж вазннинг «мафоилун мафоилун-мафоилун мафоилун» ўлчовини танлаб олган. Буни ҳазаж баҳрининг энг тўлиқ варианты бўлмиш «ҳазажи мусаммани солим» (саккизлик тўлиқ ҳазаж) деб атаганлар.

Шундай муваффақиятли чиққан ва айрим реал ҳодисаларга боғланган қалб байтлари, умуман, одамзоднинг ўлим фожиасига муносабати ва қайғу-алам билан тўлган ҳолатини акс эттиради, севимли ёр сиймоси яққол ва жозибали хусусият касб этади.

Шу муносабат билан Нодирадаги образлар диапазонининг кенглигини ҳам эътироф этиш керак. Одатда ўтмишдаги лирик шоирларнинг асарларидаги тематик доира фақат авторнинг ва шу орқали аёлларнинг лирик кайфиятлари билан чекланган бўлса, Нодира ўзининг лирик ҳолатларига боғлаб иккинчи лирик образни қаҳрамон даражасига кўтаради, у ҳам бўлса ёр, ошиқ, рафиқ, йўлдош образидир.

Нодиранинг энг кўп қўллаган бадийй усулларидан бири «мукаррар» ва «қўш мукаррар» лардан кенг равишда фойдаланишдир. Масалан, тожикча бир ғазалидан шу икки байтни эслатайлик:

Дар манзиле ки, чилваи рухсори ёр шуд,
Чаннат шуду, чаман шуду, гул шуд, баҳор шуд.

Автор шу байтида ёрнинг рухсори бор жойда жаннат ҳам, чаман ҳам, гул ҳам ва баҳор ҳам ҳозиру тайёр бўлишини уқтириб ўтади. Образларни шундай такрорлаб бериш усулини классик шеърятда «мукаррар» (такрорлаш) деб атаганлар. Нодира бу усулдан фойдаланиб, образлар тематикасини бойитган, ўзи айтмоқчи бўлган муддаосини далиллар билан асослаган. Китобхоннинг ёки эшитувчининг кўзи олдида конкрет ва кенг манзара яратиб берган.

Ёхуд бошқа ғазалидан олинган қуйидаги байтни кўрайлик:

Талхкомонро ба соғар аз лаби дандони ў,
Заҳр-шаҳду, шаҳд-ширу, шир-шаққар мешавад.

Бу байтда биз юқоридаги «мукаррар» усулининг кенг татбиқ этилганини кўрамиз. Шоира бунда ёрнинг лаби теккан қадаҳ, бахти қаро, тақдири аччиқ ўтган одамлар назарида, заҳарни болга айлантиради, болни шақарга айлантиради, дейди. Бу ерда биз «қўш мукар-

рар»ни кўрамиз. Нодири бу хил ғазалларида классик адабиётнинг «муруоти назира» (ўхшашликка риоя қилиш) деб атаган приёمدан ҳам кенг фойдаланган. Бу приём классик шоирларда энг мураккаб саналган усуллардан ҳисобланади. Масалан, шоира юқоридаги биринчи мисолда «ёрнинг рухсори» ни келтирар экан, иккинчи мисрада, шу принципга риоя қилиб, чаманни, гулни, жаннатни ва баҳорни эслатади. Чунки бу образлар ички моҳият жиҳатидан ўзаро боғлиқ бўлиб, бир-бирини тўлдиради. Баҳорда чаман ва гул очилади, энг мукамал баҳор «жаннат» деб ҳисобланади. Шунинг учун шоира ғазалида бу манзаралар «ёр рухсори»нинг образи бўла олади. Шоиранинг қуйидаги мисралари ҳам «муруоти назирага» мисолдир:

Нодираи ғазалсаро назмини кўрса ногаҳон,
Дурру жавоҳирин қилур фикрига баҳру кон фидо.

Нодири ўзининг бу байтида агарда унинг назмини денгизлар ва конлар тўсатдан кўриб қолганда эди, шоиранинг ажойиб фикрига ўзларининг бағридаги дурдона ва инжуларини армуғон қилган бўлур эдилар, демоқчи. Бу мисолда ҳам образлар системаси бир принципга риоя қилдирилган. Шунинг учун буни биз маҳорат билан ишланган «муруоти назира»га мисол деб кўрсатишимиз мумкин. Негаким, «ғазал назми» дейилганда кўз олдингизда шоиранинг ипга тизилган жавоҳирдай мисралари намоён бўлади. Айнан, шу байтнинг ўзида Нодири иккинчи бир приёمنى ишлатган. Яъни шоира ғазалнинг ёки қасиданинг мақтаида ўзининг ижоди соҳасидаги маҳоратини тақдирлаб мағрурланади. Ҳофиз, Лутфий, Саккокий, Жомий, Навоий, Бобир ва бошқа қатор шоирларнинг асарларида ана шундай фахрланиш кайфиятини учратамиз. Бу ҳолатни классик шеършунослар нуқсон деб эмас, балки шоирнинг қонуний ҳақи деб билганлар. Лекин бир шарт билан, маълум шоир чиндан ҳам мақтанишга лойиқ асарлар яратган бўлса!.. Бу приёمنى махсус термин билан «фахрия» (фахрланиш) деб атаганлар.

Нодиранинг бир неча шеърларида шу фахрия намуналарини кўрамиз.

М а с а л а н:

Тонг эмасдур бўлса бу мудатда устоди сухан,
Нодири ашъорига таҳсин этар Салмон кўриб.

Шеърнинг мақтаидаги «Салмон» сўзи XIV асрда яшаган машҳур Эрон шоири Салмон Соважийга ишорадир. Навоий «Мажолисун нафос» асарида «Хожа Қалимиддин Салмон қасида майдонининг чавандози ва ўз замонасининг мислсиз сўз устасидир»¹⁷ деб шоирга юқори баҳо берган эди. Нодири «Сенинг шеърингга, ҳатто, Салмондай улуғ шоир ҳам таҳсин қилади» деб фахрланади. Албатта, у шундай дейишга, ўз ғазалларини дурдоналар ва гавҳарларга ўхшатишга тўла ҳақли эди. Бу ҳолни биз, қуруқ мақтанчоқлик эмас, балки шоирамизнинг адабиёт соҳасида қилган кўп йиллик меҳнатларига лойиқ баҳо эди, деб эътироф этамиз.

Нодири лирикасида яна кенг қўлланилган усуллардан бири «талмиҳ» усулидир. Бу термин классик поэзияда машҳур бўлиб, арабча «ламҳа» (кўз қири билан қараш) дейишдир. Бунда автор асосий мазмунни айта туриб, ногаҳон бошқа кутилмас образларга кўз ташлайди. Бу ногаҳоний образлар мифологиядан, классик поэзиядан, афсоналардан, оғзаки ижоддан олинган бўлади. Шу усул билан классик шоирлар, аввало, ўзларининг кенг маърифат ва мутолаа эгаси эканликларини исбот қилганлар. Иккинчидан эса, улар китобхонларга маълум ва машҳур бўлиб кетган образларни жалб этиб, ўз олдида айтмоқчи бўлган муддаоларини янада чуқурроқ сингдиришга уринганлар. Бу приёмни Нодиранинг кўпгина шеърларида учратамиз. Масалан:

Фурқат ичра тушди савдон — Зулайхо бошим,
Қиммати Юсуф баҳо топди, харидоримга айт.

Бу байтда асрлардан бери Шарқ поэзиясида машҳур бўлиб келган Юсуф ва Зулайхо образларини шоира усталик билан талқин этган, аммо у бу эски афсонага янги шарҳ киритган. Яъни автор, гарчи афсоналардаги Зулайхо ўз жаҳли билан Юсуф бошига кулфатлар тушириб, унга туҳмат қилган бўлса, мен Юсуфимнинг қадрини биламан, деб айтмоқчи. Шоира таъбири билан айтганда «Қиммати Юсуф баҳо топди, харидоримга айт». Бу талмиҳда шоира новаторлик кўрсатиб, эски диний афсонага янги ва инсоний мазмун киритади.

¹⁷ Алишер Навоий, Мажолисун нафос, 3-том, Тошкент, Уздавнашр, 1948, 198-бет.

Еки бошқа бир мисолни кўрайлик:

Бўлмағил Фарҳоду Мажнундек жаҳон афсонаси,
Ишқ аро, эй Нодира, ойини нангу ном тут.

Бу байтда Нодира ўзини классик адабиётда неча бор тилга олиниб келган, Фарҳод ва Мажнун можаросидан хабардор эканини эътироф этади. Аммо ўзини Фарҳод, Мажнунга ўхшатган шоирларга қарши қўйиб уларга ўхшамасликка, муҳаббат қанча чуқур бўлса ҳам одоб ва шараф доирасидан чиқмасликка чақиради. Бу билан афсонавий образларга янги талқинлар киргизади, новаторликка интилади.

Нодиранинг бадий тили мажозлар, ташбиҳлар, исторалар, муболағалар, тазодлар, тадрижлар, ташҳислар (жонсиз буюмни жонлантириш), интоқлар (тилсиз буюмни тилга киргизиш) каби приёмларга бой ва кўп қирралидир. Булар классик поэзияда «санойи бадиййя» (яъни бадий санъатлар) деб аталади. Бунда шоира, бир томондан, классик поэзия хазинасига кириб кетган гавҳарлардан фойдаланган бўлса, иккинчи томондан, оғзаки поэзиянинг бисотидан талай дурдоналарни олган. Шу билан бир қаторда, ўзи ҳам оригинал, янги бадий инжулар ярата билган.

М а с а л а н:

Ошиқ ўлдинг, эй кўнгул, эмди раҳи майхона тут,
Маст ўлиб, соқи аёғини ўпиб, паймона тут —

деган байтида биз шоиранинг ўз кўнглига мурожаат қилганини кўрамиз. Бу «хитоб» приёми классик лирикада қаҳрамоннинг руҳий кайфиятини очиш учун қулайлик туғдирад эди. Шу билан гўё шеърда иккинчи лирик қаҳрамон, шоирнинг эгизак образи яратилган бўлади. Бу матлаъ билан бошланган ғазалида Нодира то охиригача хитоб усулидан фойдаланиб, ўз дардини тортинмасдан изҳор этишга имконият топади. Иккинчидан, «майхонага йўл тут» дейиши билан шоира илоҳий ва диний эътиқодлардан кўра, дунё лаззатлари афзаллигини уқтиради. Умуман, Нодирада «май», «шароб», «бода», «соғар», «чағир», «сахбо», «паймона» каби таъбирлар реал маънодаги майхўрликни эмас, балки эркин фикр, антиклерикализм ва дунёвий севги симболи тариқасида куйланганига шубҳа йўқ. Мазкур байтнинг иккинчи мисрасида: «Маст ўлиб, соқий аёғини ўпиб, паймона тут», деган хитобни ҳам символик тарзда туши-

ниш керак. Бунда шоира чиройли сўз ўйини қилиб, «аёқ» сўзини икки маънода ифодалайди. «Соқи аёғи» деганда, биринчидан, тўғри маънодаги оёқни назарга олса, иккинчидан, май идиши маъносидаги эски ўзбек сўзи «аёқ» (коса)ни кўзда тутати.

Шаклан бир бўлиб, икки хил маънони берадиган сўзлар классик поэтикада «ийҳом» дейилади. Бу усул ўзбек фольклоридаги «туюқ» жанрининг таъсирида ёзма адабиётга кириб кетган. Бу каби мисоллар Нодиранинг фольклор бойликларини яхши билганидан дарак беради.

Яна шу ғазалнинг иккинчи байтини кўрамиз:

Хусни ишқ айлар сени хокистарингни тўтиё,
Шамъдин куймакни касб эт, мазҳаби парвона тут —

деган байтнинг биринчи мисрасида шоира ишқда куйган инсон ҳоки тўтиёдек табаррук бўлиб, кўр кўзларга дору-дармондир, дейиши билан кучли бир образ яратиб «хусни таълил» қилади. Бунда шоира маълум воқеани бошқача маъно билан изоҳлайди. Чунки, ишқда куйиш билан киши тани тупроққа айланмайди ва ҳар қандай тупроқдан тўтиё ясолмайди. Бу нарсаларнинг бўлмаслигини билади, аммо жўрттага шундай шарҳ этиб, ўзининг «хусни таълили»ни кучайтириш учун кўнглига нитоб қилади: куймакни шамдан, шам атрофига айланиб қурбон бўлишни эса парвонадан таълим олгин, дейди. Ҳолбуки, инсоннинг ички изтиробини шамнинг куйиб эришига ва парвонанинг оловга туташиб ҳалок бўлишига ўхшатишнинг ўзи ҳам шартли ва символик мазмунга эга эканини шоира билгани ҳолда, ўз ички кайфиятларини бўрттириб бериш учун шундай «хусни таълил» усулидан фойдаланади.

Нодиранинг поэзиясида юзлаб мажозлар, ташбеҳлар ва истиораларни кўриш мумкин. Чунончи: «кўнгул ғазолин ром тут», «жўғиз янглиқ», «бир гўшада вайрона тут», «фалак қасри», «ишқ уйи», «қошларнинг шамшири», «кўзларнинг жаллоди», «барқи ишқ», «беқарор кўнгул», «заҳри фироқ», «лаъли шакарбор», «жафо тиги», «қадинг раъно ниҳоли», «жамолинга харидор эт», «ғамза тиги», «қоши ёси», «асири зулф», «тиғи забон», «ганжи дониш», «сарви гулрўй», «хуршиди жамол», «гулжабинлар», «қадди ғулом», «ишқ сайёди», «парирўлар каманди», «ҳалқаи зулф» ва ҳ. к. Нодири лири-

каси бўйлаб марвариддай сочилган бу нафис мажозлар шоиранинг бадий тили қанчалик зийнатли, классик поэзия тили билан айтганда, нақадар «мурассаъ» (безакли) бўлганидан далолат беради.

Шеърга оҳанг бағишлаш мақсадида Нодири қофия ва радиф масалаларига ҳам катта эътибор қилган. Қофиянинг жарангли бўлишига аҳамият берган. Нодиранинг биз умуман пухта, нафис ва мусиқий сўзлардан усталик билан фойдаланганини кўрамиз. Масалан: «Ерлаълин ёд этарман, гунчаи хандон кўруб» деб бошланган ғазалида барча қофиялар шу тарзда унли ва тўлиқ бўғинлардан иборат бўлган сўзлардан тузилган. Чунончи, биз 7 байтли мазкур ғазалда 8 та қофия кўрамиз: хандон — райҳон — ҳайвон — султон — саргардон — жонон — ҳайрон — Салмон. Бу қофияда олинган ҳамма сўзлар шоиранинг руҳий ҳолатини очишга хизмат қилади. Юқорида зикр этилган ғазалдаги қофиялардан сўнг «кўруб» деган равишдош сўзнинг радиф қилиб олиниши ҳам тасодифий эмас. Шоира «кўруб» сўзи орқали ҳар хил образларга, лавҳаларга, муқоясаларга йўл очади.

Нодиранинг бошқа ғазалларидаги радифлар ҳам ўша шеърларга сарлавҳа бўладиган даражада яққол ва равшан сўзлардан олинган. Масалан: «фидо», «ажаб», «офтоб», «айлаб», «бўлуб», «саломат», «айт», «эшит», «муҳаббат», «айлагач», «оч», «кеч», «ич», «бох», «йўх», «офтоб», «айлаб», «бўлуб», «саломат», «айт», «эшит», шини кўрсатиш билан бирга уни аниқроқ тушунишга ҳам хизмат қилади. Шу маънода бу радифлар маълум даражада ғазалларга сарлавҳа ролини ўйнаши мумкин.

Нодиранинг бадий тили классик поэзиямизнинг энг яхши анъаналарини давом эттириш билан бирга, халқ тилига яқинлашиш тенденциясини ҳам ифода этади.

Нодири ғазалиётидаги бир қанча сўзларга ҳозирги китобхонлар тушунолмасликлари мумкин, аммо шуни унутмаслик керакки, ўша тушунилиши қийин бўлган сўзлар XIX асрнинг биринчи ярмидаги адабий-маданий муҳитда ишлатилиб турган оддий сўзлар эди.

Нодиранинг тилида бир қанча озарий, туркий тилнинг элементлари учрайди. Булар ўша давр учун оддий бир ҳодиса эди, чунки Озарбайжон шоирларининг, айниқса, улуғ Фузулийнинг Урта Осиёда шухрати катта эди. Ҳар бир адабиёт муҳиби Фузулий асарларини му-

толаа қилиш ва улардан баҳраманд бўлишга интиларди.

Шоира ўзининг сермахсул ижодкор бўлганлигига қарамасдан, ниҳоят камтарлик билан фикр юритиб, янада самарали, фойдали ижод қилишни тарғиб этади. Бу хусусият ҳақиқатан ҳам унинг камтаринлик, олижаноблик фазилатларидан келиб чиққандир. У шундай ёзади:

Қатраи обам гар аз гавҳар ба Чайхун мерасам,
Зарраи хоким гар аз рифъат ба гардун меравам.

(1096)

М а з м у н и:

Мен гавҳарликда Амударёга етсам ҳам бир қатра
сувман,

Қадру мартабада осмонга етсам ҳам бир зарра
тупроқман.

Биз Нодиранинг адабиёт тарихидаги катта мавқеини, унинг ўз даври учун прогрессив аҳамиятга эга бўлган ғояларини ҳурмат билан қайд этишимиз билан бирга, албатта, унинг ўз даврининг фарзанди эканини унутмаслигимиз керак. Сарой доирасида моддий фаровонлик ва дабдаба ичида, атрофидаги одамларнинг доимо қўл қовуштириб, уни иззат қилганини кўриб яшаган Нодиранинг ўзи ҳам феодал жамиятнинг аристократия доирасига мансубдир. Ундаги диний ақидаларнинг кўринишлари, таваккалпарастлик, адолатли ҳукмдор идеали, пессимистик кайфиятлар ўша замон, ўша муҳит, ўша синф ва ўша доиралар билан боғлиқ эди. Бироқ шуларга қарамасдан, бу олижаноб инсон ўз поэзиясида ҳақсизлик, жаҳолат, ёмонлик, бахтсизлик, тенгсизлик касофатларидан шикоятланиши ва, айниқса, хотин-қизлар тақдирининг аччиқ оқибатларидан фарёд этиши бизнинг ҳур ва бахтиёр авлодларимиз томонидан ташаккур ва ҳурматга сазовордир.

Қўқон хонлиги XIX асрнинг 20—30 йилларида, шубҳасиз, сезиларли даражада ижтимоий қарама-қаршиликларни бошдан кечираётган бўлса ҳам, шу билан бир қаторда маданий ҳаётда анча ўсиш юз бераётган эди.

Бу даврда етишган хотин-қиз шоираларнинг объектив ҳаёт ҳодисалари, шу дунё гўзаллиги, инсоннинг

улуғлиги каби гуманистик ғояларни тинмай тарғиб этишлари ўз шароитига нисбатан катта аҳамиятга эга бўлди.

Қўқон хонлигида илм-фаннинг, бадий адабиётнинг ана шу тахлитда Нодира кўмагида маълум даражада ривожланиши, реакциян руҳонийларни, диндор суфийлар, мутаассиб амирларни ташвишга солмай қолмади. Чунки феодализм шароитида шариат хотин-қизларнинг ижтимоий жамоат ишларига иштирок этишларини қатъий манъа этган эди. «Шарх-и сабат ал-ажизин» номли диний китобда хотин-қизларнинг, ҳатто, тўй ва азага боришига эрлар тўсқинлик қилиши керак,— дейилади. Унда «Ғайратли эркаклар ўз хотинининг уйдан чиқишига рухсат этишдан кўра, уни тириклайин ерга кўмиб ташлаш» каби жиноий чоралар кўриш тарғиб этилар эди¹⁸. Мана шундай ислом реакцияси идеология соҳасида ҳокимлик қилиб турган бир пайтда маданий ҳаётга аёл шоиранинг раҳбар бўлиши, унинг эркин фикрли ва тараққийпарвар бўлгани, хурофий, диний ақидаларни таъқиб этиб тургани, реакциян феодал доираларида ва, айниқса, фанатик руҳонийлар табақасида Нодирага қарши хусумат ва фитналар қўзғалишига сабаб бўлди.

Феодализм давридаги мутаассиб диндор руҳонийларнинг кучли таъсирида бўлган Бухоро амири Насруллонинг Қўқонга ҳужуми ҳам фақат хонлиқни ўзига тобе қилишгина бўлмай, балки унда тараққий топаётган адабий ҳаракатчилик, жумладан, прогрессив йўналишдаги адабиётга зарба бериш, умуман, бу ҳаракатчиликни бўғиш, тарқатиб юбориш ва иқтисодий-сиёсий устунлиқни қўлга олиш мақсад қилиб қўйилган эди.

Маълумки, амир Насрулло Қўқонга ҳужум қилиш учун 1842 йилда юриш қилади. Бу юришда Шаҳрисабзда турган Нодиранинг кичик ўғли Султонмаҳмудхонни ўзи билан бирга олиб келади. Амир Насрулло Уратепани олгач, унга Султонмаҳмудхонни ҳоким қилиб тайинлайди. Мамлакатнинг хавф остида қолганини сезган Нодира дарҳол ўғиллари ўртасидаги низони баргараф қилиш ва тинчлик ўрнатиш учун тадбир ва чоралар кўради. У амир қайтиб кетгандан сўнг Хўжандга келиб, икки ўғлини яраштиради. Бу келишувга кўра,

¹⁸ «Вопросы изучения эпоса народов СССР», М., Из-во Академии наук СССР, 1958, стр. 114.

Уратепа, Хўжанд, Тошкентгача бўлган ерлар Султон-маҳмудхон тасарруфига ўтади. Фарғона водийси эса Муҳаммадалихон қўл остида қолади. Шундай қилиб, ўзаро урушга барҳам берилади, мамлакатда тинчлик ўрнатилади¹⁹.

Лекин бунга қарамай, Қўқон ва Бухоро хонликлари орасидаги сиёсий муносабатлар яна ҳам кескинлашиб борди. Амир Насрулло янги талон-торожлар уюштириш ва янги территорияларни қўлга киритиш мақсадида, гўё ислом динининг поклигини ҳимоя қилиш баҳонаси билан катта лашкар тўплаб, 1842 йили иккинчи маротаба Қўқонга бостириб келади. Қисқа ва лекин қаттиқ жангдан кейин Насрулло Қўқонни ишғол этиб, халқни талон-торож, шаҳарни вайрон, прогрессив кишиларни эса қатл қилади.

Қонхўр амирнинг буйруғи билан ака-ука хонлар сўйиб ўлдирилди. Сўнгра золим Насрулло Муҳаммадалихоннинг ёш ўғли, тахт вориси Муҳаммадаминхонни ҳам ўлимга ҳукм қилади. Бундай ваҳшийлик, ёвузликдан ғазабланган Нодири кўзида қонли ёш, дилида ўтли нафрат билан амирнинг олдига боради ва унинг қотиллиги натижасида юзлаб бегуноҳ кишиларнинг қони дарё бўлиб оқаётгани, азиз фарзандларининг ваҳшийларча ўлдирилганидан фарёд кўтаради, унга нафратлар ўқийди. Амирнинг қаршисида ўз халқи, ҳокимиятини ҳимоя қилиш ва фарзандларининг ўчини олиш учун ҳеч қандай жазодан қайтмайдиган жасур, кучли иродали аёл гавдаланади. Унинг лаънатларидан ҳақоратланган, ғазабидан чўчиган қонхўр амир дарҳол жаллод чақириб, Моҳлар ойим—Нодирани ҳам қатл эттиради. Яна шоиранинг яқинларидан Хушқолбиби, Норбиби ва Муҳаммадалихоннинг рафиқаси Ойбишбибиларни ҳам ўлдиришга ҳукм қилади.

Насрулло Қўқон шаҳарида қонли террор ўтказиш билангина чекланиб қолмади, балки асрлар давомида халқ томонидан тўпланган ва сақланиб келаётган маданий ёдгорликларни ҳам йўқотишга ҳаракат қилди. У «хон хазинасини талон-торож қилди, мадрасадаги китобларни қилич билан майда-майда қилиб чопиб, оловда ёндириб юборишни буюрди»²⁰. Насрулло Қўқонда

¹⁹ «Қўқон адабий муҳити», 228-бет.

²⁰ «Тарихи Қозон ва Булғор», 252-бет.

11 кун тургандан кейин, саварқандлик Иброҳим пар-
воначига ҳокимликни топшириб, ўзи қўлга киритган
бойликлар билан Бухорога жўнади. У ўзи билан ҳунар-
мандлар, олим ва шоирларнинг кўпини Бухорога олиб
кетди.

Лекин Фарғона аҳолиси зулм, адолатсизлик, оч-
яланғочлик, ва ўлимдан бошқа нарсав келтирмаган Бу-
хоро амирига қаттиқ норозилик билдирди ва бўйсунуш-
ни истамади. Олимхон зулмидан қирғизлар жамоасига
қочиб кетган Норбўтабий укасининг ўғли Шералихон
бошчилигида Фарғона аҳолиси атрофдаги ўзбек, қип-
чоқ, қирғиз жамоалари билан бирлашиб Насрулло-
нинг аскарларини Қўқон хонлиги территориясидан ҳай-
даб чиқардилар ва бу урушда улар ғалаба қозондилар.

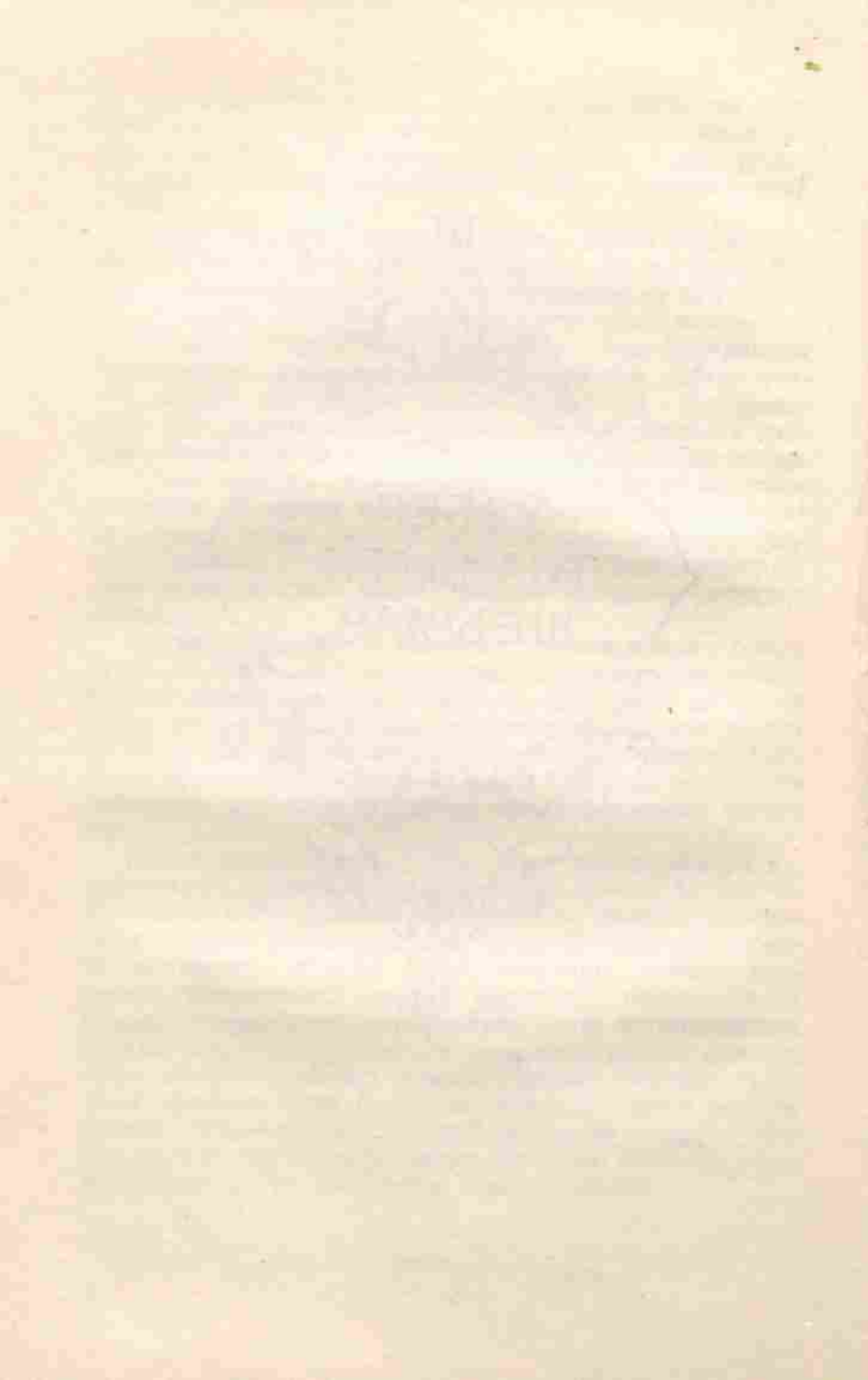
Қўқон тахтига ўтирган Шералихон Нодира ва унинг
ўғиллари жасадини кейинчалик ахтариб топиб, иззат
ва ҳурмат билан Даҳман шоҳонга дафи эттирган. Жа-
ҳолат қурбони Нодиранинг хотирасини абадийлаштириш
учун унинг қабрига катта тошдан ёдгорлик лавҳаси
қўйилган.

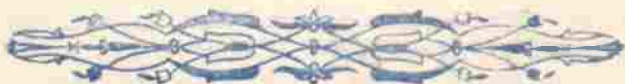
Нодира — Комила — Макнуна тахаллуслари билан
ўзбек ва тожик тилларида ижод этган оташин ватан-
парвар шоира ҳар икки халқ учун, яъни ўзбек ва тожик
халқи учун азиз ва муҳтарамдир. Зотан, Нодира бу ик-
ки халқнинг тарихий бирлигини, ягона тақдир ва толе
эгаси бўлганини, маданий ва адабий қардошлигини ўз
сиймосида мужассамлантирган юксак фазилатли шоира
эди.

Замонамиздаги ҳур ва озод совет хотин-қизлари ва,
умуман, ўз тақдирининг эгаси бўлиб қолган бахтли ўз-
бек халқи бугун ўзининг олижаноб ва фидокор шоира-
сини эҳтиром билан эслайди. Чунки Нодиранинг ўзбек-
ча ва тожикча яратган ўлмас асарлари зулмга, ваҳ-
шатга, тенгсизликка нафрат уйғотиши билан бирга
бизнинг социалистик ватанимизга, совет жамиятимизга
бўлган меҳру садоқатимизни оширишга хизмат қилади.
Буюк шоирамиз «Ҳушо оқилки, айланиб яхшилик бунё-
дини маҳкам, ўтар бу дайри фонидин ўзини неқном
айлаб» деганидек, халққа ва башариятга яхшилик би-
лан хизмат қилгани учун унинг неқ номи, яъни яхши но-
ми асарларда ва наслларда абадий яшайди.

A decorative floral ornament in blue ink, featuring a central diamond-shaped frame with intricate floral and foliate patterns extending upwards and downwards. The text is centered within the upper part of the frame.

ЎЗБЕК
ТИЛИДАГИ
ШЕЪРЛАР

ДЕБОЧА

...Аммо баъд бу қоилаи маҳжуба ва толибаи маҳжура ишқу муҳаббат зумрасиға шомила ва шарнат аҳкоми да омила алмулаққаб бил Комила андоғ баёни ҳол ва изҳори мофи-л-бол этарким, муддати мадид ва аҳди баиддурким, фироқ ошубидин ошуфтахотир ва ҳижрон аламинин кўнгулда хавотир. Андоғки асолат гулистонининг шажараси ва нажобат бўстонининг самараси, Мураббиул-масокин ва умдатус-салотин сайид Муҳаммад Умар баҳодирхон наввараллоҳу марқадаҳу, висол маснадида кўмакдошим ва иттиҳод саририда ҳам-фирошим эрди ва ул ҳазрат мусохабатидин муддате мураффаҳулҳол ва ҳаводис иштиғолидин фориғул-бол эрдим. Висол қасрида шодком ва мусохабат маснадида айшу нашот бирла мутаммакин эрдим ва ул султонининг давлати дийдориға масрур ва лиқосиға мағрур эрдим. Назм:

Эй хуш ул кунларки васли базмида масрур эдим,
Шоду хуррам давлати дийдориға мағрур эдим.

На кўнглумда фироқ андуҳидин ғам ва на жонимда ҳижрон дардидин алам эрди ва жамоли шамъидин кўзларим равшан ва кўнгул баҳраманд ва хурсанд эрди. Қадру манзалатим офтоби рифъат ва макрамат машриқида толеъ, иқбол ва давлатим хуршиди салтанат айво-нида ломеъ, аморат ва саъдатим элға равшан, асолат ва нажобатим улусқа мубарҳан балки саъдатимиз аморат хонадониға иттисол ва пайванд топиб, балки ул жиҳатдан бул хонадонға саъдат саодати интиқол қилиб аморатлари, саъдат ташрифиға мушарраф бўлмиш эрди. Ва ул султони олий шонки, назм:

Адолат сипеҳрида эрди куёш,
Эрур яхши авсофи оламға шош.

Бўлуб адлидин элни осойиши,
Анинг давлати эрди эл хоҳиши.

Амири жаҳон ким, менга ёр эди,
Анинг бирла хуш давлатим бор эди.

Скандар жанобу улув шон эди,
Қарам пеша жамшиди даврон эди

Аммо ул ҳазратнинг латойиф шиор табиатлари кo-
мига шеър мазoқи ғoлиб ва ашъор рағбатига кўнгул-
лари роғиб эрди ва бир лаҳза замири муҳаббат тахмир-
лари латойифомиз ва масарратангиз абъётлар мазмун-
лари хаёлидин холи эрмас эрди. Бо вужуди шуғли
умури сипоҳ ва мамлакат, ашъор санъатидин бир замон
йироғ ва фикр андишасидин бир лаҳза фарoғ топмай
ҳамвора каломлари назм пийрояси бирла пийроста ва
пайваста, такаллумлари гавҳари вазн ҳулали бирла
орапта эрди ва аксари авқот мавзун хаёллар бирла
ғазал ва мухаммас ва таржиъ ва мурассалар қилур-
эрдилар ва андин oшиқларға сурур ва ҳусн аҳлиға ғу-
рур пайдо бўлур эрди ва мен ҳам алар мутобаатида
назм услубидин баҳра топиб ассуҳбату муассирун нати-
жаси бирла кам-кам шеър қонунидин хабардор бўлуб,
гоҳо бирор мисра ва гоҳо бирор байт тақлид бирла
айтур эрдим. Ҳазрат баъзи нуқсонлариға ислоҳ бериб
мавзун ва мурассаъ қилур эрдилар. То андак фурсатда
шеър қондалариға мувонасат пайдо қилдим, назм фуну-
ниға моҳир ва мазмун сеҳрида соҳир бўлдим. Эrsa го-
ҳо ул ҳазрат баъзи тоза мазмунлардин бир мисра била
савол тариқасида сўрар эрдилар, филфавр охири мисра
била жавоб айтур эрдим ва табиатларини хуш қилур
эрдим. Бирн будурким, бир кун савол қилдиларким,
мисра:

— Нега арбоби хирад аҳли жунундин ори бор?

Жавоб айдимки, мисраъ:

— Ким булар урён, аларнинг жуббау дастори бор.

Бу тариқа мазмунлар бирла кўнгуллариға фараҳ
еткурур эрдим, мундағ латойиф ва назокатлар бирла
рўзгор, давлат ва салтанат хуш кечар эрди...

Бир неча кунлар висол саририда ва мусоҳабат мас-
надида шодком ва фирузбахт комрон ва хуррамдил,
нашот ва инбисот қилур эрдуқ. Банoгаҳ қазoу қадар

тақозасидин ҳуш қулоғига «иржини ило раббика» нидоси етти. Ул дамки бу нидони эшитти рӯҳ тӯтиси қурбат шакаристони фазосига тайрон қилди. Ва равон шоҳбози бу тийрахокдондин адам шохсорини нузҳатгоҳига парвоз қилди. Тахту давлат ва тожи салтанат ва нигини ҳукуматнинг ўз қурратул айнаига таслим қилиб, панодоридин бақо диёрига азм қилди.

Б а й т:

Эй фалак қайси қуёш юзликни ҳар кун чарх уза
Жилвагар қилдинки, охшом ерга пинҳон этмадинг.

Иттиҳод пайвандидин мувосалат риштаси узулди. Айшу тараб қонунининг пардаси бузулди. Базми ишрат суруди мотам навҳасига бадал бўлди. Ва висол созини ҳаловатлиғ нағмаси фироқ шеванига қўшилди.

Н а з м:

Чун бўлди даҳр шоҳи айёмдин рамида,
Юз доғ бирла қолди аҳбоб мотамида.

Сабру қарор кетди, мен зору бенаводин,
Андуҳ бирла қолдим сайид Умар ғамида.

Кундун-кун фироқ дарди ва иштиёқ алами туғён қила бошлади. Ҳар неча сабру таҳаммул этагин ушладим, охир беқарорлиқдин жунун илги бирла тоқатим гирибонини чок-чок этдим. Гоҳо ҳаёли бирла кўнгул изтиробига тасалли бердим ва гоҳи ёдин қилиб дил аҳволи инқилобига ором ва таскин еткурдим. Сайид ва содот, машойих ва уломолардин туҳаф ва ҳадоё бирла дуолар олдим. Барчасин руҳпокига бағишладим. Масокин ва бенаволарга хайру эҳсонлар бирла баҳра еткурдим. Карам ва ато хонидин фуқаро халқини мамнун ва мустағни айлаб, марҳамат ва шафқатлар кўргуздим. Дуоларин ул ҳазрат жаноблариға васила қилдим. Ва ҳар дуоки ҳосил қилдим, шариф марқадрлариға тўхфа юбордим ва ул равзада ихтимом бирла тоқи олий ва равоқи мутуолий ва мустаҳкам бино қилдим. Аҳбобларга қиблагоҳи дуо бўлди. Ва жаворида мадрасаи фayoзосор улуми дини талабалариға бино қилдим. Ва тижорат аҳли ва савда хайли учун саройи олий барпо қилдим. Жидду жаҳд бирла сипоҳийларга анжом ва фуқарога орам еткурдим. Мамлакатнинг обод ва мустаамандлар кўнглини шод қилдим. Уломон дин ривожлариға имдод еткурдим. То шаръи шариф ривож топди.

Зухд аҳлиға ихлос ва ақидат зоҳир қилдим. То динӯ миллат камол топди. Фазлу дониш қабиласиға шафқат ва марҳаматдин онча иноятлар кўргуздумким, эътибор даражасиға тараққий қилдилар. Сойил ва гадоларни талаблариға еткуруб, карам ва эҳсон эшикидин ноуммид юбормадим. Мусҳафи шариф ва кутуби диний ва расойили яқиний кўп ёздурдим. Барчасин холисанлиллаҳ вақиф қилдим. Савоб ва ажрини ул ҳазратнинг рўҳлариға эсор қилдим. Ва ҳар гоҳки, фироқ шиддати ғалаба қилур эрди марсия фироқнома хаёл қилиб, мазмунида дилхарош ғазаллар иншо қилур эрдим. Ва кўнгул иштиёқиға анинг бирла таскин берур эрдим. Нечукким, ул ҳазрат мутобаатлари бирла ашъор қондасидин андаки боҳабар бўлиб эрдим. Фурқат айёмида ҳам, хаёл базмида висол маҳфилини тасаввур қилиб, анинг ёди бирла ҳасби ҳол айтишур эрдим. Ва бу васила бирла ғазал ва муҳаммас ва рубои машқиға қоғозпоралар тўлди. Ва ҳар кимки, ул пораларни мутолаа қилди мақбули табиати бўлди. Охириламр хизматимда ҳамнишин олима афифалар ва мулозаматимда фозила ҳамсуҳбат шарифалар бир кун тазарруълар била илтимос қилдиларким, бул табиатзодаларининг паришон қолғони ошуфталиғдин ўзга натижа бермас ва бу жаридалар ҳаводис тундибодидин паришон бўлмағонда девон тақлидида жам қилиб, тартиб бирла ёзилса, зебо ва мустаҳсан бўлғусидур. Ҳазрати амири жаннатсарир марҳум девонларининг баробаринда мухтасар девон бўлиб, сабаби дуо ва боиси мағфиратдур ва дўстларға маншай сурур ва нашот ёдигорлик бўлур. Йўқ эрса айтибдурларки: «кулли ҳарфин лайса филқиртоси зоъ» (ҳар бир ҳарф қоғозга ёзилмаса, зое бўлади). Олам бевафо ва бесабот. Дунё бебақо ва нопойдор, Одам авлодидин солиҳ бирла яхши от ва неку сифот ва саодат нишони ва комкорлиқ иқтиронидур. Ночор ул нодиратабъ маъсумалар ва ул афифай муҳтарамаларнинг савоб раъйиларин маъқул ва мақбул билиб, жам этмоғиға иқдом кўргузиб, ихтимом ва саъйи тамом бирла ҳар баҳрини ўз маҳаллида сабт қилдим. Тартиб бирла ҳар қайсиси ўз ерида марбут бўлунди. Шоядки аҳбоблар ва соҳибдил улул албобларға манзури назар бўлуб, дуои хайр бирла ёд қилғайлар. Ишқ ва ҳол зумраси шавқангиз ғазаллардин ҳаловат топиб, умиддурки, худо карамидин мағфират ва омирзиш тилағайлар. Мундоғ умид-

лар бирла ўз ҳолимға ярашур сўзлар айтиб, авроқ
юзларин саводға келтурдим. Ва мусоввадалар бирла
сафҳаларни тўлдурдим.

Р у б о и й:

Алвон ғазал йиғилди девон ўлди,
Девон демаким, рашки гулистон ўлди.
Ҳижронида сўзларим паришон эрди,
Ҳар ким ўқиди таъби паришон ўлди.

Ераб бу савод ишқида содик бўлғай,
Иқбол баёзига мувофиқ бўлғай,
Ишқ ахлини хотири бўлиб хуш андин,
Мақбули табиати халойиқ бўлғай.

Илтимос мудақиқ расолардин ва мухаққиқ фузалолардин улдулки, ҳар саҳву хато ва халаликим зоҳир бўлса, ва ҳар нуқсонники воқеъ бўлгон эрса, инсоф ва мурувват казлаки бирла маҳв қилиб, лутф ва марҳамат қалами бирла ислоҳ бериб, барча нуқсонларин камол қисватида кўргузсалар, айни шафқат ва марҳамат бўлғусидур. Ва бу амалдин ажри азим ва савоби жазил топқайлар. Ва бу паришон сўзлардин ирод олмоғ ва нуқсонин элга зоҳир қилиб таън этмоғ инсоф диёридин ташқари ва муруват шаҳридин наридур.

Б а й т:

Элни айбини зоҳир этмоғлиғ,
Иўқдур инсоф ила муруватдин.

Улки, эл айбини қилур пинҳон,
Тангри сақлар ани ҳар офатдин.

Саҳву хатоларин маъзур билиб, инсоф келтургайларким, кўпроғи шавқ ғалабаси ва жунун тугёнида айтилгон ва баъзи беҳудлиқда ва баъзиси беҳушлиқ ифротиде ёзилгондур.

Б а й т:

Ушал ким ҳушманду нуктадондур,
Хатоси хатларин маъзур тутқай.

Бериб ислоҳ анинг нуқсонлариға,
Мухолиф таънасин дур тутқай.

Ушал ким элди айбини ёшурса,
Худо ул бандани мағфур тутқай.

Оқил нодон сўзидин ирод олиб баҳс қилмас. Балки ислоҳиға кўшиш қилур. Ал-иёзу билло, (худо шундан

сақласин) нодони худписанд ва жаҳили нохирадманд ўз қосир хаёлига мағрур ва норасо зеҳнига масрур бўлуб, маънидин беҳабардур. Табиати сўз румузидин беасар, беҳуда тааррузлар била дахли бежо қилиб, баҳси бе-мавқеъ оғоз этар. Ва ўз эгри фаҳмига ишониб, ва ботил хаёлига эътимод қилиб, ҳарза сўзлар била бемаврид тааррузлар кўргузур.

Н а з м:

Аларки муддаи норасоу дундурлар,
Мудом аҳли хирад олида забундурлар.

Мудаққиқ эл қошида сўзлари ҳижолатидин,
Мисоли хомаи наққош сарнигундурлар.

Ҳамиша фаҳмлари эгри, сўзлари ботил,
Ки ўз ақидалари бирла зўфундурлар.

Камол аҳлига бадхоҳ норасолиғдин,
Иноду бухлу ҳасад бирла ғарқи хундурлар.

Илоҳи андоғ бехирад муддаилардин ва бу сифат бешуур жоҳил худписандларнинг ботил даъволаридин ва бемаъни баҳс ғавғоларидин афкор абкорларин ўз ҳефзу ҳимоятингда масун ва исмат ҳижласида маъмун тутқайсен. Кўнгулларга маҳбуб ва марғуб қилиб, иф-фат ва салоҳият ҳулали бирла ораста ва пийроста қил-ғайсен.

Қ и т ь а:

Қаси ки мекунад аз бухл таъна барсуханам,
Бурида бод забонаш ба тир ҳамчу қалам.
Чу нома бод сияҳ ҳар ду рӯи ӯ ёраб,
Ба тангнои ҳасад чон диҳад ба дарду алам.

Доно мунсифлар обруманд ва бадхоҳ муонидлар элга нописанд бўлғайлар. Беҳудагу — хор ва ҳарзама-қол — нозътибордур. Ва аларнинг қавли ношойиста ва бекордур. Эътибор нуктасанж донолар сўзи ва зўфунун расолар румузидур. Ва бу байти машҳур мазмуни анга далолат қилурким,
Б а й т:

Доно баҳар диёр азизу мукаррам аст
Лаънат бар он диёрки нодон бувад азиз.

Илоҳи доно ва фозил азизларга раҳмат ва нодон-ларга ибодатда тавфиқ каромат қилғайсан.

ҒАЗАЛЛАР

1

Ҳар неча кўз солур ул дилбари гулфом манго,
Доғлар пунбаси эрмиш гули бодом манго.

Қонли кўз ёши ила оҳ жунун базмида,
Сарви мавзун иладур тифли гуландом манго.

Даври жоми тараб уйрулмоғи басдур, соқий,
Гарчи уйрулмади бу гардиши айём манго.

Неча ким зулм этар ошиқа гардун этсун,
Давр нокомлиғидин чу эрур ком манго.

Бир аёғ май карамин айлади соқий оғоз,
Айлади бахт бу мақсадни саранжом манго.

Сархушам дашти жунун ичра ки, бўлмиш ҳосил,
Лолалар узра сиришким май ила жом манго.

Гулшан ичра ани гисусиға монанд кўриб,
Турраи сумбул эрур халқа бўлан дом манго.

Кимса топмас асарим истамоқу сўрмоқдин,
На нишон қолди фано мулкида не ном манго.

Нодира, кўйида бош қўймоғим эрмас ноёб,
Итлари хайли эрур мақсади икром манго.

Юзинг фаррух, жамолинг руҳафзо,
Хатинг хизру лаби лаълинг Масиҳо.

Мени девона қилди иштиёқинг,
Сочинг занжиридин бошимда савдо.

Жамолинг мусҳафин қилдим тиловат,
Қошинг бисмиллаҳидур анда туғро.

Дами тигинг манга вақти шаҳодат,
Эрур албатта шарбатдин гуворо.

Малоҳатлиғ юзинг моҳи мунаввар,
Жамолинг офтоби олам оро.

Жамоли бемисолинг жилвасидур,
Шаробу шамъу шоҳид жому мийно.

Кўнгулким, ҳажр алидин бенаводур,
Қилур пайваста васлингни таманно.

Жаҳон айши ғаниматдур неча кун,
Вафо қилмас кишиға мулки дунё.

На Ширин қолди оламда, на Фарҳод,
Қани Юсуф, қаён кетди Зулайхо?

Кўнгул ишқ ичра бўлма бе таҳаммул,
Ки васлу ҳажр аро қилгил мадоро.

Менга, эй Нодира, қисмат бу эркан,
Азал кундин бўлубдур ишқ пайдо.

3

Баҳор келди кўзум гулга боқмади асло,
Нединки, гулшан аро гулруҳум эмас пайдо.

Юзимга бўлди юзинг муқтарин, биҳамдиллаҳ,
Очилди меҳру вафо боғида гули раъно.

Сариг юзимда қизил ашкни таровати бор,
Нечукки, соғари заррин аро майи ҳумро.

Лабидин айру менга бода тутма, эй соқий,
Хумор кулфатиға нофеъ ўлмади саҳбо.

Бу жони хастаки, васлингни орзу айлар,
Хаёл туррасидин бошида узун савдо.

Фироқ лашкари туғенидин маозаллаҳ,
Ки қилди сабру таҳаммул диёрини яғмо.

Юзинг назораси ўшшоқларни фирдавси,
Ҳарими дарғаҳинг аҳбоба жаннат-ул-маъво.

Сенинг салосили зулфингга мубталодурман,
Ки бўлди ақлу хирад қушлариға доми бало.

Фалакдин ўтди фиғоним, қуёшга етди уним,
Ҳануз, Нодира, кам бўлмади бу оҳу наво.

Эй сарви сиҳи бўйлиғим, эй қомати зебо,
Келким, кўзум ойинаси муштоқи тамошо.

Ул кунки, висолинг чаманин сайр этар эрдим,
Манзури назар эрди менга ул қади боло.

Айдимки, қачон бўлғуси кўйингда маконим,
Ошиққа деди, ҳожат эмас манзилу маъво.

Куйдурди чаман гулларини рашк ўти бирла,
Ул ғунчаи хандон ила, ул наргиси шаҳло.

Ул зулфи диловиз муанбар гириҳидин
Ҳар кимни тушиб бошиға бир ўзгача савдо.

Ҳар сабзау сунбулки, бу гулшанда чекар бош,
Мўйи сари Мажнундуру ё турраи Лайло.

Вайронада оқилға иқомат на муносиб,
Сарманзили осойиш эмас арсаи дунё.

Ҳижрон ғамидин ташна лабу хаста жигармен,
Соқий, қарам айлаб, менга тут соғари саҳбо.

Кўзгу каби ҳайронларингга арзи жамол эт,
Дийдоринг учун Нодирадур волау шайдо.

Эй меҳри жамолинг олам оро,
Заррот юзингга масту шайдо.

Эй ҳусн риёзида қадинг сарв,
Ул сарв уза сунбулинг сумансо.

Келким назаримға, эй парирӯ,
Девонаға бир дам эт тамошо.

Сен уйқуда масти ноздурсен,
Мен дард била ғарибу танҳо.

Тун кеча фиғону нолишимдин,
Кўйинг ити ичра тушди ғавғо.

Сен қайси диёр азмин этдинг,
Келмас хабаринг бу ерга асло.

Оҳим ўқиға қадим камондур,
Бу ўқни нишонидур сурайё.

Мажнун нега Лайли таркин этсун,
Юсуфни унутмади Зулайхо.

Қайдин сени Нодира унутсин,
Бу сўз на муносиб, эй дилоро.

Эй юзинг қиблаи арбоби сафо,
Сари кўйингда кўнгул қибланамо.

Каъбаи кўйинг эрур такағҳим,
Кўз ёшим зам-зам ўшал каъба аро.

Бўлмаса меҳр кўнгулда не осиг,
Манзилинг Ясриб ўла ё Батҳо.

Сурма осо қадаминг туфроғи,
Хира бўлғон кўзима берди зиё.

Тўтиёдур менга нақши қадаминг.
Ки кўзим ойинаси топти жило.

Бўлса то умру ҳаётим боқий,
Мени илгимдуру домони вафо.

Дўстлар айшу фароғат била хуш,
Бўлди душман ҳадафи тийри боло.

Ҳар ким ўз рутбасидин лоф урар,
Бу маротибда мақоминг аъло.

Домани ёр иликдин кетди,
Нодира, пийраҳаним бўлди қабо.

Марҳабо, эй пайки султон, марҳабо,
Худҳуди мулки Сулаймон, марҳабо.

Талъатинг фаррух, муборак мақдаминг
Қилди кулбамни гулистон, марҳабо.

Хӯб келдинг, яхши келтирдинг хабар,
Айладинг дардимға дармон, марҳабо.

Бӯлди мавзун қоматингдин мунфаил,
Сарвнози боғи ризвон, марҳабо.

Қилғойсен ул моҳ меҳрин ошкор,
Субҳ янглиғ пок домон, марҳабо.

Мужда келтирдинг висоли ёрдин,
Топти таскин дарди ҳижрон, марҳабо.

Кел бери, то хоки пойингни қилай,
Тӯтиёи чашми гирён, марҳабо.

Равшан айларман чароғи оҳни,
Кӯзларимдур гавҳар афшон, марҳабо.

Бу кеча ҳижрон шабистонидадур,
Анжуми ашким чароғон, марҳабо.

Қўй кафи пойингни дийдам устина,
Бир дам, эй сарви хиромон, марҳабо.

Нодира, ҳар сӯзки иншо айлади,
Айди анга аҳли даврон, марҳабо.

Эй хушо, шиша аро оби ҳаёти ҳукамо,
Ким анинг ҳар киши нӯш этса бўлур Хизрнамо.

Ҳукамо ишқ маризиға буюрмиш майи ноб,
Ҳажр дардиға демишлар бу муфарриҳни даво.

Бодадин айлама парҳез, дамо-дам қадаҳ ич,
Келди мазмум муҳаббат йўлида зуҳду риё.

Бўлди гул мавсумию майкадалар жонибидин,
Муждан айшу тараб еткузадур боди сабо.

Эй, хуш ул ринди май ошому сняхмасти мудом,
Жоми май илгида, олида сабуву мийно.

Гусса паймонасида хуни дил ошом айлар,
Бодадин ҳар кишиким, айлар эса истиғно.

Зоҳидо, гар десанг ишқ аҳлига расво бўлмай,
Демағил майкада ағбошиға кўп чуну чаро.

Бода муштоқиға лутф ила, қадаҳ тут, соқий,
Йўқса Жамшидға ҳам айламади жом вафо.

Нодира, жоми муҳаббатни лабо-лаб ичибон,
Мастлиғ бирла қилай ишқ намозини адо.

Рўза ойи келдию мен ожизу бедасту по,
Рўза ойининг ҳилолидек қадим бўлмиш дуто.

Кундузи бир гўшада ошифта ҳолу саргарон,
Кечалар то субҳдам бедору. машғули дуо.

Рўза ойи топмадим пийри муғон иршодини,
Ложарам масжид аро зоҳидға қилдим иқтидо.

Иҳтисоб аҳли тағаллуб айлади майхонаға,
Қолмади майда ҳарорат, найда таъсири садо...

Шомлар ифтор вақти зоҳир айлаб изтироб,
Заъфдин қилмас қабули чарбу ширин иштиҳо...

Рўза заъфидин ажаб ҳайратдадурман, Нодири
Айламасман лек бу аҳвол ила тарки дуо.

Юзинг офтоби маҳи оламоро,
Жамолингни кўзгуси меҳри мужалло.

Лабинг ёди кўнглимда пинҳон эмасдур,
Эрур шишада мавжи саҳбо ҳувайдо.

Эрур икки аждар хаму печ бирлан,
Қадинг сарвида икки зулфи сумансо.

Магар ҳусн боғини наргисларидур,
Ики чашми жодуи бодому шаҳло.

Нега ошиқ афғонидин ваҳм этарсен,
Бўлурму киши мунча бераҳму тарсо.

Хуш ул кунки азми раҳ эттинг йўлингда,
Чароғон ёрутти тўқуз чархи хузро.

Рафоқат била борди руҳуламин ҳам
Инонингда то сидратул мунтаҳо.

Рисолат сипеҳрини хуршидидурсен,
Жамолинг мужалло жанобинг муалло.

Қилиб Нодира саъи пайравлиғингда,
Талаб қилди сармояи дину дунё.

Юзунг ёдида қилдим бу кеча оҳи саҳар пайдо,
Кавокиб хирманиға бўлди ул ўтдин шарар пайдо.

Ниҳоли сабрима лаълинг хаёли бирла сув бердим,
Ажаб йўқ бўлса гар бу нахлдин ширин самар пайдо.

Шараф топди мамолик шоҳи дарёдил вужудидин,
Асолат махзанидин бўлди ул олий гуҳар пайдо.

Зиҳи шоҳики давлат пайзидин огоҳ ўлиб қилмиш;
Жавоҳир сурмаи тавфиқдин нури назар пайдо.

Таҳаммул уйлаким бесабрлиғ талх этти комингни,
Бўлур сабр этсанг аччиқ гўрадин шаҳду шакар пайдо,

Менинг ёрим ажаб нозик мизожу бемурувватдур,
Белин қатлимға боғлабдур вале эрмас камар пайдо.

Нужум эрмас фалакда шуълаи оҳим шароридур,
Ки бу коноша ичра бўлди андин зебу-фар пайдо.

Қўнгул мажнунини зулфингни занжириға банд эттим,
Сурук атфол ичинда бўлмағай деб шўру-шар пайдо.

Ажаб йўқ, Нодира парвоз қилса ёр кўйиға,
Қи бўлмиш танда фурқат ўқларидин болу пар пайдо,

Назар аҳли савдоларини хатинг қилди лавҳи жа-
мола пайдо,
Нетонг айласа дуди оҳим қамар даврида ҳола
пайдо,

Сочинг сунбулидин ададсиз гириҳлар тушубдур
кўнгул риштасиға,
Ки юздин бирин зоҳир этсам қилур жаъди мушкин
кулола пайдо.

Менинг қиссаи рўзгорим фаровон ғами ҳажринг
афсонасидек,
Ки бир нуктасин шарҳ қилсам бўлур неча дафтар
рисола пайдо.

Юзинг ойини ҳайратидин эрур бадри тобон қаро
доғлиқ,
Қошинг нунидин воқиф эрди ки ожизлиғ ўлди
ҳилола пайдо.
Сиришким саҳобин имлолидин дилкушодур му-
ҳаббатни дашти,
Кўнгул доғини этсам баён бўлур, ул биёбонда лола
пайдо.

Солиб ҳажр тан мулкина зилзила, деди қилма
даври фалакдин гила,
Недур чораи дардим, эй Нодира, фироқ ўлди ногаҳ
висола пайдо.

Кел, сенга, эй шаҳи жаҳон, мамлакати жаҳон
 фидо,
 Дийдаларимга қўй қадам, ҳар қадаминга жон
 фидо.

Лаъли лабинг фироқида хуни жигар ғизо менга,
 Сарв қадинг ҳавосида жон этарам равон фидо.

Айшу нашоту офият дарду ғамингни садқаси,
 Бир нафас иштиёқинга ишрати жовидон фидо.

Вақти хиром, эй санам, дийдаларимга қўй қалам,
 Хоки раҳингга айларам чашми гуҳарфишон фидо.

Гарчи менинг алимдадур ҳосили мулку мамлакат,
 Етса висолинг айларам барчани ройгон фидо.

Ийглама эмди, эй кўзум, тўкма юракни қонини,
 Доғини тоза айладим, қонига бўлди қон фидо.

Нодираи ғазал саро, назмини кўрса ногаҳон,
 Дурру жавоҳирин қилур фикриға баҳру кон фидо.

Сунма май эй соқии даврон манго,
Қим насиб ўлмиш азалдин қон манго.

Ер жавридин шикоят қилмазам,
Қим эрур бир важҳи истиҳсон манго.

Нола, бир дилсўз ёримдур менинг,
Ҳамнишиндур дийдан гирён манго.

Мушкил ишдур дарди ҳижрон кулфаги,
Ераб ул мушкилни қил осон манго.

Дашту саҳроларни қилдим ихтиёр,
Бўлди Мажнун қиссаси бурҳон-манго.

Оҳ найлай ўтти даврони висол,
Бевафолиқ айлади даврон манго.

Мунтазирдурмен ҳамиша Нодира,
Бир қиё боққайму деб жонон манго.

Лабинг шаҳди нобиға жоним фидо.
Хиромон қадингга равоним фидо.

Фироқинг яисол аҳлидин жон олур,
Висолингга жону жаҳоним фидо.

Белу оғзида қолди ваҳму гумон.
Нетонг ўлса ваҳму гумоним фидо.

Агар филмасал меҳр ила моҳдур,
Қилай сенга, эй меҳрибоним, фидо.

Ики лаъли нобингни ёқутиға,
Ики чашми гавҳарфишоним фидо.

Қадинг сарви нозиға, эй гулбадан.
Тани лоғари нотавоним фидо.

Не ғамдур менга ишқ аро Нодира,
Агар бўлса жононға жоним фидо.

Эй шаҳи мулки карам султони иқлими ато,
Чекмагон ҳаргиз мисолинг килки наққоши қазо.

Даҳр мулкига сенингдек давлату тожу сарир
На Скандар кўрди, на Султон Ҳусайни Бойқаро.

Рашки адлу ҳимматингдин Хотаму Нўширавон,
Удилар юз ҳасрат ила озими мулки фано.

Кўрмади сендек шаҳи неку нажот оламда чарх,
Ким келон султон анга етти ато бирла ано.

Базми эҳсонингда дасти зарфишонинг рашкидин
Шомлар тўпроғ ародур панжаи меҳри само.

Разм майдонида гар рахш узра жавлон айласанг,
Золи чарх эткай ҳазимат қоматин айлаб дуто.

Барқарор ўлғай илоҳи то бинои мулки даҳр,
Бўлди тахту тождин сармояи давлат бино.

То қиёмат этма ёраб, лутфи алтофингни кам,
Хони олийжоҳ ким эҳсону жуд айлар ато.

Эй шаҳо лутф ила аҳволимдин эмди воқиф ўл,
Чекдим асру чарх даври жавридин ранжу ано.

Ҳеч журм аҳлини аҳволиға ёраб тушмасун,
Умрлардур, чархдин мен чекдугум жавру жафо.

Даҳр айвонида гардун гардиши бедодидин,
Йўқ турур ғам қайди ичра кимса мендек мубтало.

Чекти ғам идбор хаттин номаи иқболима,
Дафтари чарха қазо килки чу хатти истиво*.

Лутф ила сен қайди ғамдин чекмасанг то рӯзи ҳашр,
Йўқ халос ўлмоқ менга, эй хисрави иззу уло.

Неча истаб учти роҳат ошёнин мурғи дил,
Топмоди оромгаҳ жуз халқан доми бало.

Йиғди то хошок селоби сиришким бошима,
Тутти ҳар ёндин келиб ғам қушлари анда юво.

Неча ҳар ён боқдим айлаб давлатим субҳин талаб,
Кўрмадим аз ғайри шоми накбати бе интиҳо.

Тешан фарҳоди ғамдин ёра бағрим доғини
Лутф хиштидин қил, э ширинсухан Хисрав, бино.

Будур умидимки лутфингдин кўнгул ойинаси,
Занги ғамдин меҳр кўзгуси каби топқай жило.

Роҳи мадҳинг шоми ғамда тутти килки Нодира,
Машъали лутфинг анга чун субҳ ўлғай раҳнамо.

* Хатти истиво — экватор.

Соқиё ҳажр давосини демишлар майи ноб,
Тутакўр майкадада қайғулуқ ошиққа шароб.

Ишқ дардиға гирифтор бўлубман на қилай,
Зоҳидо менга насиҳат била еткурма азоб.

Ёр лаълини фироқида хуморим ғолиб,
Бўлмади нашъаи саҳбо била кўнглум шодоб.

Бўлғай эрди қадаминг тупроғи бирла равшан,
Гар кўзум халқалари бўлса самандингга рикоб.

Эгма қошингни хами бўлғоли эл саждағаҳи,
Каъба деворида ҳайрат ила қолмиш меҳроб.

Сархуш ўлғон каби хуноби жигардин ошиқ,
Нашъаи бода қилур ҳусн элидин рафъ ҳижоб.

Ашки гулгуним эрур бодаи лаълинг асари,
Рўҳпарвардур анинг ройиҳаси мисли гулоб.

Букуя ул моҳлиқо шўхи дилором қани,
Юзидин равшан эди дийдаи жони аҳбоб.

Мастлиғ бирла ғами ёр фаромуш ўлмас,
Нодири бўлмади дардимни давоси майи ноб.

Жўнгулни хоби ғафлатдин дами бедор қил, ёраб,
Оқорғон кўзларимни маҳрами дийдор қил, ёраб.

Кўзумни равшан этгач партави меҳри жамолидин
Муҳаббат нашъасидин воқифи асрор қил, ёраб.

Ул ой ҳажрида чандон йиғладим ҳар қатра
Вафо бозорида бир гавҳари шаҳвор қил, ёраб.
ашкимни,

Юзи ҳажри мени кўп дардиманд этди иложим йўқ,
Яна бир кўрсатиб ёримни бархурдор қил, ёраб.

Каманди зулфидин айру тушуб дерман дуо вақти,
Ки бул тулиамални бўйнима зуннор қил, ёраб.

Тамошойи жамолиға агар шукр этмаган бўлсам,
Кўзим паймонасини ашкдин соршор қил, ёраб.

Жаҳонда хисрави жаннат макон адл ихтиёр этди,
Қиёмат кун шафийи аҳмади мухтор қил, ёраб.

Азизим субҳ янглиғ покдомон ўтди оламдин,
Шарофат бирла тупроғини файз осор қил, ёраб.

Мазори файз осори зиёратгоҳи оламдир,
Риёзи каъба янглиғ фойизул-анвор қил, ёраб.

Қарилиғ давлатиға еткуруб Хони диловарни,
Баҳон умрини эл умридин бисёр қил, ёраб.

Амири одилу ваннаъмию Маҳмад Аминхон ҳам,
Жаҳон борича менга бу учавни ёр қил ёраб.

Қаю гумраҳки, гарданкашлик этса Хон жанобиди,
Ситам тоши била бошдин аёғ афгор қил, ёраб.

Ушал ким анга бадхоҳу, ҳасуду кийна парвардур,
Ҳумоюн дарғаҳида мустаманду зор қил, ёраб.

Нечук ким ҳар бири кўз нурию кўнгул суруридир,
Аларға бахту-давлатни ҳамиша ёр қил, ёраб.

Ғазал бунёд қилди, Нодира, ёриға арз айлаб,
Кўнгулда боғлаган мазмунини изҳор қил, ёраб.

Ғунчадек оғзи аро ул лутфи гуфтори ажаб,
Сунъ илги йўқдин изҳор айлаган бори ажаб.

Олди кўнгул қушларин ҳар лаҳза мушкин турраси,
Боли шоҳиндурки, сайд айларда таррори ажаб.

Баски Мажнундир анинг ҳусниға гулшан гуллари,
Ғунчалардиндур чаман бўйнида тумори ажаб.

Айлади ошуфта табъимни паришон турраси,
Қилди бахтимни қаро холи ситамкори ажаб.

Кўзидин озурдадурмен, қошидин озурдароқ,
Зор аҳволимға озор узра озори ажаб.

Ҳар қачон ким ноз этиб чиқса майи гулфом ичиб,
Қон тўкар майдек дамо-дам чашми хуммори ажаб.

Ёр васли бирла одат айлаб эрдим, Нодира,
Андин айру менга бир дам сабр изҳори ажаб.

Тийрадур субҳи нашотим, соқиё, келтур шароб,
Шоми ҳижрон зулматида жоми майдур офтоб.

Моҳи тобон юзлигим, ҳар лаҳза ёд этсам сени,
Дуд бағримдин чиқар ўт ичра тушгандек, кабоб.

Банд этиб зулфинг аро кўнглимни озод этганинг,
Қуш учургандек эрур боғлаб аёғига таноб.

Кошки оҳим насимидин таҳаррук айласа,
Ёрким рухсориға гул баргидин солмиш ниқоб.

Ҳажр ошуби балодурким, ани ташвишидин
Қатраи симоб янглиғ кўнглум айлар изтироб.

Шод эди ул шоҳи даврон васли бирла хотирим,
Айш даврониға солди даври гардун инқилоб.

Бевафолардек сени ҳаргиз фаромуш айламас,
Нодири, ёдингни айлар, то дами явмулҳисоб.

Гулға десам йўқ кафи пойингга тоб,
Дийдама қўй, эй бути заррин, рикоб.

Ташқари чиқма кечалар, ҳашр ўлур
Чиқса ярим кечада гар офтоб.

Гарқан хуни жигар ўлди таним,
Қон ёш ила муйи сар этдим ҳузоб.

Турфа саволи лабидин сўрди ёр,
Жон берайин бўлмаса ширин жавоб.

Сурати девор каби бўлмишам,
Ҳасрати дийдор ила бехўрду-хоб,

Жонима қасд айлар эсанг қил, валеқ
Тишлама лаълингни, қилурсан итоб.

Мойили зулм этма кўзинг туркини,
Йўқса қилур мардум уйини хароб.

Бу кеча майхонани даргоҳида
Пийри муғондин тиларам фатҳи боб.

Айламадинг, эй бути паймоншикан,
Нодирани васлинг ила комёб.

Ғазаб бирла нигорим ўтди ёнимдин шитоб айлаб,
Юзин кўргунча ўлдурди мени ҳажри азоб айлаб.

Пари янглиғ назардин чеҳра пинҳон этди ул
маҳваш,
Фироқу ҳажр жомидин мени масту хароб айлаб.

Кўнгул шодоб эрди журъаи жоми висолидин,
Солиб ҳижрон ўтиға кетти бағримни кабоб айлаб.

Мурувват айла жоно, сендин айру тийрадир
шомим,
Ерут кулбамни бир тун оразингии офтоб айлаб.

Ичармен май дамо-дам ёр лаълини хуморидин,
Мени майхонадин манъ этма зоҳид ихтисоб айлаб.

Ҳисоб этмоққа чарх анжумларин бор эҳтимол
анда,
Менинг доғи дилимни лек бўлмайдур ҳисоб айлаб.

Лабидин айру қон ютмоқ ишимдур борғил, эй
соқий,
Менга беҳуда кулфат берма таклифи шароб айлаб.

Дариғо, кетти охир гавҳари мақсуд илгимдин,
Толиб эрдим сени маҳбублардин интиҳоб айлаб.

Вафо сарлавҳи узра Нодира мавзун каломини
Езар, таҳсини шеъри хисрави олий жаноб айлаб.

Ёр лаълин ёд этармен ғунчаи хандон кўруб,
Сабзаи хат соғинурмен боғ аро райҳон кўруб.

Сабзаи хат лаъл нобинг узра маъво айлади,
Хизр қилғондек ватан сарчашмаи ҳайвон кўруб.

Дард жонкоҳу дамо-дам оҳ, аҳволим табоҳ,
Раҳми келгайму менга бу ҳол ила султон кўруб.

Соврулурман ҳажр водийси аро, Мажнун мени
Гирдбод айлар гумон, дашт узра саргардон кўруб.

Кеча лаъли ҳажридин ўлмоқ менга душвор эди,
Юз таҳайюр бирла илгин тишлади жонон кўруб.

Рашкдин юз фитна барпо айлади даври фалак
Қўзларим ойинасин ёр олида ҳайрон кўруб.

Тонг эмасдур бўлса оз муддатда устоди суҳан,
Нодира ашъориға таҳсин этар, Салмон кўруб.

Берай жон висол ичра, эй нўшлаб,
Фироқингда токай қилай тобу-таб.

Жамолинг менга муддао субҳу шом,
Висолинг менга орзу рўзу шаб.

Агар келса бошимга тиғи ажал,
Қилурманму йўлингда тарки талаб.

Қадинг мисраи шўху баржастадур,
Бўлуб ҳусн девонидин мунтахаб.

Мени зор Фарҳоду Мажнун нажод,
Эрур ёр Ширину Лайли насаб.

Не маҳфилда шахду шакар ёладинг,
Ки бир-бирга часпондурур икки лаб.

Фироқида шамъи шаби ҳажрмен,
Эмас куймагим Нодира бесабаб.

Кетмади мендин қадаҳ бирла хумори офтоб,
Субҳ янглиғ тортадурман интизори офтоб.

Сарф қилғумдур они(нг) жамн висоли нақдина
Гар муяссар бўлса лаъли обдори офтоб.

Моҳрӯларни юзинг ойи мусаххар айлади,
Мунча бўлмас анжум ичра иқтидори офтоб.

Оразинг май тобидин бўлди назокат дастгоҳ,
Турфа гуллар зоҳир этди навбаҳори офтоб.

То юзинг ойи намоён бўлди ҳусн афлокида,
Рашк ўтидин тийра бўлди рӯзгори офтоб.

Гар кўзим ҳуснинг чироғидин мунаввар бўлмаса,
Равшан этмас партави нури шарори офтоб.

Нодира, оҳим синонидин таваҳҳум тортибон,
Чарх майдонидадур, чобуксувори офтоб.

Сайд этди мени ул ики қуллоб,
Бўйнимда каманди зулфи пуртоб.

Қошини қиличиға бўйин сун.
Ошиққа будур тариқи одоб.

Гулхан кулида фароғат этган,
Қилмас ҳаваси самуру санжоб.

Гирдоб эрур кўзимни ёши,
Ошиқни ҳалок этар бу гирдоб.

Ором топарму чарх даври,
Доим ҳаракат этар бу дўлоб.

Олам элида вафо топилмас,
Бу гавҳар эрур жаҳонда ноёб.

Қондур жигарим лабидин айру,
Келтур менга соқие, майи ноб,

Ушшоқ мисоли корвондур,
Ул қофилада эрур вафобоб.

Ёш ўрниға Нодира, кўзимдин
Ҳажрида оқар мудом хуноб.

Агар гулшанға келса сарви гулрўйим хиром айлаб,
Югургай сарву гул юз марҳабо бирла салом айлаб.

Хиромон келди ёру қомати таъзимиға беҳуд,
Йиқилдим соядек, ердин, турарга илтизом айлаб.

Қилурға кундузимни кеча хуршиди жамол узра,
Паришон айлади гисуларин, субҳимни шом айлаб.

Саҳи қадлар паноҳи, гулжабинлар подшоҳисен,
Чаманда сарвни озод этар қаддинг ғулом айлаб.

Хушо оқилки, айлаб яхшилиқ бунёдини маҳкам,
Ўтар бу дайри фонидин ўзини некном айлаб.

Масиҳ азми сипеҳр айлаб қуёшға бўлди ҳамсоя,
Бўлур ҳиммат била афлок устида мақом айлаб.

Ғизоли умрким ваҳшатдадур, пайваста рам бирла
Бўлурму юз минг афсун бирла бу ваҳшини ром
айлаб.

Кўнгул сайд эткали омода қилмиш ишқ сайёди,
Париўлар каманди ҳалқаи зулфини дом айлаб.

Қалам таҳрир этарда най шакардин бўлса тонг
эрмас,

Лабинг васфини айлар, Нодира, ширин калом
айлаб.

Соқий, менга қадаҳ 'тут, бу дайр аро лабо-лаб,
Зухд аҳлидин ўсондим, тутдим сенинга машраб.

Хуснинг тажаллисидин бетоб моҳрулар,
Андоқки зоҳир ўлмас, хуршид чиқса кавкаб.

Еримни васли бирла олам мунаввар эрди,
Бор эрди моҳи тобон хуршидга муқарраб.

Мажнуни бенавони таклифи жоҳ қилма,
Ким телбалар бошида йўқдур ҳавойи мансаб.

Муҳтожи дарғаҳингмен юз минг умид бирла,
Мен қулни бу эшикдин навмид қилма, ёраб.

Тиғи забонинг ўлди мифтоҳи ганжи дониш,
Алломаи замондур оллингда тифли мактаб.

Қил, Нодира, муяссар шўри жунун жаҳонда,
Ишқу муҳаббат ўлди ошиққа дину мазҳаб.

Чиқди ул гулгун қабо майдон аро жавлон этиб,
Ғамза тиғи бирла ошиқни юрогин қон этиб.

Маҳвашим майдон аро бепарда жавлон айлади
Эл кўзин ойинадек дийдориға ҳайрон этиб.

Новаки мижгонлари қатлимға тиркиш боғламиш,
Чоклиғ кўнглумни қоши ёсиға қирбон этиб.

Ул худовандики, қилди еру кўкни ошкор,
Шукрим, бизни гадо қилди, сени султон этиб.

Бўйлаким мумтоз эрурсен барча султонлар аро,
Шод қилғил бандаларнинг кўнглини эҳсон этиб.

Мубталомен то асири зулфи пуртобинг бўлай,
Қил мени озод бошинг узра саргардон этиб.

Боқмадинг бир лутф ила, эй бемурувват сангдил,
Нодира ҳажрингда йиғлар нолау афғон этиб.

Мен ки қолдим ҳажр вайронида бесомон бўлуб,
 Ер келмас кулбаи эҳзонима меҳмон бўлуб.

Дашту саҳродан сӯроғингни тополмай дард ила
 Айланиб келдим яна ғам уйига ҳайрон бўлуб.

Шарбати лаълинг хумори бирла чандон йиғладим,
 Қатра-қатра кўзларимдин оқти бағрим қон бўлуб.

Васл аро мағрур эдим дийдориға, шоми фироқ
 Ўртади жисмимни охир, оташи ҳижрон бўлуб.

Айласам девоналиғ айб этмангизким, ул пари
 Ғойиб ўлмишдур назардин жилваси пинҳон бўлуб.

Нодира, ул меҳри тобон шавқида қилдим жунун
 Ошкоро бўлди ишқим шуҳраи даврон бўлуб.

Чаман риёзида гулгашти марғзор қилиб,
Кўнгулни сайд этар сарв қад шикор қилиб.

Ғизолаларни кўзи сайд қилди саҳрода,
Қоши уқобини шоҳин хатиға ёр қилиб.

Келурмукин яна ул шаҳсувор майдонға?
Ки борди ул кеча кўзларни интизор қилиб.

Қилурмен ишқу жунун корвониға имдод,
Сиришк ноқаларин ашки шашқатор қилиб.

Танимда ҳажр ўқини(нг) захми бениҳоятдур
Ки, бўлмағай ани юздан бирин шумор қилиб.

Нетайки, даҳр гузаргоҳида бу телба кўнгул
Йўлуқти ҳажрига, васлини ихтиёр қилиб.

Жаҳонда, Нодира, ёринг пари мисол эрди,
Бўлурму ҳуснини ойинага дучор қилиб.

Юзингдур қиблаи аҳли муножот,
Жамолинг шамъидин равшан харобот.

Бугун майхонада саҳбо қилур жўш,
Эрур пийри мугондин бу каромот.

Суроҳи қул-қулин айлар мукаррар,
Бўлур бу чор қулдин дафъи офот.

Чу ҳақ мавжуд эрур, олам адам бил,
Сулук аҳлиға будур нафъю исбот.

Кўтармак тоғни осон эмасдур,
Мену ҳижрон ғами ҳайҳот-ҳайҳот.

Мени ҳолимға йиғлар ошинолар,
Эрур ҳайрон менга бегонадин ёт.

Жаҳонда, Нодира, ишқ ихтиёр эт,
Муҳаббатсиз кечургон ҳайф авқот.

Рафиқо, менга бир дам дўстлиғ расмини изҳор эт,
Қи мен бордим ўзимдин, ёр агар келса хабардор эт.

Қачон ишқ аҳлини ўлтурмоғини ихтиёр этсанг,
Жафо тиги билан аввал менинг бағримни
афгор эт.

Ҳақорат бирла, эй соқий, боқар майхона аҳлиға,
Суниб бир жом май зоҳидни анда нақши девор эт.

Менинг ҳолимга йиғлар дашту саҳроларда
ваҳшилар,
Агар кўйига борсанг, эй сабо, ёримға изҳор эт.

Эрур пийри муғондин бу башорат, турғил, эй
соқий,
Лабо-лаб жом ила зоҳидни даъвосини бекор эт.

Қадинг раъно ниҳоли сарвдур, жоно, хиром айлаб,
Чаман гулгаштида товусқа таълими рафтор эт,

Юмулмас кўзларим, эй моҳи тобон, иштиёқингдин,
Чиқиб ер остидин муштоқларға арзи дийдор эт.

Зулайхо муштаридур ганжу гавҳар бирла васлинга,
Жаҳон аҳлини Юсуфдек жамолингға харидор эт.

Гули савсан очилди, бенаволиқ қилма, эй булбул,
Чаманда Нодира ашъори бирла нолау зор эт.

Гар аҳли вафо истаса кошона саломат,
Бўлсун мени махмурға майхона саломат.

Ул ҳусн шуойида кўнгул куйса ажаб йўқ,
Қолғайму чароғ ўтида парвона саломат.

Девона муҳаббат йўлида беватан эрмас,
Обод агар бўлмаса, вайрона саломат.

Гар синса суроҳию сабу, зоҳид алинда,
Бўлсун менга соғар била паймона саломат.

Улмак зараридин мени бир зарра ғамим йўқ,
Гар бор эса жон бергали жонона саломат.

Яхшию, ёмон бир-бириға муғтанам эрмиш,
Фарзона тирик бўлсину девона саломат.

Обод ўла, эй Нодира, иқлими тажаммул,
Жамшиди замон, хисрави Фарғона саломат.

Васл уйин обод қилдим, бузди ҳижрон оқибат,
Сели ғамдин бу иморат бўлди вайрон оқибат.

Қилди чоки пийраҳан доғи дилимни ошкор,
Қолмади кўнглимда захми ишқ пинҳон оқибат.

Аҳду паймонлар қилиб эрди, вафо қилғум дебон,
Айлади тарки вафо ул аҳди ёлғон оқибат.

Орзу қилдим тутармен деб висоли доманин,
Пора бўлди ҳажр илгида гирибон оқибат.

Зоҳидо, ишқу муҳаббат аҳлини маъзур тут,
Ер кўйида на бўлди шайх Санъон оқибат.

Баски қон бўлди юроким гавҳари ашк ўрниға,
Қатра-қатра кўзларимдин томди маржон оқибат.

Оҳким бўлди яна субҳи нашотим шоми ғам,
Чеҳра пинҳон этти ул хуршиди тобон оқибат.

Гарчи бор эрди мусаххар девлар фармонида,
Паймоли хайли мўр ўлди Сулаймон оқибат.

Нодира, бўлбул каби то нола иншо айладим,
Навбаҳор ўтти, хазон ўлди гулистон оқибат.

Ҳажрдин махмурмен, соқий, лабо-лаб жом тут,
Мен каби ҳар кимки бўлса ринди дурд ошом тут.

Истасангким, даргоҳингда посбон ўлғай мудом,
Берма ваҳшат ҳажр ила кўнглим ғизолин ром тут.

Бенаволармиз, фалак хуршиди янглиғ соқие,
Жоми саршори сабуҳи бизга ҳар айём тут.

Бўлса гар мақсад кўнгуллар қушларин сайд
Дона қил холингни, зулфинг ҳалқасидин дом тут. айламак,

Ер куйи итлариға ногаҳ ўлсанг ҳамнишин,
Ошнолардур аларға иззату икром тут.

Гар замоне даҳр ғавғосидин истарсен фарор,
Сокини майхона бўл, бир гўшада ором тут.

Бўлмағил Фарходу Мажнундек жаҳон афсонаси,
Ишқ аро, эй Нодира, ойини нангу ном тут.

Сайр этарда нахлистон, ёр қаддини ёд эт,
Мен қачон дедим сенга, орзуи шамшод эт.

Ҳажр шаҳнаси охир ўлтурур асирингни,
Бир қиё боқиб, жоно, банди ғамдин озод эт.

Бўлди ёр савдойи, ошиқ эрсанг, эй кўнглум,
Нақди жон муҳайё қил, ёр хотирин шод эт.

Э кўнгул, фиғонингдин тийраду р фалак қасри,
Бу бинони вайрон қил, ишқ уйини обод эт.

Қон тўкарга мойилду р қошларингни шамшири,
Элни қатли ом этсанг, кўзларингни жаллод эт.

Гулшан ичра, эй булбул, субҳидам наво тортиб,
Гул юзини ёд айлаб, нола бирла фарёд эт.

Ногаҳ ул жаҳон шоҳи келса, эй кўнгул, борғил,
Шаҳ инонини ушлаб, ҳажр илгидин дод эт.

Даҳр киштзорида бир шарору юз хирман,
Куйдирурга оламини барқи ишқ бунёд эт.

Ҳажр можаросига, Нодира, таҳаммул қил,
Беқарор кўнглингни сабр бирла муътод эт.

Эй сабо, рози дилимни беҳабар ёримға айт,
Дардлиғ кўнглумнинг аҳволини дилдоримға айт.

Ҳажр дардидин юракда қолди доғ устида доғ,
Шарҳ этиб бу можарони лола рухсоримға айт.

Фурқат ичра тушти савдойи Зулайхо бошима,
Қиммати Юсуф баҳо топти харидоримға айт.

Лутф этиб сўрса мени ҳолимдин ул номехрибон,
Улди ҳижронингда деб ёри вафодоримға айт.

Сендин айру талхиком этди дебон заҳри фироқ,
Ёшурун дардимни ул лаъли шакарборимға айт.

Юз салом айдим, на бўлғай бир йўли ул ҳам деса,
Бул саломимни ўшал ошуфтаи зоримға айт.

Нодира, сенсиз тирикликдин на роҳат кўрди деб,
Ул ҳумоюн толиъу фархунда атворимға айт.

Келгил, эй ёр, вафо расмини тут,
Шамъи рухсор ила кулбамни ёрут.

Ёр лаъли лабидин айрилдинг,
Эй кўнгул, эмди дамо-дам қон ют.

Кўзларим йиғлади зулфингни кўруб,
Қи ёғин боисидур тийра булут.

Қил фаромуш бу олам ғамини,
Бода ич, май била кўнглунгни овут.

Кишиға ҳиммати мардона керак,
Йўқки, оройиш ила решу бурут.

Хуни дил бирла жигар порасидин,
Бодадур лаъли муфарриҳ ёқут.

Нодира, даъвийи ишқингни қилиб,
Қавли бу маҳкамада топти субут.

На гул сайр айла, на фикри баҳор эт,
Жаҳондин кеч, хаёли васли ёр эт.

Муҳаббатсиз киши одам эмасдур,
Гар одамсан муҳаббат ихтиёр эт.

Узору қадду рафторингни кўрсат,
Чаман сарву гулини шармсор эт.

Лаби махмуридурмен жоми май тут,
Карам қил, соқиё, дафъи хумор эт.

Аналҳақ можаросин айладинг фош,
Кел эй Мансур, истиқболи дор эт.

Дури ашку ақиқи хуни дилни,
Келур ёринг аёғига нисор эт.

Куйиб, эй Нодира, олам элиға,
Муҳаббат шевасини ошкор эт.

Ошиқ ўлдинг, эй кўнгул, эмди раҳи майхона тут,
Маст ўлиб, соқий аёғини ўпиб паймона тут.

Эйки дерсан ошино, бегонадин кўрмай зарар,
Олам аҳлидин ўзингни бир йўли бегона тут.

Аҳли ишқ айлар сенинг хокистарингни тўтиё
Шамъидин куймакни касб эт, мазҳаби парвона тут.

Гар тилар бўлсанг ҳаводис шоҳибозидин амон,
Чуғз янлиғ эй кўнгул, бир гўшаи вайрона тут.

Донишу фаҳму хирад, сабру сукуну ақлу ҳуш,
Барчани парвонаи шамъи рухи жонона тут.

Бўлма гийру дориға мағрур гар оқил эсанг,
Давлати дунёни уйқу фарз қил, афсона тут.

Айлагил обод тавфиқу адолат мулкани,
Нодира, мавло йўлида ҳиммати мардона тут.

Дода келдим, эй салотин сарвари, додим эшит,
Сен шаҳу, мен бенаво лутф айла, фарёдим эшит.

Мадди оҳим шуъласи ҳуснинг дабиристониди
Мисраи баржастадур, эй сарви озодим, эшит.

Сарвинозим, сендин айру нахли оҳим бўлди ҳам,
Қоматинг ҳажрида синди шохи шамшодим, эшит.

Ҳар нечаким сабр таъмирини бунёд айладим,
Ашк селобида вайрон ўлди ободим, эшит.

Барча ёру ошнодин айладинг бегоналиғ,
Неча кунлар бўлди, ҳаргиз қилмадинг ёдим, эшит.

Келки, бир соат сени кўрмоқ учун муштоқмен,
Телба бўлдим сендин айру, эй паризодим, эшит.

Нодири боди сабодин сенга ирсол этгали
Қилди иншо бу ғазални, табъи ношодим, эшит.

Менинг жунунима Мажнунни бермангиз нисбат,
Қилурму хору хашак тоби шуълаи ғайрат.

Чекарда жон менга тақлид қилмасун Фарҳод,
Фироқ тоғида беҳуда чекмасун кулфат.

Менга баробар эмас Кўҳкан била Мажнун
Аларда бир ғам эди, лек менда минг ҳасрат.

Жаҳонда бўйлаки бўлмишмен ишқ ойинаси,
Менга зиёда бўлур ёр ҳуснидин ҳайрат.

Ғамимни заррасини тоғларга арз этсам,
Таҳаммул айламагай тоғ, келтуруб тоқат.

Бу дарду ғамки ани нотавон кўнгул кўтарур,
Муҳаббат аҳлиға юздин бири эрур офат.

Ғамимни шарҳини юз мингидин бирини дедим,
Фалак ани кўтарурда, хам айлади қомат.

Бу ғамни тоғ кўтармас эди, валеқ менга
Бериб таҳаммулини қўйди жонима миннат,

Сипеҳри мартабаи ишқни баланд кўриб,
Дедики, Нодирани ҳимматиға юз раҳмат.

Фарҳод агар урса менга лофи муҳаббат,
Бир оҳ ила айларман ани доғи хижолат.

Ҳарчандки бемори ғами ишқ эди Мажнун,
Дардимни кўриб тишлади ангушти надомат.

Фарҳодда бўлсайди менинг ғайрати ишқим,
Бир оҳ ила айлар эди ул тоғни ғорат.

Мажнунда агар бўлса эди сабру таҳаммул,
Қилмасму эди мен каби шаҳр ичра иқомат.

Гар бўлса Зулайхода менинг заррача ишқим,
Қолмас эди Юсуфни фироқида саломат.

Ишқ офатиға тоғ таҳаммул қила олмас,
Мен менки қилурман бу ғаму дардга тоқат.

Дарду аламу ғуссаки ҳажрида чекарман,
Бу меҳнату ғам кимдадур, эй аҳли муҳаббат.

Юздин бири Мажнунда агар бўлса ғамимни,
Бир оҳ ила оламға солур шўри қиёмат.

Ҳар ҳолда, эй Нодира, шукр айла худоға,
Ким берди сенга ишқу муҳаббат ила давлат.

Неча муддатки кўнгул ғайр ила тутти улфат,
Мени саргаштани доғ айлади фавти фурсат.

Бормоғим амр ила ул ерға зарурат эрди,
Йўқса шойиста эмас бандага тарки хизмат.

Сурмаи чашми дилимдур эшикинг тупроғи,
Дарғаҳингдин менга оворалиғ эрмас ҳожат.

Саъд эрур ахтари иқболу ҳумоюн толиъ,
Салтанат чокару қулдур сенга бахту давлат.

Хизматинг боиси осойиш эрур қулларға,
Сендин айрилса киши умрида йўқдур лаззат.

Остонингға қўйиб фарш қилай бошимни,
Ўзга манзилда топилмас менга сенсиз роҳат.

Кўканинг бандалиғин Нодираға арз айлаб
Қўйғил, эй боди сабо, жонима андин миннат.

Жон кўрмади рўзадин ҳаловат,
Ифторда ёрсиз на лаззат?!

Ер айласа ёри бирла ифтор,
Йўқ рўзада мундин ўзга давлат.

Эл барча висол базмида шод,
То субҳ чекиб суруди ишрат.

Ҳар шом манга наволаи ғам,
Ифтор қилурға бўлди қисмат.

Моҳи рамазонки, файзи чўқтур,
Мен хастага ёрсиз на роҳат.

Ҳар шом кўзимни ёши шамъим,
Хуни жигарим ба жойи шарбат.

Хижрон ила рўза жавр этолмас,
Гар бор эса, Нодира, саломат.

Кел даҳрни имтиҳон этиб кет,
Сайри чамани жаҳон этиб кет.

Бедардларинг жафоларидин,
Фарёд чекиб фиғон этиб кет.

Дунё чаманини булбулисен,
Гул шохиди ошён этиб кет.

Эй ашк, кўзимни мактабидин,
Ҳайрат сабақин равон этиб кет.

Олам чаманики бевафодур,
Бир оҳ билад хазон этиб кет.

Ушшоқ мақоми бўстондур,
Азми раҳи бўстон этиб кет.

Мақсад на эди жаҳона келдинг?
Кайфиятини баён этиб кет.

Фош этма улусқа ишқ сиррин,
Кўнгулда ани ниҳон этиб кет.

Кел ишқ йўлида кўзларингни,
Эй Нодира, дурфишон этиб кет.

Ҳар кимда агар бор эса осори муҳаббат,
Айлар анга маҳбублар изҳори муҳаббат.

Майхонаи ишқ ичра хуш ул ринди, тунлар
Бир журъа учун бор эса бедори муҳаббат.

Хушдур киши дунё ғамини қилса фаромуш,
Ложуръа чекиб соғари саршори муҳаббат.

Тут ғайрдин эй хаста, кўнгул доғини пинҳон,
Гар сўрса биров айлагил инкори муҳаббат.

Роҳат тиласанг ишқ биносини паноҳ эт,
Осуда эрур сояи девори муҳаббат.

Болини уза борди иёдатға Масиҳо,
Хуршид эди чархда бемори муҳаббат.

Гар таънаи ағёрдин, эй дил, ҳазар этсанг,
Олам элиға бўлмағил иқрори муҳаббат.

Тасбиҳи рийи била мағрур эди зоҳид,
Тавфиқ топиб боғлади зуннори муҳаббат.

Эй Нодира, зуҳд аҳлини майхонада кўрсанг,
Дам урмаки, фош ўлмасин асрори муҳаббат.

Соқиё, махмурдурмен жом тут,
Бир нафас тарки ғами айём тут.

Доми ғамдин истабон озодлиғ,
Соғари май субҳдин то шом тут.

Бода нўш эт, қилма беоромлиғ,
Айш ваҳшидур, замоне ром тут.

Эй пари пайкар, кўзимни манзари,
Хуш нишимандур дами ором тут.

Эмдиким, ошиқ бўлибсен, эй кўнгул,
Васлин истаб тарки нангу ном тут.

Гар кўнгул сайди сенга мақсуд эса,
Ҳалқа-халқа сунбулини дом тут.

Васл жоми то сенинг илгингдадур,
Ўзни ё Жамшид, ё Баҳром тут.

Соф май гар нўш этарсен дурдини,
Базли жоми ринди дурд ошом тут.

Васл аро ком истасанг, эй Нодира
Эмди ўзни неча кун ноком тут.

Гулбуни назокатсен сайри боғу майдон эт,
Жиява қилмоқ истарсен, кўзларимда жавлон эт.

Гул чаманда шарм айлаб, ғунча мунфаил бўлсин,
Пардани кўтар юздин лабларингни хандон эт.

Эй кўнгул, агар сенга ёр васлидур мақсад,
Тарк айлаб оламини азми куйи жонон эт.

Гар бизоат истарсен тарки суду савдо қил,
Хусн элига ошиқ бўл, дарду доғ сомон эт.

Ер ёди бу оқшом кўнглум ичра меҳмондур,
Эй кўзим, дами анда ёш тўкиб чароғон эт.

Эй нигор, ҳажрингда мушкул ўлди жон бермасқ,
Кўрсатиб жамолингни, ўлмоғимни осон эт.

Доғи ишқ асрорин нукта-нукта шарҳ эттим,
Нодира ани элга фош қилма, пинҳон эт.

Дамики лабларидин зоҳир этса ёр ҳадис,
Улусни хотирини айлагай шикор ҳадис.

Лабинг ҳадисини жон лавҳина савод эттим,
Кўзим қароси каби бўлди мушкбор ҳадис.

Гуҳар ўзини садаф ичра айлади пинҳон,
Чу зоҳир айлади ул лаъли обдор ҳадис.

Бири лабингни ҳадисидек обдор эмас,
Кўнгул саҳифасина ёзмишам ҳазор ҳадис.

Қалом чоғида ҳар сўзки зоҳир этди лабинг,
Садаф гуҳарларини қилди шармсор ҳадис.

Тақаллум этди мулоқот лаъли нобинг ила,
Фасоҳат аҳли аро топди эътибор ҳадис.

Лабингдин айру тушиб, Нодира, китобат ила,
Қаро либос кийиб қолди сўгвор ҳадис.

Ҳар қачон ким деса ул лаъли шакарбор ҳадис,
Талх ўлур тўтия гуфтор ила бисёр ҳадис.

Гунгу лол ўлғусидур булбулу тўти ногаҳ,
Ул шакарлаб нафаси айласа изҳор ҳадис.

Билдилар чунки жаҳон аҳли ҳадисини саҳиҳ,
Тонг эмас бўлса улус оғзида такрор ҳадис.

Ишқ асрорини изҳор қилиб фош этма,
Ким бу янглиғ демиш ул воқифи асрор ҳадис.

Лабидин сўрма ҳадисики эрур тилға гарон,
Ер нозук лабиға бермасун озор ҳадис.

Белини борлигин қилди камарбанд аён,
Оғзи йўқ эрди, ани қилди падидор ҳадис.

Шарҳ этиб ёзмоқ учун лаъли лабингни сифатив
Нодира, айлади чун гавҳари шаҳвор ҳадис.

Жонимға жафолар била жонона қилур баҳс,
 Ҳар лаҳза кўзимни ёши тўфона қилур баҳс.

Ул зулфи диловийзини ишколини очмай,
 Беҳуда надин тил узатиб шона қилур баҳс.

Зоҳид, мени девонага кўргузма таарруз,
 Мажнунға қачон оқили фарзона қилур баҳс.

Куймоқ эрур ошиқ била маъшук тариқи,
 Бир маҳфил аро шамъ ила парвона қилур баҳс.

Камдур тўлин ой бўлса жамолингга баробар,
 Хуршида қулоғингда (ги) дурдона қилур баҳс.

Бу марҳалада қолмади халқ ичра тафовут
 Бу турфаки оқил била девона қилур баҳс.

Оташмидур, эй Нодира, бу мадраса аҳли,
 Ҳар нечаки таслим этарам ёна қилур баҳс.

Куйма деб айламади ҳеч киши парвонага баҳс,
Оқил эрсанг на қилурсан мени девонага баҳс.

Шиша саршори майи ноб эрур сўрма сабаб,
Лабидин нашъа топар айлама паймонага баҳс.

Шўхлик бирла Хўтан даштида Мочин кийики,
Бўлди расво, қилиб ул наргиси мастонага баҳс.

Сари зулфи гириҳин очмоқ эмасдур осон,
Бесабаб айлама машшота бугун шонага баҳс.

Сел саҳрода қилур шавқ ила жавлон, лекин
Чугзни душманидур айласа вайронага баҳс.

Дардлиғ қиссан ишқимни эшитди Фарҳод,
Телба Мажнундек ани қилса бу афсонага баҳс.

Айладинг жаҳд ила таъмири муҳаббат обод,
Ким қилур Нодира, бу ҳиммати мардонага баҳс.

Бевафодур бу жаҳон суду зиён барча абас,
Ким ғами айши баҳор ила хазон барча абас.

Бўлма андишани савдоси била саргардон,
Йўқу бори ғамидин ваҳму гумон барча абас.

Топмаса ёр жанобиға шараф бирла қабул,
Оҳу фарёдинг ила шўру фиғон барча абас.

Бўлмаса ошиқа гар ёр висоли мақсуд,
Орзуи ҳаваси жону жаҳон барча абас.

Фуқаро ҳолиға гар боқмаса ҳар шоҳ анга,
Ҳашмату, салтанату, рифъату шон барча абас.

Шоҳ улдурки, раийятга тараҳҳум қилса,
Йўқ эса қоидаи амну амон барча абас.

Нодира, бўлмаса гар ишқ ўтини таъсири,
Алами зоҳир ила доғи ниҳон барча абас.

Қудурат лавсидин дунё мулаввас,
Қилурму доманин доно мулаввас.

Тама завқи гирибон гир бўлғоч,
Бўлур домони истиғно мулаввас.

Жаҳон сар то бапо олудалиғдур,
Ўзингни қилма сар то по мулаввас.

Ўзини қилмади пайдо жаҳонда,
Тамадин бўлмади анқо мулаввас.

Жаҳон ҳаммомиға кирганлар охир,
Мутаҳҳар чиққусидур ё мулаввас.

Қачон зоҳидни акси тушди майға,
Ки жом слудадир саҳбо мулаввас.

Ал урса Нодири дарёға зоҳид,
Бўлур бошдин аёғ дарё мулаввас.

Манга ишқ ичра савдойи жунун бас,
Жаҳон иқболидин бахти нигун бас.

Бу базм ичра фиғону нолишимдин,
Навойи чангу савти арғунун бас.

Менга дайр ичра асбоби тажаммул,
Суроғи бирла жоми лолагун бас.

Анинг кўйиға ҳар тун азм этарға,
Чароғи барқи оҳим раҳнамун бас.

Ҳалок этмак учун душманлариға,
Ғаму ҳасрат била дарди дарун бас.

Жунун даштини саргардонидурмен,
Рафиқим ушбу водида қуюн бас.

Муҳаббат доғини изҳор этарға,
Юракда Нодира, бир қатра хун бас.

Мени этгил дардлиғ кўнглумдин, эй гардув, халсә,
Е кўнгулни қил мени бе сабру сомондин халос.

Қул ўшал қулдирки жонни хожага қилса нисор,
Бевафодур улки истар бўлса Султондин халос.

Бевафодур ҳусндин то қилмадим қатъий назар,
Бўлмадим ташвиши кўзу қошу мижгондин халсә.

Ошиқ ўлдим ғам гирибонимдин олди Нодира,
Ичмадим то бир оғиз май, бўлмадим ондин халсә.

Таҳаммул ҳаддин ошти эмди афғон этмасам
 бўлмас,
 Улусни хотирижамъин паришон этмасам бўлмас.

Гирибон чок, бағрим пораду, бошимда юз савдо,
 Бу ҳолат бирла азми кўйи жонон этмасам бўлмас.

Муҳаббат кўйида ночордур ошиққа ҳайронлиғ,
 Таҳайюр кул қилиб ойина сомон этмасам бўлмас.

Кўнгуллар каъбасин бир-бир зиёрат айладим эмди,
 Тавофи Маккау тахти Сулаймон этмасам бўлмас.

Ғараз ийду висолингдур кўнгулға, эй ҳилол абру,
 Юзингни ойиға жонимни қурбон этмасам бўлмас.

Бу оқшом солди зулмат олами ҳижрон қаро шоми,
 Қилиб ёдингни ашкимдин чароғон этмасам бўлмас.

Мени ошиқ дебон тийри маломат ёғди бошимга,
 Улусдин Нодира дардимни пинҳон этмасам
 бўлмас.

Ер менго ғайри жафо айламас,
Ваъда қилиб, анго вафо айламас.

Шум рақиб ки адоват қилур,
Кофир эрур ёди худо айламас.

Мўжиби ҳайронлиғ эрур жилваси.
Ойинадин шарму ҳаё айламас.

Зохид иши макр ила тазвирдур,
Тоати бе рўйи риё айламас.

Кўзларидур сохир, ўшал қоши ё.
Новакий мижгонни хато айламас.

Қайси чаман булбулидур ким анинг
Гулшани ишқида наво айламас.

Нодира ул ёрни васлин тилаб,
Субҳу масо тарки дуо айламас.

Қилмағил зинҳор изҳор эҳтиёж,
Ким азиз элни қилур хор эҳтиёж.

Ҳеч ким оламда фариғбол эмас,
Ҳар ким ўз миқдорича бор эҳтиёж.

Ганжи ҳуснингни закотин бер менга,
Сен ғанийсан, менда бисёр эҳтиёж.

Кўзларим айлар юзингни орзу,
Ким эрур кўзгуя дийдор эҳтиёж.

Мустаманд этти мени муҳтожлик,
Қилди ҳожатмандинг, э ёр, эҳтиёж.

Гар тиларсен обрў аҳбоб аро,
Айлама зинҳор изҳор эҳтиёж.

Қил раво албатта ошиқ ҳожатин
Боқмағил арз этса ағёр эҳтиёж.

Бир тараҳҳум зоҳир этсанг нетгуси,
Қилди ҳуснингга мени зор эҳтиёж.

Ёр васлини тиларман, Нодира
Айлади кўнглимни афгор эҳтиёж.

Кетди ҳушим ул париваш жилва оғоз айлагач,
Уртади жон пардасин мутриб наво соз айлагач.

Тонг эмас қилса юзи машшотани бедасту по,
Айлади ойинани сув, чеҳра пардоз айлагач.

Лаблари тўкти табассум шаҳидин оби ҳаёт,
Кўзлари юз фитна барпо айлади ноз айлагач.

Ноз бирла боғбони сунъ бу гулзор аро
Сабзу хуррам қилди сарвингни сарафроз айлагач.

Фурсати умри кироми этганин расво кўнгул,
Билди ғафлат уйқусидин кўзларин боз айлагач.

Сайд этар бир дамда олам аҳлини мурғи дилин,
Қошларин шоҳин этиб, кўзларни шаҳбоз айлагач.

Вомиқу Фарҳоду Мажнундин муқаддам билди ёр,
Нодира ишқини ошиқликда мумтоз айлагач.

Кўзларим муштөқдур дийдор учун рухсора оч
Пардани юздин, кўзим қилгунча бир наззора оч.

Пардаи нозу ҳаё хомуш лаълингдин кўтар,
Икки гул баргини бир-бирдан гаҳи гуфтора оч.

Бесутун тоғида кўп жон чекмағил, эй Кўҳкан,
Кўкрагимдин жўйи шир ўрниға ўтлуғ ёра оч.

Эй кўнгул, дуди фиғонингдин кавокиб тийрадур,
Оҳ кўп чекма, ҳижоби собиту сайёра оч.

Шавқ комил бўлса махлас кўчаси масдуд эмас,
Эй шарар, бир жазба бирла роҳи санги хора оч.

Мунча пинҳон доғким, эй жон, фалак қўйди сенга,
Ер агар келса гирибонингни айлаб пора, оч.

Нодира, оҳи дилу шўри жунун барпой қил,
Ушбу лашкар бирла олам мулкани якбора оч.

Тийра дилман шона зулфингни паришон айлагач,
Субҳи айшим шоми ғамдур чеҳра пинҳон айлагач.

Солди ишқ аҳлиға растохез ҳижрон офати,
Оҳни сарсар қилиб, ашкимни тўфон айлагач.

Барги гул келтирмади ул ҳусн анвориға тоб,
Қилди гулларни хазон сайри гулистон айлагач.

Лаълидин дардимга дармөн айлар эрди васл аро,
Чора қилмас мубталои дарди ҳижрон айлагач.

Бенавоман дайр аро соқийни истиғносидин,
Жомни йиғлатди мийно бағрини қон айлагач.

Чобукиким, ғамза тиғи бирла ушшоқ аҳлини
Қатли ом айлар, кўзи, майдонда жавлон айлагач.

Нодира гар васл давронин ғанимат билмади,
Уртанур эрди хаёли шоҳи даврон айлагач.

Эй кўнгул, ёр учун жаҳондин кеч,
Ҳаваси боғу бўстондин кеч.

Анга ўзлук била етиб бўлмас,
Истасанг ёр васли жондин кеч.

Олам аҳлида чун вафо йўқтур,
Бир йўли яхши-ю, ёмондин кеч.

Бўлғил анқои қофи истиғно,
Эй ҳумо, муштин устихондин кеч.

Бўлдинг эй жон, асири шаҳри фано,
Ким деди мулки жовидондин кеч.

Кеч дединг ёру ошинолардин,
Менга лекин дема фалондин кеч.

Нодира шўри ашки дарёдур
Ушбу дарёи бекарондин кеч.

Васли ёр истасанг жаҳондин кеч,
Ҳарна мақдуринг ўлса ондин кеч.

Тиласанг васл, ўт жаҳон ғамидин,
На жаҳон, балки жисму жондин кеч.

Бир назар қомати хиромига боқ,
Муддате умри жовидондин кеч.

Бордур олам биноси ваҳму гумон.
Эй кунгул, ваҳм ила гумондин кеч.

Бўлмағил яхши-ю, ёмонга тараф.
Беҳуд ўл яхши-ю, ёмондин кеч.

Кўйи туфроғида нишиман қил,
Сайри гулзору бўстондин кеч.

Ёрким ер тубида пинҳондур,
Нодира, моҳи осмондин кеч.

Май ичсанг, эй кўнгул, элдин ниҳон ич,
Лаби ёди била май ройгон ич.

Агар ғамдин халос ўлмоқ тиларсен,
Суроҳидек шароби арғувон ич.

Кўнгул, шодоб эдинг васли майидин.
Лабидин айру тушдинг эмди қон ич.

Кириб майхонаға ғамдин омон топ,
Дамо-дам жом тут, май ҳар замон ич.

Майи ноб эл иёрига маҳак (дур).
Ўзингни айламакка имтиҳон ич.

Будур мазмуни мавжи бодаи ноб,
Ки саҳбо пийрни айлар жувон, ич.

Сенга, эй Нодира, жоми муҳаббат,
Чу сунди соқийи ширин забон ич.

Эй жамолинг сабоҳат ичра сабиҳ,
 Ҳусн эли зумрасида сабзу малиҳ.

Бўлма мағрур муддаи сўзина,
 Ани қавли сақимдур, на саҳиҳ.

Мен каби лофи ишқ уриб зоҳид,
 Элға расволиғини қилди сариҳ.

Лабларингдур Масиҳу Ҳизр хатинг,
 Сендин истар ҳаёт Ҳизру Масиҳ.

Куфру ислом элига зулфингдин
 Иқди зуннору халқаи тасбиҳ.

Тарки ишқ эт, деди менга зоҳид,
 Демади ҳеч телба мунча қабиҳ.

Нодира возиҳи маонийи шавқ.
 Анга таслим этар шарифу вазиҳ.

Роҳати рӯҳ эрур нашъаи роҳ
Бода ичмак керак э аҳли салоҳ.

Ишқ патвосида ушшоқлара,
Мастлиғ алзам эрур, бода мубоҳ.

Неча ким зоҳид эрур соф замир,
Ичмайин май топа олғайму салоҳ.

Руҳи покики, анинг турбатини,
Тавф этар кунда ҳужуми арвоҳ.

Айрилиб кӯз хатти рухсорингдин,
Тийра бўлмиш кӯзима шому сабоҳ.

Оразин шарҳини ёзмокқа керак,
Ою кун сафҳасидин юз алвоҳ.

Ер чун бўлди назардин ғойиб,
Эй кӯзим, йиғла сабоҳ ила равоҳ.

Қўй насиҳатни менга, эй носих,
Панд ила телба топорму ислоҳ.

Көмила майкадаға азм эттим,
Фатҳи боб айла менга ё фаттоҳ.

Бўйла ким нутқи равон бахшинг эрур поку малиҳ,
Тилға келтурма адаб бирла ибороти қабих.

Ишқ даъвосини беморлиғ айлар исбот,
Улки бемор эмас, йўқ ани даъвоси саҳих.

Ногаҳон кўрса хиромингни бўлур шарманда,
Боғбон айлади сарвини қадингдин таржиҳ.

Ҳақ жанобида топар мартабаи исмоил,
Ишқ тиғи била ҳар кимса агар бўлса забиҳ.

Равнақи шом эрур холу хатинг узра савод,
Баски рухсору буноғўшинг эрур субҳи сабиҳ.

Тўтийи нутқим эрур гулшани гуфтор ичра,
Сўзда шаккар шикану нутқу такаллумда фасиҳ.

Нуктаи ишқни ҳар бесару по фаҳм этмас,
Дема ағёрға асрори муҳаббатни сариҳ.

Риштаи ҳоли эди дайр била савмаада,
Ким барахман деди зуннор ани, зоҳид тасбиҳ.

Партави меҳринг ила Комилани куйдирдинг,
Ким эмас кўкда қуёш вазҳи жамолингча вазих.

Фироқинг оташидин оҳу оваҳ,
Ки тоқат айламас бу ўтқа дўзах.

Юрак захмида пайдо бўлди йўл-йўл,
Уқинг пайкони гўё эрди рах-рах.

Бали бир-бирга ошиқ бирла зохид,
Мухолифдур нечукким ўт била ях.

Шаҳ айлар маснади ноз узра ором,
Мени девонага бас хоки гўлах.

Жаҳон, эй Нодира, эл мақталидур,
Эмастур жойи осойиш бу маслах.

Агар бўлса кишини ёри фаррух,
Муборакдур юзи дийдори фаррух.

Қани ул ёрдек ширин шамойил,
Жамоли дилкашу атвори фаррух.

Менинг ёрим парилар шоҳи эрди,
Лабн шаҳду шакар, гуфтори фаррух.

Ниҳоли қомати сарви хиромон,
Юзи гул, лаъли шакарбори фаррух.

Эрур майхона файзи майманатлиғ,
Лабо-лаб, соғари саршори фаррух.

Менга зоҳид юзидур номуборак,
Валекин жуббау дастори фаррух.

Бўлубдур Нодира мумтози маъни,
Қаломи равшану ашъори фаррух.

Риёу ҳирсу тамаъ савтидур таронаи шайх,
Эшитмаким, ҳама афсун эрур фасонаи шайх.

Санамлар ишқина тоқат қилолмайин ночор,
Ёшунди савмаага зуҳд ўлиб баҳонаи шайх.

Риёу зарқ тариқида ташнаком ўлур,
Сароби баҳри хаёлоту бекаронаи шайх.

Хамуш этарман ани бир шарори оҳ била,
Агарчи тез эрур ўт каби забонаи шайх.

Кўнгуллар ўлди совуқ суҳбатидин афсурда,
Эрур чу боду хазон оҳи ошиқонаи шайх.

Берур гурур ила оройиши фашу дастор,
Ки худнамолиғ эрур зеби корхонаи шайх.

Топилса, Нодира, бир шайхи орифи комил,
Бошим ҳавосини этай назри остонаи шайх.

Ер керак ошиқа, менда севар ёр йўх,
Дарду ғамим беадад сўргали ғамхор йўх.

То абад обод ўла шаҳри фано кўчаси,
Жанват эрур ошиқа андаки озор йўх.

Бўлди хаёлинг била кўнглум уйи дилкушо,
Келки, бу вайронада сояи девор йўх.

Маҳфили айём аро мояи айшу нашот,
Барча муҳайё менга ҳайфки дилдор йўх.

Гувчау гул тенг эмас лаълинг ила оғзинга,
Гулда шакар хандау гунчада гуфтор йўх.

Утса хиром айлабон жилва била чобуким,
Етмас анинг қаддиға сарвда рафтор йўх.

Элга не тонг айласа оҳу фиғоним асар,
Менга букун, Нодира, ёрдин осор йўх.

Боғ сайр эт, карами довара бох,
Гулни бошидаги тожи зара бох.

Худи заррин менга оҳим шарари,
Шамъ фарқи сарида миғфара бох.

Қон тўкар ғамзаси, мижгонлари ҳам,
Кўзи қатлиға чекан ханжара бох.

Ҳажр тиги била бағрим юз чок,
Ани ҳар чокида юз минг яра бох.

Шамъ янглиғ кия бурки заррин,
Дуди оҳимдин этар қарқара бох.

Ваҳшат айларму кийик Мажнундин,
Менга, эй кўзлари оҳу, бара бох.

Нодира, даҳр элини сарҳуш бил,
Соқийи давр алида соғара бох.

Ул пари пайкарки ҳажридин жаҳоним бўлди талх,
Шарбати лаълидин айру коми жоним бўлди талх.

Войким, жоми висолидин фараҳ топти рақиб,
Ишратим, эй соқийи ширин забоним, бўлди талх.

Коми жон васлингда ширин эрди мен масту ғурӯр,
Эмди ҳижронингда, эй номехрибоним, бўлди талх.

Не ҳаловат кўргамен ҳажрингда бу майхонадин,
Нашъа захр ўлди, шароби арғувоним бўлди талх.

Себи ғабғаб бирла унноби лабинг ҳижронида,
Меваи алвони боғу бўстоним бўлди талх.

Шарбати лаълингдин айру топмадим жон лаззатим
Комима ишрат майи, эй дилистоним, бўлди талх.

Васл давронида айшу ишратим жовид эди,
Нодири, ҳижронда айши жовидоним бўлди талх.

Менга лаълингдин айру коми жон талх,
Эрур андин шароби арғувон талх.

Эрур гул мавсуми булбул нашоти,
Бўлур айши ани фасли хазон талх.

Жаҳондин кетди ул шоҳи жаҳоним,
Менга бўлди фироқида жаҳон талх.

Севарман ёрни, йўқ ким рақибим,
Нечукким яхшидур ширин, ёмон талх.

Фироқинг заҳридек қотил эмасдур.
Ҳалоҳил бирла қилдим имтиҳон талх.

Фараҳ кўз тутма ҳижрон шарбатидин,
Эрур заҳри ҳалоҳил бегумон талх.

Менга йўқдур ҳаловат сендин айру,
Ки бўлмиш рўзгорим ончунон талх.

Агар томса кўзумдин қатраи ёш,
Бўлур дарёдаги оби равон талх.

Менга, эй Комила, лаълидин айру.
Агар шаккар есам бўлғай даҳон талх.

Инонма лофи муҳаббатдин элга урса занах,
Ки бордур ишқ ила зоҳид ароси юз фарсах.

Фалак ажузасидур турфа шўҳи ғаддора,
Ки неча шайхдин олди кўнгулни айлади шах.

Ҳарир пираҳанинг риштасиға не нуқсон,
Ярамни тиккани андин иноят эт, бир нах.

Нечук таҳаммул этар мушт пайкари хоки,
Ки тоқат этмади ҳижрон азобиға дўзах.

Ҳарис меъдаси тўлмас жаҳон хирожи била,
На ким йўлуқти анга қилди дохили матбах.

Бу барча ажз ила исботи нотавазлиғдур,
Ки мур қилди Сулаймонға туҳфа пойи малах.

Вубол Нодира ёр олида ғиб юзи,
Нечукки юз уза нуқсони ҳусн эрур азах,

Тушти оҳимдин бу оқшом чарх майдониға дуд,
Ким асар қилди фалакни меҳри тобониға дуд.

Баҳри ашкимдин рутубат кетти то таҳтассаро,
Етти оҳимдин фалак тоқи намоёниға дуд.

Кеча ул гису таманносида чектим оҳлар,
Тонг эмас андин туташса чарх айвониға дуд.

Шамъи рухсорини атрофида печутоб урар,
Турфа ўхшар ёрнинг зулфи паришониға дуд.

Шамъдек ўртаб танимни эҳтиёт эт дудини,
Ким керакликдур саводи хатти райҳониға дуд.

Ёр ушшоқина шамъи жилва равшан қилмасун,
Ким тушар андин рақиби рўсияҳ жониға дуд.

Куйди бағрим «оҳ» мисраини иншо айлагач,
Тушти андин Нодира авроқи девониға дуд.

Ўтди кўксимдин ўқинг сарвиравондин берди ёд,
Захмларким қолди андин гул ситондин берди ёд.

Меҳнати ҳижрон аро нокомлиғ чекканлара,
Васларо ўлмак ҳаёти жовидондин берди ёд.

Оғаҳ этди элни ашким собиту сайёраси,
Дуди оҳимдур фалакда қаҳқашондин берди ёд.

Айлагач барбод айшим ҳосилин ҳижрон ели,
Ошиноларға сориг рангим самондин берди ёд.

Воқиф ўлдим даҳр боғини гули раъносидин,
Қим баҳори ранг келтургач хазондин берди ёд.

Ёридин айрилди деб ҳар кун менга даври фалак,
Кўргузиб меҳрини ул номеҳрибондин берди ёд.

Нодира, қилғоч муҳаббат нашъасидин гуфтигў,
Лаззати шеъри Умар соҳибқирондин берди ёд.

Ул сарвки бордур ани мавзун қади озод,
Машшота учун шона чекар зулфиға шамшод.

Мардумлиғ ила айлади ул ой мени расво,
Найранг ила худ телба қилур элни паризод.

Қоши қиличи бирла қилур қатл дамо-дам,
Ушшоқларин икки кўзи бўлғали жаллод.

Ул ғамза сенга жавру жафо илмин ўқутти,
Афсуски, таълими вафо бермади устод.

Сен тарки вафо қилдингу бадмеҳрлиғ этдинг,
Еринг (ни) фаромуш қилиб айламадинг ёд.

Оҳим шарари қилмади кўнглингни мулойим,
Ҳарчанд мулойим бўлур ўт тобида фўлод.

Барпой тутиб қоидаи меҳру муҳаббат,
Тарк айламадинг, Нодира, давлат уйи обод.

Чун мендин узди меҳрини ул ёри муътамад,
Бегона бўлди бир-биридин жон ила жасад.

Бўлсам фироқ лашкаридин мунҳазим, нетонг,
Сабру сабот черикидин етмади мадад.

Мен нотаवону хастани ул ой жамолидин,
Маҳрум қилди толеи баргашта, бахти бад.

Йўқ оғзининг сўроғида, эй жон, нишон тилаб
Тушдинг адам тариқина гумдур сенга балад...

Ҳар кимки топса ишқ адабгоҳида қабул,
Қилмас ани такаллумини ҳеч кимса рад.

Дарди фироқ шиддатидин билди Нодира,
Дўзах азобидин ғами ҳижрон экан ашад.

Шукр бори ким ишим топмади рад,
Ишқ бурҳони менга эрди санад.

Куфру ислом элига сен маъбуд,
Каъбау дайрдур икки маъбад.

Ғам ҳужум этса раҳи майкада тут,
Риндлар ҳимматидин иста мадад.

Дайр пири қадаҳу мийнодин,
Фитна яъжужи учун боғлади сад.

Ишқ дарсини на билсун зоҳид,
Эмди оғоз қилибдур абжад.

Боғ сайрина хиромон ўтти,
Сарв рафтору бути мавзун қад.

Айлади Нодираға арзи висол,
Иўқса масдуд эди роҳи мақсад.

Бординг назаримдин, эй паризод,
Мен қулни дубора қилмадинг ёд.

Ҳажр ичра фироқ шиддатидин,
Юз нолау сад ҳазор фарёд.

Қонлиғ кўнгул ичра мадди оҳим,
Андоғки, чаманда сарви озод.

Мижгон ила наргисингдин, эй шўх,
Касб айлади қон тўкарни жаллод.

Мен оҳ ила тоғни сув қилдим,
Кунд айлади тешасини Фарҳод.

Фарёдки ҳажр тунд боди,
Айшим чаманини берди барбод.

Дия Нодирадин камол топди,
Иқбол рафиқу мулк обод.

Ажални дастидин юз доду фарёд,
Ки умрим ҳосилини берди барбод.

Музайян қилма тарҳи истиқомат,
Жаҳони бебақодур суст бунёд.

Кўнгул қасри муҳаббат доғи бирла,
Муаббад то абад маъмуру обод.

Жаҳон маккора золи бевафодур,
Вафо бирла кўнгулни қилмади шод.

Қани Фарҳод ила Мажнун нишони,
Қани Ширину Лайли айлағил ёд.

Алойиқ барча занжири амалдур,
Қўяр андоғки дома ҳийла сайёд.

Жаҳон боғида, э ҳуру паризод,
Хижилдур қоматингдин сарву шамшод.

Тоғофул бирла қон тўкмак фанида,
Кўзинг шогирди шўху ғамза устод.

Хиромон келгил, э сарви равоним,
Қадинг нахлини бисёр айладим ёд.

Мени ул ой висолидин айирдинг,
Алингдин, эй фалак, юз доду фарёд.

Менга ҳажр ичра, эй гардун, жафо қил,
Ки бўлдим дарду ғам чекмакка мўътод.

Риёзат бирла кўнгулга сафо бер,
Бўлур ойина, сайқал бирла фўлод.

Тилар нолон кўнгул тандин фароғат.
Бу булбулни қафасдин айла озод.

Гар эрса каъба таъмири муродинг,
Кўнгул вайронасини айла обод.

Фалак жаври била ул ой фироқи,
Менга, э Нодира, бас мунча бедод.

Фурқат ичра қон ютуб ғам бирла чектим оҳи сард,
Ким хазон авроқидек бўлди юзим ҳажрида зард.

Йўлида бошимни фарши раҳгузори айладим,
Бок эмас жону таним бўлса оёғ остида гард.

Кўрди дардимни табибу тишлади бармоғини,
Айдиким, йўқдур давоси ишқ дардидур бу дард.

Толиби дунё, гирифтори каманди ҳирс ўла,
Пойи банд ўлмас тааллуқ домиға озода мард.

Бўлма ғофил ким сенга қасд этти ҳижрон лашкари
Эй кўнгул, тортиб синони оҳни қилғил набард.

Нотавон жисмимда ҳар ёндин намоён доғлар,
Ким бисоти ишқда бу устихонда каъбу нард.

Гулшани васли сўроғини тополмай Нодира
Бўлди (бу) саргашта ҳижрон даштида водий
навард.

Утди нашот фурсати келмади ёрдин хабар,
Бўлди кўнгул сўроғида хастау зору дарбадар.

Сарв чаманда бош чекиб гуллар очилса тонг эмас,
Ваҳ веча сарви гулбадан қилди бу боғдин сафар.

Улки замона базмида айлади сарбаланд ўзин,
Бошдин-оёққа шамъдек ўртади қисса мухтасар.

Фасли баҳор гул очар меҳру вафо риёзида,
Ҳажрида лола баргидек доғ ила қон бўлиб жигар.

Дашти жунун насимидек телба кўнгул хаёл ила,
Топмади сарбасар юруб ёр сўроғидин асар.

Дарди дилингни, эй кўнгул, сўроғоли келса ёр ити,
Қўй жигарингни олиға хайри таоми мо ҳазар.

Гарча фироқ дардидин бўйла назор ўлмишам,
Нодира холи зорина солмади ёр бир назар.

Ҳар табу тобики ул шамъи шабистонимдадур.
Тоблардур ким дамо-дам риштаи жонимдадур.

Ҳар ғубору гард ким етмиш ани домониға
Ул ғубору гард мавжи чашми гирёнимдадур.

Гар ғубори хоки роҳин айласа бежо насим,
Сабру бетоқатлиғи табъи паришонимдадур.

Топмасун тағйир ул рашки чаман ранги дебон,
Лола янглиғ доғлар кўнглумдаги қонимдадур.

Етмасун ёраб насими сард ул шамшода ким,
Шуълалар ҳар лаҳза ўтлуғ дуди афғонимдадур.

Риштаи жоним самуми ваҳм бирла титранур,
Гар сабодин жунбиши сарви хиромонимдадур.

Жисму жон хокистар ўлғай жумла рағни ўртагай,
Бўйла ўтким ишқидин бу қалби сўзонимдадур.

Барча эл кирдориға таҳсин этиб айлар дуо,
Хублиғ ким, Нодира, жамшиди давронимдадур.

Қилма ғурур, эй кўнгул, кимга жаҳон вафо қилур
Кимники сайд айлади ғусса била фано қилур.

Меҳру мурувват аҳлига чарх муҳаббат айламас,
Жавр ила икки ёрни бир-биридин жудо қилур.

Бодаи лоларанг ичиб чеҳрасин арғувон этиб,
Ошиқи мустамандини рангини қаҳрабо қилур.

Гулшани васлин орзу қилса кўнгулни булбули,
Ёр юзини ёд этиб, нола чекиб наво қилур.

Золи фалакни, эй кўнгул, макридин айлағил ҳазар,
Йўқса сени фириб ила домиға мубтало қилур.

Мен сени мустамандингам ори худои ламязал,
Қилса бировни подишоҳ, бирни анго гадо қилур.

Эмди худо ризосини Нодира ихтиёр этиб,
Элга адолат айлабон тавбаи раббона қилур.

Рухин кўрмайин менга армон эрур,
Кўнгил ичра юз навъ ҳирмон эрур.

Жаҳон ичра тушди басте рустахез
Магар жилва бирла хиромон эрур.

Ўлус барча фарқиға айлар нисор,
Агар жонлар олмоққа фармон эрур.

Масиҳо каби лаъли жон бахшидин,
Ҳама дарди ҳижронға дармон эрур.

Қизил гул каби тийри мижгонидин,
Кўнгул баски чоки гирибон эрур.

Ани ҳажрини дардидин ҳар кеча,
Менга нолау, оҳу афғон эрур.

Бу олам аро ёринги Нодира,
Висолини топмоқ на имкон эрур.

Менга ул сарв қад пайғомин, эй боди сабо, келтур,
Губори мақдамин кўзларимга тўтиё келтур.

Вафо қонунин савту тараннум айла, эй мутриб,
Ба ёди дўстон ушшоқ базмида наво келтур.

Сабо сориға гар тушса гузоринг ногаҳ, эй ҳуд-ҳуд,
Сулаймон сори билқис кўйинин бир марҳабо келтур.

Бўлубдур рўзгорим шоми ғам дайжуридек тийра,
Менга, эй меҳри тобон, муждан субҳи сафо келтур.

Эрур тожи мурассаъ боиси дарди сар, эй Мажнун,
Паришон мўйи сардин шонаи боли ҳумо келтур.

Қўнгул кўзгусини, эй Нодира, ишқ ичра равшан қил,
Муҳаббат доғидин ойинаи гити намо келтур.

Ҳар замон ёд айлабон кўнглумға султоним келур,
Лутф бирла байтул эҳзонимға меҳмоним келур.

Ғам диёринда мени ҳижрон ўти этмиш ҳалок,
Мужда етса васлидин дардимға дармоним келур.

Тушса меҳри кўнглума беҳуд бўлиб фарёд этиб,
Ул замони илгима чоки гирибоним келур.

Ҳар товушким келса дерман ёрими овозидур,
Соя киргач соғинурмен уйга жононим келур.

Гул юзини фикр айлаб, шомдин то субҳидам,
Йиғламоқдин кўз аро ёш ўрниға қоним келур

Ноладин тинмай сени ҳажринг аро булбул каби
Демадинг, эй шоҳ, ул маҳжури нолоним келур.

Айладинг азми сафар, эй шаҳсуворим, яхши бор,
Эмди сенсиз йўқ мени сабру қарорим, яхши бор.

Вақти рихлат етди оҳанги сафар соз айладинг,
Ерим эрдинг васл айёмида, ёрим, яхши бор.

Равшан эрди маҳфили имкон жамолинг шамъидин,
Яхшилар султони эрдинг, шаҳриёрим, яхши бор.

Етмайин осиб ҳижрон чархи нофаржомдин,
Кўҳи ғам остида қолдим, ғамгусорим, яхши бор.

Сен қилиб азми сафар мен қолмишам ҳасрат била,
Гарчи ҳажрингда хазон бўлди баҳорим, яхши бор.

Турфа мушкилдур видоъ этмоқ санингдек ёр ила,
Кўкка етди нолаи беихтиёрим, яхши бор.

Заъфарондек сарғайиб ҳажрингда нолон
қолмишам,
Сенсан, э хуршид талъат, гул узорим яхши бор.

Нодира муштоқдур зинҳор келгайсан яна,
Мунтазирдур йўлга чашми интизорим, яхши бор.

Ёрнинг васли эмас озорсиз,
Гулшан ичра гул топилмас хорсиз.

Ҳар кишини бир муносиб ёри бор,
Мен ўшал оворадурман ёрсиз.

Ул париваш васлидин бўлдим жудо,
Роҳати дил қолмади дилдорсиз.

Ёр учун ағёр дардин тортамен,
Кўрмадим бир ёрни ағёрсиз.

Тан бузулди эмди роҳат қолмади,
Соя пайдо бўлмағай деворсиз.

Оразин кўр, бўлма зулфидин маълул,
Бу жаҳонда ганж йўқдур морсиз.

Берма нисбат қаддига, эй боғбон,
Сарвдур бу боғ аро рафторсиз.

Ор қилмас таънаи ағёрдин,
Ошиқи содиқни дерлар орсиз.

Нодира аҳволидин огоҳ ўлунг,
Эй мусоҳибларки қолмиш ёрсиз.

Қон тўкар майдон аро ул қилса жавлон ҳар тараф,
Мавж урар дарё каби майдон аро қон ҳар тараф.

Ҳар қачонким азми майдон этса ул чобуксувор,
Титрашурлар ваҳшатидин аҳли майдон ҳар тараф.

Навбаҳор ўлди яна шамшод қадлар чекди бош,
Жилва айлар боғ аро сарви хиромон ҳар тараф.

Нотавон кўнглумни ғам даштида дерлар хорпушт,
Чунки беҳад сончилибдур хори мижгон ҳар тараф.

Рухпарвар дур гулистони назокат боғ аро,
Очилиб гул дафтари булбул ғазалхон ҳар тараф.

Қилдим ул кўз олдида дарди дилимни ошкор,
Чекти қатлимға синонлар хайли мижгон ҳар
тараф.

Ўтти паррон ўқлари кўксумдин огоҳ ўлмадим,
Нодира, қолди юракда захми пайкон ҳар тараф.

Ердин айру кўзумни интизор этти фироқ,
Қолмади сабру қарорим беқарор этти фироқ.

Хоки пойингни кўзумга тўтиё қилмоқ учун,
Ихтиёрим бөр эди, беихтиёр этти фироқ.

Ерсиз девонамен маъзур, эй аҳли хирад,
Оқили даврон эдим, Мажнун шиор этти фироқ.

Васл аро пинхон эди ҳоли дилим ағёрдин,
Халқ аро расволиғимни ошкор этти фироқ.

Айлабон жавру ситам ҳоки таним туфроғини,
Поймоли ҳодисот айлаб ғубор этти фироқ.

Васл гулзорида шохи гулдек эрди иззатим,
Бўлди айёми хазони ҳажр хор этти фироқ.

Йиғламоқ бирла берай сайқал кўзум ойинасин,
Орзуманди жамоли шаҳриёр этти фироқ.

Соқиб, келтур қадаҳким ёрсиз махмуримен,
Нашъаи иқболими ранжи хумор этти фироқ.

Ҳажр шомиди сипеҳр анжумларидин қил қиёс
Нодира, доғи дилимни ошкор этти фироқ.

Ердин айру мени бедилни зор этти фалак,
Ешурун дарди дилимни ошкор этти фалак.

Кўзларимни кавкаб афшон айлади мардум каби,
Маҳлиқоларнинг юзидин шармсор этти фалак.

Кетти ул хуршиди маҳпайкар ани ҳижронида,
Интизор айлаб кўзумни ашкбор этти фалак.

Ихтиёрим бор эди ҳар ишни қилсам ихтиёр,
Ердин айлаб жудо беихтиёр этти фалак.

Эрди хоки пайкарим андуҳ тоғидин гарон
Поймоли хели ғам айлаб ғубор этти фалак.

Гунча гулшанда Азизи Мисри истиғно эди,
То нашот изҳор этиб гул бўлди, хор этти фалак.

Қўймайин озоду хуррам дил, қилиб макру фусун
Қўп диловарларни марг ила шикор этти фалак.

Нодира, кўз тутма гардундин мурувват ким баса,
Эътибори даҳрни безътибор этти фалак.

Эй сарви равон надур хаёлинг,
Жон ўртади ваъдаи висолинг.

Пайваста дуойи хайр этармен
Мақсудим эрур сени камолинг.

Ул ойни юзига баҳс этарсен,
Етмиш магар эй қуёш заволинг.

Зухд аҳлиға салсабилу кавсар,
Басдур менга рашҳаи зулолинг.

Чинқмасди ҳануз хату саводинг,
Мусҳафда муборак эрди фолинг,

Жамшидни жомидин зиёда,
Эй ринди гадо синук сафолинг.

Ушшоқларинг ғамингда ўлди,
Йўқдур сени зарраи малолинг.

Эй хаста кўнгул, фироқ ичинда,
Дам ургали қолмади мажолинг.

Эй Нодира, лофи ишқ урарсен,
Машҳури халойиқ ўлди ҳолинг.

Менга, эй фалак, қасди жон айладинг,
 Фироқ илгида нотагон айладинг.

Сурайёдур оҳим ўқиға нишон,
 Қадимни ўқиға камон айладинг.

Вафо кўрмадинг чархдин, эй кўнгул,
 Фалакни баса имтиҳон айладинг.

Чекиб тийри мижгон қоши ёсидин,
 Юрак доғин анга нишон айладинг.

Ешурдинг лабинг донан холини,
 Юзимни бу ғамдин самон айладинг.

Висолини ҳижрон этиб, эй фироқ,
 Латофат баҳорин хазон айладинг.

Юрак доғин, эй Нодира, ғайрдин,
 Баса хўб қилдинг, ниҳон айладинг.

Эй мусоҳиблар мени дардимға бир дармон этинг,
 Ер пайғомини деб мушкилларим осон этинг.

Қилмангиз қонлиғ кўнгул асрорини зоҳидға фош,
 Мўхтасиб фаҳм этмасун май шишасин пинҳон
 этинг.

Эй пари рухсорлар, ишқ аҳлиға рухсор очинг,
 Жилва савдоси била ойинаи ҳайрон этинг.

Дам-бадам жавлон этиб, эй шўхлар, майдон аро
 Хаста кўнглумни нишони новаки мижгон этинг.

Жилвагардур ҳар тараф гулгун қабо маҳбублар,
 Эй муҳаббат аҳли, ёр истаб, юракни қон этинг.

Бўлғусидур шомӣ ғам шамъи шаби ҳижронингиз,
 Зинҳор, эй бенаволар, сўзи дил сомон этинг.

Қилманг, эй аҳбоб, ул рухсордин қатъий назар,
 Лаблари ёқутини, албатта, қути жон этинг.

Нодира, шоҳим сафар қилди жаҳондин дўстлар,
 Шамъ ёнглиғ ёш тўкиб, мотам тутуб афғон этинг.

Мулку жаҳоним, эй шаҳи даврон, тасаддуқинг,
Мулки жаҳон на бўлғусидур, жон тасаддуқинг.

Юз жоним ўлса лаҳзада қурбонинг айларам,
Васлим нисоринг ўлсину ҳижрон тасаддуқинг.

Гирён кўзумни ёшига наззора қилмадинг,
Гавҳарлар этди дидаи гирён тасаддуқинг.

Бир йўл мени қошимға кулиб келки, айлайин,
Молу мунолу неъмат алвон тасаддуқинг.

Еткурса гар насим висолинг паёмини,
Қилмасму ўзни ошиқи ҳайрон тасаддуқинг.

Гулзори ҳусни сабзаи хаттинг баҳоридур,
Файзи баҳору сайри гулистон тасаддуқинг.

Жону дилини сенга фидо қилди Нодира,
Эй ёр келки, бўлди дилу жон тасаддуқинг.

Бординг аҳбобга бир нома савод айламадинг,
Бизни расвои жаҳон эттингу ёд айламадинг.

На равоким, ўла ушшоқларинг ғусса била,
Бир боқиб ғамзадалар кўнглини шод айламадинг.

Эй кўнгул, ишқини ҳайрат била пинҳон тутдинг,
Хўб қилдингики, жунун ила фасод айламадинг.

Узмадинг ёрни зулфидин умидингни кўнгул,
Риштаи жонинг эди қатъий мурод айламадинг.

Эй санам, бода ичиб юзни қизортиб майдин,
Оразинг моҳини хуршид ниҳон айламадинг.

Сенки бу даврда ҳусн аҳлига султондурсен,
Не учун ишқ элиға адл ила дод айламадинг.

Нодира, айрилиб ул шоҳи жаҳон парвардин
Офарин сенгаки, фарёд ила дод айламадинг.

Жамоли ёр истарсен гулистондин тамошо қил,
Мени гирён кўзумни абри найсондин тамошо қил.

Нечукким ой шуон равшан ўлмиш меҳр тобидин,
Жамоли партавин хуршиди тобондин тамошо қил.

Эмас кўзгу даме кайфияти дийдордин ғофил,
Тажалли нашъасини чашии ҳайрондин тамошо қил,

Муҳаббат дардидин ошуфталиғлар тушти бошимға,
Мени ҳолимни ул зулфи паришондин тамошо қил,

Қамишдек банд-бандим ошёни нола бўлмушдур,
Фигоним дастгоҳини найистондин тамошо қил.

Кўнгул ташвишини зулфи паришонида кўргонда,
Жигар қон ўлдиғин ул лаъли хандондин тамошо қил.

Бўлуб Адҳам сифат як бораги оламни тарк этмак,
Бу ишни ҳазрати сайид Умархондин тамошо қил.

Эмас эҳсон жазоси ғайри эҳсон ҳиммат аҳлига,
Бу маъни Қомила тафсири қуръондин тамошо қил.

Гулу лола мавсумидур қани ёри дилнавозим,
Назаримдин ўлди ғойиб санами суҳан тирозим.

Ҳама сайди орзудур бу жаҳон шикоргоҳе,
Нетайин қўлимдин учти бу маҳалда шоҳбозим.

Менга шамъи анжумандек на жунун эрур, на савдо,
Ки ёрутти ҳажр шоми кеча сўз ила гудозим.

Сенга кўп эди муҳаббат, кам эди ғамингга тоқат,
Қи тамом бўлди ғорат талабингда кўпу озим.

Менга орзу висолинг, менга муддао хаёлинг,
Назаримдадур жамолинг ҳама ноздур ниёзим.

Мадад этса бахт шояд яна бир юзингни кўрсам,
Қадамингни кўзга сурсам, карам этса кор созим.

Кима айтийин ғамимни на илож этай, на чора
Сенга етмади дариғо кўп эди кўнгулда розим.

Дедим ишқ жазбасидин сенга Нодира каломе
Ки ҳақиқат иқтизодур ҳама нуктаи мажозим.

Қолиб фурқат диёри ичра жононимни соғиндим,
Чароғи рўзгорим муниси жонимни соғиндим.

Гулистондур висоли маҳфили, мен андалиб — анда,
Гули айшим хазон ўлди гулистонимни соғиндим.

Кўруб кўнглумда юз озор, эй бедард, таън этма,
Мурувват кўргузиб раҳм этки, Султонимни
соғиндим.

Чаманда жилва қилди, сарву гул ҳам сабза бош
чекди,
Қади сарву, юзи гул, хатти райҳонимни соғиндим.

Хавойи ишқ саргардониман, орому сабрим йўқ,
Паришон заррадек хуршиди тобонимни соғиндим.

Кўзимдин ёш тўкиб, гирён бўлиб, қон йиғламай
найлай,
Ки ҳангоми такаллум лаъли хандонимни соғиндим.

Менга даври фалакдин бўлмади бир лаҳза осойиш,
Паришон ҳолман Султони давронимни соғиндим.

Арабдан то Ажам машҳур эди ул шоҳлар шоҳи,
Скандар салтанатлиғ шоҳи Тўронимни соғиндим.

Қизил қондур кўзим ёши сабо еткур саломимни,
Гули садбарг янглиғ пок домонимни соғиндим.

Тикарман Надира ғам йўлида коза Зулайходек,
Ким ул Юсуфлиқо Султон Умархонимни соғиндим.

Мудлатедурким, жаҳон аҳлиға йўқдур улфатим
Балки ўзлукдин малул этмиш мени ўз суҳбатим,

Тийрадур ул ойдин айру ҳажри шони масканим,
Нуқли ғам бўлмиш ғизо, хуни жигардур шарбатим.

Мулдао бир ёр эди оламини гиру доридин,
Йўқса бу дунёни ғавғосиға йўқдур рағбатим.

Эй сипеҳри бемурувват меҳру моҳингни нетай,
Кетти ер остиға султони ҳумоюн талъатим.

Орзу қасрини бунёд айладим меҳнат била,
Бузди селоби ҳаводис зое ўлди меҳнатим.

Эй мусоҳиблар, тирикдур деб гумон этманг мени,
Жисмдин жони азизим кетти қолмиш суратим.

Ер ҳижронида йўқдур бору йўқумдин асар,
Не ўлукман, не тирик маълум эмас моҳиятим.

Арсаи мулки жаҳон ҳарчанд фармонимдадур,
Сенсиз, эй оромижон, манзур эмас бу давлатим.

Шарбати васл истадим захроби ғам бўлди насиб,
Найлайин мен ҳам азал кундан бу эрса қисматим.

Нодира, дунёға ҳаргиз эътимодим қолмади,
Кетти иқлими адамға шоҳи Доро шавкатим.

Неча кун бўлди кетибдур ҳам анисим ғамкашим,
Ғам биёбонида дард айтурға йўқдур бир кишим.

Дуди оҳим чиқса гардунға саропо чирмашур,
Тоқатим тоқ ўлди Жайхундек оқиб кўздин ёшим.

Бу жудолик ҳажрида афғон чекиб шому саҳар,
Келгил эй ҳамхона, ортибдур сенинг чун нолишим.

Даҳр ичра борму мендек айру гулрухсоридин,
Э рафиқим, бу жиҳатдиндур сенинг бирла ишим.

Мунисим келгилки, изҳор айлайин дарди дилим,
Нукта ёзмай неча кунлардин бери қотти бошим.

Ғамда ўлдум, ғуссада куйдум, иложим топмадим,
Эмди ҳасратлар билан кечсун мени ёзу қишим.

Оҳ ким зулми фалакдин бўлди ахгар Нодира
Сабру оромим кетиб, ўртаб куяр ичу тошим.

Кўзум ҳайратфизодур азми майдон айласун шоҳим,
Кўнгул майдонида бир лаҳза жавлон айласун шоҳим.

Саманди ноз уза майдон аро жавлон этиб ҳар ён,
Кўнгулларни нишони тийри мижгон айласун шоҳим.

Чекар қош ёсини қатлимға қирбонмен садоғингга,
Юрак заҳмиға марҳам неши пайкон айласун шоҳим.

Кўзум қон ёш тўкуб гуллар очилди тоза доғимдин,
Букун бир дам келиб сайри гулистон айласун шоҳим.

Эрур бу нотавон жони ҳазин муштоқи дийдори,
Бу кун базми висоли ичра меҳмон айласун шоҳим.

Кўнгул боғида оҳим нахлидин туздим хиёбонлар,
Замоне анда гулгашти хиёбон айласун шоҳим.

Шабистондур кўзумни манзари ул ой фироқида,
Келиб ашким нужумидин чароғон айласун шоҳим.

Жаҳон гулзорида тарки тамошо айласун ёраб,
Тамошои риёзи боғи ризвон айласун шоҳим.

Агар чандики дийдорин кўзумдин айлади пинҳон,
Хаёлини кўнгулга муниси жон айласун шоҳим.

Фироқи ибтилоси бирла кўнглум дардманд ўлди,
Менга васлин давои дарди ҳижрон айласун шоҳим.

Келиб, эй Нодира, кулбам сари файзи қудумидин,
Кўнгул вайронасин тахти Сулаймон айласун шоҳим.

Гузаргоҳида тикдим коза парво қилмади шоҳим,
 Гурури ҳусндин ёди Зулайхо қилмади шоҳим.

Менга ром ўлди ваҳшилар, вале нозу тағофилдин,
 Жунуним дастгоҳини тамошо қилмади шоҳим.

На боғидур бу ким маълум эмас бир зарра осори,
 Фано даштида ҳаргиз гард пайдо қилмади шоҳим.

Келиб ҳолимни сўрди, ҳўб қилди дилраболиғда,
 Маломат кўйида ошиқни расво қилмади шоҳим.

Қачон боди сабо таклифи гулгашти чаман қилди,
 Чекиб қомат қиёмат ошикоро қилмади шоҳим.

Рақиблар жонима қасд эттилар, билмон гуноҳимни,
 Менга имдод учун ҳангома барпо қилмади шоҳим.

Фироқида неча ғамномалар таҳрира келтурдим,
 Онинг мазмунида бир нукта иншо қилмади шоҳим.

Кўнгул юз пора бўлди Нодира сарғарди рухсорим,
 Тамошон гули садбаргу раъно қилмади шоҳим.

III

Ҳар қачонким ул париваш васлини ёд айларам,
Чарх бунёдини бир оҳ ила барбод айларам.

Гарчи маҳзунман ўзум бир нозанин ҳижронида,
Бенаво афтодаларни хотирин шод айларам.

Тоғни бир оҳ ила ҳомунда айлаб устувор,
Ишқ саҳросидаги Мажнунни Фарҳод айларам.

Неча турлук доғ ила кўнгулда ойин боғладук,
Шоҳима меҳру вафо мулкини обод айларам.

Бўлмишам ҳар чанд ҳижронингда сабр айлаб хамўш,
Чун тушарсан ёдима якбора фарёд айларим.

Қон ёшим тасвир этар ҳар лаҳза ул гул сувратин,
Қўзга ким мижгонларимни килки Беҳзод айларам.

Қиссаи Фарҳоду Мажнун қолди мен хам ишқ аро
Нодира, бир жон гудоз афсона бунёд айларам.

Менки фурқат тунлари ул гул юзун ёд айларам,
Булбуледурман хазон фаслида фарёд айларам.

Шомлар ким зўр этар маъюслик ул шоҳсиз,
Орзу жинсини бир оҳ ила барбод айларам.

Бир кеча кўрдум тушумда ул жаҳоноро юзин,
Дам-бадам ул важҳидин ғамгин кўнгул шод айларам.

Суврати ёдида рангин фикрлардин ҳар замон,
Сафҳаи фитрат аро тасвири Беҳзод айларам.

Ўтқа солди оҳу афғоним фалаклар рахтини,
Ҳар неча ким чарх бедод этти бедод айларам.

Хаста кўнглум ичра пинҳон доғлардур ҳар замон,
Кечалар тасбиҳдек юлдузни теълод айларам.

Мен ки жон бирла ризожуяндаи фармонингам,
Нодира андин вафо мулкини обод айларам*.

* Бу ғазал қўлёзманинг 348, 355-бетларида икки мартаба ёзилган.

Бўлубман халқдин бегона, ул номехрибондин ҳам,
Эрур жон вола кўнглумдин, кўнгул озурда жондин ҳам,

Самакдин то само арз эттилар бори амонатни,
Жавобе бўлмади маъқул ердин, осмондин ҳам.

Неча кундур насим осо кезиб гулзори оламни,
Нишон топмасман ул гул ҳажридин сарви равондин
ҳам.

Менга ул гулдин айру қилма таклифи тамошоким,
Гулистондин ҳижилман, сайри боғу бўстондин ҳам.

Сени деб даҳрдин қатъий тааллуқ айлади кўнглум,
Халос этти ўзини, олами ваҳму гумондин ҳам.

Менга ақлу хирад ташвишидин йўқ эрди осойиш,
Жунун имдод этиб мундин қутулдим шукр, андин ҳам,

Ишим йўқтур жаҳон аҳлини яхшию ямониға,
Мурувват кўз тутиб оламда яхшидин, ёмондин ҳам.

Эрур ишқу муҳаббат муддао ижоди оламдин,
Гараз бу жазбаи тавфиқдур кавну макондин ҳам.

Жаҳон султони эрди Нодира ёримки, ҳажрида
Жаҳон аҳлиға истиғно қилиб, кечтим жаҳондин ҳам.

Менки қаддинг сарвини ёд айладим,
Оҳни саркўби шамшод айладим.

Оҳ чектим, нола тўфон айлади,
Чарх бунёдини барбод айладим.

Кондасен кўрсам жамолингни санам,
Эй пари пайкар сени ёд айладим.

Ишқ домиға гирифтор айлабон,
Жонға бедод узра бедод айладим.

Итларинг хайли аро тун то саҳар,
Нола қилдим, оҳу фарёд айладим.

Урди зулфунг ҳалқаси бўйнимда печ,
То хаёли доми сайёд айладим.

Айлабон мавзун қадингни бандаси,
Сарвини боғ ичра озод айладим.

Нуна ўхшатдим қошинг тасвирини
Наргисинг бодомини сод айладим.

Бесутундур ишқ тоғи Нодира
Ўзни жон чекмакда Фарҳод айладим.

То бодасин лабингга қилмиш пиёла таслим,
Қадду юзинга айлар гул бирла лола таслим.

Бош индуруб янги ой пайваста қошларингга,
Икки қаро кўзунгга қилмиш ғизола таслим.

Токи садаф эшитса дарёда сўзларингни,
Гавҳарларин қилур ул дурри мақола таслим.

Қошингга ноз айлар ҳусн ичра моҳрўлар,
Хуршид айлагондек юзин ҳилола таслим.

Гар офтоб кўрса ҳуснингни, ўз шуоин
Беихтиёр айлар моҳи жамола таслим.

Фирдавси ноз ичра туби қадинг ниҳоли,
Сарв айласа ажаб йўқ, ушбу ниҳола таслим.

Оғзингки бенишондур, васфин хаёл қилдим,
Ҳар нукта санж айлар ушбу хаёла таслим.

Ҳуснинг тажаллисида хуршид зарра янғлиғ,
Айлар қамар юзингга монанди ҳоло таслим.

Эй Нодира, сўзумни гар кўрса абри найсон,
Гавҳарларини айлар монанди жоло таслим.

Зулфунги кўргач паришонҳолу бесоманингам,
Қошинги ёйина чун солдим назар қирбонингам.

Шонадек чоки дил эрмас ранги ижодим менинг,
Хоназоди хизмати зулфи абирафшонингам.

Баски ҳижрон ўти кўнглум тошини сув айлади,
Кўзгу янглиғ акси рухсоринг ила хайронингам.

Кимса гар душман эрур ҳолим кўруб раҳм айламиш,
Баски чўх зору асири ҳасрати ҳижронингам.

Мавж янглиғ сувға сол, ё шамъ янглиғ ўтлара,
Ишқ ичра ҳар на бўлса банди фармонингам.

Чекма илгимдин итоб айлаб тараҳҳум доманин,
Раҳм қилғилким губори гўшани домонингам.

Сар навиштим мавждек келди тапиш бирла шикаст,
Ғарқани гирдобни дарду доғи бепоёнингам.

Нақши пойингдин назар қилғилки бормен поймол,
Кокулунг янглиғ тараҳҳум қилки саргардонингам.

Шамъи рухсорингдин айру тийра дилдур Нодира,
Доғ янглиғ дудимони оташи ҳижронингам.

Нигори гулбаданимни тушумда кўрсам эдим,
Лаби шакаршиканимни тушумда кўрсам эдим.

Кўз очмайин ғамида рўзгорим ўтқучидур,
Ки ёри сиймтанимни тушумда кўрсам эдим.

Чу даври роҳатим ўтти зиҳи саодат эди,
Муроди жону танимни тушумда кўрсам эдим.

Ғамида шона каби чок-чокдур кўнглум,
Ки кокули Хўтанимни тушумда кўрсам эдим.

Юзи гулу қади шамшод, кўзлари наргис,
Баҳору ёсуманимни тушумда кўрсам эдим.

Жафои ҳажр била кўксуми нигор қилай,
Нигоҳи сеҳр фанимни тушумда кўрсам эдим.

Лабимға келди анинг васлини тилаб жоним,
Бало ўти фиганимни тушумда кўрсам эдим.

Ҳамиша булбули табъим фиғону зор этар,
Ки орази чаманимни тушумда кўрсам эдим.

Фироқи Нодира кўнглумға доғлар қўйди,
Амири сафшиканимни тушумда кўрсам эдим.

То бадандур жон мақоми умрхоҳи жонингам,
То эрур жоним баданда бандаи фармонингам.

Ҳокисорингдек карам қил чекмағил лутф этагин,
Бир ғуборингманки маҳви ғўшаи домонингам.

Эй фалак жонимға бедод узра бедод этмаким,
Бу етарким хаста ҳолу зору саргардонингам.

Бўлди кўнглум ғунча янглиғ то тугунлар махзани,
Зердасти миннати ихсони бепоёнингам.

Соқие лутф эт дариг этма иноят соғарин,
Қим бу кун махмури саҳбои лаби хандонингам.

Пора-пора бўлди жисмим то жафолар тигидин,
То эрур тиғи забон маддоҳи бу ихсонингам.

Ноз уйқусида сендурсен вале мен субҳу шом,
Мунтазирман Нодира кўз юммайин ҳайронингам.

Субҳиларким ҳасрати ул шоҳи Турон айларам,
Субҳи янглиғ меҳридин чоки гирибон айларам.

Шаҳсуворим фикриким, жон бирла кўнгулдур **менга**,
Жисмим ичра кўнгулу кўнгул аро жон айларам.

Ашки гулгунимки тўфон айламиш ғам шомиди,
Хилқатим андин шафақ домонидин қон айларам.

Доғлар нақдинки кўнгул махзанида қўйди ҳажр,
Кимсадекким ганж пайдо қилди, пинҳон айларам.

Дини ишқ инкорин этканларни айлай деб ҳалок,
Ашк селидин букун амвожи тўфон айларам.

Ғунчаи табъимни қон устида қон этти малол,
Лутфинги файзи насимидин гулистон айларам.

Дафтари назми дуо диму ани жам этмоғил,
Боиси жамияти табъи паришон айларам.

Бандаи фармон эрурман ҳар на ким фармон **эрур**,
Олам аҳлини фидойи ҳукму фармон айларам.

Баски эрмишман ҳавохоҳи ҳавойи давлатинг,
То эрур бошим ҳавойи мадҳи султон айларам.

Шоҳлиғ лутфи қамуъдур шоҳиди ҳолим менинг,
Нодира бу важҳ бирла шукри ихсон айларам.

Кўнгул жонидину жон қолди жонони жаҳонди ҳам,
Кўнгулдин жона еттим ғам тунида балки жондин ҳам.

Тилармен юз биёбон қатъини қилсам қўюн янглиғ,
Ки ўтқайман висолин истабон кавну макондин ҳам.

Дуо бирла паёми васл еткур, эй сабо бир кум,
Анинг рўҳига мендин, менга ул рўҳи равондин ҳам.

Агар ҳижрон элина ёр васли бўлмаса ҳосил,
На ҳосил хонимондин, балки умри жовидондин ҳам.

Анинг ҳижронида қон йиғламоқдин хуш бўлур ҳолим,
Айрма эй фалак, бир лаҳза чашми хунфишондин
ҳам.

Ҳарими каъбаи иқболина етсам будур мақсад,
Ки қилсам нола доғи ҳажри ёри меҳрибондин ҳам.

Бўлубман, Нодира, ул сарви гулрухсордин айру,
Кўнгул қондур ҳавойи боғу сайри бўстондин ҳам.

Фигонким, гардиши даврон айирди шаҳсуворимдин,
Гамим кўл, эй кўнгул, сен беҳабарсен ҳоли зоримдин,

Губорим ишқ водийсида барбод ўлди, андоғким,
Биёбонларда Мажнун тўтиё излар губоримдин,

Қизил қондур сиришким, заъфарондур чеҳраи зардим,
Мени ким кўрса фарқ этмас, хазон бирла баҳоримдин.

Бузулди рўзгорим, хонаи айшим хароб ўлди,
На роҳат кўргамен эмди бузулгон рўзгоримдин.

Биёбонларни излаб топмадим ёрим сўроғини,
Берурман жон, сабо ногаҳ хабар келтурса ёримдин.

Диёрим аҳли мендин ёрсиз бегона бўлмишлар,
Ҳи мен ҳам ёрсиз озурдамен ёру диёримдин.

Гаҳи йиртиб яқо, гаҳ қон ютуб, гоҳи фиғон эттим,
Нелар ўтди бу ахшом Нодира жони фиғоримдин.

Эй майи нобила рухсорин гулистон айлабон,
 Май каби ҳар дам кўнгуллар гунчасин қон айлабон,

Бир тағофилдин қилан помол саркашлар бошин,
 Юз гадони бир тараҳҳум бирла султон айлабон,

Бир тарафда ханжари мижғонидин қонлар тўкиб,
 Бир тарафдин бодани лаъли лаби жон айлабон,

Ҷеҳраи гулфом бирла гул чароғин ёндируб,
 Сурмагун кўзларни очиб наргисистон айлабон.

Зулфи мушкин бирла қилғон нофои Чин ошкор,
 Наргиси маст ила маҳфилни хумистон айлабон.

Нодири ул ёр савдоси ила кўз юммаким,
 Роҳати жон ёр этмас ёри жонон айлабон.

Эй лабинг жону каломи жонфизо руҳи равон,
Ошкорау ниҳондур суратинг жон узра жон.

Кокули шабрангдин қилди чаманлар ошкор,
Наргиси бадмастдин қилдинг хумстонлар аён.

Чарх узра сонма кавкабким чароғон тунлари,
Дуди оҳим шуъласи учқунларидиндур нишон.

Поралар бўлди хаёлинг нуридин жон пардаси,
Моҳи тобон шуъласидин уйла ким бир қаҳкашон.

Соқие махмурман чарх этти нокому залил,
Айлағил бир соғари май бирла шоду комрон.

Сен қуёш мен сояи помол ҳасрат тунда,
Партави алтоф ила берғил кудуратдин амон,

Сен била олам мунаввар меҳри даврондурмусен,
Мулкдур сендин музайян шоҳи Тўрондурмусен.

Хатм ўлмиш сенга туз расмила оламдорлиқ,
Эй жаҳоноро муҳити гавҳарафшондурмусен.

Файзи лутфинг ила очилди кўнгуллар ғунчаси,
Е баҳористони давлат, ё гулистондурмусен.

Шодмонлиқ сендин эрмишдур жаҳон аҳволиға
Мунча ҳам жамияти табъи паришондурмусен.

Лутфу хулқу донишу ихсону ақлу салтанат,
Сендадур мажмуаи ахлоқ ихсондурмусен.

Кўрмадим бир кимсаким, этмас дамодам офарин,
Сенга таҳсин била ҳам таҳсини даврондурмусен.

Тийра хотирларни равшанҳол айларсен мудом
Осмони жоҳ уза хуршиди тобондурмусен.

Хулқу ихсон бирла оламини сарафроз айладинг,
Оллоҳ-оллоҳ бу сифат давлатлу султондурмусен.

Нодира равшандур иқболим чароғи васл аро
Кўзум ичра нур ё кўнглим аро жондурмусен.

Ойилдим ул қуёшни то арақ афшон лиқосидин,
Кўзумга ўт тушар хуршид ила анжум зиёсидин.

Ғуборимдин нишон топмас қуюн бир умр сайр айлаб,
Ки ман саргаштаман ул Хисрави Тўрон ҳавосидин.

Фиғоним сарву оҳим сунбул ўлди, ғунчадур кўнглум,
Чаманлар ўлди пайдо ҳасратим нашъу намосидин.

Чу тарки жилва этти Хисрави хуршид рухсорим,
Кўнгул кўзгуси занги ҳажр аро қолмиш сафосидин.

Фалак раҳм айла эмди жон ила кўнглумға жононсиз,
Ки кўнглум жона келди фурқати зўрозмосидин.

Сафар йўлин нигори меҳрибоним кўп ўзоқ олди,
Тополмасман халос ўлмак йўлин ҳижрон балосидин.

Мени ҳолимға боқма, эй табиби поктийнатким,
Амон йўқдур самуми ҳажр дарди бедавосидин.

Ҳабиби оразин ёдила чекти Нодира унлар,
Ҳавои булбулу гул қолмади баргу навосидин.

Ердин қолди чаман сар сабзу хандон ўлмасун,
Гулузоримсиз жаҳон боғи гулистон ўлмасун.

Бўлмасун гул кўксини очиб чаманда жилвагар,
Токи гулдек ҳосилим чоки гирибон ўлмасун.

Гувчалар гулшан аро очилмасун ул ёрсиз,
Гувча янглиғ то менинг кўнглум дағи қон ўлмасун.

Очмасун зулфини сунбул боғ аро дилдорсиз,
Токи сунбулдек менинг ҳолим паришон ўлмасун.

Тушмасун шабнам гул узра гулузоримдин жудо,
Токи шабнамдек кўзум ёши фаровон ўлмасун.

Абри найсон лаҳза-лаҳза ёғмасун гулзорға,
Абри найсондек кўзум ҳар лаҳза гирён ўлмасун.

Қилмасун булбул чаманда нолау фарёдким,
То кўнгул булбул каби ҳажрида нолон ўлмасун.

Тушмасун кўз ҳам анинг сар манзилу маъвосига,
То кўнгул қасри надомат бирла вайрон ўлмасун.

Нодира кўксини этти лола янглиғ дор-дор,
Ҳеч ким ёраб, асири доғи ҳижрон ўлмасун*.

* Бу ғазали қўлёзманинг 234 varaғида «бўлмасун» радифида айнан кўчирилган.

Иироғ ўлсам агар ул сарв сиймандом олидин,
Кўнгул симоб янглиғ сув ўлур онинг хаёлидин.

Сабо, эй ишқ элини қосиди, ўтсанг агар ногаҳ,
Нигорим кўйи сори воқиф эт бу хаста ҳолидин.

Кўнгул шарҳи ғамин ҳар хома бирла ким рақам айлар,
Қиёмат субҳи бўлгунча чекар бош нола нолидин.

Қошию, оғзию қадди била зулфин хаёл айлаб,
Ўлубман лол узлукдин кетиб ёрим жамолидин.

Чекар эрдим фироқида нечаким ранж ила меҳнат,
Фироқи биймида юз онча тортарман висолидин.

Нечук асрори ишқин асрасин ул хаста ким ҳар дам,
Сариг руҳсори бирла зоҳир ўлмиш ашки олидин.

Магар ким Нодира кўргузди руҳсори арақнокин,
Кизарди гул юзи, боғ ичра шабнам инфолидин.

Саҳар ким тушти ўтлар жонима ул меҳрсиймодин,
Ошурдум оҳу афғон дудини авжи сурайёдин.

Мақоме ҳосил эттим водии ишқ ичра ким анга,
Етолмас саъйи ила Фарҳоду Мажнун кўҳу саҳродин.

Табибо дардима шамшод баргидин давом қилким,
Қаму беморман ул сарвқадду гулшанородин.

Баҳор айёми қон бўлғунча, эй шамшод, бош чекма,
Қи еттим жона сарви гулузоримсиз тамошодин.

Ба сийрат аҳлиға лофи назар урсам ажаб эрмас,
Кўзум кўҳли саодатға етишти ул кафи подин.

Сочм андишаси ҳар дам фараҳбахши димоғимдур,
Хўтанлар сайр этарман икки зулфи анбаросодин.

Тағофил бирла бедод этма чўх ҳолимға, эй толиъ,
Қи талх ўлмиш мазоқим коми ул лаъли шаккарходин.

Фиғонимдинки ўтлар бош чекар ул моҳдин айру,
Анинг учқунларин ёд айлагил нажми сурайёдин.

Тараб таклифи бирла кўнглуми қон этма, эй соқий,
Не ҳосил Нодира лаълидин айру жоми саҳбодин.

Дари дил эттим рақам ёрни ҳижронидин,
Нуктаси кўз ёшидин, сатри жигар қонидин.

Ҳажру фироқ илкида пийраҳаним порадуру,
Қилмади эл тафриқа жайбини домонидин.

Бу дили девонаким меҳринг ила воладуру,
Субҳ эрур нусхан чоки гирибонидин.

Арз этакӯр, эй сабо, дарди дилим шарҳини
Ёр хабардор эмас ошиқи ҳайронидин.

Хаста кўнгул оҳидин ёр ҳазар айламас,
Куйди фалак хирмани шўълаи афғонидин.

То назаримдин ниҳон бўлди ул оромжон,
Нуридин айрилди кўз, жисм жудо жонидин.

Васл куни кўзларим мардуми гулчин эди,
Гаҳ рухи зебосидин, гаҳ лаби хандонидин.

Толиъима ногаҳон қилди ёмон кўз асар,
Қолди фироқ ичра жон, айрила жононидин.

Хисрави фармонраво сафдару кишвар кушо,
Гавҳари қиймат баҳо кетти карам конидин.

Арсан мулки жаҳон гарча нигинимдадуру,
Бош чека билмас кўнгул ишқни фармонидин.

Рози дилимни гар сабо ёрға еткурмаса,
Воқиф эмас ул санам Нодири ҳижронидин.

Ернинг ошuftаси ваҳм айламас ўз жонидин
Жон фироқи саҳлдур айрилмасун жононидин.

Ваҳ не янглиғ дўстлиғдур мен билан ҳасратлара,
Қўймоғим йўқтур замони шоҳиди ғам ёнидин.

Соқие кўп хаста хотирман жафо давронида
Бир қадаҳ май тутғил, озод айла ғам зиндонидин.

Эй худо раҳм айлаким охир на қилғум чарх аро
Дамба-дам зўр айлабон андуҳи бепоёнидин.

Қолмади ман кўрмагон бедод даврон илгидин,
Доға верди кўнглуми андуҳи бепоёнидин.

Этмангиз, эй дўстлар, мендин нишону ном ким,
Елға ворди тупроғим оҳу фиғон тўфонидин.

Эмди доғи фурқата, ёраб, нечук сабр этмишам,
Бўлмамишдим, Нодира, андишаи ҳижронидин.

Лиллаҳул ҳамдки аз хосияти давлати хон,
Офият тошди чечакдин Валнаъми Султон.

Мамлакат вориси шаҳзодаи олий гавҳар,
Қурратул айни жигарбанди амири даврон.

Шаҳриёрики анинг давлатидур, рӯз афзун,
Бўлди хосиятидин мулк амон, нарх арзон.

Ҳазрати Хоне диловар била Султон Маҳмуд,
Бири сарву бири шамшоду гулистони жаҳон.

Ҳақтаолони паноҳида масун бўлғойлар,
Олам аҳлиға булар давлатидин амну амон.

Валнаъмини камолиға етургил ёраб,
Қилди оламини маҳи талъати фирдавснишон.

Қилди ул ҳодисани дафъи худойи олам,
Шукр учун бўлди халойиқ тили гавҳарафшон.

Ғуссау ғам била душманлари аҳволи забун,
Дўстлар айш ила хуррамдилу шоду хандон.

То жаҳон бориҷа бўлғай бу иковлон жовид,
Бўлмасун бир нафас оламда буларсиз даврон.

Бу икав давлатиға шукр қилар Нодираким,
Қолди кўнглумда биров ҳасратидин юз армон.

Уйқуда бир тун висолингни кўрар кун бормукин,
Субҳи хуршиди жамолингни кўрар кун бормукин.

Кўзларим мардумлари кўп йиғламоқдин сувладур,
Моҳи рухсор узра холингни кўрар кун бормукин.

Офтоби васл жаннат қасрида топмас завол,
Офтоби бе заволингни кўрар кун бормукин.

Бўйлаким қилди кўзумни ёшини қон иштиёқ,
Кўз очиб рухсори олингни кўрар кун бормукин.

Лабларингдин айру айшим талхдур даврон аро.
Жон бериб ширин мақолингни кўрар кун бормукин.

Меҳри рухсор узра холингдур саодат кавкаби,
Ахтари фархунда фолингни кўрар кун бормукин.

Лаъли нобинг ҳасратида ташна қолдим Нодира,
Шарбати кавсар мисолингни кўрар кун бормукин.

Ғам ҳалок этти мени ҳажрингда, эй жон, қайдасан,
Сенсизин бемормен дардимга дармон қайдасан.

Васл аро султон эдим эмди жудолиқ дардидин,
Хаста мӯри нотавондурман Сулаймон қайдасан.

Муддате васлинг гулистонида эрдим андалиб,
Навбаҳор ўтти хазон бўлди гулистон, қайдасан.

Ҳажр яғмоси кўнгулни мулкани қилди хароб,
Сендин айру ўртади Фарғона султон, қайдасан.

Меҳри рухсорингдин айру субҳи айшим бесафо,
Тийрадур шоми ғамим, э моҳи тобон, қайдасан.

Давр эли осудахотир эрди сендин войким,
Топди даврон инқилоб, э шоҳи даврон, қайдасан.

Нодира Фарғона мулкида сени айлар сўроғ,
Мулки Турон хисрави сайид Умархон қайдасан.

Сенсизин олам баҳори сабзу хуррам бўлмасун,
Қайси олам балки олам ичра одам бўлмасун.

Булбула гулзорсиз эрмас таманнойи наво,
Фурсати чангу наво бир лаҳза бирдам бўлмасун.

Даври лутфи раъяти иқбол сендин ўзгаға
Гардиши даврон аро бўйла мусаллам бўлмасун.

Сендин олди гардани таслими сарафрозлиқ,
Ўзгаларға гардани таслимимиз ҳам бўлмасун.

Нодира то сарвдур сарсабз бу гулзор аро,
Бошимиздин нахли қалдинг сояси кам бўлмасун.

Булбули дил ғунчаи гулзоринг айлар орзу,
Тўтии жон лаъли шаккарборинг айлар орзу.

Ким қилур умид қон ютмай лабингни шарбатин,
Улмайин ким наргиси беморинг айлар орзу.

Лол бўлмай ким такаллум айлади кўргач сени,
Хок бўлмай ким сени рафторинг айлар орзу.

Боқмағай кавсар лабида ҳурнинг рухсориға,
Ким лаби лаъли маҳи рухсоринг айлар орзу.

Тўкмайин ким ашк топмас лаъли серобинг сени,
Ютмайин қон ким рухи гулноринг айлар орзу.

Чеҳра ўлди заъфарони иштиёқи бодадин,
Соқие кўнглум майи гулноринг айлар орзу.

Фохта шамшод излар гул висоли андалиб,
Нодира мискин қаду рухсоринг айлар орзу.

Қондур жигарим ғусса билан ёрдин айру,
Ошуфта ман ул ёри вафодордин айру.

Ёш ўрнига қонлар тўкилур дийдаларимдин,
То тушти кўзум ул гули рухсордин айру.

Хайрон кўзум эй моҳ, жамолингни тилайдур,
Ойинани йўқ матлаби дийдордин айру.

Бир гўшада танҳолиғ ила ёдинг этарман,
Йўқ ҳамнафасим дийдаи хунбордин айру.

Ҳажрингда на роҳат кўрадурман на ҳаловат,
Йўқдур мени дилхастага озордин айру.

Эй жон, менга ҳажрингда жаҳон бўлду қоронғу,
Бўлгон каби кўз гавҳари шаҳвордин айру.

Гар сарв ила товус хиром этса кўзумга,
Манзур эмас ул қомату рафтордин айру.

Кўнгли они ғам илгида қолғайму саломат,
Гар бўлса киши сен каби ғамхордин айру...

Мендин на раво эрдик, ёр этти жудолиғ,
Гулни киши кўрганму экан хордин айру.

Фарёду фиғон савтини сенсиз эшитурмен,
Қошонадин айру дару девордин айру.

Ўт ёқди фироқинг шарари элга ва лекин,
Э Нодира, куймас дили афгордин айру.

Ғайрнинг базмидадур ул моҳи тобон ҳар кеча,
 Уртанур ҳолим кўруб шамъи шабистон ҳар кеча.

Халқ агар ҳар йилда бир қурбонлиғ айлар моҳи ийд,
 Мен қилурмен неча жон ул ойға қурбон ҳар кеча.

Сен қилиб агёрни базмини равшан рашкидин,
 Шамъдек жонимдадур доғи намоён ҳар, кеча.

Муждаи субҳи висолингдин кўнгулни жам қил,
 Ким эрур зулфинг каби ҳолим паришон ҳар кеча.

Гарчи уздинг риштаи улфат мени маҳжурдин,
 Шукрким ёдинг эрур кўнглумда меҳмон ҳар кеча.

Кофири бераҳму сангиндил асири бўлмишам,
 Дину дил ғорат қилур ул но мусулмон ҳар кеча.

Базми ишратсоз этиб, сен май ичиб, шодоб ўлуб,
 Мен қилурмен най каби фарёди афғон ҳар кеча.

Воқиф эрмассен менинг дардимдин, эй исонафас,
 Ким талошурман лабинг ҳижронида жон ҳар кеча.

Неча кун бўлди лабинг саҳбосидин айру тушуб,
 Нодира кўздин тўкар ёш ўрнига қон ҳар кеча.

Муҳаббат кишвари обод эрур иқболу жоҳимда,
Тонг эрмас бўлсалар ишқу жунун аҳли паноҳимда.

Қуёшдек машриқу мағрибни бир гом этти жавлоним,
Эмас монеъ халойиқ кўҳқофи садди роҳимда.

Саводулважҳи фиддорайн* экан дарвиши соҳибдил,
Адамдур икки олам сояйи бахти сиёҳимда.

Эмасдур ҳажр шоми чарх уза ҳар ён кавокиблар,
Эрур бир неча учқунлар шарори дуди оҳимда.

Шаҳи мулки жунундурман сипоҳим барча ваҳшилар,
Вале йўқдур хусумат кимсаға хайли сипоҳимда.

Муҳаббат кишварида дастгоҳимни тамошо қил,
Фалакни гардани боғлиқ каманди дуди оҳимда.

Ики гирён кўзум меҳрингни даъвосида тониқдур,
На дерман бўлса тардомонлиғ айби бу гувоҳимда.

Кўзум кўргач юзингни телба кўнглум бўлди савдойи,
Сочинг сармоясидур риштаи тори нигоҳимда.

Жунун шаҳрини бесомонлари маҳкуми фармоним,
Ки бордур хотами доғи муҳаббат дастгоҳимда.

Кўзум ёшини чархи бемурувват хока дўндурди,
Нечук журм ўлди пайдо ушбу тифли бегуноҳимда.

Сабо лутф эт Умар султонға еткур, Нодири арзин,
Ки тўйи нури чашмидур ризо гар бўлса шоҳимда.

* Икки оламда юзи қаро бўлсин, маъносида.

Кўнгул боғланди то занжири гисуйи сумансоға,
Тароғдек солди ҳасратлар алидин чок аъзоға.

Ажаб эрмас дамо-дам зарра янглиғ беқарор ўлса,
Ушал кўз ким тушар ул офтоби оламодроға.

Ҳавойи сунбули савдосидин Фарҳоду Мажнундек,
На ғавғоларки солди телба бошим кўҳу саҳроға.

Кўзумни буйла гирён билмаким дурдонаи ашқин,
Баси гавҳар ки тўкмиш ишқ найсони бу дарёға.

Фиғоним етмаки ул осмони ҳусина мушқилдур,
Ки етмас гард парвоз ила домони сурайёға.

Кўнгулни бодаи ғам бирла охир талхком этти,
Етолмай Нодира ул лаъли майгуни шакархоға.

Замона аҳлидин ғам кетти айши жовидон келди,
Адамдин оламе ижод аро хон ибни хон келди.

Қадам то арсаи оламға қўйди ул дури якто,
Муборакбод учун бахту саодат тавамон* келди.

Башорат сизга, эй аҳли жаҳонким, мулки дунёға
Чароғи маҳфили олтинбешик бобирнишон келди.

Зиҳи тифли ҳумоюнфар, муборак рўй, фаррух рух,
Жаҳон аҳлиға андин муждаи руҳи равон келди.

Асолат баҳрида зоҳир бўлиб мавжи карам андин,
Дури якто тирози домани охирзамон келди.

Сафои мақдаминин бўлди хуррам арсаи олам,
Ҳаёти тоза топди мамлакат, гўёки жон келди.

Зафар топди сипаҳ шаҳзода осори қудумидин,
Қилингллар яхшилар шукринки, давлат ройгон келди...

Хирад солоридин тарихи мелодин савол этдим,
Дедиким нури чашми аҳками соҳибқирон келди.

Дуойи хайр этинг, эй аҳли давлат, Нодира янглиғ,
Дамо-дам шукр этинг шаҳзодаи мулки жаҳон келди.

* Тавамон— эгизак.

Ҳажр эди ишқ ичра мен кўрган балолардин бири,
Дард водисида мен чеккан жафолардин бири.

Раҳм эдуб ҳолимни сўрмазлар кўринг бедодлиғ,
Сиймбалардин бири, мавзун қаболардин бири.

Чекмаюб ғам чекти Ширин сувратин Фарҳод лек,
Ишқ ойинида дерлар беҳаёлардин бири.

Қошу кўзу зулфу хол ила мадуро айласанг,
Айламаз расво сени юзи қаролардин бири.

Аҳли табъ ҳар ким ўланмаз аҳли дилдин сўрмаким,
Қуш нажодидин баланд учмиш юволардин бири.(?)

Истарам ёраб бақойи давлати султон Умар,
Айла мақбули ижобат сен дуолардин бири.

Ишқ даъвосини қилдим норасо журъат била,
Эй расолар зумраси мен норасолардин бири.

Нодира тинмай дуо қилким, бу кун султонисен,
Подишоҳи асрдурсан ул гадолардин бири.

Масих анфосидек жисм ичра жон киргузди гуфтори,
Кунгул базмини равшан этти ҳар тун шамъи рухсори,

Фироқинг ўти дуди бошим узра солди юз савдо,
Фигонимдин қизиди жоним ичра ҳашр бозори.

Келинг, эй ҳамнишинлар, бул мени жонимга раҳм
 айланг,
Иикилди кўзларимни ёши бирла жисм девори,

Булуб бошдин аёқ ойина янглиғ дидаи ҳайрат,
Тушумда жилва этти ҳар тараф товус рафтори,

Каломинг нашьаси беморлар жисмига рӯҳафзо,
Дабингни шарбати эрди бузуқ кўнгулни меъмори,

Паридек ўзни недин айладинг кўз шахсидин пинҳон,
Кишига бўлмади маълум оғзинг рамзу асрори.

Магар келса насими ёри гулпўшим риёзидин,
Очилса ғунча янглиғ уқдаси кўнглумни тумори.

На ҳожат нола чекмак, кўз ёшини айламак тўфон,
Фироқи меҳнат ичра сабр этмакдур сазовори.

Магар ким ул пари рӯ ҳусни нури айлади партав,
Кўзи ойинадек, эй Нодира, ҳайрат намудори.

Ваҳ не воқеъ бўлди бориб шаҳсуворим келмади,
Барча яхшилар сафардин келди, ёрим келмади.

Субҳи васлидин мунаввар эрди моҳи талъатим,
Шоми ғам юзланди шамъи рӯзгорим келмади.

Мен қачон ёд этмадим васлингни ким жон ўртаниб,
Кўз йўлидин юзга ашки шашқаторим келмади.

Нахли уммидим гул очмай қолди юз афсуским,
Бўлди наврўзи жаҳону навбаҳорим келмади.

Бордию оламни куйдирди фироқи оташи,
Шаҳр ўртанди ғамидин шаҳриёрим келмади.

Эмди ўз ҳолимға йиғларман дамо-дам Нодира,
Кетти оламдин амири номдорим келмади.

Шоми фурқат ёрсиз мен ютмаган қон қолмади,
Раҳм қилким эмди қон ютмоққа имкон қолмади.

Жонга еттим дамба-дам хунобаи ҳасрат ютуб,
Ваҳки жонон шавқидин жисмим аро жон қолмади.

Ёна-ёна қолмади жон бирла кўнгул доғсиз,
Тома-тома кўзда ашки чашми гирён қолмади.

Зулфин истаб риштаи жонимга тушти тоблар,
Кетти тоқат даври эмди тоби ҳижрон қолмади.

Хотиримдин кетмасун дилдор доғи ҳасрати,
Кетса-кетсун гар нишоту айш сомон қолмади.

Бир нафас беҳуш қилғил менга соқий май тутуб,
Ким хаёл айларга эмди жонима жон қолмади.

Қалди мавзун била гулгун юзин ёди била
Орзуи тубию ёди гулистон қолмади.

Соқие тутқил ғанимат соғари ишрат билан,
Ким неча давр ўттию бир неча даврон қолмади.

Нодира кўнглумни равшан қилди ёди орази,
Ким менга андишаи хуршиди тобон қолмади.

Фалак илги ғуборим сарсари ҳижрона топшурди,
Вужудим рахтини кўзлар ёши тўфона топшурди.

Табибо чекма заҳмат ҳолима ҳасрат давосичун,
Қазо ҳижрон маризин дарди бедармона топшурди.

Ғамида ўтти давре дарди ҳижрон бўлмади охир,
Ки ҳасрат жоними андуҳи бепоёна топшурди.

Ғами сўзини бошлаб этмадим сомони чун гардун,
Бу дурларни менингдек бесару сомона топшурди.

Очилмайдур кўзум Юсуфузоримдин жудо бўлғоч,
Ки даврон бошими бир кулбаи эҳзона топшурди.

Нишон топмоқ эмас овора кўнгулдин муяссар ким,
Эрур бир қатраи қон кўз ёши тўфона топшурди.

На қилсун лола янглиғ Нодира бағрини доғ этмай,
Ки они чарх доғи шаҳ Умарсултона топшурди.

Фигон ким ёр ишқи сабру кўнглумдин жудо қилди,
Ғам илги сафҳаи аҳволима сабти жафо қилди.

Фалакка еткуриб ҳар кеча ўтлиғ оҳу афғоний,
Муҳаббат андалиби кўнглуми оташнаво қилди.

Ушал Лайли малоҳат нозанини моҳрухсорим,
Мени Мажнун каби саргаштаи дашти бало қилди.

Паришонлиғ ёғилди бошима дарди муҳаббатдин,
Хаёли ёр ишрат шомини рўзи жазо қилди.

Парипайкар қариндошим хаёли моҳрухсори
Нишоту айшдин бегонау ғам ошно қилди.

На сабру ҳуш қолди, на қарору тоқатим ёраб,
Кўнгул ичра ҳавойи ишқ билмам на бало қилди.

Висолини тополмай Нодира мушкил эрур ҳолим,
Қи бедоди муҳаббат менга қаттиқ можаро қилди.

Шукр ким ҳомии дин Комила султон бўлди,
Адлидин боғи жаҳон равзаи ризвон бўлди.

Адлу эҳсони жаҳон мулкани обод этди,
Даҳр эли ҳимматидин хурраму хандон бўлди.

Халқ аро амну-омон зоҳир ўлуб давлатидин,
Сабаби роҳату осойиши даврон бўлди.

Ҳимматий жумла жаҳон аҳлиға роҳат етуруб,
Шафқати маърака орои Наманган бўлди.

Давлату бахт замони эдию соати саът,
Кўка иқболи учун тўйига фармон бўлди,

Турфа тўйики Наманган эли бўлди мамнун,
Шаҳр яхшилари иззат била меҳмон бўлди.

Офаринлар қилибон ҳиммати шоҳонасига,
Халқ такрори дуо бирла саноҳон бўлди.

Тўйи инъоми учун моли матои беҳад,
Марҳамат айлади эл кўрдию ҳайрон бўлди.

Волида каъбаи иқболни бош айладилар,
Салтанат қоидаи расми намоён бўлди.

Шаҳр аро қофилалар тушти бу шуҳрат била ким,
Меҳрибон Кўкаға ул довари даврон бўлди.

Буйла алтоф Намангон элига ёлғиз эмас,
Ҳар вилоятға кароматлари бурҳон бўлди.

То абад пардаи исматда саломат бўлғай,
Халқни мушкили ҳукми била осон бўлди.

Шукр ул соҳибаи жуду карам шафқатидин
Нозу неъмат неча кун элга фаровон бўлди.

Дўстлар давлатида иззату иқбол топиб,
Ҳар киши душман эди бе сару сомон бўлди.

Нодира ёри гули боғи саодат эрди,
Қаламим булбули васфида хуш илҳом бўлди.

Гўзал ёримға, эй боди сабо, еткур саломимни,
Ким элтар сендин ўзга, ёр кўйига паёмимни?!

Кўнгул дардини тақририга қилу қол эмас ҳожат,
Тафаккур бирла равшан айла мазмуни каломимни.

Кўнгул комини ширин истадим, жоми висолидин,
Фиғонким, чарх ҳижрон заҳридин талх этди
комимни.

Қоронғу бўлди олам дули оҳимнинг саводидин,
Ки фарқ этмас мунажжим, рўзи равшан бирла
шомимни.

Вафо шаҳбозидурман, гар мени сайд этмак
истарсан,
Муҳаббат риштасидин қилғосен, зинҳор, домимни.

Фалакдин гар шикоят ошкор этсам, тонг эрмаским,
Ғами ҳижрона табдил айлади айши мудомимни.

Карам қилдинг, сабо, ул ёр кўйидин хабар бердинг,
Гулу райҳон исидин бениёз этдинг машомимни.

Муриди ишқи оламсўзман ушшоқ базмида,
Навойи нолайи найдек, баланд этди мақомимни.

Адам иқлимида шоҳим мусофирдур, худовандо,
Манга еткур саломат шаҳрери неқномимни!

Чаманда гул тамошо айлабон сарви равон кўрсам,
Қилурман ёди султони Скандар ихтишомимни.

Қоронғудур кўзимга ҳажр шоми, тийрадур айшим,
Фалак туфроға пинҳон айлади моҳи тамомимни.

Ғараз ҳимматларимдин ёр васли иқтизосидур,
Тиларман васлини ёраб, зиёд эт ихтишомимни.

Саёдат хонадони, шоҳи Бобир насли покиман,
Худоё, раҳмат айла, барча аждоди изомимни.

Жавоби шоҳ байти Нодира ул нодири даврон,
Тегиб санги ажал, синдурди мийно бирла жомимни.

Езибман сафҳаи ҳуснинг хаёлида бу иншони,
Хижолат айлади ойинаи тўти шакархони.

Даҳону лаъли хаттингдурму ё, э ҳусн султони,
Йиғибсан гўшаи кавсарға Хизр ила Масиҳони.

Менга хайлу сипаҳ девоналар бирла мажонинлар,
Нечунким тоза доғи жисмима муҳри Сулаймони.

Қўнгул қон бўлди оғзинг сирри ҳар гез бўлмади равшан
Қизил гул ғунчасидек ким очар ушбу муаммони.

Недин жону танимға миннат эрмас пойи бўсингдин,
Ким эрмиш шеҳнаи шавқинг кўнгул мулки аро хони.

Ики кўз ҳажр Канъонида чун Яъқуби нобино,
Нединким ҳусн мисри ичрадурсен Юсуфи сони.

Шакар сўзлук, қаро кўзлук ғизолим ҳажрида йиғлаб,
Қуюн янглиғ кезарман оҳ айлаб дашту саҳрони.

Сен, эй гардун, ҳазар эт, кишварингни айлағил маҳкам,
Қўзумни ашкидин хижлатға ботти Нўх тўфони.

Юрак қон ўлди, оҳимнинг тутуни кўкка ёндошди,
Қачонким тушда кўрдум гул юз ила сарви болони.

Вафо ранги муҳаббат нағҳатин кўз тутмоғил, эй дил,
Бу рангу бўй кўргузмас кишига даҳр бўстони.

Хаёли ёр ила, эй Нодира, шавқ уйида сабр эт,
Жаҳонни айлади ошуфта бу ҳоли паришони.

Юзунг ҳажрида тўфондур сиришким тутти дунёни,
Ажаб эрмас анинг бир қатраси ғарқ этса дарёни.

Муҳаббат аҳлиға ҳожат эмастур даҳр ғавғоси,
Кел эй шўри жунун, дур айла бошимдин бу ғавғони.

Кўролмай ёрни бўлмиш жунуним эл тамошоси,
Агар кўрсам жамолин анда кўргайсан тамошони.

Етолмай гулузорим васлиға ишқ ичра расвоман,
Мадад қил бахт кўйи сориға бошқар бу расвони.

Ул ой ҳижронида оҳим банотиннашдек ҳар ён,
Паришон этти кайвон боргоҳида сурайёни.

Оқорғон кўзларимдин бўлди ул Юсуфлиқо пинҳон,
Эрур кўнглум уйи Яъқуби Канъон байгулаҳзони.

Кўнгүл бир офтоб ишқида ҳайрондурки тонг эрмас,
Лаби шавқи фалакдин ерга индурса Масиҳони.

Киши кўрган эмасдур ишқ даъвосида осойиш,
Агар роҳат тиларсан зоҳидо тарк эт бу даъвони.

Юзинг ўлсун қаро ким, эй фалак, зулм айладинг
Айирдинг ёрдин бу Нодира мажнуни шайдони. беҳад,

Мунтазирдурман қачонким келса жонон айланай,
Бошидин юз йўл тасаддуқ айлабон жон айланай.

Бошидин айланмадим деб кўпдур армоним менн,
Келса ёрим қолмасун кўнгулда армон айланай.

Лаҳзан холий эмас кўнглум хаёлинг хайлидин,
Иштиёқингдур кўнгул тахтида султон айланай.

Меҳри рухсорингни соғиндим қарорим қолмади
Заррадек бошингдин, э хуршиди тобон, айланай.

Айларам ийди висолингни дамо-дам орзу,
Эй юзинг байрам оии, жон сенга қурбон айланай.

Гирдибоди домани дашти жунундур пайкарим,
Жустижў айлаб сени кўҳу биёбон айланай.

Шомлар фикру хаёл ичра сени айлаб сўроғ,
Субҳидам боди сабо янглиғ гулистон айланай.

Кел хиром айлаб қадам қўйғил кўзум гулзорина,
Қадду рафториндин, э сарви хиромон, айланай.

Муғтанам эрди висолинг қайдасан, э шахсувор,
Сендин айру Нодира ғам бирла ҳайрон айланай.

Эй сарви ноз қадди ниҳолингдин ўргулай,
Единг бахайр фикру хаёлингдин ўргулай.

Шоми фироқинг этти мени тийра рўзгор,
Кўрсат юзингни моҳи жамолингдин ўргулай.

Ҳижрон менга мусоҳиб эрур васлинг орзу,
Гоҳи фироқу гоҳ висолингдин ўргулай.

Васлингни доманига қўлим етмади дариг,
Эй шахриёр, жоҳу жалолингдин ўргулай.

Пайваста қошларингни юз узра хаёл этиб,
Бир офтобу икки ҳилолингдин ўргулай.

Кўнглум қушини банд қилур ғам тузоғина,
Гул хирманида донаи холингдин ўргулай.

Мен телбага кўзунг кийиги ром бўлмади,
Ваҳший сифат рамида ғизолингдин ўргулай.

Топмас кўзумни мардуми ҳуснинг мисолини
Холи сияҳ ила рухи олингдин ўргулай.

Мушкин хатинг баҳорида сийминузорсен,
Амбар сочар гул узра сақолингдин ўргулай.

Келтурсанг, эй кабутар, агар ёрдин хабар,
Кўрганда номасин пару болингдин ўргулай.

Эй гулузор Нодиранинг ҳолини сўраб,
Гуфтора кел жавобу саволингдин ўргулай.

Бўлди ул фурсатки тарки суҳбати олам тутай,
Қон тўкиб кўз мардумидин шеваи мотам тутай.

Шоҳ Умар султон жаҳондин кетди ул шавкат ила
Эмди даврон аҳлидин чашми муруват кам тутай.

Утти субҳи васл, келди шому андуҳу фиروق,
Марҳабо, эй доғу ҳасрат, келки базми ғам тутай.

Бодасиз мийноу жом охир нашотафзо эмас,
Эмди боди ғунчаи гул бу чаманда кам тутай.

Қон ўлар кўнгул онинг даврини ёд эткан замон
Мен нечук табъимни шоду хотирим хуррам тутай.

Фурқатидин йиғламоқдин қолмади кўз ичра ёш,
Эмди хуни дил ила кўз сафҳасин пурнам тутай.

Базми васлин кўрмаганлар фурқатидин доғдур,
Менки кўрдим давлатин ўзни нечук беғам тутай.

Топмоғим ўлмас муяссар ул гули хандон базе,
Гар ҳама сайри жаҳону арсаи олам тутай.

Кўнглуми ҳижрон ўти айлар дамо-дам захмнок,
Қил мадад, эй сабру тоқатким, анга марҳам тутай.

Едигор ул шоҳдин қолди менга дурдонаи
Эмди они давлатин шукрини мустаҳкам тутай.

Нодира кетти иликдин шахриёрим домани,
Эмди авлодин дуо этмак йўлин маҳкам тутай.

Жон олурда эй санам, қилғон шитобингга ўлай,
Гоҳ нозингга берай жон, гаҳ итобингга ўлай.

Ҳар киши ўлса юзинг меҳрида лаълинг тиргузур,
Чун масиҳинг зинда айлар офтобингга ўлай.

Тиргузур беморларни шарбати лаъли лабинг,
Соқие махмурман завқи шаробингга ўлай.

Жон бағишларда лабинг нозингга жон айлай фидо,
Қатлим айлар чоғда қилғон изтиробингга ўлай.

Лаълинг олида кўнгул сўрганда ҳолингдин савол,
Нозу истиғно била берган жавобингга ўлай.

Толпиниб ўлгон каби сайёдни домида қуш,
Қўйки бир дам чирмашиб банди ниқобингга ўлай.

Остонинг қиблаи мақсуди ҳосу ом эрур,
Нодира бошимни фарш айлаб жанобингга ўлай.

Замони васфинги ёд этмоғим не эҳтимол ўлғай,
Бу йўлдурким вафо асҳобина касби-камол ўлғай.

Қилурсен шод чўх ақли худо дод ила оламини,
Ажабдурким бировға мунча ҳам рангин хаёл ўлғай.

Баробар айламас ўз рутбасин гардун қуёшиға,
Биров ким соя янглиғ дарғаҳингда поймол ўлғай.

Баҳори илтифотинг файзидин нашъу-намо топқоч,
Хазон ўлғон кўнгуллар фитрати раъно ниҳол ўлғай.

Чу хизмат йўлида домони давлат тушти илгимга,
Анинг шукронасидин тинмоғим амри маҳол ўлғай.

Ушал ким бандаи фармон эрур, эй хисрави олам,
Йўлингдин Нодира бош чекмоғи не эҳтимол ўлғай.

МУХАММАСЛАР

1

Нодиранинг Навоий газалига мухаммасы.

Сўроғингда биёбонлар кезиб бе поу сар юрдум,
Қуюндек чарх уруб жисмим ғуборим кўкка совурдум,
Сен азм айлаб кетарга, мен бўлуб бемор қайғурдум,
Кўнгул жон бирла бўлди ҳамраҳинг, мен дард ила
турдум,
Сенга жон бирла кўнглумни, сени тангрига топшурдум

Видоингни қилурда куйди жоним хайрбодидин,
Фалак сақфи қорарди дуди оҳимнинг мидодидин,
Жаҳон зулмат саройи дуди оҳим имтидодидин,
Нишондур тийра бўлгон ахтари бахтим саводидин,
Туганларким фироқинг ўтидин ғам шоми куйдурдум.

Қошинг ёси тамонносидадур пайваста қаддим ҳам,
Юрак захмига марҳам истаб этмасман таралдуд ҳам,
Кўнгул новакларингни захмидин роҳат топар ҳар дам,
Еғоч бирла бошоқ ким танда қолди ул эрур марҳам,
Жунундин ким фироқинг ўқларин жисмимда
синдурдум.

Гирибон чок эрурман субҳи васлинг интизоридин,
Қаронғу бўлди шомим дуди оҳимни ғуборидин,
Шарарлиқ шўълалар бош чекти кўксим хор-хоридин,
Туташти шамъдек ҳар бармоғим ҳижрон шароридин,
Илик марҳам кўяй деб чун бағр чокига еткурдум.

Кўруб ул бутни зуннор олмағайсиз, эй мусулмонлар,
Менингдек юз балоға қолмағайсиз, эй мусулмонлар,
Саломат кўнжидин кўзғолмағайсиз, эй мусулмонлар,
Чу ул кофир чиқар кўз солмағайсиз, эй мусулмонлар,
Ки мен бечора кўнглумни боқиб ўткунча олдурдум.

Мени лол этти гуфтори лаби хомуши гӯёси,
Ушатти қанду шақкар неъматин лаъли шакархоси,
На дилкаш ҳусн эрур кўрган сари ортар таманноси,
Юзин кўргач бошимға тушти мушкин зулф савдоси,
Фигонким бир боқишда юз бало бошимға келтурдум.

Сени топмоқ басе мушкил кўрунди жустижӯ бирла,
Фироқинг дардиға таскин тиларман гуфтигӯ бирла,
Гаҳи паймона бирла шуғл этиб, гоҳи сабу бирла,
Кўнгул тинмасқа қолмиш эрди ҳар нав орзу бирла,
Ризо кўйиға то қўйдум қадам кўнглумни тиндурдум.

Зарар қилмас муҳаббат аҳлиға ағёрни таъни,
Эрур бадхоҳларнинг гуфтигӯи барча бемаъни,
Буқун, эй Нодира, бошдин қўюб тожи мурассаъни,
Макон гулхан кулин қилди Навоий телбадек яъни,
Жунун торожидин охир қаро тупроққа ўлтурдум.

2

Келгил, эй нола, сенга оҳ ила имдод қилай,
Офият хирманини бир йўли барбод қилай
Ман этиб нолани тарки раҳи фарёд қилай,
Тобакай ҳажру фироқ офатидин дод қилай,
Эмди ўзни неча кун сабр ила муътод қилай.

Менга гоҳи хабари моҳи тамомимни десанг,
Ерға дарду ғами субҳ ила шомимни десанг,
Ул паривашқа дуо бирла саломимни десанг,
Ёр кўйида башартики паёмимни десанг,
Бу қафасдин сени, эй жон қуши, озод қилай.

Адлу инсофда Жамшид нажодим сен эдинг,
Фикру андиша, ҳаёлим била ёдим сен эдинг,
Рост айтай сабаби рушду рашодим сен эдинг,
Эй дилором, бу оламда муродим сен эдинг,
Айлаб оламни фаромуш сени ёд қилай.

Яна бир мартаба ғам шомида моҳимни кўруб,
Ҳажр дардини десам пушту паноҳимни кўруб,
Раҳми келгайму бу аҳволи табоҳимни кўруб,
Жаврларки менга чарх айлади шоҳимни кўруб,
Бош яланг айлаб, инонини тутуб дод қилай.

Соқие ранжи хумор ўртади, келтур менга май,
Тўлдуруб неча қадаҳни тута кўр пайдар-пай,

Ҳажр дарди била ҳикмат йўлини қилдим тай,
Сабрдур дарди дилим чораси, йўқса тоқай
Нотавон жонима бедод уза бедод қилай.

Неча кунларки менга бор эди лутфу караминг,
Сурмаи чашми жаҳонбин эди гарди қадаминг,
Фарздур эмди менга тавфи дари муҳтараминг,
Боғлаб ихлос ила эҳроми ҳарими ҳараминг,
Ашкдин роҳилау хуни жигар зод қилай.

То жаҳон мулкини султони эдинг давлат ила,
Бенаволарга карам айлар эдинг шафқат ила,
Халқ сендин ҳама хушнуд эди бу одат ила,
Шод қилғай сени руҳингни худо раҳмат ила
Мен ҳам эҳсон ила эл хотирини шод қилай.

Мустамандики дуо бирла сени ёд эткай,
Раҳмати бирла худовонди жаҳон шод эткай,
Анбиё руҳи сенинг жонига имдод эткай,
Охират мулкини то ҳақ сенга обод эткай,
Мулк вайроналарин адл ила обод қилай.

Сарву гул пираҳани сен каби пайдо эрмас,
Сен каби сарв ила гул дилкашу зебо эрмас,
Бу чаман гуллари манзури тамошо эрмас,
Кўзума қадду юзингдек чаманоро эрмас,
Неча андишаи сарву гулу шамшод қилай.

Васл базми аро жоми майи саршор қани,
Зулм ила мендин айирди фалаки сифла сани,
Порадур гул каби эгнимда жунун пираҳани
Оташи дарду фироқу шарари ҳажр мани,
Ўртади қайси бирини сенга бунёд қилай.

Ёрсиз мушқил экан меҳнати ҳижрон чекмак,
Васл уммиди била ранжи фаровон чекмак,
Най каби бўлди ишим нолау афғон чекмак,
Мен мену кўҳи ғаминг қулласида жон чекмак,
Неча Ширинни вафо тоғида Фарҳод қилай.

Шамъ сар то қадам ўртанди фано ўргандим,
Кўрубон қатраи шабнамни ҳаё ўргандим,
Гулу булбул сўзидин баргу наво ўргандим,

Остонинг итидин рамзи вафо ўргандим,
Эмди бир неча маҳал хизмати устод қилай.

Кошки уйқуда бир кўрсам эди ёримни,
Йиғласам билгай эди ҳоли дили зоримни,
Дард аҳли ўқусун Нодира гуфторимни,
Ёзибон кўкда қуёш лавҳина ашъоримни
Насхи машқи қалами Монию Беҳзод қилай.

3

Эмди менга на ҳожат оламни можароси,
Ким ёр васли эрди кўнгулни муддаоси,
Ҳажрида пора-пора пироханим ёқоси,
Бу дарди бедавонинг борму экин давоси,
Марҳам иложи бирла бутмас кўнгул яроси.

Айрилди ёр мендин билмон яқин йироғин,
Жонимға мунис эттим асраб кўнгулда доғин,
Оҳим шарори бирла равшан қилай чароғин,
Дунё юзини истаб топкай эдим сўроғин,
Гар бўлса юз мароҳил мен бирла ёр ароси.

Дил хастау жигар қон, тан дарлдманд сенсиз,
Фарёд ила фиғоним бўлмиш баланд сенсиз,
Дунёни айламасман ҳаргиз исанд сенсиз,
Ранжурдур ҳамиша бу мустаманд сенсиз,
Айши тамом ғамдур хуноби дил ғизоси.

Васлинг аро фалакдин, эрди ривожим афзун,
Сен айла базми риҳлат мен қолмишам жигархун,
Фарёд этиб жунундин андоқки сози Мажнун,
Тузмиш бу нотагонинг ғам гўшасида қонун,
Ҳижрон таронасидур ушшоқ аро навоси.

Мендин айирди даврон ул ёри ҳамдамимни,
Қайдин топарман эмди шоҳи мукаррамимни,
Ҳавво сифат жаҳонда изларман Одамимни,
Ёримдин айрилибман кимга дейин ғамимни,
Душвор экан жаҳонда танҳолиғ ибтилоси.

Ёримдин икки гавҳар қолди кўнгул сурури,
Давлатни обрўйи, иқболни зуҳури,

Хушдур кўнгул алардин, жондур алар сабури,
Икки хужаста фарзанд, икки кўзумни нури,
Бордур кўнгул сурури ҳар қайсининг лиқоси.

Ул шаҳриёри даврон қилди видои олам,
Ким қилди тахту тожин фарзандига мусаллам,
Ойини адл тузди инсоф бирла ул ҳам,
Шукри худойи олам, субҳу масо дамо-дам,
Ким шоҳдур мукаррам соҳибқирон балоси.

Бу пандни эшиттим бир солики субулдин,
Ер истасанг гузар қил як бора жузву кулдин,
Фарзанд меҳри элтар, ғам зангини кўнгулдин,
Ҳар чанд шод эрурман бу икки тоза гулдин,
Кетмас ҳануз мендин ул ёрнинг ҳавоси.

Ул ёр васли бирла хуш эрди рўзгорим,
Меҳру вафодин айру йўқ эрди кору борим,
Алқисса гул юзини мендин ёшурди ёрим,
Ҳижрон ғамини чекмак йўқ эрди ихтиёрим,
Рўзи азал худони мундоғ экан ризоси.

Гар бўлмаса висоли менга жаҳонда не бор,
Дўзах эрур кўзумга жаннатда бўлмаса ёр,
Солди мени фироқа маккора чархи ғаддор,
Дунёни ишвасига мағрур бўлма зинҳор,
Ким даҳр бебақодур, оламни йўқ вафоси.

Афсус шоҳи даврон азм айлади жаҳондин,
Даврон мени айирди ул ёри меҳрибондин,
Хоки раҳи панодур айрилса жисм жондин,
Ул яхшиларни шоҳи кетти бу хокидондин,
Эсор анга паёлай бу Нодира дуоси.

4

Оҳ бир сарву сиҳи рафтордин айрилмишам,
Кўзлари бодому гулрухсордин айрилмишам,
Хаста жону нотавонман ёрдин айрилмишам,
Ер ҳамдам мунису ғамхордин айрилмишам,
Бўлмишам бе хонумон то ёрдин айрилмишам.

Ҳажр водисиға солди гардиши даврон мени,
Оташи фурқатда охир ўртади ҳижрон мени,

Халқ аро афсона қилди нолау афгон мени,
Ҳажр дардиға гирифторм айлади жонон мени,
Ул гуландому парирухсордин айрилмишам.

Ер ҳажридин яқони пора қилмай найлайин,
Қўзларим хунобини сайёра қилмай найлайин,
Ёдини дарди дилимга чора қилмай найлайин,
Ҳар тараф васлин тилаб наззора қилмай найлайин,
Вола мен ойнадек дийдордин айрилмишам.

Улки дойим ҳамнишину ҳамдаму ҳамхоб эди,
Шарбати жоми висолидин кўнгул шодоб эди,
Хўблиғ давронида хуршиди оламтоб эди,
Илму дониш махзанида гавҳари ноёб эди,
Муниси жон воқифи асрордин айрилмишам.

Эй хуш ул кунларки ул гулчеҳра бирла ёр эдим,
Кеча-кундуз давлати васлила бархўрдор эдим,
Нуктаи меҳру вафода маҳрами асрор эдим,
Комиёби шарбати ул лаъли шаккарбор эдим,
Қон ютарман лаъли шаккарбордин айрилмишам,

Ер кетти эми ҳижрон можаросидур менго,
Васлиға шукр этмадим фурқат балосидур менго,
Ёдигор ул муниси жоним дуосидур менго,
Кечаю кундуз висоли мудлаосидур менго,
Ёри ғамхору наку кирдордин айрилмишам.

Ер эди ҳамхона васлини ғанимат билмадим,
Андин айру қолмишам гар қадри сўҳбат билмадим,
Утти фурсат лаззати айшу фароғат билмадим,
Давлати дийдорини айни саодат билмадим,
Вой юз фарёд ёри ғордин айрилмишам.

Деб эди бағрингни ҳижрон тиғи бирла тилмайн,
Аҳд этиб эрдик сендин бир нафас айрилмайн,
То тирикдурман жудалиғ можаросин қилмайн,
Ёр кетти Нодира ҳасратда қолдим билмайн,
Аҳди ёлғон дилбари айёрдин айрилмишам.

5

Солори мулку давлат, мири баланд ахтар,
Шери далири майдон Рустам дилу диловар.

Хуршиди бахти тобон моҳи руҳи мунаввар,
Инсофу адл бирла кисрини қилди чокар,
Ҳиммат ҳазойинида Ҳотам анинг гадоси.

Берди худойи олам давлат била саодат,
Давридадур вилоят монанди боғи жаннат,
Хушнуд эрур халойиқ обод ҳар вилоят,
Иқбол давлатини ҳақдин тилаб раийят,
Мақбул эрур худоға бечоралар дуоси.

Эй яхшиларни шоҳи ҳақ сенга ёр бўлғай,
Давлат бўлуб зиёда умринг ҳазор бўлғай,
Бадхоҳлар ҳамиша оламда хор бўлғай,
Ҳар кимки бўлса душман мардуди зор бўлғай
Адл айлабон қарам қил, шулдур худо ризоси.

Эй Хисрави замона давлат била омон бўл,
Иқбол маснадида, кай хисрави замон бўл,
Ишрат майини нўш эт айш ила комрон бўл,
Боқма фалак ишига, ғам чекма, шодмон бўл,
Айтурға арзимайдур оламни можароси.

Соқий шароб келтур махмурман бағоят,
Мутриб тарона тузки фурсат эрур ғанимат,
Жоми тараб лаболаб мири замон саломат,
Бу дамки соз бўлди қонуни базми ишрат,
Айш этки дилкушодур ушшоқни навоси.

Бул базми давлат ичра эй шоҳ мадҳхонман,
Мурғи таронасанжи бу боғу бўстонман,
Эй Нодира қарам қил, ғам бирла нотавонман,
Даври фалак жафосин кимга қилай баён ман,
Қўнгулда бир алам бор йўқтур анинг давоси.

6

Салтанат баҳрида пайдо бўлди якто гавҳаре,
Субҳи давлатдин тулуъ этти ҳумоюн ахтаре,
Мунфаилдур маҳруҳидин офтоби ховарий,
Саъди акбардур харидори жамоли муштарий,
Қим эрур олийнасаб шахзодаларни сарварий.

То қадам қўйди жаҳон мулкина ул-хуршидфар,
Оразидин бўлди равшан дийдаи аҳли назар,

Айлағил ёраб, ниҳоли қоматини борвар,
Салтанат айвонини шамъидур ул олийгуҳар,
Ким эрур парвонаси хуршиди чархи чамбарий.

Талъати моҳи равон яхши жамоли дил фириб,
Сарви озоди асолат маснадиға берди зеб,
Фарқи фарқадсойи топқай тожи давлат анқариб,
Айлағил жовид умрини анга ёраб насиб,
Топти туғро яхши отидин саодат дафтари.

Сарви қаддиға муносиб хилъати озодалиғ,
Дарғаҳига такя қилгон кўрмагай афтодалиғ,
Шукриллаҳ тоза бўлди мансаби шаҳзодалиғ,
Тонг эмас гар аҳли оламдур тараб омодалиғ,
Ким анинг дийдориға ҳайрондур инсону парий.

Меҳмони нав муборакбод онинг мақдамий
Ким жамолидин мунаввар бўлди чашми оламий
Бахту толеъ чокару иқболу давлат ҳамдамий
Жадди аълоси мукаррам шоҳларнинг акрамий
Меҳри дийдорий шараб буржини моҳи анварий.

Баҳри давлатдин башорат сизга, эй аҳли жаҳон,
Бир ҳумоюн тифл Бобир наслидин бўлди аён,
Навниҳоли бўстони Темурий соҳибқирон,
Умрдин бар топқай ул шаҳзодаи олийнишон,
Жилвагар моҳи жамолидин асолат жавҳарий.

Тифл эрур шаҳзода султони Музаффар бўлғуси,
Шоҳи даврон ўғлидур оламға сарвар бўлғуси,
Лутфи ҳақдин давлати узмо муяссар бўлғуси,
Хонадони салтанат андин мунаввар бўлғуси,
Соия тахти фалак хуршиди тобон афсарий.

Ераб ул бахту саодат гулбунни топқай камол,
Айлағайсен офтоби толеини безавол,
Сарви якто бўлғай, оз муддатда ул зебониҳол,
Домани иқболиға ўлтурмағай гарди малол,
Ҳақтаоло бергай анга давлати Скандарий.

Субҳидам ҳуш аҳлиға пайки сабо берди хабар,
Бўлди пайдо салтанат гулзоридин ширин самар,
Ераб, андин пойидор ўлғай асоси карру фар,

Фатҳу нусрат бирла ҳар қайси тараф қилса сафар,
Хизр ила Илёс бўлғай баҳру барда раҳбарий.

Ул ҳумоюн тифлни ҳақ зеби кишвар айлади,
Ламъаи дийдори кўзларни мунаввар айлади,
Шеҳнаи меҳри кўнгулларни мусаххар айлади,
Хизр умрин оби ҳайвонни мукаррар айлади,
Элни тиргузди Масиҳои лаби жонпарварий.

Келди то оламға ул шаҳзодан олий табор,
Гулшани мадҳида илҳом бирла булбуллар ҳазор,
Бахт ёвар, толеи фархунда, давлат пойидор,
Гарчи бўлмобдур хануз ул тифли гўдак найсувор,
Шоҳлар фармонбари султонлар онинг чокарий.

Шодлиғдин бўлди гулгун лолалар пийроҳани,
Таҳниятдин бўлди савсанни либоси савсани,
Сарву гул базмида пурзар бўлди раъно домани,
Айш савтиға мубаддал бўлди булбул шевани,
Қўйди гул бош узра давронида тожи аҳмарий.

Келди чун дунёға ул шаҳзодаи олий гуҳар,
Нодира қилди дуойи хайр ила сўз мухтасар.
Равшан ўлди шамъи базми ҳазрати султон Умар,
Дўстлар дилшоду душман хотири зеру забар,
Шоҳдур ойинаи иқболни равшангарий.

7

Неча кун бўлдики ақлу ҳушдин бегонаман,
Шоҳи даврон мотамида беҳуду мастонаман,
Халқи олам ичра бекаслик била афсонаман,
Олам аҳли шод, мен ҳасрат ўтида ёнаман,
Даҳр аро маҳруми дийдори шаҳи Фарғонаман.

Фурқатида аҳли мотам, хаста жону дилфигор,
Мулки оламдин сафар қилди амири номдор,
Салтанат иқлимида ҳам шоҳиди ҳам шаҳриёр,
Эрди шаҳбози хаёлим базмида анқо шикор,
Эмди ул султон мозори шамъиға парвонаман.

Эй амири нуктадон, туфроғинг узра дод этай,
Сендин айрилдим қаён борай, не манзилға етай,

Менга ёдинг бас эрур, дерман хаёлингда кетай,
Равзаи покингга эсори дуо қилмай нетай,
Хоназоди остони ушбу давлатхонаман.

Дардидин беморман, хуррам дил эрдим соғида
Дуди оҳим нахли мотамдур ғизоси боғида,
Айлади падруд оламни йигитлик чоғида,
Кулбаи эҳзонаро султон Умарни доғида,
Шамъдек ҳар кеча тонг отқунча ўртаб ёнаман.

Моҳи ийд оламға солди партави анворини,
Ёд айларман Умар султонни гиру дорини,
Оҳ ким кўрмак муяссар бўлмади рухсорини,
Арсаи маҳшарда кўргайманму деб дийдорини,
Гоҳ гоҳи тавф этиб тупроғидан айлонаман.

Жовидон жаннатда бўлғой ҳазрати султон Умар,
Бор эди Фарғона мулкида амири мўътабар,
Шаҳриёри жамнишон, соҳибқирони додгар,
Айрилиб ул подишаҳдин бўлмайин деб дарбадар,
Ўз диёримда муқими гўшаи вайронаман.

Хуш замонларким аларға ихтилотим бор эди,
Олида поси адабдин эҳтиётим бор эди.
Яхшилар бирла ҳамиша иртиботим бор эди,
Шаҳриёрим базмида айшу нашотим бор эди,
Эмди ғам кунжида ҳасратлар била ўртонаман.

Меҳрибон шоҳимни топмай қолмишам гирён бўлуб,
Оқти бағрим пораси кўзлар йўлидин қон бўлуб,
Халқи олам хушдилу мен бенаво ҳайрон бўлуб,
Ҳажр водисиди қолдим бесару сомон бўлуб,
Мен ғуломи халқадар гўши ўшал дурдонаман.

Ўтти оламдин амирим, бевафодур бу жаҳон,
На Скандар қолди, на Жамшид, на Нўши Равон,
Гарчи кетти ушбу оламдин амири комрон,
Гавҳари шаҳворидин дурдонаи қолди нишон,
Нодира шоҳимдин айру бенаво девонаман.

Алфироқ аҳбоблар, эй аҳли даврон алфироқ,
Қим қилур азми сафар султон Умархон алфироқ,

Қолди ҳажридин кўнгулда доғи пинҳон алфироқ,
Қонда борди билмадим ул шоҳи даврон алфироқ,
Утти даврони кўнгулда қолди армон алфироқ.

Эмди топмасман, сени, эй шаҳриёрим қондасан,
Телмуруб қолдим йўлингда шаҳсуворим қондасан,
Гулшани айшим хазон бўлди баҳорим қондасан,
Фурқат ичра қолмади сабру қарорим қондасан,
Ҳасратингда куйди бағрим, ўртади жон алфироқ.

Эй мусоҳиблар, тамошо вақти шоҳим келмади,
Мавсуми сайр ўлди шоҳи қажулоҳим келмади,
Шоҳларни шоҳи олийжойгоҳим келмади.
Дод этарман фурқатидин додхоҳим келмади,
Кўзларим йўлларга боқиб қолди ҳайрон алфироқ.

Лутфи хулқингни бу кеча уйқуда ёд айладим,
Кўз очиб олимда кўрмай қичқириб дод айладим,
Гоҳ ғамдин нола қилдим, гоҳ фарёд айладим,
Неча кунларким висолидин кўнгул шод айладим,
Эмди ҳажрида кўзумни ёшидур қон алфироқ.

Бўлмишам шоҳи адолат дастгоҳимдин жудо,
Дуди оҳимдин фалаклар ёнди моҳимдин жудо,
Бенавоман додрас пушти паноҳимдин жудо,
Мушкул ишлар тушти бошим узра шоҳимдин жудо,
Бўлгудек эрмас бу мушкул менга осон алфироқ.

Ҳазрати сайид Умарким қадрдон эрди менга,
Бир фақири нотавон деб меҳрибон эрди менга,
Марҳаматлиғ сўзлари оромижон эрди менга,
Лутфу хулқи ҳар бири руҳи равон эрди менга,
Кетти ул руҳи равон фарёду афғон алфироқ.

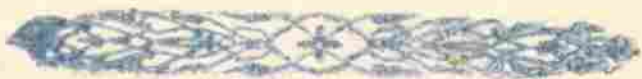
Рўзи мотамдур букун, эй аҳли суҳбат, алвидо,
Эмди тутмасман жаҳон аҳлиға улфат алвидо,
Кетти шоҳим, жонда қолди доғи фурқат алвидо,
Қолмади ҳижронидин кўнгулда тоқат алвидо,
Доғи фурқат қилди дардимни фаровон алфироқ.

Руҳиға бўлғай илоҳий садри жаннат жойигоҳ,
Утти олам мулкидин ул хисрави гити паноҳ,
Маъдилат бирла жаҳон аҳлиға эрди подишоҳ,

Айрилиб ул подишоҳдин бўлди аҳволим табоҳ,
Дил фиғору, сийна решу, дийда гирён алфироқ.

Эрди бу оламда донм хайру ихсон одати,
Мустаманду бенаволарга кўп эрди шафқати,
Утти фурсат қолди кўнгулларда доғи ҳасрати
Лоладек бағримға қўйди доғ султон фурқати
Чок-чок ўлди гирибон то ба домон алфироқ.

Қилмас эрди ҳеч ишни ҳақ ризосидин бўлак,
Йўқ эди кўнглида уқбо муддаосидин бўлак,
Тилға келтурмас эди тангри саносидин бўлак,
То қиёмат Нодира қилмас дуосидин бўлак,
Мушфиқ эрди менга ул фархунда султон алфироқ.

МУСАДДАС

Муҳаббат кунлари меҳри дурахшонимни соғиндим,
Мусибат тунлари шамъи шабистонимни соғиндим.
Қародур рўзгорим меҳри тобонимни соғиндим
Ситамлар жона етти баски жононимни соғиндим.
Амири кажкулаҳ жамшиди давронимни соғиндим,
Зарофат бобида ноёб султонимни соғиндим.

Чаманлар ҳурраму йўқтур менинг сарви хиромоним,
Сарири салтанат пайдоу, йўқтур шоҳи туроним,
Халойиқ сархушу пайдо эмас ул базми шоҳоним,
Жаҳон хандону гирёндур мени бу чашми хунборим
Амири кажкулаҳ жамшиди давронимни соғиндим,
Зарофат бобида ноёб султонимни соғиндим.

Олурдим ком ишрат маҳфили ширин мазоқидин,
Қилурдим сайри жамият баҳори иттифоқидин,
На ҳасратларки кўрдум онинг андуҳи фироқидин,
На кулфатларки ўтти лаҳза-лаҳза иштиёқидин,
Амири кажкулаҳ жамшиди давронимни соғиндим,
Зарофат бобида ноёб султонимни соғиндим.

Чаман рангини кўрсам, ёд этарман гулузоримни,
Биёбон сайрида ёд айларам гардуншикоримни,
Сувора бўлғоч айларман хаёл ул шаҳсуворимни
Олурда жом истарман амири ғамгусоримни,
Амири кажкулаҳ жамшиди давронимни соғиндим,
Зарофат бобида ноёб султонимни соғиндим.

МУСАММАНЛАР

1

Фарёдки ишқ этти мени ёрға мафтун,
Жон волау тан ҳаста, юрак доғу жигар хун,
Мажнун каби шавқ айлади саргаштаи ҳомун,
Овораи даҳр этти мени гардиши гардун,
Даврон не ажаб кўз ёшими айласа Жайхун,
Чун айлади оламни биню холиқи бечун,
Муншийи қадар менга қалам чекди дигар гун,
Паймонаи айшимни қазо айлади вожун.

Мен ҳасрат ила қолдиму ёрим сафар этти,
Қатлимға ғами дарду балони хабар этти,
Ҳижронда насибим мени хуни жигар этти,
Фурқат ўтининг тоби кўнгулға асар этти,
Алқисса фиरोқ ичра мени дарбадар этти,
Тақдири азалдин мени бе поу сар этти,
Муншийи қадар менга қалам чекди дигар гун,
Паймонаи айшимни қазо айлади вожун.

Ҳар лаҳзаки, эй ёр, сени ёд қилурман,
Ҳажр офатидин нолау фарёд қилурман,
Ўз жонима бедод уза бедод қилурман,
Бахтимни забун толеидин дод қилурман,
Муншийи қадар менга қалам чекди дигар гун,
Паймонаи айшимни қазо айлади вожун,

Чарх элни гирифтори хами доми ғам айлар,
Бисёр жафолар қилибон раҳм кам айлар,
Мен ғамзадани ҳамдами дарду алам айлар,
Андоғки, ул ой ишқи била муттаҳам айлар,
Токай менга бедод ила жавру ситам айлар,
Охир мени овораи дашти адам айлар,

Муншийи қадар менга қалам чекди дигар гун,
Паймонаи айшимни қазо айлади вожун.

Эй гулшани ғам эмди баҳор ўлди хазон бўл,
Эй дийдаларим, ёр юзига нигарон бўл,
Эй ой кўнгил, гулшанида сарви равон бўл,
Эй ҳушу хирад, ишқида расвои жаҳон бўл,
Эй ақл жунун даштида беному нишон бўл,
Эй Нодира, сен айшу тараб бирла омон бўл,
Муншийи қадар менга қалам чекди дигар гун,
Паймонаи айшимни қазо айлади вожун.

2

Нигоримдин айирдинг, эй ажал, фарёд дастингдин,
Ажаб эрмас гар этсам дамба-дам юз дод дастингдин,
Ки бўлди сабр тоқат хирмани барбод дастингдин,
Улусни хони мони бўлмади обод дастингдин,
Паришонҳол эрурман хотирим ношод дастингдин,
Қилурман, эй сипеҳри бемурувват, дод дастингдин,
Асири хокдур ул сарви ҳуризод дастингдин.

Мени, эй чархи кажрафтор, ёримдин жудо қилдинг,
Хазондур боғи айшим, навбаҳоримдин жудо қилдинг,
Айирдинг меҳрибонимдин, нигоримдин жудо қилдинг,
Чароғи нури баҳши рўзгоримдин жудо қилдинг,
Нигори сарву қомат гулузоримдин жудо қилдинг,
Таним хоки раҳ ўлди шаҳсуворимдин жудо қилдинг,
Қилурман, эй сипеҳри бемурувват, дод дастингдин,
Асири хокдур ул сарви ҳуризод дастингдин.

Асири лардман ул муниси жонимдин айрилгач,
Нашотим тийрадур, шамъи шабистонимдин айрилгач,
Бўлубман заррадек хуршиди тобонимдин айрилгач,
Нигундур қоматим сарви хиромонимдин айрилгач,
Қуяр жон оташи ҳасратда жононимдин айрилгач,
Қўзум йўлларда ҳайрон қолди султонимдин айрилгач,
Қилурман, эй сипеҳри бемурувват, дод дастингдин,
Асири хокдур ул сарви ҳуризод дастингдин.

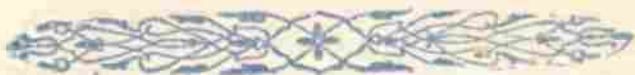
Ажаб эрмас агар ўтса фалакдин оҳу фарёдим,
Фиғон этмайму кетти бу чамандин сарви озодим,
Қўнгул маъмур эди, эй чарх, вайрон ўлди ободим,

Фалак зулм эттию фарёдрасқа етмади додим,
Фараҳ топмас жаҳони бевафодин табъ ношодим,
Бўлуб девона билмасман қаён кетти паризодим,
Қилурман, эй сипеҳри бемурувват, дод дастингдин,
Асири хокдур ул сарви ҳуризод дастингдин.

Неча кундур назарда ул маҳи номехрибоним йўқ,
Жамии ҳамнишинлар бору ул ороми жоним йўқ,
Муҳаббат дарду доғидин бўлак ному нишоним йўқ,
Баҳор ўлди гул очилди, менинг сарви равоним йўқ.
Чаҳон ўртанди ҳафтидин ул ошуби жаҳоним йўқ.
Фирокида ғаму ҳасратдин ортиқ достоним йўқ,
Қилурман, эй сипеҳри бемурувват, дод дастингдин,
Асири хокдур ул сарви ҳуризод дастингдин.

Фалак жисмимни туфроғ айлади, жонимни тиндурди,
Кўнгул шаҳбозини андуҳ домиға илинтурди,
Тажаммул офтобининг фалак туфроға индурди,
Тегиб санги маломат шишаи сабримни синдурди,
Қуёш чобуксуворин то фалак раҳиға миндурди,
Муҳаббат аҳлиға жавру жафосини билиндурди,
Қилурман, эй сипеҳри бемурувват, дод дастингдин,
Асири хокдур ул сарви ҳуризод дастингдин.

Жаҳон боғида булбулдек фиғоним суд қилмайдур,
Гули тасвир янглиғ ғунчаи бахтим очилмайдур,
На дерман Нодира пинҳон ғамимни ёр билмайдур,
Кўнгул дардини шарҳ этмакка бир ҳамдам топилмайдур,
Кўнгул беҳуд бўлуб ғам бодасидин то йиқилмайдур,
Фалак бераҳмдур, фарёд қилсам кўзга илмайдур,
Қилурман, эй сипеҳри бемурувват, дод дастингдин,
Асири хокдур ул сарви ҳуризод дастингдин.

ТАРЖИЪБАНД

Хатинг иштиёқия савод айладим,
Кўзумнинг қорасин мидод айладим.
Мени баски девона қилди ғаминг,
Жунун аҳлиға иттиҳод айладим,
Кўруб тушда юзингни беихтиёр,
Фиғон чектим андоғки, дод айладим.
Рафиқим жигар ҳаста афғорлар,
Алар бирла аҳди видод айладим.
Сени жуду эҳсона тарғиб этиб,
Хитобингни хайрулжавод айладим.
Муродимни сендин топорманму деб
Халойиққа саъйи мурод айладим.
Хаёл ичра кўргуз манга чеҳра ким,
Висолингни бисёр ёд айладим.
Висолингдин, эй жон тополмай сўроғ,
Нелар тушти бошимға сендин йироғ.

Хуш ул кун сени бирла дамсоз эдим,
Ниёз ичра сармояи ноз эдим.
Фалакдин буюкроқ эди рифъатим
Ки васлинг ҳаримида мумтоз эдим.
Муҳайё эди барча сайди мурод
Ки султоним илгида шаҳбоз эдим.
Шабу рўз едингда эрди кўнгул,
Хаёлинг ила маҳрами роз эдим.
Аёгингға бошим қўйиб субҳу шом,
Сарафрозларға сарафроз эдим.
Висолингни базмида шодоб, ўлуб
Наво аҳли бирла навосоз эдим.
Гул эрди юзинг мен ани шавқида
Саҳар андалиба ҳамовоз эдим.

Висолингдин эй жон, тополмай сўроғ
Нелар тушти бошимға сендин йироғ.

Ризожўман, эй дилситоним, сенга
На бўлдики, етмас фиғоним сенга.
Бошим пойимолингдур, эй сарви ноз,
Фидодур бу ошуфта жоним сенга.
Фироқингда ашким равондур мудом
Ки то восил ўлғай равоним сенга.
На даркор сенсиз жаҳон бирла жон
Тасаддуқ бу жону жаҳоним сенга.
Гар ўлсам бу водий аро, эй ҳумой,
Ғизо бўлғуси устихоним сенга.
Қирон этти ғам лашкари жонима
Қилай арз соҳибқироним сенга.
Хаёл ичра ҳар ён назар айласам,
Боқар дийдаи ҳун фишоним сенга.
Висолингдин, эй жон, тополмай сўроғ.
Нелар тушти бошимға сендин йироғ.

Сен эрдинг жаҳон ичра давлат била
Висолингда эрдим саодат била.
Қадинг сарви хулд ичра қилди хиром,
Қўнгул қолди шўри қиёмат била.
Чун ман ҳажр водисида қолмишам,
Фироқ илгида юз надомат била,
Дуолар тилаб руҳи покинг учун,
Ишим бўлди хайру саховат била.
Саховат ишим хайрдур одатим,
Сени изларам ушбу одат била.
Сипоҳу раъийятни таҳқиқ этиб,
Жаҳон ичра қолдим машаққат била.
Мени салтанат маснадида кўруб,
Гумон этма айшу фароғат била.
Висолингдин эй жон, тополмай сўроғ,
Нелар тушти бошимға сендин йироғ.

Дариғоки жони жувонинг сенинг,
Менга жон каби эрди жонинг сенинг.
Қаю мурғзор ўлди жавлонгаҳинг,
Қаю бўстондур маконинг сенинг,
Бўлуб юз минг афсона шарҳи фироқ
Тамом ўлмади достонинг сенинг.

Қаён бординг, эй меҳри йўқ бевафо,
Мен эрдим ўшал меҳрибонинг сенинг.
Дуолар била дамба-дам ёд этар,
Фироқ ичра бу нотавонинг сенинг.
Улус ҳожатини равон айладим,
Суюнгайму руҳи равонинг сенинг.
Жигаргўша кўз нури фарзандлар,
Ки бу барчасидур нишонинг сенинг.
Висолингдин эй жон, тополмай сўроғ,
Нелар тушти бошимға сендин йироғ.

Қаён бординг, эй шоҳи гардун сарир,
Фалак эрди ҳукмунга фармон пазир.
Дариғоки жони жувонинг учун,
Муруватга майл этмади чархи пир.
Юзунгни ер остида пинҳон этиб,
Мени ҳажр дамиға қилдинг асир,
Чиқиб равшан айла жаҳон мулкини,
Ер остини, эй офтоби мунир.
Чу адл айладинг рўзи маҳшар сенга,
Расули худо бўлғуси дастгир.
Кел, эй мунисим, сабру ишқимға боқ,
Жамолинг фидоси қалилу қасир.
Қошинг бирла киприкларинг ҳажрида
Бу ёнимда ҳанжар, бу ёнимда тийр.
Висолингдин эй жон, тополмай сўроғ,
Нелар тушти бошимға сендин йироғ.

Мени эй фалак бенаво айладинг,
Хазин жонима кўп жафо айладинг.
Айирдинг мени зулм ила ёрдин,
Фироқ илгина мубтало айладинг.
Қуҳан зол маккорасен, эй фалак,
Бу оламда кимга вафо айладинг.
Худоё бериб хонга иқболу жоғ,
Жаҳон аҳлига пешво айладинг.
Муҳаммад Аминхон жамоли била,
Мени доми ғамдин раҳо айладинг.
Валинаъми дардига дармон бериб,
Либоси саломат ато айладинг.
Илоҳи булардан айирма мени,
Амири жаҳондин жудо айладинг.
Қилиб шукр сабр айла, э Нодира,

Бу сўзларни айтиб дуо айладинг.
Висолингдан, эй жон, тополмай сўроғ
Нелар тушти бошимға сендин йироғ.

Қаён бординг, эй сарви нозим менинг,
Сенга етмас арзи ниёзим менинг,
Висолингга мағрур эдим неча кун,
Ниёз ўлди ул барча нозим менинг.
Фиғонким топилганда сайди мурод,
Ҳаво айлади шоҳбозим меинг.
Фироқ илғида топмадим чораи,
Ки васлинг эди чорасозим менинг.
Жамолингдин айру тушуб кечалар,
Хаёлинг эрур дилнавозим менинг.
Сенга эътиқодим кўпу сабрим оз,
Фидодур сенга кўпу озим менинг.
Куюб, ўртануб шамъ сув бўлди яок,
Асар қилди сўзу гудозим менинг.
Висолингдин, эй жон, тополмай сўроғ,
Нелар тушти бошимға сендин йироғ.

Сенга қайси ғамни баён айлайин,
Неча оҳ тортиб фиғон айлайин.
Маконинг сенинг қайси манзилдадур,
Кўзум ёшидин хат равон айлайин.
Хаёлингни кўнгулда ҳозир қилиб,
Ғамимни сенга дoston айлайин.
Ўшал аҳди ёлғон жафопешасин,
Сени тобакай имтиҳон айлайин.
Жудолик румузини изҳориға
Қаламни тилин таржумон айлайин.
Кўнгулни сурури жигар гўшалар
Булар шукрини ҳирзи жон айлайин.
Кўзум нуруни равшан эт эй худо,
Тамошон амну амон айлайин.
Висолингдин, эй жон, тополмай сўроғ,
Нелар тушти бошимға сендин йироғ.

Эрурман гаҳи беҳуду гоҳ лол,
Укуш ноладин пайкарим бўлди нол.
Кўнгул мулкина ўт солиб иштиёқ,
Бошимни қилиб хайли ғам поймол.
Бўлуб арғувони юзум заъфарон,

Алиф қоматим бўлди ҳажр ичра дол.
Жаҳон дастгоҳиға мағрур эмас,
Кўнгул сендин айрудур ошуфта ҳол.
Бу фарзандларким берибдур худой
Насиб айлағай ҳар бирига камол.
Хусусанки кўз нури Хон шахриёр,
Худо айлағай давлатин безавол.
Муҳаммад Аминхони нодирға шукр,
Бўлур бадри тобон бу наврас ҳилол.
Шифо топди Валнаъми Султон бахайр,
Ки бор эрди кўнгулда андин малол.
Висолингдин, эй жон, тополмай сўроғ,
Нелар тушти бошимға сендин йироғ.

Жаҳон шоҳи эрдинг фаридун каби,
Хазойин зари ганжи қорун каби.
Салобатда Скандари Румдек,
Фатонат ерида Фалотун каби.
Нихоли қадинг гулбуни ноз эди,
Насаб боғида сарви мавзун каби.
Юзинг ҳасратида равондур мудом,
Кўзум ёши дарёйи Жайхун каби.
Юзум нуқраси эрди кофур гун,
Сариғ бўлди ҳажрингда олтун каби.
Алифдек қадингни фироқин чекиб,
Букулди қадим халқаи нун каби.
Бу абётларни юзунг ҳажрида.
Деди Нодири дурри макнун каби.
Висолингдин, эй жон, тополмай сўроғ,
Нелар тушти бошимға сендин йироғ.

ТАРКИББАНД

Арзим сенга, эй жаҳон амири,
Жон бирла кўнгул ғаминг асири.
Сенсиз бу кўнгулни қилди мажруҳ,
Шамшир фироқ ҳажр тийри.
Ҳар гўшада қўлларинг паришон,
Сен эрдинг аларнинг дастгири.
Фарёдки эмди бенавоман,
Сендек киши васлидин жудоман.

Қилдим Адам ихтиёр сенсиз,
Оламда менга на бор сенсиз.
Кўнгулга эрур малолат афзо,
Сайри чаману баҳор сенсиз.
Сен қандаки бўлди фурқат ичра,
Юз жони азиз хор сенсиз.
Гар бўлмаса васлинг, эй мукаррам,
Манзур эмас кўзумга олам.

Эй ёри шакар лабу вафодор,
Эрдинг бу жаҳонда менга ғамхор.
Сендин мени оқибат айирди,
Юз макр била сипеҳри ғаддор.
Бедорлиғимда кўрмаким йўқ,
Келғил бу кеча тушумга эй ёр.
Келсанг қадамингдин ўргулурман,
Лутфу карамингдин ўргулурман.

Бўлди икки йил жудолиғимга,
Кўз тегди бу ошнолиғимга.
Ҳижрон аламида бенавомен,
Раҳм айла бу бенаволиғимга.

Бир дам сени қилмадим фаромуш,
Раҳмат мени бовафолиғимга.
Кўнглумда ҳануз иштиёқинг,
Жон ичра талотуми фироқинг.

Иқлими Адамга кетти ёрим.
Юзланди хазона навбаҳорим.
То хисрави мулки давлат эрдинг,
Васл ичра хуш эрди рўзгорим.
Мен сабр била таҳаммул этдим,
Ҳар чандки кетти шаҳсуворим.
Эмди бу жаҳон мутеъи хонбод,
Шаҳзодалар умри жовидонбод.

Кел дийдаларимда қил нишиман,
Бир лаҳза кўзумни айла равшан.
Гул фурқатида начукки булбул,
Ҳажрингда ишим фиғону шеван.
Ошуфтау зор сендин айру,
Эй тоза баҳори боғу гулшан.
То бор бу жаҳон мену сўроғинг,
Жонда аламинг, кўнгулда доғинг.

Эй дўст, фироқ илгидин дод,
Қилди мани мустаманду ношод.
Албатта фаришта, ё парисан
Бу шакл ила бўлмас одамизод.
То Комила қолди сендин айру,
Пайваста қилур дуо била ёд.

Булбул сифат айларам тарона,
Ул гул ғазали эрур баҳона,
Азм айлади кибриё жинонин,
Султони баланд остона.
Кўйинг сари айларам дамо-дам,
Кўз ёшини номасин равона.
Бор эрди сенга мутеъу маҳкум,
Хоқони Хито халифай Рум.

Ф И Р О Қ Н О М А

Оҳ ким беҳад менго жавру жафо айлар фалак,
Фурқат ичра қисматим дарду бало айлар фалак,
Ердин айру менго кўп можаро айлар фалак,
Ғам била гулдек юзумни қаҳрабо айлар фалак,
Бевафодур оқибат кимга вафо айлар фалак,
Ҳасрату дарду аламга мубтало айлар фалак,
Ернинг, албатта, ёридин жудо айлар фалак,
Гул била булбулни бебаргу наво айлар фалак,
Ҳеч ким ёраб жаҳонда ёридин айрилмасун,
Жондин ортуқ меҳрибон дилдоридин айрилмасун.

Сабр қилсам ишқ дарди беқарор айлар мени,
Қасби ҳуш этсам жунун бе ихтиёр айлар мени,
Дамба-дам фарёдим элдин шармисор айлар мени,
Ҳажр доғи дардиманду дилфикор айлар мени,
Уйлаким жаври фалак зору низор айлар мени,
Ерсиз ҳижрон балосига дучор айлар мени,
Чархи дун токай фироқ илгида зор айлар мени,
Оқибат бу дарду ғам Мажнун шиор айлар мени.
Ҳеч ким ёраб жаҳонда ёридин айрилмасун.
Жондин ортуқ меҳрибон дилдоридин айрилмасун.

Ердин айру кўнгулдур тийрау ошуфта ҳол,
Офтобим неча кун бўлдики кўргузмас жамол.
Фурқат ичра бадри тобон заъфидин бўлди ҳилол,
Ғам юки охир алифдек қоматимни қилди дол.
Эй ҳуш ул соатки эрдим маҳрами базми висол,
Дарди ҳижрон ибтилосин айламас эрдим хаёл.
Ул замон эрди бу нуқсонлар менга айни камол,
Борди ул сарви равон мен қолмишам беҳушу лол.

Ҳеч ким ёраб жаҳонда ёридин айрилмасун
Жондин ортиқ меҳрибон дилдоридиъ айрилмасун.

Қайдасен ёрим сўроғингда кўнгул оворадур,
Кечалар то субҳ ашким кавкаби сайёрадур.
Сарви қаддингга кўзум муштоқи бир наззорадур,
Пиразоли чарх ким ошиқ кушу маккорадур.
Жаври зулмидин юракда бениҳоят ёрадур,
Эмди ким сабр айламакдин жайби тоқат порадур,
Ийғламай найлайки ғам жонимни ўртаб борадур,
Чора топмай дардиға бу нотава бечорадур.
Ҳеч ким ёраб, жаҳонда ёридин айрилмасун,
Жондин ортиқ меҳрибон дилдоридин айрилмасун.

Бир келиб ҳолимни султоним тамошо қилмади,
Бедаво дардимга раҳм айлаб, мудово қилмади,
Айрилиб андин кўнгул тарки таманно қилмади,
Тош бағирлик ёр фарёдимға парво қилмади,
Юсуф ишқида бу ишларни Зулайхо қилмади,
Ўтти Вомиқ даҳрдин ёдини Узро қилмади,
Мотами Фарҳодни Ширин тақозо қилмади,
Лайли ҳижронида Мажнун мен каби ёқилмади.
Ҳеч ким ёраб, жаҳонда ёридин айрилмасун,
Жондин ортиқ меҳрибон дилдоридин айрилмасун.

Бенавомен қандасен, эй шаҳриёри муҳтарам,
Шарбати васлингни топмай қон ютарман дамба-дам,
Сарви янглиғ қоматимни бори меҳнат қилди хам,
Менга сенсиз дард уза дарду алам узра алам.
Сендин айрилғоч ғизоли ҳуш мендин қилди рам,
Дард-ёру ғусса-ҳамдам, ғам-фаровон, айш кам.
Билмаган бўлсам висолинг давлатини муғтанам,
Ҳажр этак ушлаб гирибонимни маҳкам тутди ғам.
Ҳеч ким ёраб, жаҳонда ёридин айрилмасун,
Жондин ортиқ меҳрибон дилдоридин айрилмасун.

Нола қилдим ёрнинг васли муяссар бўлмади,
Толеъим раҳбарлиғ айлаб бахт ёвар бўлмади.
Васл сори давлату иқбол раҳбар бўлмади,
Кўзларим меҳри жамолидин мунаввар бўлмади.
Менга ҳамдам бир кун ул хуршид манзар бўлмади,
Бир нафас дийдордин жон баҳрапарвар бўлмади,
Кимдур ул ким келди дунёга мукаддар бўлмади,

Ҳажр дардидин паришонҳолу абтар бўлмади,
Ҳеч ким ёраб, жаҳонда ёридин айрилмасун,
Жондин ортиқ меҳрибон дилдоридин айрилмасун.

Менга ул кун ким вафога аҳду паймон айлади,
Нўшдоруи лаби дардимга дармон айлади,
Сўнгра қилғон ваъдаларни барча ёлғон айлади,
Ё магар ул аҳду паймондин пушаймон айлади,
Васл хонидин насибим доғи ҳижрон айлади,
Лоладек бағримни доғи фурқати қон айлади,
Хотири жамъимни бу ҳасрат паришон айлади,
Мен қолиб гурбатда шоҳим азми жавлон айлади,
Ҳеч ким ёраб, жаҳонда ёридин айрилмасун,
Жондин ортиқ меҳрибон дилдоридин айрилмасун.

Сен қилиб азми сафар мен дард ила ранжурман,
Ёд айлаб лабларинг саҳбосини махмурман.
Васлинг истаб офият сарманзилидин дурман,
Эл гумон айларки бу давлат била масрурман.
Айламасман салтанатни ёрсиз манзурман,
Муғтанам билмай висолингни агар мағрурман.
Эмди кўзгу аксидек ҳайратда номақдурман,
Қилмангиз манъи фигоним ёрдим маҳжурман.
Ҳеч ким ёраб, жаҳонда ёридин айрилмасун,
Жондин ортиқ меҳрибон дилдоридин айрилмасун.

Эй муғанни нағмасоз эт Нодира гуфторидин,
Ким келур бўйи вафо ушшоқ аро ашъоридин.
Риштаи жонимга пайванд айла созинг торидин,
Қилмасунму нола, айрилди вафолиғ ёридин.
Тошни сув қилди таъсири фигону зоридин,
Ногаҳон бир оҳ агар чекса дили афгоридин,
Чарх бунёдини ҳокистар қилур осоридин,
Бўлмасин маҳрум ошиқ ёрнинг дийдоридин.
Ҳеч ким ёраб, жаҳонда ёридин айрилмасун,
Жондин ортиқ меҳрибон дилдоридин айрилмасун.

ФОРС-ТОЖИК
ТИЛИДАГИ
ШЕЪРЛАР

Дебача

Сипоси бе ниҳоят ва ҳамди беғоят он алими беми-
солро ки маҷмуаи машҳудаи коинот ба таҳрики аз
хомаи фитрат ва иродати бебадали ӯ мушарраз ва му-
зайян аст ва девони бадиулмазомини мулк ва малакут
ба рақамн аз арқоме ибдоъ ва машияти ламязали ӯ му-
раттаб ва мубайян гардид.

Улуми даҳр зи дарси баёни ӯ сабақе,
Нучуми нуқтаи нўҳ чарх сафҳаи варақе.

Ҳаёти хулд ки таъбири умри ҷовид аст,
Бувад зи бахшиши эҳёи ӯ камин рақаме

Дуруди номаъдуд ва таҳиёти хучаставуруд он расу-
ли оқибатмаҳмудро ки баракати ирсоли вучуди касирул-
ҷуди ӯ моидаи раҳмати беиллат бар коффаи аном ом
сохт ва даъвати вофирул-хосияти ӯ ба дастёрии афъол
ва ақволи мазоҳиби ботила ва адёни ноқисаи халойиқро
тасҳеҳ ва итмом фармуд.

Муҳаммади арабӣ к-обрӯи ҳар ду сарост,
Касе ки хоки дараш нест хок бар сари ӯ.

Ба дарсгоҳи яқину камол мазмунест,
Румузи нусхаи икмоли дин зи дафтари ӯ.

Ва оли изом ва асҳоби кироми ӯ бит-тамом.

Аммо баъд бар замоири улул-абсор пўшида намонад
ки некўтарини ҳисол ва хучастатарини аҳвол шуғли адои
мазомини рангин ва маонии дилнишин аст, ки фитрати
олӣ дар тараддуди ӯ ночор аст.

На бо касби ҳавас созад, на бо саъи ҳунар печад,
Табиат чун расо афтад ба маънӣ бештар печад.

Аз ин сабаб шаҳриёри комкор, хоқони чамшидиқтидор, офтоби кишвари иззату чалол, найири фалаки ҳашмату иқбол, кавкаби тобанди торами салтанат, амирил-муслимни сайд Муҳаммад Умар подшоҳ, наввара марқадаҳу асре дар айёми хучаста фарчоми давлат пас аз фароғи иқтидорӣ иқлимгирӣ, кишварситонӣ, умри гаронмояро масруфи ашъорҳои дилпазир намуда аз таъби арҷуманд иншо ва таснифи девон карда ба атрофу акнофи замона машҳур ва мунташир гардонид, таърифи он ҳочат ба баён на, ва тавсифи он мақдури забон на, вогоҳ дар он ошон сарсарӣ қазо ниҳоли вучудаширо бо ҳама тозагӣ ва раъноӣ дар ҳазонободӣ нестӣ маъдум ва нопадид намуда арсан айёмо аз ашки хунин лолазорӣ мотам гардонид.

Дар ин мусибат манкуҳаи мастураи марғубаи ӯ ва афифаи дилпазири маҳбубаи ӯ, ҳичланишини пардаи иффат ва салтанат паноҳӣ сояпарварди хаймаи ҳашмату подшоҳӣ, гавҳари муҳити насабу камол, дурри ноёби садафи иззату иқбол, дар шеваи фуқаропарварӣ мусалламаи хосу ом, дар идрок ва машқи ашъори дилпазир заифае (буд) беҳтар аз ҳазор марди хирадманд; авсофи ҳамида ва ҳислатҳои некӯи ӯ аз ҳад афзун ва аз шумор берун буд. Лекин ин ғуломи намакхорро, аз он мастураи ҳарамӣ иффат аз ин бисёр сухан гуфтан аз адаб дур буд, мухтасар намудем. Хулосатул-калом он тоҷун-нисо муҳаддараи пардаи иззату уло, гоҳе ба ҳасаби хушии авқот аз таъби олий машқи шеърҳои рангин мекард, дар андак авқот ғазалҳои бисёр чамъ гардида, ба фармони олии ӯ он ашъор дар ин маҷмуа чамъ намуда шуд.

Асоси иззату фазлу шараф марҳуни бунёдаш,
Саропо маънии лутфи накӯӣ буда эҷодаш.

Ба андак рӯз ҳосил кард ин фазлу маониро,
Намедонам чӣ ҳислат буд дар таъби худододаш.

Чу меҳоҳӣ, ки аз фазлу камолаш боҳабар бошӣ,
Тааммул соз бар мазмуни шеъри таъби озодаш.

Ба савобдиди ғуломони маъниписанд ва ходимони
фитрат баланд, тахаллуси он гавҳари мастураи сада-
фи иффат ва чаҳонпаноҳйро Макнуна муқаррар ва
муайян гардид,

Ин ном шуд ба шеър нишони баёни ӯ,
Оре, тахаллусест мувофиқ ба шони ӯ.

Иқбол ёфт фаҳми маонӣ зи фитраташ,
Равнақ гирифт шеър ба даври замони ӯ.

Интизорам бо ту эй сарви хиромонам, биё,
Чон ба каф истодаам, бархез чононам, биё.

Чанд аз нозу тағофул тунд меронӣ саманд,
Мардумӣ кун пой неҳ-дар чашми ҳайронам, биё.

Субҳи васли ман зи хуршеди чамолат нур дошт,
Шоми ҳичрон тира шуд эй моҳи тобонам, биё.

Бе ту дар кунчи надомат дарди ҳичрон мекашам,
Вораҳон, эй сарвиноз, аз дарди ҳичронам, биё.

Чашми хоболуди ман роҳат надорад бе рухат,
То биёсояд даме мижгон ба мижгонам, биё.

Эй баҳори ноз чун гулҳои боғ аз рафтанат,
Чок-чок аст аз гиребон то ба домонам, биё.

Сарви дилҷӯят гар аз гулзор домон мекашад,
Дар риёзи ҷӯйбори дида бинишонам, биё.

Чашми ҳайронам пари товус иншо мекунад,
Ҳамчу гул бепарда, эй рашки гулистонам, биё.

Аз ҳаёли зулфи ӯ Макнуна пур ошуфтаам,
Соате бар пурсиши ҳоли паришонам, биё.

Эй сарви ноз тунд марав, сӯи ман биё,
Доғи дилам шукуфта, ба сайри чаман биё.

Мавзунқадон бар тарфи чаман карда анчуман,
Эй сарви хушхиром дар ин анчуман биё.

Шуд дар раҳи ту дидаи канъониён сафед,
Аз Мисри ноз Юсуфи гулпераҳан биё.

То чанд талхком ба ҳаҷри ту зистан,
Шаҳдам чашон азон лаби шаккар шикан, биё.

Оинаи хаёл ба сайқал расондаам,
Дар интизорам, эй санами симтан, биё.

Фориғнишин ба булбулу тӯти дар ин чаман,
Қай гуфтамат ба сӯҳбати зоғу заған биё.

Дар кунчи ҳаҷр нест чу Мақнуна тангдил,
Эй чилваат баҳортирози чаман биё.

Бету месӯзад дили вайрони мо,
Пой неҳ дар дидаи ҳайрони мо.

Чайби чони мост дар дасти ғамат,
Ваҳ чи меҳоҳад ғамат аз чони мо.

Чун гули садбарг дар боғи чунун,
Аз гиребон чок то домони мо.

Мо кабоби оташи ишқи туем,
Мечакад хуноб аз мижғони мо.

Қиссаи Фарҳоду Мачнун нусхаест,
Аз варақҳои гули девони мо.

Авҷи истиғно мақоми нози ўст,
Кай расад дар гўши ў афғони мо.

Моу васфи ҳусни он гулчеҳра, нест
Ғайр аз ин, Макнуна, дар девони мо.

Бегонаро чи суд зи пайгоми ошно,
Дилро ҳузур мерасад аз номи ошно.

Ҳарчанд масти¹ бодаи бегонагӣ шудӣ,
Санги чафо мазан, машикан чоми ошно.

Сайди каманди ҳилаи бегонагон машав,
Гар мурғи зиракӣ, макан аз доми ошно.

Дорӣ ҳавои улфати бегонамашрабон,
Оҳуи чашми ту нашавад роми ошно.

Хуршеди ман зи хона ба вақти саҳар барой,
Машъалфурӯз шав ба лаби боми ошно.

То сими соидат нашавад з-остин бурун,
Кай пухта мешавад тамаи хоми ошно.

Макнуна зери чарх умеди вафо мақун,
Андар нигини даҳр маҷӯ номи ошно.

5

Нанмуд чехра баски маҳи осмони мо,
Чун шамъ зад забонаи оташ ба чони мо.

Не тоқати назорау не тоби гуфтугӯ,
Ҳайрат нашта аст ба чашму забони мо.

Ераб зи боғи умр набурдем бўи айш,
Қай мешавад тамом ғами ҷовидони мо.

Эй боғбон, ба боғ махон доғи дӯстро,
Набвад ба ғайри чилваи ӯ бўстони мо.

Аз баски дарди ишқи ҷаҳонсӯз доштам,
Ишрат нагашт гирди дили нотаवони мо.

Лофи гудози дил мазан эй лола, пеши ту,
Маълум нест шӯълаи доғи ниҳони мо.

Макнуна манъи кори чунун аз хирад маҷӯй,
Дар роҳи шавқ ақл нагирад инони мо.

6

Хун шуд зи дарди ишқ дили нотавони мо,
Ин нукта равшан аст зи ашки равони мо.

Парвардаем мо зи барои ғами ту чон,
Гар сад ҳазор ғам бифиристӣ ба чони мо.

Умрест чуз вафо ба чафоят накардаем,
Эй сангдил дигар чи кунӣ имтиҳони мо.

Бигузашт даври қиссаи Мачнуну Кӯҳкан,
Мансух гашт он суҳан аз достони мо.

Ишқи баланд нанги дурангӣ намекашад,
Гар дил азони ёр бувад, ёр азони мо.

Бо мо нагашт талхӣ айдём коргар,
Дорад илоч он бути ширин забони мо*.

* Таҳаллуси ёзилган охирги байти йўқ.

Дӯстон н-оред бар лаб номи чонони маро,
Мафканед оташ ба ҳарфе, чони сӯзони маро.

Чун катон сад пора месозад диламро моҳтоб,
Баски меорад ба хотир моҳи тобони маро.

Хок гардад гулшану барбод гардад ҳосилаш,
Гар на орад дар назар сарви хиромони маро.

Ишқ охир қисмати ҳолам ба расвой гирифт²,
Сарнавиштам кард ин чоки гиребони маро.

Боз дар чамияти толеъ ба ин ошуфтагӣ,
Кист то раҳм оварад ҳоли паришони маро.

Дар ғамаш аз гиръя кори ман ба хунрезӣ кашид,
Бо хабар созед зуд он ёри хандони маро.

Дар раҳи ғурбат надорам моили улфат касе,
Кист ғайр аз хор гирад тарфи домони маро.

Гӯиё Макнуна шомӣ бахти ман³ бе субҳ буд,
Рушноӣ нест зулматхон ҳичрони маро.

Эй гашта даври наргиси масти ту чоми мо,
Кайфияти нигоҳи ту айши мудоми мо.

Бе толей нигарки чаҳон аст шоду лек,
Ишрат ба даври чашми ту, бошад ҳароми мо.

Ҳаққи вафо ки талхии ҳичрони мо, расон
Эй боди субҳ, бар бути ширинкаломи мо.

Мо ҳам зи хайли хокнишинони он дарем,
Бар посибони ӯ, кӣ расонад саломи мо,

Чун мо нахонда Вомиқу Мачнун зи дарси ишқ,
Хатм аст гуфтугӯи муҳаббат ба номи мо.

Дар мулки ҳусн гарчи ту шоҳӣ, забун магир
Иқлими ишқ гашта мусаххар ба коми мо.

Даврон—забуну, ёр—ситамгору, бахт—дун,
Дигар кучо, расад, ҳаваси фикри хоми⁴ мо.

Чон меканему бӯи муроде намерасад,
Як бор ҳам нагашт фалак бар мароми мо.

Макнуна хок бар сари даврону айши ӯ,
Хун шуд насиби соқии қисмат ба чоми мо.

Эй бод, бар зи талхии ҳичрон паёми мо,
Шояд ки бишнавад бути ширинкаломи мо.

Мачнуну мо ба роҳи чунун гом мезанем,
То номи ишқ хатм шавад бар кадоми мо?

То ҳашр з-он замин гулу шамшод сар кашад,
Ҳарчо гузашт сарвқади хушхиروми мо.

Мехостем сӯзи дилу синаи хароб,
Охир чафои ишқ баровард коми мо.

Умрест аз ғубори дараш сурма орзуст,
Бар остони ӯ, кӣ расонад саломи мо?

Шабҳо чу шамъ дуд баровард аз чигар,
Ераб зи ҳачри ӯ, кӣ кашад интиқоми мо.

Моро махон ба маҳфили ишарт ки бе лабаш,
Заҳроба аст рашҳаи айши мудоми мо.

Макнуна ҳам зи хокнишинони кӯи ӯст,
Боди сабо расон ба саги⁵ ӯ паёми мо.

Эй зи мижгон чашмҳоят теғ дар дасти чафо,
Бо чафоҳои ту неку бастаам аҳди вафо.

Қоматат сарви чаманпӯш аст аз сомони ноз,
Ҳар ду рухсорат гули сурх аст аз ранги ҳино.

Аз нишоти ҳасрати худ нестам андешнок,
З-онки хотир бо хушиҳои ту хуш бошад маро.

Чуз зи кӯи дӯст натвон доштан чашми мурод,
Ҳарчи меояд ба кори банда-бошад аз худо.

Саъи но манзуру даврон дуну афгон беасар,
Раҳм кун ёраб барои ҳалли мушкилҳои мо.

Гар бипардозад ба ҳоли ачзи қудрат дур нест
Муждаи бахшоише, уммедворони туро.

Чустучӯи олами асбоби неку равшан аст,
Домани лутфи ту бас бошад ба чашми илтичо.

Бардараш Макнуна аз бе ҳосили навмед нест,
Бегумон мавқуфи хизмат нест лутфи Кибриё.

II

Эй сабо пайғом деҳ бар ёри бепарвои мо,
К-аз ғамаш як қатра хун гардид сар то пой мо.

Дар ҳаёли хандаат шабҳо ки хоби мо рамид,
Халқро дар гиръя кард афғони чонфарсон мо.

Умрҳо шуд дар гудози ҳасратат хӯ кардаем,
Чун самандар оташи сӯзанда омад чон мо.

Чарх — золим, ёр — бепарвоу толеъ — вожгун,
Вой бар маҳрумии ҳоли чунунпаймои мо.

Шиква аз айём чун созем к-аз ёди бутон,
Дар бало афканд моро ин дили расвои мо.

Эй мурувват об шав аз бевафоиҳои ҳусн,
Бо чунин ҳолам, набувад ёрро парвои мо*.

* Таҳаллули ёзилган охири байти ишқ.

Аз руху зулфи ту то ошуфта шуд аҳволи мо,
Ҳамчу доғи шамъ торик аст моҳу соли мо.

Не зи лаълат васл, не аз кокулат бӯи мурод,
Мӯ ба мӯ дар ноумедӣ сӯхт қилу қоли мо.

Дар муҳаббат дидаи мо нест бе нури камол,
Гашта гарди интизорӣ сурмаи иқболи мо.

Аз уручи мо чи мепурсӣ, ки ҳамчун мурғи ранг,
Аз хумори ёр меояд шикасти боли мо.

Шоми ҳаҷраш то ба субҳ аз бедимоғӣ метапам,
Эй сабо пайғом деҳ бар ёри мушкинхоли мо.

Чилваи рӯи ту гулзор асту мо барги хазон,
Эй баҳори ноз берӯят чӣ бошад ҳоли мо.

Метавон Макнуна шукри толеи масъуд кард,
Як нигаҳ гар бингарад он шӯхи фаррухфоли мо.

Дӯстон гӯед дилдори шакархон маро,
К-аз табассум чон диҳад афсурда аъзон маро.

Шоми умрам дар сияҳбахтӣ ба торикӣ расид,
Бо хабар созед ёри моҳсимон маро.

Гар ба сайри роҳи ишқи ӯ нагардад поймол,
Бишканед аз сангборони ситам пой маро.

Дар хаёли ёр чун наззора чонам метапад,
Гар баёд орад касе рӯзе тамошои маро.

Ростиҳои фиғону оҳи ман маълум нест,
Сарви мавзунқомати хуршедболои маро.

Ман ғубори домани хуршед дорам орзӯ,
Ханда месозад хирад ин саъи бечои маро.

Ҳиммати ишқам набинад бар сарири сарварӣ,
Бахт агар бар остони ӯ диҳад чои маро.

Чарх-дун, дилдор — бепарвоу афғон—беасар,
Эй худо, раҳме дили андуҳфарсон маро.

Шеъри ман Макнуна таъсири дигар дорад ба дил,
Нест ғайр аз дарди дил маънӣ, суханҳои маро.

Чун бўи гул аз хеш аён шуд сафари мо,
Рафтем баҷое, ки наояд хабари мо.

Бастем ба⁶ ҳам чашми дил аз гулшани айём,
Асбоби чаҳон ҳеч бувад дар назари мо.

Аз сӯҳбати мо ҳеч кас озурда нагардад,
Чун оташи ёқут-набошад зарари мо.

Булбул ба ниҳонхонаи гулбонг ниҳон шуд,
Аз валвалаи нолаи файзи саҳари мо.

Аз лавҳи дилам чилва кунад ҳарфи хамӯшӣ,
Бе сози тақаллум — лаби мавҷи гуҳари мо.

Гаштем дар ин мазраа аз пухтагӣ маҳрум,
Хом аз талаби нахл⁷ фитода самари мо.

Макнуна ҷйсон сунбулу шамшод на ҷӯям,
Ҷуз зулфу қадаш нест ҷу мадди назари мо.

Эй назокатбахш аз ҳусни рухаш гулзорҳо,
Баста сунбул аз хаёли туррааш зуннорҳо.

Маст дар саҳро кулаҳ кач, карда берун⁸ шуд
Гашт Мачнун волау зад⁹ бар замин дасторҳо. ^{магар,}

Эй сабо гӯ ҳарфи рамзи ишқро бар гӯши ман.
Нест дар олам касе аз маҳрами асрорҳо.

Бо умеди он ки бинам рӯи чун хуршеди ӯ,
Ҳар шабе дорам чу кавкаб дидаи бедорҳо.

Карда дуздон гӯшаи меҳробро дорул-амон,
Дошт дар абрӯ зи холи анбарин айёрҳо.

Мурғи дил аз нола фориг кай шавад ҳар субҳу
Чунки бар рух дорад аз ҳар тори зулфаш морҳо. ^{шом,}

Ҳамчу рухсору қади, чонпарвараш марғуб нест,
Дидаам, Макнуна, аз шамшоду гул бисъёрҳо.

Ба гулзори хаёли орази ӯ чидаам гулҳо,
Зи дил бар шохсори нола дорам савти булбулҳо.

Зи ҳаҷри зулфи анбарбезу¹⁰ холи атрomezаш,
Парешон кард сунбул ҳамчу бӯи мушк кокулҳо.

Ба ёдам чилваҳон қомати ӯ дар хиром омад,
 Фигон, дар гулшан ин дил¹¹ то бакай созад
 таҳаммулҳо.

Ҳамон хуршедваш дар шомӣ ҳичрон чун ниҳон гардид,
Дилу ҷон чун кабутар ҳар саҳар созанд гулгулҳо.

Ба уммеди гули боғи висолаш нақши пешонӣ
Ба хоки номуродӣ мондаму кардам тазаллулҳо.

Ба хобам даври хатти орази ӯ дар назар омад,
Фитода мадди оҳам ҳамчу коқул дар тасалсулҳо.

Ба уммеде ки ҳарфи ман шавад Макнуна
мақбулаш,
Ба наъти Аҳмади Мухтор месозам тааммулҳо.

Бо хироми чилвааш як чашми қурбонем мо,
Пой то сар ҳамчу гул чоки гиребонем мо,

Хатти мушкинаш чу зулфи ҳур печидан надошт,
Ҳамчу бӯи сояи сунбул парешонем мо.

Ер рафт аз чашми мо, Мачнуни сарсони худем,
Бо хаёли қустучӯ гарди биёбонем мо.

Қош ояд бар лаб аз баҳри ҳубобаш¹² қатрае,
Чун замин мӯҳточӣ оби абри найсонем мо.

Дар шаби ҳичрон ба ачзу нолаам созӣ мадад,
Эй нафас як дам дар ин ғамхона меҳмонем мо.

Гуфт дар хобам ба нохун синаи худ реш соз,
Ҳар чи созад ҳукм, андар зери фармонем мо.

Бо чаҳони ҳусн, эй Макнуна, бе нисбат наем,
Чун каманди зулфаш аз ошуфтаҳолонем мо.

Ба ёди боғи рӯяш булбули рангам париданҳо,
Садон нолааш дорад ба гӯши чон шуниданҳо.

Чафои ҳаҷр мушкил шуд ба дӯши нотағони маъ,
Ба мӯр осон набошад бори гардунро кашиданҳо.

Нагардад бо ҳаёл аз бӯғи васлаш мевае ҳосил,
Чи ҳаз аз бӯи гул боди саборо аз давиданҳо.

Ниқоб афқанда бар рух ёри мо аз пардаи ҳичрон,
Набошад дастрас аз гулшанаи авроқ¹³ чиданҳо.

Зи ҳаҷри шоҳ шуд андар дилам девонагӣ ғолиб,
Ҳамехоҳад чунонам пардари аз рӯ дариданҳо.

Ниёзе¹⁴ аз фироқи шаҳриёре кард Макнуна,
Дӯкони сина мамлу аз матои доғ чиданҳо.

Танам афсурда шуд аз ишқи ёру кард чон ғавғо,
Чу он мурғе ки орад аз шикасти ошъён ғавғо.

Хиромон рафт ёру чону дил ҳам рафт бо нола,
Ба ҳангоми сафар созанд аҳли корвон ғавғо.

Зи чашмам он пари рафту надидам ҳеч осораш,
Намеорам чаро аз ҳачри ёри бенишон ғавғо.

Зи дарди оташи ҳичрони ў чамъест раъдосо,
Чаҳон пур шуд зи конуни замин то осмон ғавғо.

Чу миҷгон ашк резон¹⁵ сина чоку дуди оҳи дил,
Ба рӯи сафҳа созад хоман мушкинфишон ғавғо.

Нагардад¹⁶, дар ҳарими васли мо оҳу фиғон ҳосил,
Макун Макнуна аз дарди фироқаш ройгон ғавғо.

Чунки дар дил ишқи ёри бе нишон дорем мо,
 Ҳамчу аҳгар оташе дар тан ниҳон дорем мо,

Чатри шоҳиро чи меҷӯяд дили Мачнуни мо,
 Чунки¹⁷ аз мӯи сари худ соябон дорем мо.

Ҳеч кас ҳаргиз напардозад ба ҳоли зори дил,
 Ҳар саҳар аз дард фаръеду фиғон дорем мо.

Нест ҳамчун шамъ кору¹⁸ бори мо чуз сӯхтан,
 Оташи ишқе ба мағзи устухон дорем мо.

Ҳосили чон-дарди ӯ, сармояи дил-нола аст,
 Ҳамчу булбул бар сари хас ошъён дорем мо.

Ёри мо бо кишвари мулки дигар карда сафар,
 Дар пай ӯ аз дилу чон корвон дорем мо.

Ҳодисоти ғам агар Макнуна ангезад ҳучум,
 Аз хати соғар ба каф Ҳирзул — амон дорем мо.

Рӯҳи фидок, эй ба фидои ту чони мо,
Ҳар субҳу шом¹⁹ зикри ту вирди забони мо.

Миръоти рӯнамон қабули ту то набуд,
Пайдо набуд сурати ному нишони мо.

Аз шавқи он ки номи туаш бар забон гузашт,
Шуд чок синаи қалами имтиҳони мо.

Дур аз ту ҳамчу барги гул аз ғунча саркашид,
Аз чоки сина шуълаи сӯзи ниҳони мо.

Ҳар сӯ ба меҳри рӯи ту парвоз мекунад
Чун зарра дар ҳаво дили бехонумони мо.

Макнуна моу наъти камоли Расули ҳақ,
Вирди дигар мабод чуз ин дар забони мо²⁰.

Баъди шаби ғам расид аз раҳи сидқу сафо,
Қосиди анфоси субҳ пайки насими сабо.

Қосиди фархундадам аз раҳи гулзори васл,
Пайки муборак қадам аз сари кӯи ризо.

Обилаи пой ӯ мардуми чашми малак,
Фарқи фалаксои ӯ²¹ фарқи ғубори вафо.

Накҳати пайғоми ин қосиди оҳуи Чин,
Нофои мактуби ӯ пайки ғизоли хит.

Қатразанон чун саҳоб барқсифат дар шитоб,
Поку равон ҳамчу об, гарму сабук чун ҳаво.

Сарвари фархундахӯ он ки ба таърифи ӯ,
Матлаи дигар навишт хомаи дастонсаро*.

* Таҳаллули ёзилган охири байти афқ.

Арақ олуд рухсораш ҳичолат²² бахши гулшанҳо,
Ки дар пироҳани гул баст аз раг неши сӯзанҳо.

Баҳори оразашро зад чу хатти сабзааш шӯхӣ,
Зи боғи лутфи ӯ деҳқони дил бардошт²³ хирманҳо.

Даме бо нуктаи сирри даҳонаш фикр шуд моил,
Кушода бо адам з-оина дар зону ду равзанҳо.

Рамузи бодаи лаълаш барад гар бод дар гулшан,
Парад чун мурғи ранг аз фарти мастӣ барги
савсанҳо.

Ҳарифи чилваи тимсоли ӯ оина натвон шуд,
Ки баҳр аз мавҷ, з-ин авҳом бар пӯшид²⁴
чавшанҳо.

Муқими кӯн ӯ будан маро амри маҳол аст ин,
Рақибони маломаткеш бисъёранду ман танҳо.

Агар афтад назар ҳар сарвро бо қадди мавзунаш,
Шавад моил ба ҳам чун тавқи²⁵ қумрӣ бори
гарданҳо.

Намедонам кадомин лаб чу тӯти нукта перо аст,
Зи шавқи дил ба тан шуд ҳар сари мӯ сози
шеванҳо.

Маро чун субҳ шуд аз файзи ӯ сад анчуман ҳосил,
Чу фикри оразаш бар гӯшаи дил дошт масканҳо.

Баҳор овард сӯям з-он гули наврас сабо бӯе,
Зи ифротӣ чунун нашнохтам аз чайб доманҳо.

Рикобосо магар имрӯз бӯсида кафи пояш,
Ҳилол аз сарфарозӣ сохт бо гардун нишиманҳо.

Зи ёди сабзаи хатти лаби нӯшнини чонбахшаш,
Зи зулмат хизр бар сарчашмааш андохт гулханҳо.

Зи ҳачри қоматат бардоштам оҳу фиғон имшаб,
Ба барги шохсори сарв бастам ошъён имшаб.

Шарори барқи оҳам шўълаи найрангҳо дорад,
Шаҳобосо зи гардун мекунад оташфишон имшаб.

Дили ман бо тапидан мекунад сад фитнаро бедор,
Фиганд аз нолаи чонсўз, шўр андар чаҳон имшаб.

Шавӣ хокистари мулки адам эй муддаӣ зинҳор,
Масозӣ оташи ишқи диламро имтиҳон имшаб.

Зи хавфи ғарқ гардидан ҳазар созед эй ёрон,
Сиришки чашми хун олуди худ кардам равон
имшаб.

Ба чуз хуни чигар набвад ба пешаш тўҳфаи лонд,
Ғами ӯ бо дили танги ман омад меҳмон²⁶ имшаб.

Нашуд Макнуна ҳосил дидани дилдори
шабгардам²⁷,

Зи ашк ар чанд²⁸ шамъ афрӯхтам то қаҳкашон
имшаб.

Вақти ҷавлон қомати дилдор дорад печутоб,
Чун ниҳон аз бод дар гулзор дорад печутоб.

Чун парешон гашт атромез зулфи ӯ зи рашк,
Торҳои риштаи зуннор дорад печутоб.

Дар машоми чон фуруд омад шамими кокулаш,
Ҷамчу дуд аз табъи дил гуфтор дорад печутоб.

Қард чун товус сарви ӯ ба ҳар ҷониб хиром,
Чун садо бо ҳар тараф кӯҳсор дорад печутоб.

Ғайро афтод чун бо ноз ҷашми наргисаш,
Оташи рашки дили бемор дорад печутоб.

Ёр мастана ба қатли ошиқон омад бурун,
Зӯҳидон чун печиши дастор дорад печутоб*.

* Таҳаллули ғзилгин охири байти 494.

Ба ҷони ман мижа бо абрувон бувад қуллоб,
Ба моҳӣ тир зи шасти камон бувад қуллоб.

Ба сайди тоири иқбол дар ҳадиқаи даҳр,
Каманди аҷзи дили нотавон бувад қуллоб.

Ба дасти саъй наёяд таноби мурғи висол,
Агарчи моҳи нави осмон бувад қуллоб.

Ба тавфи бандагии сачдаи итоати ман,
Ғубори хоки раҳи остон бувад қуллоб.

Зи меваҳои²⁹ тавозеъ ниҳоли қомати хам,
Ба мурғи хогири аҳли замон бувад қуллоб.

Ба хони марҳамат афтодагони муфлисро,
Салони лутфи шаҳи комрон³⁰ бувад қуллоб.

Зи шасти аҷз чу Макнуна сар наменпечад,
Ба гардане ки кокули бутон бувад қуллоб³¹.

Карда наққоши азал ҳусни рухат чун офтоб,
Риштаи анвори меҳрат аз рухи дилҳо матоб.

Баҳри дидорат асирон нақди чоиро бохта,
То туро маълум хоҳад гашт, дар рӯзи ҳисоб.

Қош аз лаъли зулоломези ту обе чакад,
К-ин дили³² афгор шуд аз оташи ҳичрон кабоб.

Солҳо дар дашти ҳичрон кардаӣ оворае,
Мекушӣ бо теғи миҷгон, боз месозӣ итоб.

З-ин гулистони ҷаҳон чун гул қадам берун задӣ,
Ҳамчу шабнам монда нақши дидаҳон мо бар об.

Бар саманди ноз ҷавлон карда ояд шаҳсавор,
Бо ду пояш ҳарду ҷашми хешро созам рикоб.

Аз дили Макнуна ҷуз расми вафо дигар маҷӯй,
Чунки иқлими муҳаббатро набошад инқилоб.

Дар соғари саҳбо набувад мавчи маи ноб,
Аз партави ҳусни ту дили оина шуд об.

Қуллоби сари зулфи ту шуд³³ доми раҳи дил,
Афтода маро моҳии дил дар ҳами қуллоб.

Кай мешунавад гӯши ту афсонаи ошиқ,
Чашмони сияҳмасти туро бурда шакархоб.

То қибланамо гашт чамоли ту ба зоҳид,
Ҳам гашта ба таъзими ду абрӯи ту меҳроб.

Моро ба дари пири муғон бурда ҳаёлат,
Э вой ки ме бо ту чи гӯем дар ин боб.

Шуд фикри ту ғаввос ба дарёи маъонӣ,
Дурҳои каломии ту бувад гавҳари ноёб.

Мағузор, агар домани фурсат ба каф ояд,
Макнуна бувад чинси вафо — наъти ту дар ёб!

Аз фикри он қад в-аз ёди он лаб,
Доранд афгон тифлони мактаб.

Дар авчи давлат аз бурчи шоҳӣ,
Гардида толеъ — фархунда кавкаб.

Шуд чому мино сармояи мо,
Мо ошиқонем, ин аст — машраб.

Чоно ба зоҳир мо аз ту дурем,
Ҳастӣ ту наздик аз наҳну ақраб.

Зулфи сиёҳат рӯи чу моҳат.
Шуд дастгоҳат аз рӯз то шаб.

Бемоҳи рӯят дар қайди ҳичрон,
То чанд дорам дилро муаззаб.

Аз шавқи чонон дар пеши ағъёр,
Зинҳор макушой, Макнунаё, лаб.

Бас ки дар даръён ҳастӣ нест об,
Ғарқан ваҳмем дар баҳри сароб.

Мекашам чун субҳ шабҳо интизор,
То бурун ояд зи машриқ офтоб.

Аз гулоби шиша кардам имтиёз,
Гул шуда аз шарми дидори ту об.

Сархушам ҳар дам зи хуноби чигар,
Ғайр пиндорад ки менӯшам шароб.

Нашъан чоми муҳаббат дигар аст,
Мастии саҳбо бувад по дар рикоб.

То шудам дар баҳри ҳичрон нохудо,
Киштии ман вожгун шуд чун ҳубоб.

Хобро дури мабод аз наргисат,
Варна хоҳад кард оламро хароб.

То гулу соғар ба каф ояд маро,
Аз дари майхона цустам фатҳи боб.

Кардаам Макнуна рангин дафтаре,
Метавон гул гид аз ҳусни китоб.

Айш кун, васли ёр дар гузар аст,
Бода паймо, баҳор дар гузар аст.

Кори худро ба вақт бояд кард,
Фурсати рӯзгор дар гузар аст.

Сабр кун, то фараҳ ба даст ояд³⁴,
Печутоби хумор дар гузар аст.

Муждан васл мерасад, инак,
Навбати интизор дар гузар аст.

Эй фалак, бар шукӯҳи хеш маноз,
Ин ҳама гирудор дар гузар аст.

Такъя натвон ба фурсати ҳастӣ,
Ҳамчу боди баҳор дар гузар аст.

Даҳр оина аст, Макнуна,
Ҳар ки гардад дучор, дар гузар аст.

Шоҳиди ин анҷуман талъати зебои кист,
Нуқли маям дар назар лаъли шакарҳои кист.

Ҳайрати оинаам аз руҳи маҳ талъатест,
Оҳи шарар хези ман аз қади- болои кист.

Бар руҳи меҳмони худ хона сафо медиҳам,
Нестам оғаҳ вале хонаи дил чой кист.

Шоми сияҳ шамъсон оташи ҳасрат ба чон,
Сӯхта Мачнуни ман аз ғами Лайлои кист.

Ишқ ба чону чаҳон тобу таб андохта,
Варна дар ин анҷуман ин ҳама ғавғои кист.

Хоки раҳам дар назар дар қадами кистам,
Қ-ин сари савдоиям зери кафи пой кист.

Гар накунад чашми ту ғорати сабру хирад,
Бурда зи каф нақди дил наргиси шаҳлои кист.

Гар набувад зулфи ӯ силсилаи гарданам,
Ҳалқаи занҷири ман зулфи сумансои кист.

Як нафас андешаи ғайр на кунчад дар ӯ,
Хотири Макнунаат манзили маъвои кист.

То гаштам асири турраҳоят,
Афтода сарам ба зери поят.

Бинишин ба назораи тамошо,
Дар манзари чашми мост чоят.

Оҳу сари худ зада ба саҳро,
Аз сунбули зулфи мушксоят.

Бо ин ҳама нур моҳу хуршед,
Саргашта чу зарра дар ҳавоят.

Имрӯз ба мулки фарқи, эй шоҳ,
Зад навбати салтанат гадоят.

Чун оби равон вафо надорӣ,
Шустем ду даст аз вафоят.

Бо матлаби худ расид ҳар кас,
Аз файзи дари ҳарамсароят.

Макнуна зи офият чи хоҳад,
Дар доми фироқ мубталоят.

Боз о, ки месӯзад дилам чун шамъи базм аз рафтанат,
Мушкил бувад чун бӯи гул аз хона боз оварданат.

Дар ишқ сар то пои худ чун шамъ бояд сӯхтан,
То андаке соқит шавад ҳаққи вафо аз гарданат.

Дилро ба ҳичрон сӯхтӣ дур аз висоли хештан,
Фардо ки гардад мочаро дастӣ манасти доманат.

Субх аз кадомин анчуман масти маи ноб омадӣ,
Бӯи шароб ояд хаме аз накҳати пероҳанат.

Магузор дар боғи чаҳон доман ба дасти хору-хас,
К-аз пардаҳои барги гул сад бор нозуктар танат.

Аз наргисат бодомро гул карда ҳайрат дар назар,
Оҳу нигоҳ омӯхта аз чашми шӯхи пурфанат,

Эй гавҳари яктои ман аз баҳри кони кистӣ,
На дар Яман пайдо бувад, на дар Бадахшон
маъданат.

Дар хонаи торики дил эй чон сабурӣ пеша кун,
Шоядки партав афканад хуршеду моҳ аз равзанат.

Лаъли ҳамӯшат дар сухан хуни малоҳат рехтанд,
Найрангу айёри бувад Макнунаро дил бурданат.

Сўзам ҳама шаб бе рухат, аҳволи ман ин аст,
Хун гиръя кунад чашму дилам, ҳоли ман ки аст.

Дар дил набувад ғайри хаёли сари зулфат,
Тули амали риштаи омоли ман ин аст.

Ранге ки ба рухсор намӯ буд шикастам,
То сӯи ту парвоз кунам, боли ман ин аст.

Ғайр аз руху зулфи ту шабу рӯз надонам,
Дар олами андеша маҳу соли ман ин аст.

Субҳи ту ҳумоюн буваду шоми ту фаррух,
Аз қондаи рамли вафо фоли ман ин аст.

Берун равад аз дил гиреҳи риштаи оҳам,
Саргашта ба сони қаламам, ноли ман ин аст.

Кай аз дили Макнуна шавад доғи ту зонл,
Дар ишқи ту таб дораму табхоли ман ин аст.

Оина доғ аз ғами по ба замин ниҳоданат,
Карда хамӯш ғунчаро лаб ба сухан кушоданат.

Бурда қарору ҳушро рехта хуни ашки ман,
Омадану, гузаштану, рафтону истоданат.

Баҳри ҳалоки ошиқон расми паривашон³⁵ бувад,
Сабру-қарор бурдану, ваъдаи васл доданат.

Нафси дағал ту кистӣ к-ин ҳамаро халаф шудӣ,
Модари даҳр мекашад зи ғусса ранчи зоданат.

Субҳ ба базми майкашон маншай ин бисот шуд,
Пеши сабу, чу чоми май дар қадам уфтоданат.

Эй шаҳи маснади вафо, карда ғулом халқро,
Бандаи хеш кардану доғ ба дил ниҳоданат.

Ғолиясой мекунад хотири Макнунаро,
Ғунча сифат ба бўи гул банди қабо кушоданат.

Кор дигар, лөфи чуръат дигар аст,
Мардро осори ҳиммат дигар аст.

Точу тахту боргоҳу қаср нест,
Шоҳро асбоби давлат дигар аст.

То кунад арзи шукӯҳи карру фар,
Подшоҳиро аломат дигар аст.

Дар миёни ҷумлаи гарданкашон,
Рутбаи аҳли каромат дигар аст.

Шӯру ғавғои ҷунуни ман дигар,
Ғулғули рӯзи қиёмат дигар аст.

Нағмаи мутриб намеояд ба кор,
Лаззати оҳу надомат дигар аст.

Шӯъла зад теғи забон Макнунаро,
Чавҳари шамшери ғайрат дигар аст.

Фасли баҳор лолау райҳон ғанимат аст,
Бо булбулон ҳавои гулистон ғанимат аст.

Чонро нигоҳ дор, дар ин анҷуман баноз,
Як чанд рӯз сӯҳбати чонон ғанимат аст.

Чун барқу бод мегузарад фурсати висол,
Бӯ ошиқон карашмаи хӯбон ғанимат аст.

То тӯтиёи чашми чаҳонбин-шавад туро,
Биншин, ғубори дарғаҳи султон ғанимат аст.

Аз дайру каъба мешунавам равнақу сафо,
Ислому куфру габру мусулмон ғанимат аст.

Соқӣ ба дафъи ҳодиса дар базми рӯзгор,
Ҷоме ба гардиш ор ки, даврон ғанимат аст.

Макнуна забти ашк макун дар ҳарими васл,
К-имшаб ба базми чилва чароғон ғанимат аст.

Чанд рӯз аст ки маҳрум шудам аз назарат,
Аҳд кардам ки дигар дур нагардам зи дарат.

То абад шамъи чамоли ту мунаввар бодо,
Боли парвона шавам чарх занам гирди сарат.

Ҳомии халқи чаҳон бош ки ҳайёти қазо,
Дӯхта рӯзи азал хилъати шоҳӣ ба барат.

Саъй фармо ки барояд ба нақӯй номат,
То бувад номи нақӯ ҳаст ба олам асарат.

Шаккари хони атои ту саломаг бошад,
Медавад халқ магасвор барои шакарат.

Эй дили хаста чаро аз дари шаҳ дур шудӣ,
Меравад хуни чигар шамъ сифат аз назарат.

Назми Макнуна чунон иқди³⁶ сурайёст ба чарх,
Муштарӣ гашт харидори ҳумоюн гуҳарат.

То хӯи аз рухсори он гул пираҳан гул карду рехт,
Хуни ҳасрат аз раги мижғони ман гул карду рехт.

Лола рангин шуд зи домонаш³⁷ ба ҳангоми хиром,
Тоза рӯй бар рухи гул дар чаман гул карду рехт.

Боғбони сунъ, об аз чӯйбори лутф дод,
То зи нахли қоматаш себи зақан гул карду рехт.

Сурмагун чашмаш ба осори ҳаё то об шуд,
Шӯҳии чашми ғизолони Хӯтан гул карду рехт.

То ба ҳарф омад даҳони гунчааш сӯи рақиб,
Дил ба қон омад³⁸ зи рашкам аз даҳан гул карду
рехт.

Дидам он Лайлӣ насаб, Мачнуниям шуд ошкор,
Сурати Ширин зи ёди Кӯҳқан гул карду рехт.

Нест ғам Макнуна аз мурдан ва лекин меҳри ӯ,
Чашм то бастам ба домони кафан гул карду рехт.

Хатти мушкин гулшани ҳусни туро —танҳо гирифт,
Зулф то шероза бандад дафтари дилҳо гирифт.

Зери гардун як дили ҳелӣ надидам аз тараб,
Субҳ хандон гашт, соқӣ бода аз мино гирифт.

Аз ҳадиси қоматат ҳар кас сухан оғоз кард,
Сарв аз хичлат саропо хилъати савдо гирифт.

Гавҳари мақсуд ҳосил аз суроғи каъба нест,
Эҳтиёҷи хеш бояд аз дари дилҳо гирифт.

Муддате дил дар бари ман буд дид он моҳро,
Қард ваҳшат аз ману дар кӯи ӯ маъво³⁹ гирифт.

Доғ шуд булбул, димоғи нағмасөзихо намонд,
Богбон хори сари деворро бечо гирифт.

Даст кӯтаҳ сохтам Макнуна аз саъй чаҳон.
Пои хоболудаам домони истиғно гирифт.

Дили фусурдаам аз файзи рӯзгор чи миннат,
Ба ғунчаи гули тасвир аз баҳор чи миннат.

Ба доғи синаи худ хӯи кардағони туро,
Зи сайри⁴⁰ гулшану аз гашти лолазор чи миннат.

Ба чорсуи раҳаш об зад гудози дили ман,
Кунун зи рехтани ашки шашқатор чи миннат.

Бас аст оташи ишқат чароғи хонаи қабрам,
Зи рӯшноии шамъи сари мазор чи миннат.

Ба ҳасрати лабу дандонат он қадар шодам,
Зи мавҷи гавҳару аз лаъли обдор чи миннат.

Хушам ба мастии гирди сари ту гардидан,
Зи нашъабахшии чому гули баҳор чи миннат.

Сиёҳмасти ғамам субҳу шои ман яксон,
Зи имтиёзи маҳу соли бемадор чи миннат.

Сафед гашта ду чашмам зи гирья дар ғами ҳаҷрат,
Кунун хиром⁴¹ куню шавӣ дучор чи миннат.

Ба ғурбатам чу ватан роҳате бувад акнун,
Зи нолаҳон дили зору беқарор чи миннат.

Ба сад забон зи қафо шиква мӯ ба мӯ дорӣ,
Ту шонаи ба сари зулфи тор-тор чи миннат.

Бас аст он лаби майгун ба⁴² базмам, эй соқӣ,
Маро зи бодаи минои хушгубор чи миннат.

Ба матлабе нарасидем ваҳ ки об шудем,
Кунун агар бидамад субҳи васли ёр чи миннат.

Тихист соғари Макнуна чун ҳубоб ки гӯяд,
Ба рӯи баҳраму лабташна дар канор чи миннат.

Даме ки мутриби мо дошт бар дутор ангушт,
Баланд номи ту аз парда хонд чор ангушт.

Ба маҷлисе ки ба чуз зикри номи ӯ бошад,
Ба чои пунба ба гӯши хирад гузор ангушт.

Ба худсарони чаҳон обрӯи маърака нест,
Ба иттифоқ кунад кори зулфиқор ангушт.

Зи файзи бахшиши ангушт мушт муттаҳам аст,
Зи чини абрӯи мушт аст шармсор ангушт.

Сиёҳ номатар аз худ касе намебинам,
Маро зи даст бар ангушт рӯзгор ангушт.

Ба зулфи ёр дило, пур мапеч⁴³, ранча машав,
Набоядат, ки расонӣ ба неши мор ангушт.

Ҷаве⁴⁴ зи хирмани гардун ба мӯри мо нарасид,
Задаст бар даҳани худ фалак чаҳор ангушт.

Ба даври ишқ зи Макнуна дастгоҳ маҷӯ,
Ҳар он чи дошт зи каф монд ёдгор ангушт.

Ба дасти Ҳиммат агар оядат ба кор ангушт,
Манеҳ, ба хони ҳасон рафта зинҳор, ангушт.

Матоб рух зи дари аҳли дард дар ҳар боб,
Агар ба фарқи ту бинишаст тег чор ангушт.

Мударрисест ки дарси нифоқат омӯзад,
Агар ту толибӣ, ҳангоми кору зор ангушт.

Қуз остони ту чое намекашад поям,
Кашандам ар зи ямину гар аз ясор ангушт.

Ба ҳашр дасти ғубори манасти домани ту,
Чу баҳла аст агар имрӯз бемадор ангушт.

Ба чарх шуд зи таҷарруд, вале наёфт Масеҳ,
Чу дасти фитрати Макнуна пойдор ангушт.

Рухаш бо акси хуршед аст миръот,
Парешон ҳоли дилҳо ҳамчу заррот.

Азон рӯзе ки гардидам чудой,
Ба дарду ғам гузашта чумла авқот.

Намедонам кучо буду, кучо рафт,
Зи чашмам чун⁴⁵ парӣ пинҳон шуд он зот.

Ба ғам андози шатранчи муҳаббат,
Дили ман бо рухи ӯ гашта шаҳмот.

Раҳой ҳамчу ман аз доми зулфаш,
Кучо ёбад касе, ҳайҳот-ҳайҳот.

Ба дил дорам висолаш орзуҳо,
Агар бошад муяссар ин муҳиммот.

Машав Макнуна ғофил дар баҳоре,
Ки, ҳар рангаш ба ирфон гашта оёт.

Гиръяи беқарор пайдо нест,
Намаки рӯзгор пайдо нест.

Дида оинахонаи ду чаҳон,
Ҳеч кас ғайри ёр пайдо нест.

Баски дар дил гудохтем нафас,
Хоки моро ғубор пайдо нест.

Муншии⁴⁶ ноқисеки мегӯянд,
Ки ниҳон, ошкор пайдо нест.

Дуди оҳе ки ҳаст домангир,
Шӯъла шабҳои тор пайдо нест.

Ҳайратам сад чаман шукуфту ҳанӯз,
Асар аз навбаҳор пайдо нест.

Чи биҳишт аст олами машраб,
Хоре аз эътибор пайдо нест.

Эътидоли ҳавои дил моро,
Ҳама гул карду хор пайдо нест.

Соз бар машқи шеъри Макнуна,
Ғайри ӯ ёдгор пайдо нест.

Гулшан зи ҷилваи ту парихона гашта аст,
Бӯи гул аз ҳавои ту девона гашта аст.

Улфат ба чашми масти ту бисъёр мушкил аст,
Бадхӯй ошно ки ба бегона гашта аст.

Ободии ду кави ғуборест дар раҳаш,
Ҳар дил ки як саросари вайрона гашта аст.

Шамъ аз рухат ба сар зада гулдастани фурӯғ,
Рашкам ниқоби булбулу парвона гашта аст.

Дар ёди рӯи моҳрухе-ю париваше,
Макнуна муддатест ки девона гашта аст.

Дилам бо сӯзи пинҳонӣ саре дошт,
Ки чун гардун кафи хокистаре дошт.

Хаёлаш ҳам маро дар парда месӯхт,
Агар бо худ гумони соғаре дошт.

Дили мо даъвии эъҷоз мекард,
Агар девонагӣ пайғамбаре дошт.

Нашуд сайди парешон ихтилотӣ,
Чунун дар кишвари мо лангаре дошт.

Ғуборам умрҳо парвоз мекард,
Чу дур афтодагӣ болу паре дошт.

Бичӯ нури вафо Макнуна чун шамъ,
Тиҳипо бурд худ, ҳар кас саре дошт.

Ҳар чанд биҳишт дилнишин аст,
Дар кӯи ту як гили камин⁴⁷ аст.

Чув шукр шикасти дил нагӯям,
Сад ганҷ ба рӯи ин замин аст.

Ишқи ту баҳори як чаман нест,
Шавқам ба ҳазор чо раҳин аст,

Шармандаи миннати ки бошам,
Чашми ту карашма офарин аст.

Аз сайқали ашки покбинон,
Синаи осмон замин аст.

Омезиши ком бо муҳаббат,
Куфрест ки дар либоси дин аст.

Чуз дар раҳи очизӣ мазан гом,
Макнуна раҳи камол ин аст.

Ҳарфи шавқат мухтасар хоҳам навишт,
Бештар аз бештар хоҳам навишт.

Қосиди чон мекунам сӯяш равон,
Номаи бе дарди сар хоҳам навишт.

Шукри васлу шикваи ҳичрон равост,
Ҳар дуру бо як — дигар хоҳам навишт.

Шуд зи навмедӣ дуо муҳточтар,
Бар бароти беасар хоҳам навишт.

Хондаам шарҳи ишороти нигоҳ,
Васфи лаълаш мухтасар хоҳам навишт.

Мезанад чӯш аз дилам мавчи шикаст,
Аз хати дилбар агар хоҳам навишт*.

* Таҳаллуси ёзилган охири байти 494.

Дилбари худкоми ман тарфи кулаҳ бар шикаст,
Чилва дар оина кард қадри маҳ аз сар шикаст.

Чавҳаре асли чу дошт, рӯй зи оина тофт,
Зевари хуби гузошт хубии зевар шикаст.

Лаъли хушобаш бидошт, донан якдил гузашт,
Ташнан он чавҳарам к-ин ҳама чавҳар шикаст.

Сунбулаш аз гул дамид, кокули нав қад кашид,
Шаҳпари товус рехт, балки саросар шикаст.

То хати сабзу рух аз ҳалқаи кокул намуд,
Ҳар ду ба ҳам чун расид, қимати анбар шикаст.

Мастии лаълаш дарид чома барандоми ҳур,
Чоми шароби таҳур бар лаби кавсар шикаст.

З-он лаби рухсора дӯш дошт дил асбоби айш,
Даст заду шамъ кушт, по заду соғар шикаст.

Оҳ ки нахли қадаш мева ба ағъёр дод,
Чӯби чафо ҳар чи дошт дар мани абтар шикаст.

Ҳотири Макнунаро кард парешон зи ғам,
Чун бути гулфоми ӯ зулфи муанбар шикаст.

Эй ки гӯи чарх саргардони чавгони шумост,
Гардани гарданкашон дар тавқи фармони шумост.

Эй ки ақли солхӯрда ҳамчу тифли хурдсол,
Лавҳ бар каф, абчадомӯзи дабистони шумост.

Хур ки бошад аз фуруғаш машъале, маҳ партаве,
Як фуруғ аз партави шамъи шабистони шумост.

Дида то нури шумо дида зи мишкоти азал,
Боз монда дидаи хуршед ҳайрони шумост.

Рашҳаи чоми шумо шуд чашмаи оби хизир,
Базли ҳотам қитъае аз суфраи хони шумост.

Бандаи бечора то чон дар бадан дорал агар!
Аз сари ихлос маддоҳу санохони шумост.

Баҳри дарди чонгудозаш фикри дармоне кунед,
К-аз ҳама олам умиди ӯ ба дармони шумост.

Эй сағони кӯи ӯ Макнунаро раҳме кунед,
Дар чаҳони аҷз аз уммедворони⁴⁸ шумост.

Гашта оина бе қарори хатат,
Шуда тӯти магар шикори хатат.

Низ машқи дили шикастанавис,
Мекашидем интизори хатат.

Метавон шарҳ кард гулшани роз,
Аз тамошои навбаҳори хатат.

Ҳар ки рӯзаш сияҳ шавад бинад,
Сари хуршед аз канори хатат.

Қард доман пур аз гули шаббӯ,
Субҳи оина шуд дучори хатат.

Бурда як бора ақлу ҳуш аз ман,
Рангу бӯи бинафшазори хатат.

Орзӯи дигар намонда маро,
Дилу ҷон мекунам нисори хатат.

Дили Макнуна сафҳаи чаман аст,
Аз тамошои сабзазори хатат.

Пеши сомони сиришкам мояи даръё кам аст,
Баҳри туғъени чунунам вусъати саҳро кам аст.

Ҳар чи бинӣ партаве аз ҳусни⁴⁹ оламгири ўст,
Чилва бисъёр аст, аммо дидаи бино кам аст.

Гар шаробат кам диҳад соқӣ гуноҳи зарфи туст,
В-арна дар майхонаи тавфиқ қай саҳбо кам аст.

Хона бардӯше намедонад чу ошиқ гирдбод,
Ҳарза гарде ҳамчу ў дар домани саҳро кам аст.

Аз ғубори ҳайрати Макнуна доман мекашад,
Чилвапардозе чу ў дар мулки истиғно кам аст.

Ҳар дил ки зи ишқи ёр гарм аст,
То ҳашр аз он шарор гарм аст.

Дар роҳи фиреби ваъдаи ӯ,
Ҳангомаи интизор гарм аст.

Аз синаи гарми ишқбозон,
Пушти хами рӯзгор гарм аст.

Дар хонаи зин даромад он шоҳ,
Дар маъракаи гиру дор гарм аст.

Дилсӯхтаи чафои ӯро,
Гар хок шавад ғубор гарм аст.

Беҳушаму чун расам ба соқӣ,
Гӯям сарам аз хумор гарм аст.

Чун шамъ шаҳиди ишқи ӯро,
То лавҳи⁵⁰ сари мазор гарм аст.

Бемори муҳаббати бутонро,
Хун⁵¹ дар рағи беқарор гарм аст.

Макнуна матои хуш бардор,
Бозори чунуни ёр гарм аст.

Ҳусн оташу дил самандари ўст,
Ишқ офату дард лашкари ўст.

Ишқ аст муҳиту сабр — лангар,
Тўфон — ғаму дил — шиновари ўст.

Дил — гулшани дарду боғбон — ишқ,
Ғам тубии соягустари ўст.

Қуфли дили зангбастаи ман,
Дар банди калиди ханчари ўст.

Дар дил гузарад чу азми сайдаш,
Хуршед шикори лоғари ўст.

Мурғи қафаси туро назебад,
Парвоз ки хубии пари ўст.

Макнуна сар аз рахаш нагирад,
Нақши кафи ёр-афсари ўст.

Соқӣ ҳамин на аз ту дили мо дар оташ аст,
Соғар ба хун наштау саҳбо дар оташ аст.

Равшан чироғи дида зи рӯи ту кардаем,
Бо ҳар чи бингарем тамошо дар оташ аст.

Аз баски доғи хичлати ӯ гашта дар чаман,
Монанди шӯъла сарв саропо дар оташ аст.

Аз пон як хуманд гулу шамъ тардимоғ,
Ҳар кас ба ранги дигар аз ончо дар оташ аст.

Ёди нигоҳи гарми ту шуд барқи хирманам,
Чун оҳи худ маро ҳама аъзо дар оташ аст.

Макнуна дил зи шӯълаи шавқаш тижӣ мабод,
Монанди шамъ зиндағии мо дар оташ аст.

Ҳўрда дил аз чоми лаълаш бода дар субҳи аласт,
Ин замон гардидаам аз наштаи он бода маст.

Ҳар шабе нури хаёли орази гулранги ў,
Шамъосо дар миёни базми чон дорад нашта.

Мурғи дил бо⁵² мушксои риштаҳои кокулаш,
Дошт ҳамчун чони булбул бо рағи гул тор баст.

Ғар чашидӣ аз зулоли оби ҳайвони лабаш,
Мешудӣ зоҳид, зи шавқаш чун бараҳман
майпараст.

Буд⁵³ ҳамчун, бӯи гул аз лидаи мардум ниҳон,
Ғаштаам бо ҷустуҷӯи васли ў болоу паст.

Аз шамими зулфи ў дар ноғои тотор мушк,
Ғашт хун аз рашки қадраш в-аз⁵⁴ ҳасад дорад
шикаст.

Ғайри ошуфтан набошад хоҳири Мақнунаро,
Ғас ки дил дар ҳалқаи зулфи парешони ту баст.

Олами оинаваш волау ҳайрони дӯст,
Гашт чаҳон бисмили ханчари мижғони дӯст.

Гаштаам афсонае беҳуду девонае,
Сӯхт чу парвонае шамъи шабистони дӯст.

Нашъа тавон ёфтан аз маи базми висол,
Чарх агар бишканад шишаи паймони дӯст.

Сӯхта болу парам, гӯдаи хокистарам,
Дод ба боди фано оташи ҳичрони дӯст.

Буд чу он бӯи гул дар чамани иттиҳод,
Нест зи ҳам мунфасил чони ману чони дӯст.

Мекунам аз рӯи шавқ сурмае бо чашми дил,
Кош расад заррае гард зи домони дӯст.

Тубию шамшод нест хотири Макнунаро,
Қард чу мадди назар сарви хиромони дӯст.

Боз ошӯбею шӯре дар чаҳон афтода аст,
Фитнае дар арсаи охирзамон афтода аст.

Оламеро чун чароғи шамъ аз ин дарди сарех,
Сӯзи дил дар чону оташ дар забон афтода аст.

З-ин аломат пораи дил халқро дар оби чашм,
Ҷамчу барги лола дар оби равон афтода аст.

Он ки умре дошт нақди тандурустӣ дар канор,
Бо тани садпора чун гул дар миён афтода аст.

В-он ки чашми дилпазираш ҳукми чони пок дошт,
Инак-инак ҷамчу мушти устухон афтода аст.

Ҷамчу шохи арғувон аз сарсари бедоди марг,
Ғарқа дар хун ҷамчу гул дар бӯстон афтода аст.

Рахна то афтод дар андомаш аз теғи ачал,
Хокиёро рахна дар ганчи равон афтода аст.

Як замоне ҷамдами ӯ сӯз эй шамъи⁵⁵ мазор!
Қ-аз ғамаш Макнунаро оташ ба чон афтода аст.

Маҳе гузашт ки дидори ёр пайдо нест,
Насими васл аз он гул-узор пайдо нест.

Тазарви саркаши раънохиром нопайдост,
Ғизоли ваҳшии мардумшикор пайдо нест.

Ситорае ки дар ин даврам эътибор барӯст,
Ба толеи мани беихтиёр пайдо нест.

Зи дил гузаштаму дасти тамаъ зи чон шустам,
Ки марҳами дилу чони фиғор пайдо нест.

Ба ғӯша карда маро меҳнати хазони фиғор,
Зи ҳеч ғӯша насими баҳор пайдо нест.

Зи бас ки дар шаби ҳичрон ғудохт чун тани зор,
Зи чоки сина дили доғдор пайдо нест.

Дар ин бало чу шавам кушта, аз кӣ хун талабанд,
Ки теғи дилбару дасти нигор пайдо нест.

Писанди хотири Макнуна нест бодау чом,
Чи суд з-ин ҳама пайдоу ёр пайдо нест.

Шаби наврӯзи ман он зулфи муанбар шуда аст,
Ки ба рухсори то бо рӯз баробар⁵⁶ шуда аст.

Аз саводи сари зулфат ки шаби ид бувад,
Рӯзи рухсори ту ҳар рӯз фузунтар шуда аст.

Зинда будем зи васли ту, касеро нашуда
Он чи моро зи ту имрӯз муяссар шуда аст.

Қатра дар ҳалқаи чашми мани гирёён гардад,
Пои умрам ба гил аз гардиши⁵⁷ ахтар шуда аст.

Акси рухсораи маҳ чанд тавон дид дар об,
Моҳ дар даври узори ту мукаррар шуда аст.

Чашми ғамдида бувад равзанаи хонаи дил,
З-офтоби рухат ин хона мунаввар шуда аст.

Ийсӣ аз орзуи лаъли ту гардида заиф,
Домани оҳ гирифта ба фалак бар шуда аст.

Зулфи мушкини ту бар чеҳра бувад фитнаи шаҳр,
Хатти сабзат сабаби фитнаи дигар шуда аст.

Дилбарон гарчи фузунанд зи анҷум, лекин
Мулки хубӣ, маҳи ман бар ту муқаррар шуда аст.

Аз фуруғи маҳу хуршед наёбад сайқал,
Хотири ҳар ки чу Макнуна мукаддар шуда аст.

Сабо гузар чу барон зулфи тобдор андохт,
Гиреҳ ба риштаи қонҳои беқарор андохт.

Сиришки дида дар айёми ҳаҷр ҳар гуша,
Басе давид ки худро ба кӯи ёр андохт.

Шуд аз ҳаёли қадаш ҷашми ман сияҳ гӯё,
Ки сарв соя бар атрофи ҷӯйбор андохт.

Намонд сабру нашуд номан фироқ тамом,
Ки меҳнаташ дилу дасти маро зи кор андохт.

Ба боғ акси гул андохт хешро дар об,
Ки барқи ҳусни ту оташ ба рӯзгор андохт.

Давид чониби кӯҳи фано ғизолаи сабр,
Ки ғамзаи ту ба саҳрои дил шикор андохт.

Чунон накӯст узорат ки шомгаҳ хуршед,
Зи рашки рӯи ту худро аз ин ҳисор андохт.

Дилам зи хори ғамат чун раҳадки⁵⁸ субҳи азал,
Гули узори ту дар сина хор-хор андохт.

Сипеҳри олами дардам ки тири ҳаҷр маро,
Ҳазор равзана дар синаи фигур андохт.

Чаман тирозии Макнунаро тамошо кун,
Ки ашки сурх ба ёди ту шашқатор андохт.

То дида бар рухи ту хат аз мушки ноб ёфт,
Хатте зи соя бар тарафи офтоб ёфт.

Чон аз хаёли оташи лаъли ту дида аст
Он манфаат, ки Хизр паямбар зи об ёфт.

Дар гардани шитоби⁵⁹ физоли гурезпой,
Дил аз хаёли зулфи ту мушкин таноб ёфт.

Шуд рӯзи мо бадал ба шаб, эй моҳ, то туро
Барги суман⁶⁰ зи турраи сунбул ниқоб ёфт.

Рухсори гул зи шарми узори ту гашта сурх,
Чаъди бинафша аз сари зулфи ту тоб ёфт.

Даврон ниҳод ганчи хаёли ту дар дилам,
К-ӯро ба кунчи майдакаи ғам хароб ёфт.

Макнуна кори бастаи ўро кушод нест,
Аз зулфи ёр ҳар ки ба дил печу тоб ёфт.

Заҳми чашме то надонад рамзи аҳволи лабат,
Дафъоин шуд сипанди донаи холи лабат.

Аз зулолаш чашмаи ҳайвон хичолат мекашад,
Шаккари мисрӣ чу замзам зеру помоли лабат.

Бо тамошо мекунад наззора парвин аз фалак,
Ҳамчу гавҳар мавҷ мезад нури табхоли лабат.

Чун ниғаҳ аз чашм берун нояд аз гулзори ҳусн,
Гар кунад парвоз аз хаттат пару боли лабат.

Дар аламободи ҳичрон моҳу солам чун шавад?
Қуръа афканда зи холи нуқта раммоли лабат.

Дар ҳазонободи ҳичрон нолаи Макнунаро,
Обрӯи сурхрӯй дода иқболи лабат.

Афсус ки аз гулшани васлат асаре нест,
Касро зи саропардаи анқо хабаре нест.

Аз бас ки баланд аст мақоми ту чу хуршед⁶¹,
Чуз нолаи дилсӯз маро болу паре нест.

Пеши назарам зинати олам ҳама маҳв аст,
Дар гулшани чон чуз рухи ту чилвагаре нест.

Хун хӯрда дил аз⁶² ишқи чаҳонсӯзи ту чандон,
Дар меҳнати ҳичрон дили моро чигаре нест.

Парварда зи ашк оҳи ғамандудаи худро
Чун сарви хасуд аст ки ўро самаре нест.

Ҷамҷоҳу фалакқадрӯ чаҳонгир шоҳаншоҳ,
Чун ў ба чаҳон лоиқи тоҷу камаре нест.

Аз ҳачри рухаш ашк фурӯ рехт саҳобаш,
Ҳар чиз набошад ки чу ман ашки таре нест.

Макнуна ба сад нола дар оинаи имкон,
Чуз васли ту уммеду ҳаёли дигаре нест.

Хоксорӣ — исми аъзам буд, бар дилҳо нашаст,
Санг чун шуд сурма андар дидаи бино нашаст.

Мардумиро аз тавозуъ⁶³ мешавад қадраш баланд,
Дар бисоти ҳусн, абру аз ҳама боло нашаст.

Аҳли табъэ ҳаст дар зиндони ғам дидам асир,
Дар қафас тӯтӣ зи гуфтори суханоро нашаст.

Соф кун оинаосо аз кудурат синаро,
Аз ғубори дилсиёҳӣ лола дар саҳро нашаст.

Саркашихоҳӣ, туро хоҳад намудан поймол,
Шуд ба боло оташу охир ба зери по нашаст.

Аз лаби шаккарфишони ёр ширин⁶⁴ нуктааш,
Бар димоғи чони ман чун нашъаи саҳбо нашаст.

Расму оини ғарибӣ ёд гир аз офтоб,
Субҳидам танҳо баромад, шомӣ ғам танҳо нашаст.

Синаи Макнуна дар кунчи ғарибӣ сӯхта,
Оби чашмаш ҳамчу гавҳар дар дили даръе нашаст.

Туй ки оби риёзи дилат зулоли бақост,
Замири поки ту мирёти коинотнамост.

Ситораи фалаки қадрию замона мутеъ,
Замонаи тараби халқию сетора гувост,

Либоси лутфи ту чун нофа чайби мушк олуд,
Насими хулқи ту чун боди субҳ ғолиясост.

Ду мисраат⁶⁵ ба сари лавҳи некӯи мастур,
Ду абруи ту ки унвони некии ду сарост.

Дилам чу хонаи занбӯр шуд зи пайқонат⁶⁶,
Ҳазор рахнау ҳар рахнаро ҳазор садост.

Зи теги нози ту чисмам шуда ҳазор шикоф⁶⁷,
Ҳазор роҳу ба ҳар роҳи ӯ ҳазар балост.

Шаби фироқ ба Макнуна чун ҳучуми магас,
Зи нолаи дили бе ихтиёр сад ғавғост.

Аз оҳи дилам гашт чаҳон шӯри қиёмат,
Нодида касе ҳеч замон шӯри қиёмат.

Шаб то ба саҳар раъдсифат нолаи моро,
Мардум ҳама карданд гумон шӯри қиёмат.

Кардам чу хаёл он руҳи ошӯби чаҳонро,
Андохт ба тан руҳи равон шӯри қиёмат.

Дар чилва хироми қади шамшоди баландаш,
Бо аҳли чаҳон дод нишон шӯри қиёмат.

Аз оташи ҳаҷраш ҳамаи мардуми олам,
Афканда зи фаръеду фиғон шӯри қиёмат.

Мақнуна аён сохта дар маҳфили аҳбоб,
Аз оҳи дили барқфишон шӯри қиёмат.

Доғам, он ваҳшӣ ғизоле бар дили ман ром нест,
Чун назар дар чашму мавчи ашкро ором нест.

Кош дар ин бекасиҳо дида андозад маро,
Дарди ҳичронро даво чуз равғани бодом нест.

Оқилӣ, ҳаргиз маҷӯ аз ҳечкас бӯи вафо,
Чунки иксири саодат андарин айём нест.

Абруяш-бо як⁶⁸ ишорат оламе мақтули ўст,
Ҳамчунин тезӣ ба нўги ханчари Баҳром нест.

Дар раҳи ӯ чашми чон аз интизорӣ шуд сафед,
Сӯи дил ҳаргиз насими муждаи пайғом нест.

Рӯи худ бинмуда андар парда дорад зулфро,
Ин қадар донам ки акнун субҳи моро шом нест.

Чун кунад Макнуна чун гул чоми ишрат бишканад,
Нашъаҳои бодаи лаъли лаби гулфом нест.

Аз ғилофи худ чудо чун гашт ханчар офат аст,
Ноз аз мижгон бурун частаст бар сар офат аст.

Дарди пинҳонро тавон фаҳмид аз рухсори зард,
Бо ҳаёли шахс ваҳми кисаи зар офат аст.

Мева то талхӣ набинад кай ба ширинӣ расад,
Комчӯро дар тариқи ишқ шаккар офат аст.

Аз риё бигурез, май хӯр, ишқбозӣ пеша гир,
Зоҳидонро масчиду меҳробу минбар офат аст.

Эй парӣ аз шӯри оҳи ман ҳазар, ҳаргиз маханд,
Дар гулистон барги гулро боди сарсар офат аст.

Эминӣ мечӯи тарки майл аз асбоб кун,
Мӯр агар парвозро хоҳад ба ӯ пар офат аст.

Ашки пай дар пай дили Макнунаро бетоб кард,
Санги тифлон бар сари Мачнун саросар офат аст.

Ҳама оби назокат мечакад аз лаъли хандонат,
Хичолат мекашад гавҳар зи мавчи нури дандонат.

Зи фитрат оташи ишқат фиканда бар танам сад
доғ,
Саропо чун пари товус дорам чашми ҳайронат.

Ба гулзори рухат аз сабза афзуда тароватҳо,
Ба мулки ҳусн хуршед аст зери хатти фармонат.

Ба чон парвонаи шамъи чамолат метавон гаштан,
Ки дар зар ғўтта хўрда аз гиребон то ба домонат.

Ба найрангу фусун сад Сомириро мебарад аз раҳ,
Зи андози тағофул ғамзаҳои⁶⁹ чашми фаттонат.

Ба ёди теғи ту Макнуна шуд дар машҳади шавқат,
Раҳой нест мумкин аз дами шамшери мижгонат.

Хомаи мушкинрақам бинавишт иншои хатат,
Сархати ҳурони чаннат гашт⁷⁰ тугрои хатат.

Дар баҳори ҳусн гардун бар замин помол кард,
Аз латофат то насозад сабза даъвои хатат.

Сабзмоҳонро ба дарси ҳусн дар иқлими ҳинд,
Рустаҳези субҳи маҳшар кард ғавғои хатат.

Хатти райҳоне ки кас тасвир созад аз чи ранг,
Хомаи Беҳзод очиз гашт з-имлои хатат.

Нуқтаи сирри даҳонат қобили тақрир нест,
Кас надонад маънии рамзи муаммои хатат.

Шаҳриёро, дил агар девона шуд маъзур дор,
Бар сари Макнуна афтодаст савдои хатат.

Руҳи чу субҳи ту хуршеди олами балост,
Даҳан чу заррау дар шомӣ зулф⁷¹ нопадост.

Ҳалоки ҳалқаи он зулфи тобдорам ман,
Ба даври ҳусни ту он низ ҳам ба гардани мост.

Дар оташ аст чу парвона бету чону дилам,
Дилат ба ишва ҳамон шӯх чашм бепарвост,

Каманди кокули наврастаат ба ҳол расид,
Ки тавқи гардани тӯтихатони шаккархост.

Дилам чу хонаи занбӯр шуд зи пайконат,
Ҳазор раҳнау ҳар раҳнаро⁷² ҳазор балост.

Зи нози чашми ту ҳар сӯ ки бингарам фитнаст,
Зи тоби зулфи ту ҳар⁷³ ҷо ки меравам ғавғост.

Забони ҳомаи Макнуна дар ҳадиқаи даҳр,
Гулест тоза ки барги нишоти аҳли вафост.

Димоғи хушкро дармон баҳор аст,
Илочи дарди сар зонӯи ёр аст.

Чамоли сунъ гулҳон баҳор аст,
Ба ҳар чо бингарам рухсори ёр аст.

Димоғи хушк аз гармии савдост,
Илочи ӯ ҳавои лолазор аст.

Ба майдони алам аз баҳри бозӣ,
Ба мижгон тифли ашкам найсувор аст.

Ба уммеди рухаш тобад чу хуршед,
Дилам чун зарра бе сабру қарор аст.

Насими мужда кай орад хаёлам,
Ду чашмам⁷⁴ бар раҳи васлаш чаҳор аст.

Зи рангу бӯи хуш орад аз он рӯ,
Шамими кокули ӯ мушкбор аст.

Зи рангу бӯи зулфи орази ўст,
Агар Макнунаро хотир баҳор аст.

З-ин чамаи ғайр аз гули озор ҳаргиз барнаҳост,
Як гули роҳат бар ин⁷⁵ гулзор ҳаргиз барнаҳост.

Даҳри дун ҳар рӯз дар як хона сад бемор кунт,
Як табиб аз баҳри сад бемор ҳаргиз барнаҳост.

Синаҳо шуд чок аз омал шуди боди мурод,
Гарди дарде аз дили афғор ҳаргиз барнаҳост.

Таи ба мурдаи неҳ ки қасри умри бебунёдро,
Тоири марг аз сари девор ҳаргиз барнаҳост.

Нақши варду лола бастан доғи дил бор оварад,
Дар биёбоне ки ғайр аз хор ҳаргиз барнаҳост.

Осмон дар базми олам шодие ҳосил накард,
Аз дили Макнуна чуз озор ҳаргиз барнаҳост.

Боз моҳи рӯз аз аспи чафо зин бар гирифт,
В-аз ҳилоли ид даврон, чоми симин бар гирифт.

Бахти риндон⁷⁶ ҳамчу чашми масти соқӣ хуфта
буд,
Чашм бикшуду сари ғафлат зи болин бар гирифт.

Соқии гулчеҳра ҳамчун лола баъд аз мударе,
Бар гирифт аз хок чоми лаъли рангин бар гирифт.

Мутриб аз мифтоҳи мизроби нишотангези чанг,
Қуфли меҳнат аз дари дилҳои ғамгин бар гирифт.

Ин яке дар дафъи ғам илҳони Довудӣ намуд,
В-он яке монанди Чам чоми чаҳонбин бар гирифт.

Он ки дар комаш ба ғайр аз заҳри нокомӣ набуд,
Аз шаробу нуқл ком аз талху ширин бар гирифт.

В-он ки аз бедоди моҳи рӯза дар хун метапид,
Соқии маҳфил ба сад эъзозу тамкин бар гирифт.

Кӯ ҳамон шоҳе ки кавсар чуръае аз чоми ўст,
Рафт дар базми адам Макнуна ғамгин бар гирифт.

Фиғон ки равшанин чашми ашкбор бирафт,
Латофати чаману ранги лолазор бирафт.

Гули мурод ба гулзори рӯзгор намонд,
Муродбахши асирони беқарор бирафт.

Ба санги тафриқа чоми муроди халқ шикаст,
Зи боди ҳодиса сарсабзии баҳор бирафт.

Сипеҳр кӯ пас азин⁷⁷ ранги хуррамӣ мафрӯш,
Ки ранги ишрат аз ин сақфи⁷⁸ зарнигор бирафт.

Зи жола гирьян чонсуз мекунад наргис,
Ки сабзаи тараб аз тарфи чӯйбор бирафт.

Зи бас ки дида чу Яъқуб рехт⁷⁹ гавҳари ашк,
Саводи мардумаки чашми ашкбор бирафт.

Чи шуд ки тахт нигун гашт, тоҷ бесар шуд,
Чи шуд ки кавкабаи шоҳи шаҳриёр бирафт.

Чаро насохта хун ҳар ду дида Макнуна,
Зи даст домани он ёри гул-узор бирафт.

Дасти қазо ки равиақи боғи ҷаҳон шикаст.
Шохи ҷавон буриду дар оби равон шикаст.

Даври замон ба машраби чархи тунукзабон,
Ҷоми муроди соқин роҳатрасон шикаст.

Боди муфориқат алами заркаши зафар,
Дар баргрезии фитна ҷу шохи ҷавон шикаст.

Шоҳе ки санг дар кафи ӯ ҳукми шиша дошт.
Бар санг шиша чун шиканад он чунон шикаст.

Сад мурғи бахт бар сари ӯ соя карда буд.
Нозук дил аз уқубати марғи гарон шикаст.

Семурғи ошъёнаи адлу амон парид,
Бозори сиккахонаи нақди равон шикаст.

Рафт он нигор ҳамчу сабо аз канори маи.
Макнунаро зи оҳ руҳи осмон шикаст.

Дар баҳорон ба чаман он бутн чолок хуш аст.
Аз хиромаш ба дилам рӯи арақноқ хуш аст.

Чун зи кайфияти май рафт зи худ, мастонро,
Сояи барги ниҳолу шачари тоқ хуш аст.

Дилам он ғамзаи қотил ба сари зудф кашид,
Мурғи бисмил чу шавад баста ба фитрок, хуш аст.

Турраи кокули ӯ бод парешон карда,
Шонаосо зи алам синаи садчок хуш аст.

Қам мабодо зи сари нолаи ман сояи ишқ,
Ҳар киро дард набошад, ба сараш хок хуш аст.

Натавонист кунад мартабаи ишқ баланд,
Оташери пару бол аз хасу хошок хуш аст.

Дастӣ Макнуна ба домони ғисолаш нарасид,
Шукур гӯён ба дил ин хонаи ғамноқ хуш аст.

Соф аст рухи оина кирдори табиат,
Як зарраи ғам мешавад озори табиат.

Аз санг кашад шиша ҳама дарди таваҳҳум,
Ҳамсӯҳбати ноаҳл — бувад бори табиат.

Дар лафз ниҳон гашта рухи дилбари маънӣ,
Аз бахти сияҳ сохта девори табиат.

Дар боғ гул аз боди баҳор омада сарсабз,
Хуррам зи насиме шуда гулзори табиат.

То хат накунад чилва кучо сафҳа кунад гул,
Аз сурмаи ӯ дидан бедори табиат.

Аз чархи ҷафопеша насозӣ ту илоҳӣ,
Ҳамчун гули оташзада бемори табиат.

Аз баҳри дилаш мавҷ зада гавҳарӣ маънӣ,
Макнуна бувад маҳрами асрори табиат.

Дилам ба роҳи висолат дар интизор гузашт,
 Чу мавчи гавҳари фарсуда беқарор гузашт.

Азон замон ки чудо гаштаам зи рухсорат,
 Зи шӯри нола ба чонам чи кору зор гузашт.

Зи дуди оҳ сияҳ кард ҳаҷр кохи димоғ,
 Ҳамеша бо ғами чонсӯзи рӯзгор гузашт.

Чигуна умри фаноро кас эътимод кунад,
 Чу барқ аз назарам базми шаҳриёр гузашт.

Чавону пир ҳамоғӯши якдигар бошанд,
 Ҳазон расид ба як соату баҳор гузашт.

Бирав ба гулшану ҳолаш бубину таҷриба кум,
 Ба рангу бӯ нарасонида гиру дор гузашт.

Мадеҳ ту домани фурсат зи даст Макнуна
 Илоҷ нест дар он дам ки вақти кор гузашт.

Эй дил чу оқибат ҳамаро кор мушкил аст,
Хуррам ба марги кас нашавад ҳар ки оқил аст.

Шахси ачал муаккали лайлу наҳори мост,
Гаҳ дар ақиб ситода гаҳе дар муқобил аст.

Имрӯз ҳар ки ханда занад бар қатили ишқ,
Фардо зи гирья ғарқа ба хунобаи дил аст.

Осон қадам ниҳад ба сари хоки мо ҳасуд,
Ғофил ки чун ба хок равад кор мушкил аст.

Аз дасти дӯст ҳар чи расад нӯш мекунам,
Ғар шарбати шифост ва гар заҳри қотил аст.

Дар ҳасту нест аҳли вафоро чи ихтиёр,
Макнуна з-интизори рухаш нимбисмил аст.

Эй баҳори чилва хуррам аз ниҳоли қоматат,
 Дидаҳо маҳви тамошо аз висоли қоматат!

Хубию, мавзунню, озодагию дилкашӣ,
 Ҳаст мазмуне зи мактуби маоли қоматат.

Чун ту нахле дар баҳористони хубӣ кас надид,
 Сарв бо шамшод яксар поймоли қоматат.

Нусхаи озодаги пайдост аз ҳар мисраам,
 Баски дорам дар сухаи фикру хаёли қоматат.

Сарвқадлони чаҳонро солҳо дидем, нест
 Дар миёни нозпероён мисоли қоматат.

Гарчи ҳичрои ҳар замоне тоза догам мекунад,
 Шавқҳо дорам зи уммеи висоли қоматат.

Нолаи қумрӣ бувад аз сарв-фаръеди малол,
 Дар гулистоне ки болад эътидоли қоматат.

Солҳо шуд ҳаст мақсуду мурод. эй маҳчабин,
 Бигузарад дар шодкомӣ моҳу соли қоматат.

То баҳористони олам ҳаст сарсабз инчунин,
 Сарбаландӣ бод ҳамдӯши камоли қоматат.

Бар марому орзӯ дар қуръаи⁸⁰ ҳусни вафо,
 Чашм андозам ки ояд рост фоли қоматат.

Гашт охир дар чаманзори мазомини Камол
 Фитрати Макнуна мавзун, аз хаёли қоматат.

Бету дар базми тараб мавчи шаробам оташ аст,
Бемаи лаъли лабат нуқлу кабомам оташ аст.

Васл мушкил, ёр бепарво, фиғонам бе асар,
Дӯстон раҳме ки дар чони харобам оташ аст.

Рост гӯям рӯз то шаб бе ту месӯзам зи ҳаҷр,
Ҳосили бедориам доғ асту хобам оташ аст.

Заҳр бошад бе лаби лаъли ту дар комам набот,
Дурам аз базми ту ҳамчун шамъ, обам оташ аст.

Ваҳ намедонам чисон дар ишқи ӯ тоб оворам.
Ман гиёҳу дилбари олиҷанобам оташ аст.

Аз табу тоби дили зорам мапурс, эй ҳамнафас,
Шамъи ҳичронам табам — доғ асту тобам — оташ
аст.

Ҳар қадар сӯзам зи ҳаҷри шӯълаи рӯяш кам аст,
Чун манам парвонаи он шамъ, бобам — оташ аст.

Зоҳиди хушк аз чи мепурсӣ зи ҳоли⁸¹ зори ман,
Синаи пурҳасрате дорам, ҷавобам оташ аст.

Дар каломам нест Макнуна ба ғайр аз сӯхтан,
Дафтарам мачмӯаи доғу китобам — оташ аст.

Дар гулистоне ки он моҳи сиҳиболо нашаст,
Аз хичолат гул ба сар афтоду сарв аз по нашаст.

Хуб дидам печутоби ишқу тамкинҳои ҳусн,
Ман тапидам з-изтиробу ёр бепарво нашаст.

Эй фалак з-ин бештар бар мо чи меҳодӣ ситам,
Кушт моро ҳасрати базме ки ӯ бе мо нашаст.

Шеваи нозу ниёз охир кучо гирад маро,
Ҳар қадар ман об гаштам ӯ ба истиғно нашаст.

Ҳамчу ман Фарҳоду Мачнун тоби расвой надошт,
З-ин сабаб дар бесутун бигурехту дар саҳро
нашаст.

Мӯниси ишқи бутон улфат намегирад ба кас,
Бе ту гар сад анҷуман бархост, дил танҳо нашаст.

Бо умеди онки шояд боз бахироми ба ноз,
Чашми ҳайронам ба роҳат ҳамчу нақши по
нашаст.

Бе ту чун ранги тараб ангехтам дар чону дил,
Оташам аз май фитоду хунам аз саҳбо нашаст.

Гар ҳама тасвир бошад ишқ аз ҷо мебарад,
Нест мумкин бе ту аз Макнунаи шайдо, нашаст.

Эй зулфи сиеҳи ту шабистони муҳаббат,
Анвори ҷамолат маҳи тобоши муҳаббат.

Бе ҳарфи хушат зиндагӣ нест ба дилҳо,
Ҷонон лаби лаъли ту бувад ҷони муҳаббат.

Дил хун шуду ҷон доғ шуду ҳол сияҳ ҳам,
Аз дасти ту, дасти ману домони муҳаббат.

Бошад руҳи ту маъдани раънонӣ хӯбӣ,
Бошад дили ғампарвари ман кони муҳаббат.

Афғону, ғаму, оҳу, ҷафоу, ситаму доғ
Ин аст ба даврони ту сомони муҳаббат.

Охир адаби ишқ ба саҳрон ҷунун зад,
Бишкаст ҷафоҳон ту паймони муҳаббат.

То захми ҷигарсӯхтагонро ситам орад,
Ҷуз лаъли лабат нест намакдони муҳаббат.

То чанд кунӣ хоки мазаллат ба сари мо,
Эй ҷони муҳаббат, машикан шони муҳаббат!

• Хоҳӣ ситаму зулм намо, хоҳӣ иноят,
Макнуна бувад банди фармони муҳаббат.

Ҳарфи Маҷнунӣ ту аз гулбарги тар нозуктар аст,
Ҳалқаи занҷираш аз оби гуҳар нозуктар аст.

Чун нигоҳи покбозонам сари гуфтор нест,
Варна дом аз пардаҳои чашми тар нозуктар аст.

Фитнаҷӯи ман намесозад ба ҳӯи хеш ҳам,
Хотири ӯ бештар аз бештар нозуктар аст.

Аз навиди лутфи пинҳонаш фиребам медиҳад,
Гуфтугӯи қосид аз лутфи хабар нозуктар аст*.

* Таҳаллуси ёзилган охири байти йўқ.

Эй ғуломи шоҳ то шеъри ту дар Фарғона рафт,
Бар хаёлат офарин аз мардуми фарзона рафт.

Гавҳари назме ки дар таърихи хазрат суфтай,
Зевари гӯши хирад чун гавҳари якдона рафт.

Баъд чандин гоҳ аз он дафтар ба маҷлис хонда
шуд,
Сад ҳазорон офарин аз хеш то бегона рафт.

Ин суҳан машҳур шуд аз қоф то қофи чаҳон,
Ҳар кучо базму маҷолис буд, ин афсона рафт.

Аз шунидан гӯшӣ чон пургавҳари шаҳвор шуд,
Лочарам таҳсини гуфтори ту дар қошона рафт.

Мулки дунё манзили ороишу роҳат набуд,
Шоҳи дарёёдил ба сад ҳасрат азин вайрона рафт.

Он чи дар тарихи тавфи шоҳ иншо кардаӣ,
Нашъаи ӯ дар димоғи иншою паймона рафт.

Бар хаёли нозуки санҷидаат сад офарин,
Ҳар касе бишунид, аз худ беҳуду мағсона рафт.

Шеъри мавзунӣ ту бар самъи суҳансанҷон расид,
Бо ту аз баҳр навозиш хилъати шоҳона рафт*.

* Таҳаллуси ёзилган охири байти 199.

Ҳариф сохта соқӣ маро ба чоми мусаллас,
Қи мерасад ба дили ман фараҳ зи номи мусаллас.

Паримисол бувад чилваи шароб ба чашмам,
Чу мавчи бода зи худ мебарад хироми мусаллас.

Пиёла дилкашу май софу нашъа ҳушрабост,
Қучо халос шавӣ аз каманди доми мусаллас.

Ба ҳеч боб раҳой наёфт аз раҳи ваҳшат,
Ғизоли ҳушу хирад то нагашт роми мусаллас.

Нишин мураббау май нӯш, шод бош замоне,
Бувад чу манзари шоҳӣ — ҳавои боми мусаллас.

Зи офтоби қадаҳ нур ёфт дидау дил ҳам,
Чу ғайзи субҳ табиаткушост шоми мусаллас.

Ба ҳарфи зуҳд чу Макнуна зад рақам, эй дил⁸²,
Муназзаҳ аст нигини вараъ⁸³ зи номи мусаллас.

Эй чамолат ба таби.синач сӯзон боис, .
В-эй хаёлат ба нами дидаи гирьён боис. . "

Шона машшота ба он зулфи мусалсал заду, шуд
Ба парешонии аҳволи парешон боис.

Аз чи рӯ пеши хати сабзи ту гирьён наshawем,
Ҳаст⁸⁴ бар хуррамни сабза чу борон боис.

Рухи гулгуни ту аз бода барафрухт ки шуд,
Ба гудози дили но⁸⁵ сухта чонон боис.

Дар тамошокадаи даҳр ба ранги рухи ёр,
Нест бар ҳайрати ин дидаи ҳайрон боис.

Холи шабрангу нишоти сухан аз лаъли дабан,
Гашт бардоғи дилу ҷушиши афгон боис.

Гуфтугӯи ғами ҳичрону ҳадиси дами васл,
Гашт Макнуна ба ин дафтари девон боис.

Шуда бо мастии ман гардиши соғар боис,
Меҳурам хуни ҷигар бодан аҳмар боис.

Бош дар қунҷи қаноат ки ба даръё ғаввос,
Луқман коми паҳанг омада, ғавҳар боис.

Дили девои ки дар силсилаи доми вафост,
Мекашад сун худам ҷилван дилбар боис.

Чашм буд он ки тамошои ҷамолаш кардам,
Пойбӯси қадами ёр шудам, сар боис.

Дили ман хуш шуда Макнуна зи нақди зари ашк,
Шуда ўро рухи зарду мижан тар боис.

Нокомӣ аст бар мани ноком эҳтиёҷ,
Дорам зи лаъли ёр ба дашном эҳтиёҷ.

Саъям чу нақши пой ба чое намерасад,
Афканда аст бар сарам айём эҳтиёҷ.

Чуз бар дарат ба ин ҳама ҳочат кучо равем,
Ҳар сӯ ниҳода дар раҳи мо дом эҳтиёҷ.

Аз баҳри як нигоҳ зи чашми сиёҳи ӯ,
Дорад ба боғ наргису бодом эҳтиёҷ.

Мино-хаёли қадди ту, чом аст-ҳайратам,
Набувад маро ба шишау бо чом эҳтиёҷ.

Бе лаъли ёр аз паи дафъи хумори ман,
Соқӣ мабар ба бодаи гулфом эҳтиёҷ.

Макнуна рам намуда зи абнои ин ҷаҳон,
Охир варо ба халқ кунад ром эҳтиёҷ.

Мерасад аз чоми май имрӯз пайгоми сабӯҳ,
Хушдилам то шом аз хосияти номи сабӯҳ.

Офтоб аз машриқи уммеди риндон сар кашид,
Тоза шуд айши куҳан аз муждаи чоми сабӯҳ.

Бар дари майхонаам аз шом то субҳ интизор,
То шавад дил комъёб аз чоми гулфоми сабӯҳ.

Донаи холи лабат дар чоми дидам, лочарам,
Мурғи дил афтода баҳри дона дар доми сабӯҳ.

Аз ғами олоиши асбоби дунё фориг аст,
Ҳар ки чоми бода менӯшад ба ҳангоми сабӯҳ.

Нашъа аз чоми сабӯҳӣ кун ки то шомӣ абад,
Файз меболад зи хоки дурдошомӣ сабӯҳ.

Баски дар шомӣ фироқаш, гунча чайби ҳасратам,
Нашкуфад Макнуна табъам чун гул аз чоми сабӯҳ.

Файзҳо дар парда дорад партави анвори субҳ,
Ин башорат дод бар ман сирри файзосори субҳ.

Бишканад ҳамёзан чони сабӯҳӣ офтоб,
Нашъан саршор дорад⁸⁶ дида бедори сабӯҳ.

Фолл ҳайрат мезанад чун андалиб аз бӯи гул,
Маст шуд махмури ман аз соғари саршори субҳ.

Огаҳ аз худ бош, бар сармояи ҳастӣ маноз,
Беи набувад як-ду дам, ҳангоми гиру дори⁸⁷ субҳ.

Кавкаби ашкам чароғон кард ҳангоми саҳар,
То дами хуршед анҷум чидам аз гулзори субҳ.

Мекунад аз меҳри худ бо хештан ифшои роз,
Варна кас набувад ба олам маҳрами асрори субҳ.

Дар муҳаббат ҳарзагӯӣ кай бувад Макнунаро,
Бе буногӯши ту бошад нағз аз гуфтори⁸⁸ субҳ.

Он сарви ноз омад чун нахли аргувон сурх,
Аз чӯши лолау-гул гардид гулситон сурх.

Ҳангоми айшу мастист⁸⁹, эй дил, бинӯш бода.
Омад баҳору аз май шуд лаъли навхатон сурх.

Эй гулбуни латофат бе аргувони рӯят,
Ашкам дамад дамо-дам аз чашми хунфишон сурх.

Расмест дилбарон лаб⁹⁰ гулгун кунанд аз пон,
Аз лаъли дилбари ман гардид барги пон сурх.

Дар чашми ишқбозон гулзор менамояд⁹¹,
Аз хуни куштагонат шуд арсаи чаҳон сурх.

Ҳарчанд он миёро аз позукӣ камар нест,
Дорад гарон камарбанд чун лаъл бар миён сурх.

Макнуна мебинозам бар ҳусни он шакарлаб,
Қ-аз васфи лаъли ӯ шуд дар коми ман забон сурх.

Навбаҳор аст сановбар зада бар сар гули сурх,
Точи заррин шуда бар фарқи сановбар гули сурх.

Шишан ғунча лабо-лаб зи гулоб аст имрӯз,
Баски шуд об зи шарми рухи дилбар гули сурх.

Файзи гулгашти чаман нашъан дигар дорад,
Ҳар тараф ғунча сабӯ дораду соғар гули сурх.

Муждаи айшу — тараб мерасад аз боди баҳор,
Боз дар саҳни гулистон зада чодар гули сурх.

Ҳар кучо ашк фишонам, дамад ончо гули зард,
Ту ба ҳар чо ки ниҳӣ пой, кашад сар гули сурх.

Навбаҳор омаду рухсоран зебо бинамой!
Баски дар боғи чаҳон гашт мукаррар гули сурх.

То ба кай чилваи гулзор тамошо кардан,
Рез Макнуна кунун аз миҷан тар гули сурх.

Соқиё қадаҳ пуркун фасли навбаҳор омад,
Аз гули саҳаргоҳӣ бӯи васли⁹² ёр омад.

Гарди хоки майдонро бод ҳар тараф меронд,
Гуфтамаш чи меҳоҳӣ, гуфт шаҳриёр омад.

Дар хаёли рухсораш⁹³ гул дамид аз ашкам,
Еди қоматаш кардам, сарв дар канор омад.

Андалеб бо гул гуфт: «Пур машав ба худ мағрур»,
Чун ту сад чаман болид, ҳамчу ман ҳазор омад».

Фохта ба шохи сарв шоҳномае меҳонд,
Бар сари суҳан туғро номи шаҳсавор омад.

Чавҳари хаёлотам хуни ҳасм меразад,
Мисраи баланди ман ҳамчу зулфиқор омад.

Дар пай амал будам як нафас наёсудам,
Ғайри ишқ Макнуна дар қаҳон чи кор омад⁹⁴.

Чом дар даст ёр меояд,
Май парастон, баҳор меояд.

Бе чамоли ту боғро чи кунам,
Гул ба чашмам чу хор меояд.

Шамъсон дар саводи шомӣ фироқ,
Сӯзиши дил ба қор меояд.

Ҳардам аз ёди лаъли хандонаш,
Гирья беихтиёр меояд.

Нест чун ноқаҳон Вайси Қаран,
Ашки ман шашқатор меояд.

Ман ба сад шавқ меравам аз худ,
Ёр агар дар қанор меояд.

Нест Макнуна ашкро қадре,
Сахт безътибор меояд.

Гунчаи дил шукуфта шуд бӯи баҳор мерасад,
Ҳар нафас аз насими гул муждаи ёр мерасад.

Шишаи сарв пур зи май, лола пиёла дар чаман,
Он бути сарв қомату лолаузор мерасад.

Боз ба теги абруви рехта хуни ошнқон,
Ғамза зи чашми масти он фитиасавор мерасад.

Фурсати айш бебақо, гунчаи дил нагашта во,
Субҳи нишот меравад, шои хумор мерасад.

Дил шуда⁹⁵ хун ба ҳаҷри он, сухта қони нотавон,
Аз ду тараф ба гӯши чон нолаи зор мерасад.

Омаду — рафти ӯ маро нозу итоби дигаре,
Барқшитоб меравад, ҳамчу шарор мерасад.

Хотири Макнунаро субҳ азон бувад фараҳ,
Бод зи тавфи кӯи⁹⁶ ӯ гул ба канор мерасад.

Берухат ашкам чарогон мекунад,
Имтиҳони шоми ҳичрон мекунад.

Кӯҳкан, форигнишин, дар чӯи шир,
Ашки ман имрӯз тӯфон мекунад.

Куфр бошад бе муҳаббат зистан,
Ишқ кофирро мусулмон мекунад.

Моҳи ман худраё бебок асту шӯх,
Ҳарчи меҳоҳад дилаш, он мекунад.

Хонаи дил чилвагоҳи нози ӯст,
То шавад обод, вайрон мекунад.

Ҳар ки бошад дар ҷаҳон аз неку бад,
Ҷавҳари худро намоён мекунад.

Субҳи содиқ аз камоли ростӣ,
Хизмати даргоҳи султон мекунад.

Ҳар дам аз шӯри табассум лаъли ӯ,
Гунҷаи гулро намакдон мекунад.

Дон яқин Макнуна, гар хоҳад худой,
Зарраро хуршеди тобон мекунад.

Моҳи ман оҳанги майдон мекунад,
Ҳар тараф бе парда ҷавлон мекунад.

Халқро аз ҷилваҳои дилфиреб,
Бо ҷамоли хеш ҳайрон мекунад.

Аз ҳучуми ҷашми ҳайрон нози ӯ,
Хирмани оина сомон мекунад.

Эй, ҳуш он ошиқ ки дар кӯи вафо,
Ҷони худ таслими ҷонон мекунад.

Накҳати гесӯи анбарбори ӯ,
Зулфи сунбулро парешон мекунад.

Ҳар ки пеш ояд ба ҷашми масти ӯ,
Нози миҷгон тирборон мекунад.

Сӯхта Макнуна аз дарди фироқ,
Ёди васли шоҳи даврон мекунад.

Хотири ворастаи аҳли муҳаббат шод бод,
Кишвари девонагиҳо то абад обод бод.

Чилва муштоқам ба ҳангоми тамошо чашми ман,
Волаи рухсорай он сарви ҳуризол бод.

Қиссаи Фарҳоду Мачнун шуд мукаррар, баъд азин
Дар дили аҳли вафо афсонаи ман ёд бод.

Андалебу фохта бе заҳмати боди хазон,
Дар паноҳи сояи сарву гулу шамшод бод.

То кунад эҷод ҷӯи шир аз мӯи сафед,
Қомати пири ҳарифӣ, тешаи Фарҳод бод.

Дӯстони софдил домони чамъият ба каф,
Кинахоҳонро ҳусули зиндаги барбод бод.

Нест роҳи ишқи ӯ Макнуна бе шӯри чунун,
Дар тариқи ишқбозӣ нолау фаръед бод.

Субҳ к-аз чаман боди мавсуми баҳор омад,
Бар машоми чони ман бӯи васли ёр омад.

Накҳати гулу сунбул атрбези гулшан шуд,
Тоҷири сабо ончо бӯи гул ба бор омад.

Рехт оташам дар дил ёди он паринайкар,
Боз чашми ҳайронам чилва интизор омад.

Ашк то сари миҷгон боз мекунад чавлон,
Дар дилам ҳаёли он тифли найсавор омад.

Бе ту анҷуманҳоро рехт оташи ҳасрат,
Нашъаи тараб гум шуд, кулфати хумор омад.

Нест як дам осоиш бе висол ошиқро,
Рафта дуди оҳ аз дил, дида ашқбор омад.

Соқие қадаҳ пур кун то ба ёди шаҳ нушам,
Шамъи шоми ҳичронам ёди шаҳриёр омад.

Тез⁹⁷ теги абруяш, кист бингарад сӯяш,
Аз ду чашми ҷодуяш фитна ошкор омад.

Баски шаш ҷиҳатро дид аз ҷамоли у холи,
Аз ду чашми Макнуна ашк шашқатор омад.

Боз он сарви равон сӯи гулистон меравад,
Пойкӯбон, даст андозу хиромон меравад.

Гирьяи беихтиёрам дод оламро ба об,
Дам ба дам тӯфони ашк аз чашми ҳайрон
меравад.

Меравад чонон, вале то боз ояд аз чаман,
Аз тани афсурдаи бемори ман чон⁹⁸ меравад.

Бе рухат тӯфони ашкам боз туғъён мекунад,
Сарсари оҳам ба истиқболи тӯфон меравад.

Маҳви гулзори ту аз фикри тамошо фориг аст,
Ғунҷаи мо сар ба чайбу по ба домон меравад.

Аз надомат ашки хун гавҳар ба домон рехтаам,
Дар чунун дастам ба домону гиребон меравад.

Тӯтиё аз хоки кӯи ёр хоҳам эй сабо,
Варна хуноби чигар аз чашми гирьён меравад.

Ашки Макнуна ба домони қиёмат мерасад,
Инчунин гар аз фироқи шоҳи даврон меравад.

Чон мубталои он маҳи болобаланд бод,
Дил сайди зулфи дилбари гесукаманд бод.

Кавсар илочи талхии ҳичрон намекунад,
Ераб, ба коми мо лаби он нӯшханд бод.

Манзур⁹⁹ нест гарчи ба чашми ту нақди дил,
Пеши ту чони бохтаи мо писанд бод.

Равнақфурӯзи сина гудози муҳаббат аст,
То ҳаст дил фидои рухи дилписанд бод.

Ҳайф аст гарди Каъба фишондан ба раҳгузор,
Ҳоки дараш ба чашми мани мустамад бод.

То дафъи захми чашми бади муддаи шавад,
Бо шуълаи руҳат дили ошиқ сипанд бод.

Аз акси чилва оина лаззатпазир нест,
Тимсоли оразаш ба дили дардманд бод.

Макнуна файзи лаззати эсор дигар аст,
То ҳаст дил фидои бути дилписанд бод.

Ба хандаи лаби ширин чу табъ шод кунед,
Зи гирияҳои мани талхком ёд¹⁰⁰ кунед.

Ба тоби чеҳраи ӯ сӯхт бар тасалли дил,
Зи хулд барги гуле овареду бод кунед.

Зи дур чилва намуду гирифт дил зи кафам,
Ба сабру тоқати ман зуд хайрбод кунед.

Ба хуни ошиқи бечора гар муроде нест,
Илочи хотири маъюс аз мурод кунед.

Ба сӯзи синаи мо во кунед чашми яқин,
Ба сахтии алами ишқ эътиқод кунед.

Ба ҳоли ғунча тағофул ситам бувад зинҳор,
Ба табъи бастаи мо чабҳае кушод кунед.

Фитод ларза бар андомам аз фуруғи рухаш,
Дар ин назора зи хуршеду зарра ёд кунед.

Зи чавр синаи Макнунаро фиғор намуд,
Ба аҳди ёр кунун камтар эътимод кунед.

Сафоу равнақи дурҳои обдор намонад,
Шикасти аҷзи хазафҳои хоксор намонад.

Сабот нест фиғонҳои булбулони чаманро,
Навоу нағмаи мурғони куҳсор намонад.

Ба ҳоли ғамзада айб аст, бевафои хӯбон,
Дар ин баҳор ки гул бебақои хор намонад.

Зи шуғли олами фони хуш аст нармии ботин,
Ба раҳм кӯш, ки имсол ранги пор намонад.

Агар баҳор равад аз назар ғубор надорам,
Дили аламзадаи ман зи ёди пор намонад.

Ба чуз каломи муҳаббат бақопазир набошад,
Ба ғайри маънии рангин ба рӯзгор намонад.

Чи сон адо нанамоем васфи шоҳи Умарро,
Ки бе таҳаммули ӯ ҳусни гирудор намонад.

Гудохт тоқати Макнуна аз фироқ худоё,
Фирист қосиди сабре ки ӯ зи қор намонад.

Шаб ки бар хотирам он зулфи парешон омад,
Ҳолате рафт ки ҳар мӯй ба афғон омад.

Дӯш дар раҳгузари ёр гузорам афтод,
Ашк фаввора заду оҳ ба тӯфон омад.

Дар ғами ишқ ба Мачнун нарасид аз Лайлӣ,
Он чи аз ҳаҷри ту бар ин дили вайрон омад.

Ҳама шаб аз ғами базми ту маро шамъсифат,
Тапишу доғи дили синаи сӯзон омад.

Ман ба хун гирьяму ту ханди мастона кунӣ,
Мушкили хотири ман хуш ба ту осон омад.

Будам аз васли саги кӯи ту чанде хурсанд,
Оҳ, сад оҳ ки ин низ ба ҳичрон омад.

Ҳолам аз ҳасрати гесӯи ту дарҳам шуда аст,
Раҳм кун, раҳм ки бисёр парешон омад.

Бо ки гӯям ғами дил, пеши ки нолам зи фалак,
Ҳар чи омад ба ман аз он маҳи хубон омад.

Гар бувад ҳусн баинсоф чу ман сӯхта нест,
Гарчи саргаштау ошуфта фаровон омад.

Як табассум зи лаби руҳфизо соз карам,
Чунки Макнуна зи ҳичрони ту бо чон омад.

Даври тараб расиду замони баҳор шуд,
Даврони базми соқиу дафъи хумор шуд.

Дар шохи сарв нағмаи қумрӣ кашида сар,
Бар рӯи боғ чаҳ-чаҳи булбул ҳазор шуд.

Аз ҷуши вақти зоҳиди хилватнишин ба май,
Саччода кард дар гараву майгусор шуд.

Дарбар гирифта гулшани саҳро либоси ранг,
Лола чароғ бар кафу гул чомдор шуд.

Аз сайри гул чи суд хуш он дил ки ҳамчу ман,
Ҳасратпарастӣ чилваи оғӯши ёр шуд.

Дорад гудози ишқи бутон нашъаи дигар,
Ишрат насиби он ки зи ашк объёр шуд.

Макнуна ҳарчи дошт зи сабру қарори дил,
Барбод рафтаи ғами он гул-узор шуд.

Ҳеч кас чун мани бечора муҳаққар нашавад,
Дар раҳи ишқи ту аз хок фурутар нашавад.

Гар равам сӯи ҳаво, вар бидавам рӯи замин,
Турфа корест ки васли ту муяссар нашавад.

Ҳеч маъшуқ бамонанди¹⁰¹ ту набувад некӯ,
Ҳеч ошиқ зи мани сӯхта бадтар нашавад.

Бар ман аз дини муҳаббат агар инаст ситам,
Мубталои хами гесӯи ту кофар нашавад.

Рафт тоқат зи кафу сабр зи дил, ҳуш зи сар,
Чист тадбирам агар васл муқаддар нашавад.

Бе рухат ҳоли мани зор чи пурсӣ, ки чӣ шуд,
Чист парвона ки аз шамъи мунаввар нашавад.

Ашки беҳуда ба кӯяш мафишон Макнуна,
Мурғи уммед ба ин дона муяссар нашавад.

Фурӯғи партави рӯи ту офтоб надорад,
Уручи нашъаи лабат шароб надорад,

Куҷо зи толеи бедор орзӯи ту созам¹⁰²,
Ки ёди давлати васлат касе ба хоб надорад.

Ба қадри ҳарфи ту дил медиҳанд аҳли муҳаббат,
Саволи лаъли лабат ғайр аз ин ҷавоб надорад.

Чу ларзаи дили бетоб ҳоли зори харобам,
Дар орзӯи ту симоб изтироб надорад.

Итоб низ аз он лаъл кори лутф намояд¹⁰³,
Ситам ба он ки бадӯ лутф, ҳам итоб надорад.

Чи чора мекунам аз ҳаҷри ёр Макнуна,
Ки баъд аз ин дили зорам ба ҳаҷр тоб надорад.

Ҳар кучо нози он¹⁰⁴ сарви хиромон мерасад,
Фитна чавлон мекунад, ошӯби даврон мерасад.

Бар вафои дилбарон беҳуда бошад эътимод,
Сад чафо ҳар лаҳза аз ин бевафоён мерасад.

Аҳди деринро¹⁰⁵ ба пеши ӯ набошад эътибор,
Ҳарчи бар мо мерасад — з-он сустпаймон мерасад.

Ёр ҳайф аз тирарӯзиҳои мо огоҳ нест,
Қай паёми шом бо хуршеди тобон мерасад.

Ранги берунчастаро тасхир кардан мушкил аст,
Қай кафи мо боз бо он тарфи домон мерасад.

Аз сӯи дилбар сабо бар кулбаи эҳзони мо,
Ҳамчу бӯи домани Юсуф¹⁰⁶ ба Қанъон мерасад.

Мерасад дар шаҳр аз чашмаш ба ҳоли зори мо,
Ҳарчи аз Лайли ба Мачнун дар биёбон мерасад.

Қай дар ин гулшан ба булбул мерасад аз доғи гул,
Он чи бар Макнунаат аз доғи ҳичрон мерасад.

Сиёҳчолии ман ҳеч шомӣ тор надорад,
Кудурати дили овораам ғубор надорад.

Гудози дарди муҳаббат зиёда бод ба чонам,
Чи суд зиндагии он ки доғӣ ёр надорад.

Ба ғайри сабр илоҷи ҷафои даҳр чи созам,
Чунин ки майли вафо табъи рӯзгор надорад.

Мағӯ ки ин ҳама фаръёду изтироб чи лозим,
Ки толиби ҳами зулфи ту ихтиёр надорад.

Ҳавои ишқи ту дар сина дам ба дам шавад афзун,
Дили ситамзада имсол сабри пор надорад.

Ба ҳасрати ту зи гулгашти рӯзгор малулам,
Чаро ки фарҳати бӯи хушат баҳор надорад.

Ба чашми толеи Макнуна соз чилваи лутфе,
Ки бе ту тоқати андӯҳи интизор надорад.

Ошиқи рӯи ту аз ҳар ду чаҳон мегузарад,
Ташнаи лаъли ту аз кавну макон мегузарад.

Бе ту бигзашт ба сад ранчу бало умри азиз,
Тарс дорам, ки кунун низ чунон мегузарад.

Чанд гӯики бикун сабр ба андуҳи фироқ,
Талхии ҳаҷри ту аз ҷавшани ҷон мегузарад.

Шаби ҳичрони рухаш гарчи надорад поён,
Хун машав дил, ки аз он беш замон мегузарад.

З-интизори саги дарбони ту умрест маро,
Ҳосили умр ба чашми¹⁰⁷ нигарон мегузарад.

Гар ман аз бими малоли ту набошам хомӯш,
Нолаи зори ман аз гӯши чаҳон мегузарад.

Чашми Макнуна кунун бар рухи¹⁰⁸ ҳастӣ набувад,
Ҳар ки дил дод ба дилдор зи ҷон мегузарад.

Он чи бар ман беҷамолат рӯзи ҳиҷрон меравад,
Кофирам гар аз фаранге бо¹⁰⁹ мусулмон меравад.

Партави меҳри рухат ҳар гаҳ ба ёд ояд маро,
Шамъсон беихтиёр ашкам зи мижгон меравад.

Дар дил аз сабру таҳаммул ноларо хун мекунам,
В-арна аз як оҳи ман олам ба тӯфон меравад.

Ман муқими гӯшаи танҳоям аз бекасӣ,
Дил ба дилдор ошно шуд, чон ба чонон меравад¹¹⁰.

Шаҳр бошад чилвагоҳи ҳусни Лайли талъатон,
Беҳабар Мачнуни мо сӯи биёбон меравад.

Боядат, чун соя рафтан аз паяш беихтиёр,
Эй чунун ҳар чо ки он сарви хиромон меравад.

Дон яқин Макнуна ин олам мақоми айш нест¹¹¹,
Он ки бо чандин ҳавас омад, пушаймон меравад.

Чаман шуд тозарӯ то фасли гулгашти баҳор омад,
Зи ҳар шохи гуле як сарвқадди гул-узор омад.

Муборакбод наврӯзи тараб, боғи табиатро,
Гули шодӣ шукуфту меваи ишрат ба бор омад.

Кушуд ин бӯстонро шоҳиди гул турраи сунбул,
Бидеҳ соқӣ қадаҳ, ҳангоми тағъири хумор омад.

Ба адл оин бубанд, эй боғбон, к-имрӯз гулшанро,
Амири аср, яъне сояи парвардигор омад.

Чаманзори хаёлаш навбаҳори дигаре дорад,
Дил аз худ рафт чандоне ки гулшан дар канор
омад.

Шудам нақши қадам то пойбӯси он санам гаштам,
Ба роҳаш хоксориҳои ман охир ба кор омад.

Кунун Макнуна фикри¹¹² ҳашмати иқболи уқбо
кун,
Ки даври дастгоҳи салтанат пур бемадор омад.

Чу дилам аз асари ҳаҷр ҳаросон нашавад,
Мушкили ишқ балоест ки осон нашавад,

Ҳолам аз резиши ашки рухи зард аст аён,
Дарди ушшоқи чигарсӯхта пинҳон нашавад.

Ҳар киро орзуи қадди ту бошад дар дил,
Моили тубиу шамшоди гулистон нашавад.

Мақсади дидаи наззора бувад дидани ту¹¹³,
Оҳ аз он чашм ки бар рӯи ту¹¹⁴ ҳайрон нашавад.

Ишрати зиндагии дил набувад бе ғами ишқ,
Он, чи умрест ки сарфи раҳи қонон нашавад.

Нисбати қадду даҳони ту набошад ба чаман,
Ғунча хандон нашавад, сарв хиромон нашавад.

Сӯз, Макнуна ки дар базми шабистони фироқ,
Ба чуз аз шӯълаи оҳи ту чароғон нашавад.

Билӯринпанча шӯхе тег бар каф қасди мо дорад,
Ба даст аз ранги хуни ошиқони худ ҳино дорад.

Ҳавои лаъли ӯ бахшид бар ман умри ҷовидӣ,
Ақиқосо лабаш ҳосияти оби бақо дорад.

Ду олам фитнаи шӯри қиёматро тамошо кун,
Ки чашми кофири бемораш аз миҷгон асо дорад.

Маноз эй Ҷам ба тахту тоҷу дайҳеми шаҳаншоҳӣ,
Зи қачқӯли нигун ҳам тоҷи шоҳӣ ҳар гадо¹¹⁵
дорад.

Наёрад дар назар фақрам бисоти суфу атласро,
Ба паҳлӯ фарши дебое зи нақши бўрьё дорад.

Зи дунё бар гузаштан чашм бар дунё бувад
бастан,
Саге афтад ба пушти кас нигоҳе бар қафо дорад.

Қучо Макнуна гирад миннати куҳлул-ҷавоҳирро,
Ки чашми ӯ зи хоки кӯи ҷонон тӯтиё дорад.

Соқие қадаҳ пур кун мавсими баҳор омад,
Аз насими барги гул бўи васли ёр омад.

Гул шукуфту гулшан шуд шамъи лола равшан
Гулситон нишиман шуд бода хушгувор омад. шуд

Масти ноз, майнӯше гулфишон бару дӯше,
Лолагун қабопӯше сарви гул-узор омад,

Ғарқи баҳри савдоям маҳв шуд саропоям,
Шоҳиди таманноям боз дар канор омад.

То зи чашми муштоқон дур шуд гули рӯят,
Ин ҳадиқа аз шабнам чашми ашкбор омад.

Бе ту, эй гули раъно, дӯш дар чаман рафтам,
Сарвро нигун дидам, гул ба чашм хор омад.

Дар ҳавон чавлонаш гирияам ба шӯҳи зад,
Ашк бар сари мижгон тифли найсавор омад.

Дайри ишқ к-андар вай рӯҳ мефизояд май¹¹⁶,
Дарди сар надорад май нашъаи¹¹⁷ хумор омад.

Ҳамчу шамъ Макнуна маҳви доғи чонкоҳ аст,
Ҳар киро дар ин маҳфил арзи эътибор омад.

Интизорам ки ёр меояд,
Сарви ман дар канор меояд.

Дар раҳаш нақди чон фишон, к-имрӯз,
Он бути гул-узор меояд.

Сабзаи хат дамида гирди лабаш,
Боз бӯи баҳор меояд.

Шаҳд заҳр аст дар даҳан бе ту,
Гул ба дастам чу хор меояд.

Теғ дар даст баҳри қатли ман,
Масту беихтиёр меояд.

Метапад дил даруни сина, магар,
Хабарн шаҳриёр меояд.

Гирья кам кун зи ҳаҷр Макнуна,
Дурри ашкат ба кор меояд¹¹⁸.

Аз назар имрӯз он сарви равонам меравад,
Аз замин то осмон дуди фиғонам меравад.

Ҳар кучо к-он сарви мавзун азми рафтан мекунад,
Ман ҳам аз худ меравам, гӯё ки чонам меравад.

Дам ба дам сад новаки ҳасрат ба чони хастаам,
Аз фироқи он маҳи абрукамонам меравад.

Бе лаби майгуни чонбахши Масеҳ эъҷози ӯ,
Сели хун ҳар дам зи чашми хунфишонам меравад.

Шӯхи шаҳрошӯби ман чо кард дар зери замин,
Мавчи ашкам аз замин то осмонам меравад.

Ҳар кучо к-аз партави шамъи чамолат¹¹⁹ дам
Сӯхтам аз баски дар оташ забонам¹²⁰ меравад. задам,

Нест осон сайри саҳрои муҳаббат сохтан,
Сабзаҳои теғу ҳанҷар то миёнам меравад.

Дар муҳаббат бул-ачаб афсонаҳо ангехтам,
Дар ҷаҳон овозаи ин достонам меравад.

Ёр рафт аз дидаам Макнуна хуш гуфт он ки гуфт,
Ман ба чашми хеш мебинам ки чонам меравад.

Аз буттаи гул то нахли шамшод,
Чӯёни қаддат эй сарви озод.

Қадди баландат дар боғи хубӣ,
Манзури чашми соҳибдилон бод

Бе ихтиёр аст дил дар хаёлат,
Мачнуни кӯят хайли паризод.

Хат бо чамолат нуқсон надорад,
Аз бас ки дори ҳусни худодод.

Зулфи ту дому холи ту дона,
Мурғи дили ман дар домат афтод.

Ҳар дам нигоҳе бо ғайр кардан,
Ҷоно ба ошиқ зулм асту бедод.

Дурам фигандӣ, аз бевафой
Ҳаргиз накардӣ Макнунаро ёд.

Сарвро дидам ниҳоли коматаш омад ба ёд,
Ханда зад хуршеду моҳи талъаташ омад ба ёд.

Шамъро дидам ки дорад бар сари худ тоҷи зар,
Афсари Ҷамшед аз кайфияташ омад ба ёд.

Ҳиммати пири муғон аз қайди ғам озод кард,
Дар гирифтори паноҳи исматаш омад ба ёд.

Шаҳриёри мулкпарвар дар замони адли ӯ,
Халқро масрур дидам, шафқаташ омад ба ёд.

Ҳизмати соқӣ маро дар анчуман бисъёр буд,
Чун шудам шодоб ҳаққи хизматаш омад ба ёд.

Он ки дар ҳангомаи имкон баландовоза буд,
Бар фалак рафтам чу авҷи рифъаташ омад ба ёд.

Чун насозад дидаи ман гиряи беихтиёр¹²¹,
Даври султони Фаридун ҳашматаш омад ба ёд.

Буд ширин дар мазоқи ҷони ман¹²² шаҳди висол,
Талх шуд ногоҳ заҳри фурқаташ омад ба ёд.

Ғар кунад Макнуна ҳар дам нола айби ӯ макун,
Рӯзгори васлу даври ишраташ омад ба ёд.

Дар висолат хотири мо шод бод,
Мурғи дил аз доми ғам озод бод.

Хонаи дил чилвагоҳи нози ўст,
То қиёмат ин бино обод бод,

Ишрати ҷовид ба каф доштӣ,
Эй дил аз базми висолаш ёд бод.

Чашму дил дар домгоҳи беҳудӣ,
Волаи он сарви ҳуризод бод.

Дар муҳаббат аҷз меояд ба кор,
Хирмани ҳирсу ҳаво барбод бод.

То кашад бори маломатро ба дӯш¹²³,
Бо заифон аз ғамат имдод бод.

Қардаам Макнуна дар шаб нолаҳо,
Дар хаёлат ҳарчи бодо бод бод.

Дил ки чоми шароб меҳоҳад,
Заррасон офтоб меҳоҳад.

Хӯрда аз мавчи ашк соғари май,
Аз дили худ кабоб меҳоҳад.

Соқиё май бидеҳ ки синаи ман,
Оташе дорад, об меҳоҳад.

Дил муқими ҳарими дарғаҳи ўст,
Лаҳзае фатҳи боб меҳоҳад.

Дили маҳзун саволи бўса намуд,
Аз лаби ў ҷавоб меҳоҳад.

Хез машшота шона бар сар зан,
Зулфи ў печутоб меҳоҳад.

Ҳар дуое ки кард Макнуна,
Баҳри ў мустачоб меҳоҳад.

Дилам чу фохта дар кокулат нишиман кард,
Ба фикри зулфи ту печиду тавқи гардан кард.

Зи холи гӯшан чашми ту халқ ҳайронанд,
Ки шӯхе дида ачаб гӯшае муайян кард.

Ту — ҳамнишини гулӣ, ман — ҳарифи ашки ниёз,
Ки бе ту пардаи чашми тарам ба доман кард.

Дил аз дарат чигари пора чусту барҳам чид,
Хазон расида чаман диду гул ба хирман кард.

Ба юмни ишқи ту пур шуд дилам зи пунбаи доғ,
Хазинадори бало буд зар ба махзан кард.

Ба хоки чеҳра ду чашмам ки шуд зи гирья сафед,
Ҳадаф нишонии он чашми новакафкан кард.

Манам ба сояи бахти сияҳ парешоне,
Ки аз ғулуви чунун ҷо ба хоки гулхан кард.

Кучо тавон ба чунин аждаҳо ки дар ақиб аст¹²⁴,
Ба остонаи ганчи мурод маскан кард.

Кучо тавон дили пурдарду рози Макнуна,
Зи зулми ҳаҷр дар ин хокдон нишиман кард.

Ишқ аввал бар дили ғампарвар оташ мезанад,
Шӯъла чун бедор шуд, бар бистар оташ мезанад.

Дар қафас кардаст парвози ҳавас парвонаро,
То шавад озод бар болу пар оташ мезанад.

Гаҳ зи қурби васл месӯзам, гаҳе дар тоби ҳаҷр,
Ҳар нафас ишқам ба ранги дигар оташ мезанад.

Пеши гармиҳои оҳи мо чароғи мурда аст
Барқи беҳосил, ки бар хушку тар оташ мезанад.

Чун насӯзад аз ҳаёлаш синаи Макнунаам,
Акси ин оинаро бар ахтар оташ мезанад.

Гар субҳ аз он сояи девор барояд,
Хуршед зи оғӯши гулу хор барояд.

Барги гулаш аз сунбули тар боғи тамошо,
Аз оинаҳо сабзаи зангор барояд.

Ҳар қатраи борон садафи гавҳари роз аст,
Як сабза надидем ки бекор барояд.

Осудагиям тег кашад дар сафи маҳшар,
То пунбаи доғи ту чигарвор барояд.

Поси адаб аз рози ниҳон дуд баровард,
Шарми нигаҳ аз ўҳдаи дидор барояд.

Хомӯшии¹²⁵рашкам чи қадар сарфа навишт аст,
Наштар шавад он нола ки аз тор барояд.

Макнуна бувад то нафасе арзи фиғон кун,
Шояд ки ғам аз синаи афгор барояд.

Дили рамида ба сад обу тоб месӯзад,
Гаҳе ба сабру гаҳе з-изтироб месӯзад.

Ба хобам омаду пинҳон зад оташе ба дилам,
Чароғи бахти асирон ба хоб месӯзад.

Ниҳуфта дар бағали¹²⁶ мавҷ акси рӯи туро,
Дилам ба содадилиҳон об месӯзад.

Агар чамоли ту машшотан баҳор шавад,
Зи рашки сояи гул офтоб месӯзад.

Сиёҳбахтии зоҳид нигар ба базми шароб,
Ки дар биҳишт чу аҳли азоб месӯзад.

Зи шӯълагармии бе ихтиёри бимонанд,
Дилам дар оташи рашки кабоб месӯзад.

Сиришк аз дили Макнуна оташин омад,
Ки аз гудози ғами ишқ об месӯзад.

Бо хаёли¹²⁷ лаъли ӯ аз чоми чам бояд гузашт,
 Чилвагар шуд ҳуснаш аз боғи Ирам бояд¹²⁸
 гузашт.

Сурмасо шуд гар ба чашми кас¹²⁹ ғубори куи ёр,
 З-остони Каъбаю байтул — ҳарам бояд гузашт.

Қомати ӯ чун алиф бар чон агар шуд нақшбанд,
 Аз хаёли нуқтаи рамзи қалам бояд гузашт.

Дам занад ҳар кас зи меҳри хубрӯёни чаҳон,
 Бар сараш аз чарх сад санги ситам бояд гузашт.

Ҳар ки дар дил ҳанчари лофи қаноат мезанад,
 Дар чаҳон аз орзӯи бешу кам бояд гузашт.

Он ки омад дар ҳисоби зумраи озодагӣ,
 Аз шумори фикри дунёу дирам бояд гузашт.

Ҳамчу гулшан гар наёбад аз висолаш хуррамӣ,
 Хотири Макнуна дар саҳрои ғам бояд гузашт.

Шукр ки дардам ба мудово расид,
Дил ба сари кӯи таманно расид,

Раҳрави лабташна ба Чайхун шитофт,
Қатраи беқадр ба даръё расид.

Зарра ба сарчашмаи хуршед рафт,
Пашша ба сарманзили анқо расид.

Мурғи хазондида басе¹³⁰ навҳа кард,
То ба баҳори тарабафзо расид.

Чон ба лаб овард дили нотавон,
То ба лаби хони Масеҳо расид.

Охир аз ин мужда ки дар боби қурб,
Сӯи дил аз олами боло расид.

Доираи даҳр поравоза гашт,
Ғулғула то гумбази мино расид.

Хастаи Макнуна дар ин остон,
Турфа расид охиру зебо¹³¹ расид.

Он кас ки дар зулоли бақо нақди чон ниҳод,
Файзи ҳаёти мо ба лаби дилситон ниҳод.

Шуд дида хок дар ғаму бардошташ сабо,
Гардид абри меҳнату сар дар чаҳон ниҳод.

Субҳи чазо кунад магар аз хоб дида боз,
Бахтам ки сар ба домани охирзамон ниҳод.

Огаҳ нашуд зи рози даҳони ту кас вале,
Он роз бо ду лаъли ту чон дар миён ниҳод.

Аз турра к-он нишемани дилҳост оразат,
Бар пой чони ғамзада банди гарон ниҳод.

Тири туро ки орзуи чон бувад, дилам
Раҳ дод бетаваққуфу миннат ба чон ниҳод.

Чон дар ҳавои ишқи ту то карда устувор,
Аз сар ҳавои ишқи ту кай метавон ниҳод.

Дар роҳи офият натавон зад қадам ки ҳаҷр,
Кӯҳи ғамат ба чони мани натавон ниҳод.

То пеши он даҳан назанад лоф, ғунчаро
Дар боғ даст барги сабо бар даҳон ниҳод.

Нақше ба рӯи об чу Макнунаи ҳазин,
По дар вафои дилбари номехрубон ниҳод.

То кай дили шикаста ба ғам мубтало шавад,
В-аз бори ғусса қадди умедам дуто шавад.

Бо заъфи тан агар даме аз дил бароварам,
Дар дам ғубори пастии ман барҳаво шавад.

Бе ихтиёр аз мижаи абруви ҳабиб,
Тире агар ба сӯи ман афтад, хато шавад.

Равшан ба ҳеч рӯ нашавад чашми бахти ман,
Гар чашми равшанони фалак тӯтиё шавад.

Шаб шӯълаи чароғ зи нанги вучуди ман,
Чун нури шамъ ҳамраҳи боди сабо шавад.

Рӯзи фироқ соя рафиқи ман асту бас,
Ҳоҳам ки ман набошаму ў ҳам фано шавад.

Умре ҳадиқаи дилам аз гирья об хӯрд,
Пиндоштам магар чамане дилкушо шавад.

Макнуна шукр соз, ки ҳар қатра ашки ту,
Дар баҳри дида чун гуҳари бебаҳо шавад.

Ҳичронии ёр оҳи дил аз чон бароварад,
Чун барги бед ханчару пайкон бароварад.

Ҳар қатраи сиришк зи чашмам чакад ба хок,
Тухме шавад, ки донаи хирмон бароварад.

Аз шавқи остони ту бар сар кунад насим,
Гарде ки аз замини гулистон бароварад.

Баҳри нисори фарқи шаҳи комъеби ман,
Гардун гули ситора ба домон бароварад.

Наққоби чарх агар шиканад тешаи ҳилол,
Мушкил ки чавҳаре чу ту аз кон бароварад.

Хоре ки дар дарун халадам з-ихтилофи бахт,
Хунобам аз чароҳати пинҳон бароварад.

Хору хас аз замин надамад дар баҳори ман,
Наврӯзи хасм лолау райҳон бароварад.

Чун қатраҳои хуни чигар нест қийматаш,
Гар дил ҳазор лаъли бадахшон бароварад.

Дӯшаш ба хоб дидаму гуфтам ки то ба кай,
Макнуна аз фироқи ту афгон бароварад

Умед ҳаст ки субҳи умеди мо бирасад,
Ниҳояти шаби зиндонии бало бирасад.

Ба юмни чоки гиребони номуродон боз,
Мурод чуст кунад домани қабо бирасад.

Хароши нохуни бегонаи ҳариф онро,
Зи лавҳи дил биравад, ҳарфи ошно бирасад.

Ба реги манзили Лайли ки марҳами алам аст.
Зи роҳи бодия^{13*} Қайси бараҳнапо бирасад.

Чу шамъ дар шаби ғам равшанам кунанд аз ғайб.
Равад сиёҳиу парвонаи зиё бирасад.

Насими субҳ ки дил бастаэм бар нафасаш,
Нафас кушояду анфоси дилкушо бирасад.

Сипеҳри пир кашад пунбаи нучум аз гӯш,
Зи айни ҳуш ба мазмуни мочаро бирасад.

Асири ҳалқаи гесӯи ўст Макнуна,
Ба савби олами чамъият аз кучо бирасад.

Боз бахтам сари шӯрида ба сомон овард,
Хизри роҳам шуду то чашмаи ҳайвон овард,

Тани озурдаам аз гарди раҳ омад чу насим,
Шарҳи ошуфтаги-ю ҳоли парешон овард.

Чашми муштоқ ба савдои ту чун бодау нуқл,
Гирдбоде ки маназ роҳи биёбон овард(?)

Сурати хубии ҳолам ки набудӣ мумкин,
Оқибат рӯй дар оинаи имкон овард.

Шоҳиди бахти ман аз айнаи сиёсат бо ғайр,
Сурмаи арбада дар наргиси фаттон овард.

Буд Макнуна чу мӯре, ки ба бӯе муштоқ,
Ҳудҳуди хушхабар анфоси Сулаймон овард.

Шаби базми висолаш бар дилам беихтиёр омад,
Баҳори хурраи чун май зи ҳар сӯ дар канор омад.

Чаро бар худ наларзад ҳамчу барги бед аъзоям,
Насими муждаи шавқаш ба чонам ошкор омад.

Танам шуд нотагон аз шӯриши тӯфони ашки ман,
Ба вайронӣ магар сели бало аз кӯҳсор омад.

Зи аҳволи шабу рӯзи чаҳон дил ҳаст мустағнӣ,
Маро аз зулфи ӯ лайлу зи рӯи ӯ наҳор омад.

Магар он нозанин бар қатли ман имшаб камар
баста,
Қи чонам аз чи чун симоб бе сабру қарор омад.

Агар сад кӯҳи ғам ояд нахоҳад шуд ҳам абрӯям,
Ба ишқаш ин дили шӯридаи ман устувор омад.

Қадам наниҳад бурун аз ҳалқаи сабру
таҳаммулҳо¹³³,
Агар чи қисмати Макнуна дарди бешумор омад.

Боз меояд насими субҳ бӯе мерасад,
Қ-аз гулистони вафо фархунда хӯе мерасад.

Парда бар медорад аз рухсори мақсуде ки буд,
Гояти ҳар мақсадею орзӯе мерасад.

Пумбаи ғафлат зи гӯши ҳуш берун мекунам,
Қ-аз паси девори ғайбам гуфтугӯе мерасад.

Мерасад файзе ба мулки дил аҷоиб раҳматест,
В-ин¹³⁴ аҷоиб тарки даръе ба чӯе мерасад.

Бандаи оқиз ба мӯе мекашад кӯҳи виқор,
Баҳри иззат сояи кӯҳе ба мӯе мерасад.

Он ки чун гул дар баҳори ҳусн мерезад арақ,
Мекунад тӯфон баҳри шусту шӯе мерасад.

Дар санои шаҳриёри хеш ин Макнунаро
Шукрулиллаҳ дар муҳаббат обрӯе мерасад.

Ҳамчу гул аз синаам чоки гиребон шӯъла зад,
Шамъ асо аз забонам дуди афғон шӯъла зад.

Оташин ҳусн аст зеби гулшани рухсори ӯ,
Аз хати пушти лаби ӯ бӯи райҳон шӯъла зад.

Қоматаш дар чилва мсовард чун товуси маст,
Чашми ҳайрат аз сарам то зери домон шӯъла зад.

Устухонамро шарори шавқи дил печида аст,
Гуё оташ бар атрофи найистон шӯъла зад.

Буд бо бӯи насими сунбулаш сад дил асир,
Ҳамчу хол аз гӯшан лаб чавҳари чон шӯъла зад.

Чаъди мушкин шуд ба ҳусни орази ӯ зеббахш,
Хун шав, э дил, дуди куфр аз нури имон шӯъла
зад.

Лолаосо яъси мақсад шуд гиребонгири чон,
Аз дили Макнуна имшаб доғи ҳичрон шӯъла зад.

Сарве ки майли ошиқи безар намекунад,
Нақди равон супурдаму бовар намекунад.

Шамъе ки равшан аз нафаси оташини мост,
Як шаб саре ба хилвати мо бар намекунад.

Бар чашми мо намениҳад аз мимсиҳи* қадам¹³⁵,
Яъне ба хоки роҳ баробар намекунад.

Аз чоми мо ки соғари чам як ҳубоби ўст,
Гар оби кавсар аст лабе тар намекунад.

Сар мениҳем дар қадамаш то кушад ба ноз,
Он турки шўх даст ба ханҷар намекунад.

Рухсор менамояду дил мебарад, вале
Дар ҳусн зебу зиннату зевар намекунад.

Ҳам хол зери наргиси чоду намениҳад,
Ҳам сурма дар ду чашми фусунгар намекунад.

Ин турфа турк каъбаи дилҳо хароб сохт,
Он мекунад ба наъра¹³⁶ ки кофар намекунад.

Бо он ки баҳри синаи решу дили фиғор,
Ғайр аз ду кор санъати дигар намекунад.

Гоҳи хироши сина ба роҳат кунад бадал,
Гоҳ он кунад ба ғамза ки наштар намекунад.

Дар ҳайратам ки баҳри чи дил дар чунин бало,
Фикре ба ҳоли ошиқи музтар намекунад.

Ин чаври бениҳояту ин зулми беҳисоб,
Макнуна аз чи нусха ба дафтар намекунад.

* *Мимсиҳа* — мола, андава.

Он моҳ ба ман итоб дорад,
Ин хонаи дил хароб дорад.

Равшандиҳи зулмати асирон,
Аз оразаш офтоб дорад.

Бо зулф кунад ба худ муқайяд,
Бар гардани дил таноб дорад.

Аз ёр ба ошиқон тарахҳум,
Чурме набувад, савоб дорад.

Аҳволи дили шикастаи ман,
Дар ғамкада печутоб дорад.

Холу хати ӯ ба сафҳаи рух,
Мазмуни ду сад китоб дорад.

Макнуна зи ҳаҷри гул-узораи,
Чашмони ачаб пуроб дорад.

Ба гулзори хаёлат мурғи дил фаръёд месозад,
Навояш¹³⁷ хонаи ушшоқро обод месозад.

Ба доми зулф он сайёд чандин бандҳо дорад,
Гирифторони чандинсола кай озод месозад?

Тапад дил медавад ашку ба чонам беқарорихост,
Намедонам магар девонаҳоро ёд месозад?

Ба ин бетоқатӣ дар ҳаҷр ҳайрони ғами ўям,
Қай он аз бодаи базми висолаш шод месозад?

Ба ҳангоми чудой сеҳрсози гардиши гардун,
Ба заҳри талхии айём дил муътод месозад.

Зи зулфи саркашаш ошуфтагиҳо дар бағал дорам,
Бинои хуррамиро ҳамчу гул барбод месозад.

Нумӯе ёфтам Макнуна дар боғи висоли ў,
Ки гулшан бар гули бахтам муборакбод месозад.

Кардам аз ёди рухат дар ҳар чаман фаръёду дод,
Сӯхтам чандон чу шамъ андар лаган, фаръёду дод.

Чун парӣ парвоз карди-ю ниҳон гаштӣ зи чашм,
Аз ҷунун дил мекунад андар чаман фаръёду дод.

Ҳар шаб аз савдои холи анбаринат мекунад,
Атру бӯи нофаи мушки хӯтан, фаръёду дод.

Эй фироқат оламеро дар фиғон андохта,
Мекунад аз беқарорӣ марду зан фаръёду дод.

Чархи қачрав он замон карда чудо аз ёри ӯ,
Сохта Макнуна дар байтул-ҳазан фаръёду дод.

Агар боди сабо бо¹³⁸ сабза аз ёрони чонӣ шуд,
Арусони чаманро вақф наврӯзи чавонӣ шуд.

Паи наззораи Чинӣ қабоёни чаман, дигар
Бисоти сабзаву гул тахтаи тасвири Монӣ шуд.

Ба боғи даҳр ҳамчун ғунча мурғони чаман умре,
Чигар хӯрданд то рухсораи гул арғувонӣ шуд.

Ба санъатхонаи ҳайёти қудрат нахли бӯстонро¹³⁹
Либоси хуррамӣ чун умри сармад ҷовидонӣ шуд.

Ниҳоли комронӣ кард рӯзӣ ҳамчу маҳрумон (?)
Ба доғи ташнагӣ бе обу ранг аз нотагонӣ шуд.

Баромад оҳир аз дарьёи раҳмат абри фирӯзӣ,
Замини шӯра гавҳарбахши оби зиндагонӣ шуд.

Ғубори ташнаҳолӣ рафту омад муждаи кавсар,
Ниҳоли ташна сероб аз зулоли зиндагонӣ шуд.

Чу булбул дар хаёли он гули ҳусни паризоде,
Дили девонаи Макнуна фаръеду фигони шуд.

Боз кишти амалам нашъу намо пайдо кард,
Навбаҳори ғаразам лутфи ҳаво пайдо кард.

Онқадар суд чу онна дил аз¹⁴⁰ рӯи ниёз,
Бар дари дӯст ки сад гуна сафо пайдо кард.

Даст дар гардани дил карду муроди чон рафт,
Меҳри дил гармии туғрои вафо пайдо кард.

Қурси доғи дили овора сиёҳӣ андохт,
Тӯшае баҳри сари кӯи фано пайдо кард.

Бахти саргашта ки маншури ситамкоре дошт,
Барқарор омаду қонуни шифо пайдо кард.

Дил ки чун уд зи чанги таби ғам менолид,
Онқадар беҳуда гардид ки чо пайдо кард.

Шуд дили хаста ба сарманзили аслӣ рочиъ,
Чун чароҳат ки зи занчири бало пайдо кард.

Ҳар фурӯге ки чароғи дили ғамгин дорад,
Ҳама аз оташи Макнуна зиё пайдо кард.

Ёр агар ханда занон ғунчаи тар бикшояд,
Гириҳе аз дили ин ташначигар бикшояд.

Гуҳари босира мерезаму ёқути сиришк,
Қуфли ёқут агар аз дурчи гуҳар бикшояд.

Бишканад тўтии чонам¹⁴¹ қафаси чисми занф,
Сабз хатти ман агар тунги шакар бикшояд.

Гар сари зулф зи пой дили девона кушуд,
Дил дили ўст агар банди дигар бикшояд.

Ёр хуршеду рақиби мани ҳайрон хуффош,
Бар чамолаш натавонад ки назар бикшояд.

Он ки ҳар дам ба дили танги ман¹⁴² аз тирӣ мича,
Баҳри омад-шуди ғам роҳи дигар бикшояд.

На ҳариф аст ки дар мастиу дар ҳушъёрӣ,
Ҷома чун ғунча, қабо чун гули тар бикшояд.

Инчунин шаъбодабозе ки манаш мебинам,
Нақди ҳусн аз гириҳи зулфи қамар бикшояд.

Оҳ аз он шамъ ки чун гарм кунад маҷлиси ҳусн,
Надиҳад мӯҳлати парвона ки пар бикшояд.

Шуд камон қомати Макнуна зи бори ғаму дард,
Оҳ агар тирӣ дуоҳи саҳар бикшояд.

Ҳар хӯ ки аз хати рухи чонон фуру чакад,
Чун шабнамest к-аз гули райҳон фуру чакад.

Зулфайни ҳам ба ҳам чу кушояд ба роҳи бод,
Аз ҳар тараф матои дилу чон фуру чакад.

Ҳар дам зи ҳасрати лабу дандони ӯ маро,
Аз ҳар ду дида лӯлуу марчон фуру чакад.

Чун бигзарад хаёли лаби ёр дар дилам.
Аз кони дида лаъли бадахшон фуру чакад.

Дар орзуи донаи холаш саводи чашм,
Ҳамроҳи оби дидаи гирён фуру чакад.

Доғи дили ман аст чу лаб бар қадаҳ ниҳад,
Ҳар қатра к-аз лабаш ба занахдон фуру, чакад.

Аз лутфи акси он тани нозук ба доманаш,
Шояд ки тугмаҳои гиребон фуру чакад.

Бинад чу акси моҳие абруи ӯ дар об,
Зарди зи чашми наргиси бӯстон фуру чакад.

Чанд аз чафои зоҳиру пинҳони ӯ маро,
Хуноба аз чароҳати пинҳон фуру чакад.

Бар ҳоли зори хастаи Макнуна ҳар саҳар,
Ҳамчун шаҳоб фитнаи даврон фуру чакад.

Ниҳоли гулшани чонро баҳори тоза пайдо шуд.
 Ниҳоди гулрухонро хор хори тоза пайдо шуд.

Назар бастанд нозу шӯх чашмони камонабрӯ,
 Ки дашти фитнаро мардумшикори тоза пайдо шуд.

Аз ин сақфи куҳан ҳаргиз чунин файзе нашуд
 Фалакро з-ин такаллуф эътибори тоза пайдо шуд,^{нозил,}

Гуҳар гӯ бигузар аз дарьёу дарьё гӯ биҳил гавҳар,
 Ки дарьё ҳиммате гавҳарнисори тоза пайдо шуд.

Нахоҳад дида ҳусни боғу лутфи орази насрин,
 Ки боғи ҳусро насрин-узори тоза пайдо шуд.

Зи ҳачри хатту рӯи лолагунаш чун шаби мотам,
 Дили Макнунаро рангу ғубори тоза пайдо шуд.

Чу ёри ман ба чаман ҳар замон хиром кунад,
Сабо занад ба адаб, гул ба у салом кунад.

Бигӯ чаҳозикаши нашъа пештар биравад,
Зи баҳри бода агар дастро ба чом кунад.

Зи бениқобӣ нишинад агар ба маснади ҳусн,
Фурӯғи партави хуршедро ғулом кунад.

Чаро ба худ накунад сайд мурғи дилҳоро,
Зи ҳол донау аз зулфи хеш дом кунад.

Ба дарду оҳ наарзад ба ним соати ҳаҷр,
Ба васл агарчи бадал ишрати мудом кунад.

Ба лутфи халқ чу Макнуна кам шавад мӯҳточ,
Қасе ки ҳамди худо вирди субҳу шом кунад.

Ёри ман бо ханчари нози мижа бебок шуд,
Синаам чун гул ба ин гулшан саросар чок шуд¹⁴³.

Ҳамчу оташ дар фироқат чанд месӯзи маро,
Бе ту ҳар обе ки хӯрдам заҳр чун таръёк шуд.

Аз ғуборам кай намояд бар фалак нақши ҳилол,
К-аз сӯҷуди тоқи абруят сари ман хок шуд.

Қомати сарви баландат кард ҷавлон бар замин,
Дуди оҳи оташинам бар сари афлок шуд.

Ҳамчу гул рухсораат аз мастии май гашт сурх,
Ҳар кучоям бар сари дил соя барги ток шуд.

Ҳайрате дорам ки мурғон дар кучо гирад қарор,
Оташи ман сӯхт дар ҳарчо хасу хошок шуд.

Дил бувад Макнуна ҳамчун бўта доим дар гудоз,
То ҳавасандешаи он рӯи оташнок шуд.

Хаёлам чун зи ҳусни орази ў тарзи гулшан шуд,
Саропоям зи ҳайрат чун пари товус хирман шуд.

Нигоҳи ғамзаомезаш зи мижгон чун бурун омал,
Дилам чун донан бодом пур аз захми сӯзан шуд.

Ба уммеде ки тобад партави хуршеди рухсораш,
Ду чашмам бо саводи хонан чон ҳамчу равзан
шуд.

Чу шабнам бар сари гул дурам аз оини худдори,
Ба олам чун агар хуршеди рӯи ёр равшан шуд.

Дар он ҳангом бо гулзори чаннат дар хиром омад,
Зи ҳаҷри ў чу гул чоки гиребон то ба доман шуд.

Танамро сӯхт чандон ҷонгудохт аз оташи ишқаш,
Шудам хокистару охир мақомам дуди гулхан шуд.

Зи ҳаҷраш мекунад Макнуна бо чандин забон
нола,
Саро сар ҷисми ман дар боғи ҳасрат ҳамчу савсан
шуд.

Вақти он аст ки чон аз пай чонон гардад,
Рӯзу шаб дар талабаш бесару сомон гардад.

Дар ҳавои сари он кӯй зияд ҳамчу ғубор,
Ки танаш хоку ҳаво дар тани ӯ чон гардад.

Дар раҳи ишқ ғуборе шавад аз заъф, вале
На ғуборе ки ба ҳар бод парешон гардад.

Ҳар ки дар роҳи талаб гум накунад пай чун Хизр,
Қай дилаш бохабар¹⁴⁴ аз чашмаи ҳайвон гардад.

Ҳаст дилро пас аз ин вақти пушаймонӣ, агар
Сухани ман накунад гӯш, пушаймон гардад.

Эй шабу рӯз асри қафаси олами хок,
Дар ҳаёли ту кучо равзан ризвон гардад.

Гар шавӣ воқиф аз ин гӯмбази беравзану дар,
Бар дилат тағтар аз гӯшаи зиндон гардад.

Бол бикшоу¹⁴⁵ гузар кун ба сӯи олами қудс,
То тамошоғаҳи чони ту гулистон гардад.

Ҳар ки аз хоки раҳи фақр кашад сурмаи чашм,
Хоки пояш зи шараф сурмаи аъён гардад.

Инчунин к-аз чамани васли ту афрӯхт чу гул,
Дили Макнуна сазад рашк гулистон гардад.

Агар аз ишқи бутон рахна дар имон бошад,
Кофирам, гар ба ҷаҳон ҳеч мусулмон бошад.

Туй он мардумаки дида ки дар хизмати ту,
Ҳар тараф баста сафе¹⁴⁶ чун сафи мижгон бошад.

Доман аз ҷайб надонам зи ғамат, айб макун,
Агар аз дасти туам чок гиребон бошад.

Дидаамро ки дар ӯ акси лабат сохта ҷой,
Хотаме дон ки нигин лаъли бадахшон бошад.

Рӯзи ҳичрони ту сад гуна ғамам пеш ояд,
К-ош дар ишқ ҳамин як ғами ҳичрон бошад.

Чун ки дар бар ғиганӣ пераҳани ишвау ноз,
Эй ки сад ҳамчу манат волау урьён бошад.

Мағриби меҳри ду рухсори ту доман гардад,
Машриқи субҳи ҷамоли ту гиребон бошад.

Фитнаҳо рост шавад бар дару девор он ҷо,
Ки қадат сояфиган гашта хиромон бошад.

Бар рухат холи ту чун сояи хуршед бувад
Дар дилам меҳри ту чун Юсуфи зиндон бошад.

Ту ки дармони дили решӣ гирифтронӣ
Ҳар киро дил зи ту реш аст, чи дармон бошад.

Баҳри Макнуна биё ҷамъ намо турраи хеш,
Мағузораи ки бадин навъ парешон бошад.

Дилам аз лутфи ту нақди дилу дин пайдо кард,
Заррас рифъати хуршеди бар ин пайдо кард.

Бар дари аршпаноҳат дили саргаштан ман,
Бегумон омаду меъроҷи яқин пайдо кард.

Ҳимматам хотаму иқбол бувад аз кафи ғайр,
Омад иқбол Сулаймону нигин пайдо кард.

Дили зорам чу чароғи саҳар аз равғани чашм,
Зиндагӣ аз нафаси бозпасин пайдо кард.

Гашт парвонаи мақсуд аларрағми¹⁴⁷ ҳасуд
То чароғи дили бедорнишин пайдо кард.

Ошиқ аз гирья ба хоки қадамаи ёфт мурод,
Тухми хушнудӣ аз ин обу замин пайдо кард.

Аз ҳаёли хату холи руҳи ӯ¹⁴⁸ Макнуна
Барги райҳону, дигар нофаи Чин пайдо кард.

Шукри худо ки дил ба диёри вафо расид,
В-аз гулшани мурод насиме ба мо расид.

Гумроҳи ташнаҳол ба юмни вучуди Хизр,
Аз зулмати фано¹⁴⁹ ба зулоли бақо расид.

Оворае ки сар ба биёбон ниҳода буд,
Аз гарди раҳ ба каъбан сидқу сафо расид.

Аз чаври баргрёзи қафо мурғи бенаво,
Бе барг буд, боз ба баргу наво расид.

Умре гадои ғамзада авроқи сабр хонд,
Охир ба ганҷномаи лутфу ато расид.

Чӯён гавҳар об шуд, аз бас ки қатра зад,
В-он об қатра-қатра ба баҳри ҳаё расид.

Дил сад ҳазор нақши муҳолиф бар об зад,
То оқибат ба соғари гетинамо расид.

Чое ки тоири хирад он ҷо наменарад¹⁵⁰,
Дар ҳайратам, ки чун дили бе дасту по расид.

Ин қатра чун зи парвариши баҳр шуд гуҳар?
Маинуна чун ба мартабаи кимё расид?

Нози ту чашми масти туро куқли чон диҳад,
Лаълат ҳазор хона ба боди забон диҳад.

Ҳар мурғи дил ки чашми сиёҳат кунад асир,
Аввал ба дасти ғамзаи номехрубон диҳад.

Болои дилкашат дили мардум барад, вале
Боло барад, ба кокули анбарфишон диҳад.

Чун шакли маҳ дар об чу сурат дар оина
Акси рухат ба қолаби афсурда чон диҳад.

Ҳар гаҳ гумон барам, ки лабат мекушад маро,
Ояд яқин ки бўса ба пои гумон диҳад.

Чон медиҳам ба пои ту дар ҷўйбори умр
Чун боғбон, ки об ба сарви равон диҳад.

Гар ҷои соя чон талаби дар чаман зи сарв,
Дуд аз ниҳоди сарв барояд, равон диҳад.

Гум кард дар саводи бало бахти мудбирам,
Кӯ муқбиле ки роҳи саломат нишон диҳад.

Чун барги гул ба бод диҳам дафтари фироқ¹⁵¹,
Бошад ки васл¹⁵² бо дили Макнуна чон диҳад.

Баҳри ҷавлон он парӣ ҳар сӯ хиромон меравад,
Бар тамошояш ҷунуне сохта, ҷон меравад,

Аз лаби нӯшини ӯ баҳри табассум мавҷ зад,
Баҳр побӯсаш зи кон лаъли бадашхон меравад.

То ба дӯши ман расида меҳнати нори фироқ,
Аз дил оромӣ зи пой ҷисм дармон меравад.

Сӯхтам дар оташи ҳичрони рухсори нигор,
Хотири ман кай тамошон гулистон меравад.

Аз сабо ҷун шуд мушавваш турраҳои зулфи ӯ,
Ҳамчу сунбул бӯи фикри дил парешон меравад.

Ҳар ки ҳусни ёр бишуниду вале рӯяш надид,
Дар ҷаҳон аз¹⁵³ орзуи ӯ парешон меравад.

Аз фироқи рӯи ӯ Макнунаи мо солҳо,
Ҳамчу оби ҷашма бо ду ҷаши гирёён меравад.

Чун дари боғи висолаш бар рухам масдуд шуд,
З-ин сабаб оинаи дилҳо ғуборолуд шуд.

Дар баҳори мавсими гул нест абре бар фалак,
Аз уручи оҳи ман олам саро сар дуд шуд.

Бар шикасти рангу рухсори¹⁵⁴ хазонангези ман.
Аз самуми дашти ҳичрон сад бало мавҷуд шуд.

Ҳурраи дар васли ӯ дидему ҳичрон нест кард,
Дар сиришти тинати мо ончи ҳақ фармуд, шуд.

Сӯхт дил дар ишқу бӯи ӯ чаҳонеро гирифт,
То¹⁵⁵ димоғи чони аҳли дард атролуд шуд,

Аз сучуди тоқи абруяш касе дорад ибo,
Ҳамчу шайтон аз дари¹⁵⁶ аҳли вафо мардуд шуд.

Бо хаёли ғамзаҳон чашмҳои сурмасо,
Чун ғубор аз дарду ғам Макнунаам нобуд шуд.

Дар манзиле ки чилваи рухсори ёр шуд,
 Ҷаннат шуду чаман шуду гул шуд, баҳор шуд.

Холу хаташ ба гулшани ҳуснаш ки атр рехт,
 Райҳон шуду чу сабза шуду мушкбор шуд.

Чашмам ба роҳи орзӯи нури оразаш,
 Ҳайрат шуду нигоҳ шуду интизор шуд.

Ҷисмам зи оташи ғами ҳичрони ӯ бисӯхт,
 Товус гашту доғ шуду лолазор шуд.

Дил дар фироқи партави хуршеди рӯи ӯ,
 Симоб гашту зарра шуду беқарор шуд.

Андар ҳаёли базми висолаш ду дидаам,
 Шабнам шуду назора шуду ашкбор шуд.

Дар шишаи дилам чу¹⁵⁷ макон сохт он парӣ,
 Макнуна ҳамчу оҳи саҳаргаҳ ғубор шуд.

Таънаҳон фалак ошуфта димоғам дорад,
 Субҳ бо чок дилу шаб ба чароғам дорад.

Лаззати дарди туро умри абад медонад,
 Оби ҳайвон хабар аз чашман доғам дорад.

Хори пироҳани субҳ аст гули савдояш,
 Он ки чоки чигар оронши бо ғам дорад.

Чун шавад гирия ки садди раҳи тавфиқи ман аст?
 Нақши по оинаи роҳи суроғам¹⁵⁸ дорад.

Кам суҳан дидаму аз кор шудам Макнуна!
 Лаби хомӯши ту саргарми аёғам дорад.

Дил чу хун шуд нози ашки пардадар натвон
кашид,
Миннати хушк ин қадар аз чанми тар натвон
кашид.

Вусъати ошӯби дилтангӣ надорад рӯзгор,
Чуз муҳаббат дар дилам нақши дигар натвон
кашид.

Ашки оламсӯзи ошиқ сайди мижгон кай шавад,
Нусхаи ашки маро дар баҳру бар натвон кашид.

Оташ аз оташ тавонад бурд бар дил сӯхтан,
Риштаи тасхир дар иқди шарар натвон кашид.

Мо кучо, дасти гиребон пора кардан аз кучо,
То набошад фурсате оҳ аз чигар натвон кашид.

Мегузорам дидаи рози ту мешӯям зи дил,
Чуз сафо оинаро нақши дигар натвон кашид.

Шоми мо то ҳашр агар торик бошад беҳтар аст,
Миннат аз ҳамроҳии хизри саҳар натвон кашид.

Дидаи матлабраво ноумедии Макнуна буд,
Даст аз домони оҳи беасар натвон кашид.

Нигори ман ки хами турраи дуто дорад,
Ба турра аз ғамн дилҳои мубтало дорад.

Сияҳ зи сурмаи бегонагӣ бувад чашмаш,
Лабаш агарчи суҳанҳои ошно дорад.

Шавад зи чашму лабаш маргу зиндагӣ ҳосил,
Нигоҳи қотилу гуфтори ҷонфизо дорад.

Шудам ғубор зи ҳичрони ёр дар талабаш,
Ғубори ман сари ҳамроҳии сабо дорад.

Зи бим дар паяш оҳиста меравам к-он шӯх,
Гумон барад ки магар соя дар қафо дорад.

Чунин ки зоти ҳунарпарвари суҳандонат,
Ду гӯши ҳуш ба таби суҳан саро дорад.

Ба сайри киштии Макнуна нест ёрии кас,
Зи ноҳудо накашад миннат, ӯ худо дорад.

Чун бар он рух донаҳон хол зевар мешавад,
Хол-ҳолу, ҳол-ҳусну, ҳусн-чавҳар мешавад.

Талхкомонро ба соғар аз лабу дандони у,
Заҳр-шаҳду, шаҳд-ширу, шир-шаккар мешавад.

Бар раги чонам зи сеҳри чашму нози ғамзааш,
Фитна-мӯю, мӯй-хору, хор-наштар мешавад.

Аз ғами чун рустахезаш бар шаҳидони фироқ,
Субҳ-шому, шом-рӯзу, рӯз-маҳшар мешавад.

Дар шаби тӯфони хунхорони даръеи ғамаш,
Гирья-мавчу, мавч-баҳру, баҳр-соғар мешавад.

З-эътидоли гулбуни болоу нахли¹⁵⁹ дилкашаш,
Соя-сарву, сарв-нахлу, нахл-пурбар мешавад.

Чеҳра рангин карда з-эшон к-аз дами донои даҳр,
Хок-сабза, сабза-лола, лола-аҳмар мешавад.

То бубинад гулшани сарсабзи иқболаш ба чашм,
Абр-жола, жола-наргис, наргис-ахтар мешавад.

Аз нами килки хаёли хастаи Макнунаам,
Ақл-фаҳму, фаҳм-табъу, табъ-музтар мешавад.

Ер аз чавлон агар дар боғ қомат мекашад,
Сарв баҳри тӯҳфааш рахти хичолат мекашад.

Сӯхт дил дар оташи ёре, надорад чорае!
Ҳар киро дардест, дору бар ҷароҳат мекашад.

То нагардад ҳам ҳилол осо зи нози абруяш,
Заъфи дӯши мо кучо бори маломат мекашад.

Ҳар касе махмур шуд аз бодаи бўси кафаш,
Ҳамчу гул хамъёзаи оҳи надомат мекашад.

Буд Хизр аз чашмаи¹⁶⁰ чоҳи занахдонаш хичил,
Хатти ӯ ҳар рӯз аз ӯ оби назокат мешакад.

Гар табассум аз лаби ӯ дурри¹⁶¹ дандон во кунад,
Мавҷи ҳасрат шӯр аз баҳри қиёмат мекашад.

Гулшани ҳуснаш хичолатбахши боғи чаннат аст,
Аз намакдони лабааш шӯри қиёмат мекашад,

Сӯхт Макнуна агар дар оташи ҳичрон чи бок?
Чун паймбар дар шикам санги қаноат мекашад.

Нолаи саҳаргоҳам ҳамчу най¹⁶² асар дорад,
Чун нафас тапад ҳар кас гӯши дил агар дорад.

Шаб ки дар хаёли ман ёр мекунад чавлон,
Лек чон ба тан худро бас ки беҳабар дорад.

Меҳри оламафрӯзаш дар чаҳони ҳайронӣ,
Шукри ҳақи бар ҳолам гӯшаи назар дорад.

Нолаҳои дардомез лаззатест дар дилҳо,
Килки мушқафшонам бар забон шакар дорад.

Мепарад ду чашми ман аз насими пайғомаш,
Аз ду чумбиши мижгон чунки болу пар дорад.

З-он баҳор Макнуна гирья муждаҳо дорад,
Нахли бахти ӯ сабз аст ҳар ки чашми тар дорад.

Нашъаи ранги май аз рухсори чонон гул кунад,
Чун пари товус бар тан чашми ҳайрон гул кунад.

Беҳудам аз бодаи мавҷи табассумҳои ӯ,
Аз лабаш чун соғари лаъли бадахшон гул кунад.

Гулшани ҳуснаш ки зинатбахши боғи ҷаинат аст,
Аз шамими хатти сабзаш бӯи райҳон гул кунад.

Гар сабо дорад парешон турраҳои зулфро,
Шонаосо аз дилам чоки гиребон гул кунад.

Умр бигузашту газидам аз надомат дастҳо,
Аз кафам то субҳи маҳшар захми дандон гул
кунад.

Булбулосо бо ҳаёли гулшани рухсори ӯ,
Бар лаби Макнунаи мо оҳу афгон гул кунад!

Фигон ки чархи чафопеша бар мани ношод,
Камони чавру хаданги чафо кашиду кушод.

Чаҳон чунин ки дари хушдилӣ ба рӯям баст,
Чи сон ба хотири ғамгин вазад насими мурод.

Замона баҳри чафо ёди бедилон орад,
Чи толеъест, ки ҳаргиз нарафтамаш аз ёд.

Сипеҳр бо ҳама дандони ахтарон ҳаргиз,
Гиреҳ зи кори фурӯбастаи касе покушод.

Шафақ ба чарх набошад ачаб ки нест ғариб,
Агар ба хун бувад олуда домани ҷаллод.

Ҳамон камингаҳи умрест ин чаҳон ки дар ӯ,
Фалак рабуд кулоҳи Қайу қабои Қубод.

Нафас мазан сари худро нигоҳдор ки, нест
Ба ғайри тафриқа мушти ғуборро аз бод.

Ба чайби фақр бикаш сар ки баҳри гардани мо,
Гирифта чархи муонид ба каф каманди инод.

Зи катми ғайб кунад рӯзгор ҳар соат,
Барои хотири Макнуна меҳнате эҷод.

Боз насими чамани чон расид,
Бӯи гули равзаи ризвон расид.

Ғунчаи гулзори муруват шукуфт,
Роиҳаи гулшани чонон расид.

Рузи дилафрӯзи висоли ҳабиб,
Баҳри заволи шаби ҳичрон расид.

Ҳамраҳи бод аз сари бозори Миср,
Бӯи хуши Юсуфи Қанъон расид.

Соқии паймонаи базми мурод,
Бори дигар бар сари паймон расид.

Хомаи¹⁶³ уммед забон тез кард,
Номаи мақсуд ба унвон расид.

Аз дами чонбахши масиҳодаме,
Дарди дили хаста ба дармон расид.

Оҳ, насими нафаси халқи ӯ,
Баҳри шикасти гулу райҳон расид.

Аз асари ҳачри гули рӯи ёр,
Хори ғами даҳр ба домон расид.

Ҳар шабе лабташнаи Макнунаро,
Чон ба лаб аз меҳнати даврон расид.

Кучо шуд он ки гули базми чуръахорон буд,
Чу бахти мушфиқи баргаштарӯзгорон¹⁶⁴ буд.

Ба холу хат рақами мурда зинда кардан дошт,
Ба ҳусн оби рухи чумла гул-узорон буд.

Кучо шуд он маҳи равшан ки дар хазонаи чарх,
Ҷамоли ӯ гуҳари тоҷи шаҳриёрон буд.

Асири ҳалқаи доми ҳалок шуд шере,
Ки рӯзи маъракаи сарҳалқаи саворон буд.

Ба хоки тира чаро рехт аз насими ачал,
Гуле ки чашму чароғи умедворон буд.

Чаро ба боди фано рафт тоҷи ӯ чу ҳубоб,
На оқибат сару сардори тоҷдорон¹⁶⁵ буд.

Зи оби дидаи Макнуна дар мамол мабош,
Бувад таровати гул чун ҳучуми борон буд¹⁶⁶.

Дар ин ҳолат саҳоб аз чашми гавҳарбор мегирияд,
Хизр бар чашмасору чашма бар кӯҳсор мегирияд.

Зи фарти номуродӣ анҷуму афлок менолад,
Зи айни ноумедӣ собиту сайёр мегирияд.

Дар ин фурқат зи ҳар сӯ бар руҳи садпора аз
Сияҳчашме чу абри тира бар гулзор мегирияд.
нохун,

На танҳо халқ оби дида гирияд, мурғу моҳӣ ҳам,
Касе к-ӯ чашм дорад, дар даме садбор мегирияд.

Баҳор омад на чуши оби борони баҳор аст ин,
Замину осмон бар шоҳи зумиқдор мегирияд

Ба ёди руи гулранги ту ин Макнунаи беҳуд,
Ба ҳангоми саҳар чун андалеби зор мегирияд.

Ҳеч медонӣ, ки, боз ин гардиши¹⁶⁷ ахтар чи кард?
 Ҳеч медонӣ, ки, даври чархи дунпарвар чи кард?

Ҳеч медонӣ, ки, ин бадсирату ҳақношинос,
 Дар ҳақи султони нури чашму тоҷи сар чи кард?

Ҳеч медонӣ, ки ин нодони донишмандкуш,
 Аз ҳасад бо ҷони¹⁶⁸ донишманди баҳру бар чи
 кард?

Ҳеч медонӣ, ки, ин қачбози муставлиनावоз,
 Аз қачи бо ҳазрати шоҳи нақу маҳзар чи кард?

Ҳеч медонӣ, ки ин ҳиндуи бозигар чи сохт?
 Ҳеч медонӣ, ки ин бадхӯ-ю бадгавҳар чи кард?

Дод нақди умри донишманди оламро ба бод,
 Ҳолати Макнунаро ҷуз оҳу чашми тар чи кард?

Он ки нури шамъи¹⁶⁹ хилватхонаи идрок буд,
Нури мутлақ буду не дар қайди обу хок буд.

Зоти бетимсолаш аз номи маосӣ нанг дошт,
Домани мастураш аз гарди маноҳӣ пок буд.

То гудози шахси бетоби муориз ҳамчу мум,
Дар мачоли фаҳм бо анфоси оташнок буд.

Хонда буд аз бар ҳақими рояш аз рӯзи нахуст,
Ҳар рақам гар неку бад бар сафҳаи афлок буд.

Дар шикори сайди маъни фориси идроки ӯ,
Мурғи заррин боли ақлаш баста бар фитрок буд.

То баҳори зиндагонӣ ҳаст ин чо ҳамчу гул,
Хастаи Макнуна аз ҳаҷраш гиребончок буд.

Пок домоне ки чун руҳи¹⁷⁰ равон покиза буд,
Домани покаш чу гулбарги чунон покиза буд.

Шамъи рухсораш ки буд аз шарм дар айни арақ,
Ҳамчу нури дидаи гавҳарфишон покиза буд.

Зоти беайбаш ки азми чаннати ҷовид кард,
Ҷовидон ҳамчун биҳишти ҷовидон покиза буд.

Дида буд андомаш аз хони латофат парвариш,
Ҷисми покаш то ба мағзи устухон покиза буд.

Ҳамчу зар дар хок пинҳон кард чархи мумсикаш,
Бо тани симин ки ҳамчун нақди ҷон покиза буд.

Ҷони улвӣ-гӯшаи домони он покиза дошт,
Руҳи қудсӣ булбули бӯстони он покиза буд.

Қисса кӯтаҳ чун маҳу хуршед олоиш надошт
Рӯзу шаб, алқисса пайдоу ниҳон покиза буд.

Чанд рӯзе шуд ки дар ҳиҷрони он султони ҳусн,
Дар дили Макнуна фаръёду фиғон покиза буд.

Фиғон к-айём иқди гавҳари мақсуд барҳам зад,
Ба боди нестӣ даръёи ҳастӣ зуд барҳам зад.

Дигар з-ин хокдон бархост боде к-аз самуми он,
Аторуд сӯхт дафтар, Зӯҳра чангу уд барҳам зад.

Пас аз умре, ки бахти халқро шуд вақти бедорӣ,
Нигоҳе карду дар дам чашми хоболуд барҳам зад.

Фалак бурд аз самуми қаҳр оби гулшани олам,
Гулистон Халил, аз оташи Намруд барҳам зад.

Замон ранги дигар гардид ҳоли оламе бад шуд,
Сипеҳр ангехт шӯре, олами беҳбуд барҳам зад.

Қазо султони оламро ба зери хок пинҳон кард,
Аз ин Макнунаи мискин, зиёну суд барҳам зад.

Эй гули рӯи туро чашми тамошо хуршед,
Тугмаи банди қабои ту муҳайё — хуршед.

Гарна рӯз аз нафаси шавқи ту гарм аст, чаро
Пӯшад аз нури саҳар чомаи якто хуршед.

Чарх додат зи маҳи даҳшаба танбӯри тараб,
Тори зар баста ба сад меҳр, бадончо хуршед.

Шамъ шаб хост ғуломи ту малойик гуфтанд,
К -аз ту пардохтани сӯҳбату аз мо-хуршед.

Ҳар ки аз меҳри ту холист зи шаб тиратар аст,
Гар ба сони фалакаш ҳаст бар аъзо-хуршед.

Гули хулқи ту-насимест, ки дар субҳи азал
Аз шамими нафасаш ёфта эҳо, хуршед.

Ҳусни рӯи ту сабеҳест, ки аз файзи дамаш
Ҳамчу гул раста зи нахли шаби ялдо-хуршед.

Догҳо гашта зи ҳаҷри руҳи ӯ Макнуна
Лолаосо ба дили ӯ шуда сад чо хуршед .

То бакай дида зи бедоди ту гириён бошад,
 Ҳоли ман¹⁷¹ чун сари зулфи ту парешон бошад?

Дӯшам аз ҳайрати дури, мижа барҳам нарасид,
 Эй хуш он дида, ки бар рӯи ту ҳайрон бошад.

Бозуи сабр ба як сӯ наниҳад бори фироқ,
 То¹⁷² магар васли ту, ҳампанҷаи ҳичрон бошад.

Тавқу зиндон ба дуо металабанд аҳли ниёз,
 Агар ин ғабғабу он чоҳи занахдон бошад.

Ҳолати зистану мурдани кас андак нест,
 Турфа ин аст ки дар пеши ту яксон бошад.

Дасти қудрат ба руҳи номия зевар бандад,
 Қалами сунъ дар ороиши бӯстон бошад.

Дар фазои¹⁷³ чаман аз баҳри қудумат ҳар субҳ,
 Бодро гӯи зар андар хами чавгон бошад.

Чун дили ман зи хаёли ғами тири мижаат,
 Ғунча машғули чигар хӯрдани пинҳон бошад.

Хаста Макнуна ба кулфат гузаронид баче,
 Қи ҳанӯзаш асари гирия ба домон бошад.

Дар боғи навбаҳор чу он дилрабо расид,
Чандин ҳазор замзамаи ҷонфизо расид.

Чун дар чаман даромад, баҳри қудуми ӯ,
Наргис чудоу сабза чудо, гул чудо расид.

Аз чашми ӯ чароғи дилу дида нур ёфт,
Ваз хатти ӯ ба оинаи ҷон ҷило расид.

Зебо рухаш ки аз¹⁷⁴ чамани боғи ҷаннат аст,
Дилкаш бувад, ки¹⁷⁵ з-он чамани дилкушо
расид.

Макнуна сӯхт аз алами оташи фироқ,
Маҳрум шуд зи гулшани васлу ҷафо расид.

Ҳаркиро ёди ту чо дар дили афгор кунад,
Гар бувад сурати Чин, рӯй ба девор кунад.

В-он ки гирад ба забон зикри ту, бо субҳаи ашк,
То абад номи хушат гӯяду такрор кунад.

Ба сабо бӯи ту он дод, ки гулзор диҳад,
Ба ҳаво хулқи ту он¹⁷⁶ кард, ки аттор кунад.

Он қадар парда бар андоз, ки лабташнаи васл,
Соғари дида пур аз шарбати дидор кунад.

Хоса, нахли қаламат баҳри самар сохтаанд,
На ниҳоле ки самар надҳаду озор кунад.

То ба ҳашр аз лаби ҳар кӯза чакад оби ҳаёт,
Гар насимат гузаре бар гили фаххор кунад.

То ки Макнунаам аз сӯз барорад нафасе,
Дили бегонанавози ту ба худ ёр кунад.

Боз дил оҳанги тавфи каъбаи чон мекунад,
Нақди ҳастиро нисори роҳи чонон мекунад.

Боз чашми ашкбори ман чу абри навбаҳор,
Дар фироқаш ҳар замон аз гирья тӯфон мекунад.

Дил чу мурғи нимбисмил метапад дар хоку хун,
Ин ҳама бетоқатӣ аз дарди ҳичрон мекунад.

Меравад ногаҳ ки бикуюяд назар сӯям ба лутф,
Бахти хоболуди ман бозаш пушаймон мекунад.

Гунча, аз шавқи лабаш гоҳе гиребон медарад,
Гоҳ аз дасти ғамаш сар дар гиребон мекунад.

Дасти ҳичронат гиребонам гирифта мекашад,
Бо ачал ҳар дам маро дасту гиребон мекунад.

То кунад дур аз дарат бесабру бесомон маро,
Бахти бесомони ман асбоб сомон мекунад.

Боди субҳ аз накҳати зулфаш димоғи ғунчаро
Чун дили садпораи ошиқ-парешон мекунад.

Шоҳид аст эзид, ки ҳаргиз пири Канъонӣ надид,
Он чи бо ман фурқати он моҳи Канъон мекунад.

Гар сабо бӯе наёрад ҳар дам аз пирӯханаш,
Ин ду чашми ашкборамро кӣ дармон мекунад.

Сар ба пеш афканда ин Макнуна, зору нотавон,
Фикри базми васли он султони даврон мекунад.

Шаҳди каломи ту зи шаккар лазиз,
В-он ду лаб аз қанди мукаррар лазиз.

Ханда ба нодонии воиз кунед,
Пеши лабаш гуфт ки кавсар лазиз.

Қанди сафед аст ба махмур талх,
Ҳаст ба комаш маи аҳмар лазиз.

Кавсар агар чанд мукаррар бувад,
Нест чу он лаъли мукаррар лазиз.

З-он руху лаб ком гирифтам, мағӯй:
«Шарбати гулқанди мухаммар лазиз».

Шаккарам аз най набувад муддао,
Ҳуни дил аст аз мижаи тар лазиз.

Ҳар чи расад аз ту бувад коми чон,
Эй, ҳама лутфи ту — саросар лазиз.

Хӯрдани ғам мақсади Макнуна аст,
Нест аз ин тӯъма накӯтар лазиз.

Фишонд ғолия дар домани бинафша баҳор,
Аз он ҳаме дамад аз вай шамими мушки тотор.

Шуд аз шукуфа тамизи чаман зи равзан хулд,
Ки пирро набувад дар риёзи ҷаннат бор.

Ҳазор ғунча ба шакли дил аст, хун бояд¹⁷⁷
Диле ки кам шуда аз андалеб дар гулзор.

Ҳавошии варақи лола аз хати райҳон,
Бароти айш ба соқӣ навиштааст баҳор.

Гирифта лолаи сероб ҷоми май яъне,
Хуш аст май зи кафи соқӣёни лола-узор.

Зи ишқ гириякунон нола кард Макнуна,
Фишонд бар сари ӯ абр луълӯи шаҳвор.

Бувад мулки чаҳон чун баҳр, ончо подшо — гавҳар,
Ҳаводис оқибат бишкаст бо санги чафо, гавҳар.

Мағӯ асрори дарди ишқро бо назди бедардон,
Ба бозори чаҳон мафрӯш бо ноошно¹⁷⁸, гавҳар.

Зи файзи ишқ маҳрум аст зоҳид, аз гарончонӣ
Зи ақли сифла, санги хораро донад гадо — гавҳар.

Ба назди ҳақ арақҳои хичолат қимате дорад,
Бурун ояд ба сад иззат зи дарьёи ҳаё, гавҳар.

Агар хоҳӣ баландӣ аз кудурат соф кун дилро,
Мақоми тоҷи шоҳон аст аз ранги сафо — гавҳар.

Ба руҳи шоҳ чун анҷум ба вақти субҳ Макнуна
Бароварда ба гардуни иҷобат аз дуо гавҳар.

Чун най дили заифи ман аз дасти он нигор,
Шуд рахна-рахна оқибат аз нолаҳон зор.

Ман ҳамчу хӯша бо дили садпорау рақиб,
Пур мекунад зи хирмани мақсуди ман канор.

Олам туфайли Юсуфу, Юсуф — ғуломи ғайр,
Фаръеди булбул аз гулу, гул — ҳамнишини хор.

Уро чу себ¹⁷⁹ вазъи дурангӣ, шиори ман
Дар хун нашта бо дили садпора чун анор.

Чандон гиристам ки маро дур аз он намонд
Дар чашмхона мардумаки чашми ашкбор.

Дар боғи орази амалам савсане намонд,
Чуз нақши силии ситами чархи нобакор.

Шӯхе ки буд якдилу якрӯ чу¹⁸⁰ онна,
Баҳри ҳалоки ман дузабон шуд чу зулфиқор.

Паймони¹⁸¹ ман шикасту ба ағъёр аҳд баст,
Шуд майгусори ғайру маро сӯхт аз хумор.

Чун дар таби хумор насӯзад шикастае?
К -аз базми васл чун ту нигоре кунад канор.

Фонус зери домани хилват кашида шамъ,
Парвонавор ин дили Макнуна беқарор.

Дигар овард насими саҳарӣ боди баҳор,
Ки шавад боз чунонам яке аз ишқ ҳазор.

На шикебе ки кашам даст зи домони талаб,
На умеде ки дарояд ба кафам домани ёр!

Чун тавонам ки ба ӯ шарҳи ғами дил гӯям¹⁸²,
Ки чу ояд, равад аз шавқ забонам аз кор.

Гар маро дар сухан афтад ғалате нест аҷаб,
Ки забон бо дигарон дораму дил бо дилдор.

Нест аз гуфту шуниди ду ҷаҳонам чизе,
Бас ки аз шавқи ту бо хештанам дар гуфтор.

Рашкам ояд сухани ишқи ту гуфтан бо кас,
Лек бо ҳар ки нишинам, кунам аз шавқ изҳор.

Нест ҷуз васфи ту дар номаи аъмолам сабт,
Баски бо худ сухани ҳусни ту кардам такрор¹⁸³.

Ошиқона ғазале шояд агар арз кунам,
Ошиқонро чу ба як тарз набошад гуфтор.

Нақди чон з-он ба кафи даст ниҳад Макнуна,
Ки ба пой ту фишонад, ту бигӯи ки биёр.

То кай чу шамъ гириям дур аз висоли дилбар,
Сӯзи фироқ дар дил шамъи ҳалок бар сар.

Не рӯзи иштиёқам хизри мурод ҳодӣ,
Не дар шаби фироқам шамъи висол раҳбар.

Чун сайди тирхӯрда доми ҳалок барпо,
Чун шамъи ниммурда хоки сиёҳ бар сар.

Бахти шикаста болам, мустағнӣ аз вуболам,
У — ҳамчу қутб сокин, ман — ҳамчу зарра музтар.

Он зарраи ҳақирам, к-аз ҳоли заъф гашта,
Шахсам зи нотавонӣ в-аз нестӣ мухаммар.

Бадрӯз ҳамчу соя в-аз соя тиратар ҳам¹⁸⁴,
Ночиз ҳамчу зарра в-аз зарра низ камтар.

Ҳар гӯша сад ғами чон, ман дар миёна ҳайрон,
Не тоқати мадоро, не доруе муяссар.

Ҳар сабза баъди маргам к-аз чашмхона рӯяд,
Чуз ашки ноумедӣ тухме наёварад бар.

Бо сӯи он малакваш аҳволи худ навишта,
Макнуна баста бар дил чун нома бар кабӯтар.

Насими кӯи ту ҳаст аз насими чон хуштар,
Зи гулшани Ирам он хоки остон хуштар.

Сиёҳ сӯхта чун шамъ субҳ дар раҳи бод,
Адуи хонасиёҳи ту безабон хуштар.

Қабӯтаре ки шикори ҳумои килки ту нест,
Ба қадр агар ҳама анқост бенишон хуштар.

Саҳоби раҳмати оми ту ноғирифта ҳаво,
Бувад харобии вайронаи ҷаҳон хуштар.

Ба қадри марҳалаи умр хотирам хуш буд,
Чу хизр лутфи ту ҳамроҳ шуд, аз он хуштар.

Ту дар баҳори карам тарҳи дигар овардӣ,
Фигону нолаи Макнуна нотавон хуштар.

Чарх аз кавокиб мениҳад сад захми дандон бар чигар,
Афканд чандин дардхо ошӯби даврон бар чигар.

Аз ҳаҷр кардам нолаҳо будам зи ишқаш волаҳо,
'Оташ равад аз дидаҳо даръёи Уммон бар чигар.

Месӯхт бар ҳолам малак, мерафт оҳам бар фалак,
Мегашт чандин рахнаҳо аз доғи ҳичрон бар чигар.

Ишқаш ба чонам шуд зиён, бигузаштаам аз ину он.
Андохта таъни чaxon дарди фаровон бар чигар.

Аз чонгудоzi теги ғам бар дил расида сад ситам,
Макнуна¹⁸⁵ дорад сад алам чоки гиребон бар
чигар.

Чун гули раъно рухаш метофт бар ранги дигар,
Нолаи қонсӯзи ман месохт оҳанги дигар.

Ҳар саҳар аз фурқати табҳолаи лаъли лабаш,
Бар сарам чун жола гардун мезанад санги дигар.

Он яке оварда ин ҷо, ин дигарро мебарад,
Даҳр созад ҳар замон бозию найранги дигар.

Ҳамчу мурғи ваҳшати ранг, васлаш аз ёдам парид,
Мекунад Макнунаро ҳичрони ӯ чанги дигар.

Зи бори ҳацри ӯ ҳар мӯй санги осие бар сар,
Шуда аз нотавонӣ нола ошӯби бало бар сар.

Ба ёди гулшани ҳуснат зи ҳайрат баски ғалтидам,
Нашаста чун пари товус нақши бўрье бар сар.

Зи чашмам хуни дил фаввора зад бар чарх чун
Фуру овард ҳацраш хун чу¹⁸⁶ дашти Карбало бар сар.
оҳам,

Ба ҳангоми чудой аз рухи ӯ сохта захме,
Ки мурғони чаман созанд оҳанги наво бар сар.

Ривочи салтанат дар дил намуда оташи ишқаш,
Зи файзи дуди оҳам сояи боли¹⁸⁷ ҳумо бар сар.

Сабо бикӯшод банди турраашро мурдам аз ғайрат,
Наяндозад чу ман касро парешонӣ, худо бар сар.

Расонад то ба рамзи нола аз Макнуна бо сӯяш,
Нашаста мурғи нахли гулшани боғи дуо бар сар.

Орзӯ дорам ки раҳ ёбам ба сӯи шаҳриёр,
 Дидае дорам, бувад муштоқи рӯи шаҳриёр.

Раҳм кун ёраб ба ҳоли ман ки дар рӯзи фироқ,
 Мехӯрам хуноби дил дар орзӯи шаҳриёр.

Медавад боди сабо умрест дар ҳар бўстон,
 То биёяд аз кучо осори бўи шаҳриёр.

Зер дасти миннати куҳлул-чавоҳир нестам,
 Тӯтиё дорам ба чашм аз хоки кӯи шаҳриёр.

Хотири Макнунаро шояд тасалли оварад,
 Мекунад мачмӯае дар гуфтугӯи шаҳриёр.

Ёр аз ман чеҳра пинҳон кард боз,
Дарди ҳичрон ғорати қон кард боз.

Рафт он ороми қон ушшоқро,
Мубталои дарди ҳичрон кард боз.

Дил ки аз савдои ишқ осуда буд¹⁸⁸,
Дар муҳаббат доғ сомон кард боз.

Ёр муштоқи ҳилоли идро,
Гӯшаи абру намоён кард боз.

Рӯзи ҳичрон ваъдаи дидор дод,
Қор мушқил буд, осон кард боз.

Дил зи доғи ҳаҷр аз хуни чигар,
Лола чиду гул ба домон кард боз.

Қони саргардон ба саҳрои фироқ,
Азми саҳроу биёбон кард боз.

Дар фироқат сӯхт қон Макнунаро,
Шиква аз бедоди ҳичрон кард боз.

Чу ҳарфи марҳаматам гуфт¹⁸⁹ он бути танноз,
 Маро зи файзи¹⁹⁰ тараб умри рафта омад боз.

Ба хатм мақтаи анҷом тай намегардад,
 Чи нома аст ки дар¹⁹¹ ҳаҷр кардаам оғоз.

Зи фикри орази гулгуни ӯ ба машқи хаёл,
 Ҳарими синаи мо гашта аст гулшани роз.

Чи мочарост дар ин ҷо миёни аҷзу гурур,
 Ки мо тамои ниёзему ӯ саропо ноз.

Гудози ишқи ту аз баски ишратафрӯз аст,
 Басони шамъ бувад тифли ашқам оташбоз.

Баҳор сар ба гиребони ғунча медуздад,
 Агар зи ноз шавад сарви ман чаманпардоз.

Ба шӯри ҷазбаи шавқе ки меравам аз худ,
 Ки ҳамчу ранг кунад узв-узви ман парвоз.

Ба ғайр сачда зи Макнуна бар намеояд,
 Чу ёди тоқи ду абруи ӯ расад ба намоз.

Эй сарви равони гулшани ноз,
Хусни ту баҳори гулшани роз.

Аз дарди ғами ту мустамандам,
Як раҳ назаре ба сӯи ман соз.

Эй ёр макун маро фаромӯш,
Ҳарчанд шудӣ ба ғайр дамсоз.

Шояд ки ду бор боз ои,
Монда ба раҳат ду чашми ман боз.

Бошад пан куштағони ишқат,
Лаъли ту Масеҳи ханда эъчоз.

Рӯзе ки зи хоки ман гузаштӣ,
Гардид ғубори ман сарафроз.

Мурғи дили ман ба ёди васлат,
Дорад ба ҳавои ишқ парвоз.

Анҷом нашуд ба чуз пушаймон,
Ҳар кор, ки бе ту кардам оғоз.

Макнуна ту барфурӯз оҳе,
Дар хирмани чарх оташ андоз.

Дод аз дасти чархи шаъбадабоз,
Турфа дунпарвэр асту сифланавоз.

Медиҳад халқро ба ваъда фиреб,
Ҳаст афсонаҳояш афсунсоз,

Ҳар ки дар маҳфили ҷаҳон омад,
Ёфт сар то қадам чу шамъ гудоз.

Базми олам кафили фурсат нест,
Шамъсон гардани ҳавас мафароз,

Сарви озои боғи истиғноҳ,
Он ки бошад баростӣ мумтоз.

Аз Ироқ омадам ба сӯи Аҷам,
Аз Нишопур рафтаам ба Ҳичоз,

То бувад пой ҷаҳд Макнуна,
Аз сари ҷустуҷӯ нагардам боз.

Он парипайкар ба азми чилва чавлон кард боз,
 Дидан аҳбобро з-он чилва ҳайрон кард боз.

Аз наёми ноз шамшери тағофул бар кашид,
 Хоки майдонро зи хуни ман гулистон кард боз.

Дар ҳавои иштиёқат шамъсон Мачнуни ман,
 Заҳми дилро нусхаи чоки гиребон кард боз.

Рехт хуни халқу пинҳон шуд зи майдон он парӣ,
 Ошиқонро мубталои доғи ҳичрон кард боз.

Карда будам дар фазои дил иморат аз вафо,
 Сели ашкам тохтан¹⁹² оварду вайрон кард боз.

Зулмати шои фироқи дӯстон омад ба ёд,
 Пиразоли осмон гесӯ парешон кард боз.

Аз тамошои чамолат сайри гулшан доштам,
 Бе ту дар чашмам¹⁹³ ҳучуми гирья тӯфон кард боз.

Сӯхт раҳти ҳастию маъмураи дил шуд хароб,
 Ашқу оҳам бе ту кори барқу борон кард боз.

Сурату тасвир бошад пайкари Макнунаро,
 Бас ки ўро ҳайрати он чилва ҳайрон кард боз

Саҳни гулшан маскани мурғи хушилхон гашт боз,
Гул дамид аз ҳар тараф олам гулистон гашт боз

Боз кард авроқи гул боди сабо дар саҳни боғ,
Булбули шайдо ба сад дастон ғазалхон гашт боз

Домани ишрат ба бўстон каш, ки бикри ғунчаро,
Гӯи шабнам ғунчаи чоки гиребон гашт¹⁹⁴ боз.

Сарнигун афтод акси сарв дар оби чаман,
З-ин таачҷуб нусхаи навраста хандон гашт боз.

Сабза хон ба рӯи боғу¹⁹⁵ лола ёқутӣ қадаҳ,
Як ду рӯзе гул ба хони боғ меҳмон гашт боз.

Инчунин фархунда айёме¹⁹⁶ ба амри кирдикор,
Мӯчиби чамъияти чамъу парешон гашт боз.

Аз дили ғамдида, эй Макнуна, ғамро дур соз,
Аз насими файзи ҳақ ҳар мушкил осон гашт боз¹⁹⁷.

Эй сипехри дун¹⁹⁸ чи оини чафокорист боз,
Ин чӣ бераҳмию зулму мардум озорист боз.

Аз суруди¹⁹⁹ комронӣ мутрибон бастанд лаб,
Базми ишрат пур садои гирьяу зорист боз.

Бо нами хун аз дили тангам барои абри оҳ,
Баҳри тӯфони фано вақти ҳаводорист боз.

Халқро аз ашки гулгун, дар азои навгуле,
Бо вучуди нили мотам чехра гулнорист боз.

З-ин амал шахси ачал шуд рӯсиёҳ аз феъли хеш,
В-ин сияҳрӯй зи чаври чархи зангорист боз.

Мардум аз хуноба бар рухсора чадвал бастаанд,
Чадвали хуноба бар рухсораҳо чорист боз.

Аз суруди навҳа гетӣ, хонаи ғам шуд магар,
Дидаи Макнунаро оини хунборист боз.

Аз ғами ёри ману гардиши ахтар наргис,
Доим ангуштнамо бошаду абтар наргис.

Сояи сарв бас аз хилъати наврӯзӣ сохт,
Қард болиш гули наврастау бистар наргис,

Нав арӯсест тару²⁰⁰ тоза ки аз гунчаи хеш,
Бӯи хуш баста ба думболаи меъҷар наргис.

Қурси маҳро ба сарангушти ҳино баста, шикофт,
Маҳшикоф аст чу ангушти паямбар наргис.

Пиразолест ки дар жазби чавонони баҳор,
Менамояд зари²⁰¹ сурх аз сари чодар наргис.

Аз баёзи басари хеш намояд гули зард,
Ҳамчу акси санам аз дидаи кофар наргис.

Ашки булбул ба сари оташи гул сӯхт сипанд,
Дар чаман то нарасад²⁰² чашми баде бар наргис.

Хост то булбул аз оҳанги цунун боз ояд,
Хонд ҳар субҳ дуои қадаҳ аз сар наргис.

Хизр осо чамани умри ту хуррам бодо,
Банда аст — лолау гул — ходиму чокар — наргис.

Гар чи, Макнуна, басте наргиси хуш дар чаман аст,
Чун ду чашмаш набувад ғайри мукаррар наргис.

Дило ба ишқи бутон толиби вафо мебош,
Ҳамеша бар дари аҳли вафо гадо мебош.

Хушаст шеваи бегонагӣ зи бедардон,
Ба ҳар диле ки бувад дард, ошно мебош.

Зи куштагони муҳаббат нишон агар хоҳӣ,
Ба тавфи хоки шаҳидони Қарбало мебош.

Агар ту салтанати ҳар ду кавн меҳоҳӣ,
Ба кӯи ишқи париталъатон гадо мебош.

Машав мусоҳиби аҳли ғурур бар ҳама ҳол,
Нишин ба бесару поён, зи худ фано мебош.

Ба ҳар кучо, ки равӣ ҳусни ёр дар назар аст,
Қушой чашми яқин, толиби худо мебош.

Вафо шукуфта гули гулшани муҳаббати уст,
Ба ҳар тариқ ту Макнуна дар вафо мебош.

Он парипайкар надорад майли улфат бо манаш,
Гар бимирам з-ин таманно, хуни ман дар
гарданаш.

Ҳар ки бо ёди хиромаш меравад аз хештан,
Нест осон бо ду сад афсун ба худ оварданаш.

Бар дил аз тири ҳаводис нест ташвиши газанд,
Заҳми новакҳои миҷғони ту бошад ҷавшанаши.

Кушт абруёш ба шамшери ишорат, бас ки буд,
Дил ба хунғалтидаи найранги чаши пурфанаш.

3-ин гулистон рангу бӯи сарв натвон ёфтан,
Чомаи мотам ба дӯш афканда сарву савсанаш.

Хок гаштам дар раҳи он маҳ, ба умеди висол,
То расад дасти гӯбори ман ба тарфи доманаш.

Он баҳори ноз то Макнуна аз ман дур шуд,
Булбули дил нола меҳонад ба ёди гулшанаш.

Эй дили девона аз ғам шод бош,
Аз ҳавасҳои ҷаҳон озод бош.

Чашм пӯш аз чилваи мавзунқадон,
Толиби он сарви ҳуризод бош.

Қом ҷӯи аз лаби ширини ӯ,
Муддате дар кӯҳи ғам Фарҳод бош,

Ғамзаро таълими машқи ноз кун,
Дар тариқи дилбарӣ устод бош.

Чилвагоҳи нози ӯ хоҳӣ шудан,
Эй дили вайрони ман, обод бош.

Рафт аз дасти ту домони висол,
Баъд аз ин дар маърази фаръед бош.

Охири ҳар мушкил осонӣ бувад,
Баъд аз ин Макнуна аз ғам шод бош.

Дил, шаби ҳичрон ғами рӯи замин пеш оядаш,
 Ҳар ки қадри вақт нашиносад, чунин пеш оядаш.

Дида мебинад ниҳон сӯи камон абуи ман,
 З-он наметарсад балое аз камин пеш оядаш.

Ҳар киро савдои чашми масти ёр аз ҳуш бурд.
 Чашм накшояд, агар оҳуи Чин пеш оядаш.

Дур аз он дандону лаб дилро чи парвои бихишт,
 Гар даме садбор ширу ангубин пеш оядаш.

Он ки аз оби ҳаёти васли чонон зинда нест,
 Гар ҳама Хизр аст, хоби вопасин пеш оядаш.

Дидаи Макнунаро ояд ҳаёли ёр пеш,
 То қиёмат ҳар чи ояд нозанин пеш оядаш.

Дило бисоз ба гарде зи тарфи домонаш,
Ки тугма кори ту накшоёд аз гиребонаш.

Ба рух чу моҳи²⁰³ тамом аст, к-аз дарозии зулф,
Ҳазор шаб шуду нашкаст моҳи тобонаш.

Ба як табассум аз он лаълам он қадар омӯхт,
Ки сабза раст бар атрофи оби ҳайвонаш!

Нигоҳ соз ки²⁰⁴ он лаб чунон газид аз ноз,
Ки хат дамиду нанӯшид захми дандонаш.

Хароби чилваи шоҳини навшикори худам,
Ки дар ҳавои забунгирӣ аст чавлонаш.

Шаҳидаш аз мижа афзуну дар ниҳуфтани хун,
Зи сурма хок ба лаб суда чашми фаттонаш.

Чи гуна сахт кунад баҳри васл пешонӣ
Саре ки нарма кунад гӯшмоли ҳичронаш.

Кучо чу гӯй бувад дар кафи қарор саре,
Ки доғ кард пас аз доғ зад ба чавгонаш.

Сарам фиғанда ба чавғони зулф хоҳам бурд,
Ба хоки чилваи он қомати хиромонаш.

Зи дарди ишқи ту Макнуна ҳамчу булбули маст,
Ҳамеша нола кунад устухони чолонаш.

Ҳар касе гар орзу созад гулистони рухаш,
Мешавад оинасон нодида ҳайрони рухаш.

Лашкари хатташ гирифта ҳусни оламгири ӯ,
Метавон додан дили худро ба товони рухаш.

Баҳри ҳифзи сарсари айём, устои азал
Сохта аз обруи ӯ тоқи айвони рухаш.

Раҳ кучо ёбад дар он гулшан дили чобукинон,
Ҳиндуи ҳоле нашта баҳри дарбони рухаш.

Гарчи Юсуф кард султони ба мулки Мисри ҳусн,
Орзуе дошт то мурдан ба Қанъони рухаш.

Ҳеҷ чашме дар нигоҳи хуррамӣ навад нест,
Аз наими рангу бӯи хони эҳсонӣ рухаш.

Дар ҳаёлободӣ ҳасрат он қадар гардида маҳв,
Буд ин Макнуна чун оина ҳайрони рухаш.

Эй қадат тубиу зулфи пуршикан шохи тараш,
Орази рангин риёзи хулду дилҳо кавсараш.

Нахли қон бахшаш ки²⁰⁵ дорад парвариш з-оби
Ҳар бақо хоҳад арӯси айш, гирад дар бараш. ҳаёт,

Ҳаст бо рухсори нуронӣ гули боғи ҷаҳон,
Сархати холаш²⁰⁵ намоён аз ҷабини анвараш.

Сар ниҳад чун хома, ноқис бар хати ҳар содалавҳ,
З-он наметарсад ки нақши қач барорад мистараш.

То бубинад чеҳраи маънӣ дар ӯ набвад аҷаб,
Наварӯси табъ агар оина созад дафтараш.

Сарвро вақтест к-аз файзи ту дар гулзори назм,
Нахлҳо, Макнуна, бандад аз дили пур озараш.

Масеҳосо бувад чонбахш аз лаб шаҳди гуфтораш,
Ба ҳайрат афганад аҳли чаҳонро ҳусни рухсораш.

Ба ин лутфу назокат қомати худ дар хиром орад,
Париӯён шавандаш ҳамчу ман зору гирифтораш.

Ҷамоли ӯ ба бозори муҳаббат чилвагар²⁰⁷ гардад,
Дар он ҳангом сад Юсуф шавад аз чон харидораш.

Маро дар зиндагонӣ баски умри ҷовидон бахшад,
Агар аз чашмаи зулмат намояд нури дидораш.

Баландиқбол шоҳи нуктадон, султони оламгир,
Кунад гардун ба чашмаш сурма хоки²⁰⁸ зери
девораш.

Ба гулшан гул зи рӯяш чокҳо созад гиребонҳо,
Шавад кӯр аз ҳасад наргис зи лутфи чашми
бемораш.

Сабо Макнунаро эй кош²⁰⁹ ҳангоми саҳаргоҳӣ,
Расонидӣ ба гӯши ӯ фиғони нолау зораш.

Сафо орад ба қон, онан рухсори гулгунаш,
Ҳаёти тоза бахшад қисмро, он лаъли майгунаш.

Чаро гардид аз машриқ ба мағриб зору саргардон,
Набошад чун фалак бар ҳусни ӯ хуршед
Мачнунаш?

Ба ҳангоми хирсми чилвааш хубони гулшанро,
Нигоҳи қотилаш бо тири мижгон рехта хунаш.

Зи ҳаҷри қомати сарви баландаш ҳар шабе то
субҳ,
Расондам оҳи дардолудро бо сақфи гардунаш.

Ба мастӣ бар саманди ноз кай ҷавлон намуд он
шӯх,
Чунин шоҳе²¹⁰, кӣ дида аз гирифторист афсунаш.

Бувад дар фитрати²¹¹ Макнуна ҳар дам нашъаи
дигар,
Зи бас дорад ба дил кайфияте аз лаъли майгунаш.

Бар сафҳаи чон хомаи мижгон зада сад неш,
Чун бахья зи сӯзан ба гиребон зада сад неш.

Ногашта ба ҳам ғунчасифат пораи дилҳо,
Аз ду²¹² тарафи ханчари ҳичрон зада сад неш.

Гардад зи кучо чавшани тан ҳоиلى нозаш,
Бо қону дили хаста чу пайкон зада сад неш.

Бӯе набарад ҳеч димоғ аз гули роҳат,
Аз теғи қафо гардиши даврон зада сад неш.

Макнуна бувад аз ҳама тан дидаи хунбор,
То бар дилаш он ханчари мижгон зада сад неш.

Эй тароват ба баҳори рухи тобони ту хос,
Ростиҳо ҳама бар сарви хиромони ту хос.

Дилшикорӣ ба каманди ҳами зулфат махсус,
Ҷонситонӣ ба дами ханчари мижғони ту хос.

Наргиси масти ту ошӯби ҷаҳон шуд ба нигоҳ,
Фитнан офати айём ба даврони ту хос.

Қас зи чашмони сиёҳат ниғаҳи лутф надид,
Шеваи ваҳшату шӯҳӣ ба ғизолони ту хос.

Ҳеч шаҳде накунад талхӣ ҳичрон зоил,
Ҳаст ин лутф ба лаъли шақарафшони ту хос.

Вачду расвоию бадмастию мачнунравишӣ,
Ҳама бар сӯхтаи оташи ҳичрони ту хос.

Дили Макнуна гар ошуфта бувад айб макун,
Ҳаст ин мулк ба ғесуи парешони ту хос.

Ҳаст аз сайри чаман он рухи гулфом ғараз,
Шавқи наззораи он сарви гуландом ғараз.

То кай аз доғи ҷунунам нашиносӣ эй шӯх,
Аз нигин ҳаст ҳамон маърифати ном ғараз.

Сари савдозада аз чашми ту хоҳад нигаҳе,
Ҳаст бар хушкӣи мо шарбати бодом ғараз.

Гиреҳи зулфи туро мошита беҳуда кушуд.
Сайди дилҳо бувад аз ҳалқаи ин дом ғараз.

Оламеро ба боло дод, намедонад кас
Чист дар чашми ту аз фитнаи айём ғараз.

Ошиқ аз нисбати чашми ту тасаллӣ талабад,
Ғайр аз ин нест зи тартиби маю чом ғараз²¹³.

Умри Макнуна ба таҳқиқи маонӣ гузарад,
Буд ин нукта аз ин дафтару арқом ғараз.

Чуз чунун моро зи шавқи наргиси дилбар, чи ҳаз?
Ғайри беҳушӣ зи шуғли бодау соғар чи ҳаз?

Чуббау дастор зоҳидро надорад манфиат,
Чуз гаронҷонӣ аз ин асбоби карру фар чи ҳаз?

Кеши моро ҳасрати чашмаш халалангез шуд,
Ғайри нуқси дин зи майли сӯҳбати кофар²¹⁴, чи
ҳаз?

Эй ки васли ҳусн меҳохӣ, балоомода бош,
Дар муҳаббат ғайри ошӯби фано, дигар чи ҳаз?

Нақди ашку чеҳраи зардам фидои кӯи ӯст,
Гар набошад баҳри эсорат, зи симу зар чи ҳаз?

Гуфту гӯи шавқ нақди тоқати мо об кард,
Баъд аз ин хомӯш шав Макнуна, з-ин дафтар чи
ҳаз?

Ба қоғазе²¹⁵ ки нависам зи лаъли дилбар хат,
Ба чашми шавқ намояд чу мавчи кавсар хат.

Талаб, зи пири харобот — дафъи ҳочати ғам,
Бувад бароти маишат, ба даври соғар — хат.

Ба ҳар нигоҳ ба ранги дигар намоён аст,
Намешавад ба лаби лаъли ӯ мукаррар хат.

Чу рӯзи ман набувад тира, холи шабрангат²¹⁶,
Ба бахти ман зи сиёҳӣ, нашуд баробар хат.

Нигоҳи ҳайрати мо сархати гирифторист,
Бувад ба сафҳаи оина мавчи ҷавҳар — хат.

Чи нақшҳо ки ба рӯи фалак зи оҳи ман аст,
Ки дида аст дар ин сафҳа з-ин накӯтар — хат,

Сиришки сурх чу Макнуна бар рухи зардам²¹⁷,
Падид гашт, зи шингарфи қоғази зар, хат.

Ёр майли ҳаҷри мо дорад ба қасди инқитоъ,
Алвидоъ, эй рӯзгори айшу роҳат, алвидоъ!

Баҳри қатлам чашму абруи ту ҳар як моиласт,
Худ бидуш, мағзори ин дуру ба изҳори низоъ.

Ҷону дилро пеши чашми майпарастан қадри нест,
Ҳусни пурқимат, писанди ишқи пуркосид матоъ.

Воиз аз ваъзи ту моро нест имкони салоҳ,
Беш аз ин мағсанд асҳоби маломатро судоъ.

Ҳамчу хол анҷум ба рӯи чарх монад²¹⁸ музмаҳил,
Дар шабистоне ки моҳи рӯи ӯ бахшад шуоъ.

Дар ҷаман базми гулу булбул фузун бошад, чаро,
Эй фалак, Макнунаро аз ёр додӣ инқитоъ.

На дил зи холи лабаш буда аст танҳо доғ,
Шудам зи шавқи саропон ӯ саропо доғ.

Ба кишваре ки арақ аз рухаш фуруғ диҳад,
Бувад ба рӯи фалак донаи сурайё, доғ.

Чи доғҳо ки аз он сангдил ба мо нарасид?²¹⁹
Ба кӯҳсор нашуд лола чун дили мо доғ.

Ба дил зи чашми ту сад ҷо нишони сӯхтан аст,
Чу он ҳарир ки бошад зи ранги саҳбо, доғ.

Маро ҳавои рухи ёр бошад эй ҳамдам,
Макун зи арзи чаман дидан тамошо, доғ.

Ба гашти лола, зи як доғ сайри ранг кунӣ,
Биё-биё, ки дар аъзои мост сад ҷо, доғ.

Зи тоби шӯълаи рӯяш чу рахти оташкор,
Ҳарири синаи Мақнуна шуд саропо, доғ.

Эй ба шаҳр аз фитнаи зулфи ту ғавғо ҳар тараф,
Офтоби навбаҳоронро зи рухсорат шараф.

Нест он рӯи накӯ дар бурдани дил якчиҳат,
З-он сабаб афтода зулфи тобнокат ҳар тараф.

Бар кафам монда нишонҳо баски дар айёми ғам,
Ҷазбаи ишқат кашида риштаи сабрам зи каф.

Дил фитад дар печутоб, аз шаст чун тират чаҳад,
То ки натвонад гузаштан тир, чун беҳад ҳадаф.

Дуд шуд сақфи фалак аз охи дардолуди ӯ,
З-оташи меҳрат бувад Макнунаро дар сина таф.

Чаҳон зи барқи дами ханчараш шикоф-шикоф,
Чу лолае ки зи сар-сар сараш шикоф-шикоф.

Қалам чу хост нависад зи васфи мижгонаш,
Ки гашт сафҳаи ҳар мистараш шикоф-шикоф.

Занад чу дам лаби дарёе, зи дурри²²⁰ дандонаш,
Зи теғи мавҷ дили гавҳараш шикоф-шикоф.

Тараф чи гуна шавад офтоб бар руҳи ӯ,
Зи теғи ҳар мижа аз ахтараш шикоф-шикоф.

Шамими ҳиндуи холаш гирифт кишвари Чин,
Зи рашк нофаи мушки тараш шикоф-шикоф.

Зи нашьаи лаби ӯ ҳамчу хонаи замбӯр,
Шудааст май чу кафи соғараш шикоф-шикоф.

Ба сафҳа оташе афганд фиғони Макнуна,
Ки гашт сар ба сари дафтараш шикоф-шикоф.

Чун шафақ, хун мечакад аз дида дар шоми фироқ,
Нест чуз ошӯби ғам оғозу анчоми фироқ.

Шақ шавад аз ғам, бирезад аз сиёҳӣ дудаҳо,
Бо забони хомаам ояд агар номи фироқ.

Медиҳад озор хотирро чу кирми поҳазор,
Ҳар ки бо гӯшам расонад ҳарфи пайғоми фироқ.

Рӯзу шабро чамъ овардан маҳол асту маҳол,
Нест мумкин васли ӯ гардиданаш роми фироқ.

Гар висолаш даст надҳад кай бувад роҳи халос,
Солҳо шуд мурғи дил афтода дар доми фироқ.

Аз кучо беҳбудӣ чони хастаи Макнунаро,
Ҳар замоне заҳри ғамро хӯрда аз чоми фироқ.

Дарси ҳарфи ноларо аз ишқ бигрифтам сабақ,
Нестам огаҳ ки гардондам зи рӯзу шаб варақ.

Қас чи сон воқиф шавад дар ранги дуд аз оташам,
Дастӣ дил гулчин нашуд дар шом аз хуни шафақ.

Бар сарам ҳичрони ӯ афганд ғам болон ғам,
Бар танам аз хуни дил пур шуд табақ андар
табақ.

Ишқро гуфтам ба чон душвор, ӯ бовар накард.
Меномояд талх касро сохтан изҳори ҳақ.

Чун гули раъно шавад рухсор сурху гоҳ зард,
Дар ҷаҳон ушшоқро аз дарди дил набувад ашақ.

Сабр кун Макнуна андар меҳнати ҳичрони ӯ,
Фатҳи боби гулшани мақсуд бошад з-ин насақ.

Афганад оташ ба гулшан аз забон гуфтори ишқ,
Аз ҳавас натвон ба даст ояд зи зулфи ёри ишқ.

Мурғ медонад забони мурғро, эй андалеб,
Чуз ту набвад бо дили ман маҳрами асрори ишқ.

Дар тунукзарфии дил кайфияти²²¹ изҳори роз,
Бар кашида гардани Мансурро бар дори ишқ.

Ком нагрифта зи васли шарбати Ширин ҳанӯз,
Хӯрд заҳре аз ачал Фарҳод дар кӯҳсори ишқ.

Таъна бар хуршеди гардун мезанад нури дилаш,
Бар сари ҳар кас фитад, гар сояи девори ишқ.

Аз саводи куфри зулфаш ҳусни рӯяш чилва зад,
Чун бараҳман бар миёнам баста шуд-зуннори ишқ!

Бар умеди он ки аз доруш-шифо ояд даво,
Ҳар ки чун Макнуна гардад дар чаҳон бемори
ишқ.

Дар гулистоне, ки мебахшад рухи дилдор, ранг,
Сад чаман аз гул фузунтар менамояд хор, ранг.

Чун намояд чилва он ҳусни таҷаммул — дастгоҳ,
Ҳамчу бӯ парвоз гирад аз рухи гулзор, ранг.

Наргиси масташ зи тоби бода гулгун гашта аст,
Кас набинад инчунин дар чеҳраи бемор, ранг.

Рӯю зулфаш дар²²² чаман чун арзи рангу бӯй кард,
Монд аз файзи латофат бӯю рафт аз кор, ранг.

Қай ба ҳусни рӯи гулгунаш баробар мешавад,
Гар дамад аз чеҳраи гул, ҳар нафас сад бор ранг.

Олам аз як чилва чун оина дар ҳайрат наштаст,
Беш аз ин эй гулшани хубӣ, макун изҳор ранг.

Баъд аз ин васфи гули гулшан мағӯ, эй боғбон,
Бас бувад Макнунаро аз дидаи хунбор, ранг.

Умр бигзашту нашуд аз базми васлаш коми дил,
Кай шавад аз шамъи рӯяш роҳату ороми дил.

Рафт он маҳ аз назар пинҳону дил ҳам аз паяш,
Маҳв шуд аз лавҳи чашмам²²³ ҳарфҳои номи дил,

Рехт аз дасти қазо гавҳар ба даръи адам,
Доғам акнун, кай расад бо гӯши чон, пайғоми дил?

Нусхаи тасхири мардум хубтар аз ҷуд²²⁴ нест,
Метавон кардан муқайяд оламе дар доми дил,

Саҳл бишмурданд ғалтидан зи болои фалак,
Мешавад сад пора афтад чун касе аз боми дил.

Нест фатҳул — бобе аз гулшан, ба рӯи муддао
Бастаам бо каъбаи кӯяш кунун эҳроми дил.

Метавонад²²⁵ нашъаи ғайри мукаррар ёфтан,
Хӯрд чун Макнуна ҳар кас, бодае аз чоми дил.

Зад оташ бар чаман аз сӯзиши дил аҳкари булбул,
Ба қонуни навои ишқ, кардам аз бари²²⁶ булбул.

Ба ёди оразаш ҳар субҳ чандин нолаҳо кардам
Ба мурғи дил намудам²²⁷ ошъён аз шаҳпари булбул.

Ба мулки нола султон аз чи рӯ карданд, ҳайронам?
Магар гардид мадди дуди оҳам афсари булбул.

Зи ёди ҳусни гулрангаш зи чашмам дард меҳезад,
Зи мавҷи ашки ман хондан тавонӣ дафтари булбул.

Аз он ҳангом гардидам чудо аз гулшани васлаш,
Зад оташ нолаи чонсӯзи ман дар кишвари булбул.

Зи ҳачри лаъли ӯ кораш ҳамеша оҳу фаръёд аст,
Намудор аст аз Макнунаи мо чавҳари булбул.

Аз миёни нозукаш кардам чу мӯ мазмун²²⁸ хаёл,
Шуд ба сахрои адам саргашта чун Маҷнун хаёл.

Кай ба дил гардад муқайяд мори зулфи
Дам занад ҳар чанд аз моҳияти афсун хаёл.
саркашаш,

Буд ғофил аз румузи нуқтаҳои доғи ишқ,
Он-ки мезад аз замин то сафҳаи²²⁹ гардун, хаёл.

Ҳарфҳои нолаам бахшад ба ҳар кас нашъаҳо,
Мавҷ мезад аз дилам ҳамчун маи гулгун, хаёл.

Заҳри ҳичрон ҳар касе нӯшад ба чое мебарад,
Метаровад дар дил аз кайфияти афюн²³⁰, хаёл.

Гашта домангир фикраш нотавон Макнунаро,
Рӯз то шаб мефизояд ошиқи маҳзун хаёл.

Омад аз²³¹ гарди раҳ чу боди шамол,
Қосиде бо ҳазор истеъҷол.

Дар равиш чун тазарви симинбар,
Дар шараф чун ҳумои зарринбол.

Оташин рӯю гармрав чун меҳр,
Даштпаймоу мушкбӯ чу ғизол.

Тезрав ҳамчу қосидони замир,
Тезпар ҳамчу тоирони хаёл.

На ба бозӯи қувваташ сустӣ,
На ба нерӯи суръаташ эҳмол.

Буд дар чомадони иқболаш,
Хилъати сабзи осмон — тимсол.

Гуфт бархез э асири фироқ,
К-омад²⁸² он дилбари хучаста хисол.

Частам аз чою ҳар тараф дидам,
Нест дар роҳи дида ғайри хаёл.

Гаштам аз ин хабар чу девона.
Ҳуш рафт, он²³³ забон шуд лол.

Чустучӯе намуда дардкашон,
Ҳол пурсидаанд аз раммол.

Пеши худ монд ӯ китобашро,
Он замоне кушода қуръау фол.

Гуфт раммол з-оташи ишқаш,
Сўхта мурғи ақлро пару бол.

Нест он дардро илочпазир²³⁴,
Ўуз ғазалҳои ишқи шаҳдмақол.

Оташи ишқро диҳад таскин,
Нуктаҳои ғазал чу оби зулол.

Ё илоҳӣ маро намоён кун,
Аз ниқоби ғазал, узои ҷамол.

Дили Макнуна пур парешон аст,
Шояд аз вай шавад тасалии ҳол.

Зиҳй вучуди ту мақсуди корхонаи дил,
Чу нури ишқ мақоми ту дар миёнаи дил.

На бе шамими ту маҳкам шавад табиатруҳ,
На бе насими ту равшан шавад забонаи дил.

Ба зикри ишқи ту машғул будаам з-он рӯз,
Ки субҳа сохтаам ашки дона донаи дил.

Агар ба хонаи дил бигузарад муҳаббати ту,
Малак ба дида кашад хоки ошъёнаи дил.

Туй — шукуфтатарин гулбуни ҳадиқаи чашм,
Туй — хучастатарин мурғи ошъёнаи дил.

Дар интизори ту Макнуна чашми дил дорад,
Нишин ба манзили чашму, биё ба хонаи дил.

Гардиши даврон хирадро медиҳад тағъири ҳол,
Рафта ҳамчун бўи гул бар ҳар тараф ранги хаёл.

Он гуландоме ки ҳар ташна аз ў сероб буд,
Мечакад вақти такаллум аз лабаш оби зулол.

Ахтари бахт аз саводи ҳачри ту бенур шуд.
Рӯи худ бинмой чун хуршед, эй фархундафол.

То зи сабзи хатти рухсори ту ёбад сайқале,
Дил мукаддар гашт чун оина аз занги малол.

Ҳеч мумкин нест афтад ҳамчу бў бар дасти дил,
Чун нигоҳ аз чашми ман рам дорад он мушкин
ФИЗОЛ.

Бо хаёли абруяш бар²³⁵ сина ҳар нохун задам,
Дар саводи шоми ҳичрон гашт чун нақши ҳилол.

Хотири Макнуна ар²³⁶ нури таҷаллипарвар аст,
Эй худо мапсанд он хуршеди хубиро завол.

Суроғ соғ ба мурғи назар нишонаи дил,
Малак ба тоқи фалак сохт ошъёнаи дил²³⁷.

Бисоз дур зи худ эй саҳар сиёҳиро,
Миёни нур яке нуқта бо миёнаи дил.

Зи роҳи беҳабарӣ Каъбаро чи мечӯи,
Тавоф созу бинеҳ сар бар остонаи дил.

Зи кибр даст тиҳи, сайди мардум осон нест,
Хами тавозеи ҷудаст-дому донаи дил.

Чи ҳочат аст туро сози нағмаи қонун,
Ба гӯши ҳуш шунав²³⁸ нолау таронаи дил.

Вучуди фитрати мо мулки олами куброст,
Ки чун муҳит наёбад касе таронаи дил.

Мабош моили озори халқ Макнуна,
Мабод мурғи ту афтад зи ошъёнаи дил.

Аз лаъли лабат чилва кунад сози такаллум,
Гулдаста шавад дар қалам андози такаллум.

Аз қул-қули мино дили маҳмур шавад хуш,
Анҷом бувад нашъа зи оғози такаллум.

Он дам ба лаби ҳарф задам мӯҳри хамушӣ,
Акнун зи кучо боз кашам нози такаллум?

Аз нуқтаи ду ҳарф фузун сатри ду олам,
То кист, ки донад асари рози такаллум.

Дар кишвари тан сайд кунад тӯтии дилҳо,
Чун сар диҳадаш нотиқа шаҳбози такаллум?

Макнуна ба ёдаш ҳама ҳуш аз сари ӯ рафт,
Акнун зи кучо бишнавай овози такаллум.

Гаштаам дар ошиқӣ бадному дар мастӣ ба ном,
Булбули гулҳои доғи тоза аз савдои хом.

Бар дил аст тақлиди мастурӣ ғуборе доштам,
Дил ба даръёи қадаҳ афкандаму гирдоби чом,

Мурғи дил то ҳаст дар роҳаст бе ташвиши ғайр,
Мебарад пайваста пеши ёр меорад ба ном.

Қазбаи майхона моро мекашад беихтиёр,
Орифонро ихтиёре нест²³⁹ дар шурби мудом.

Чун шудам пайдо, забон печид дар коми рақиб,
Вақти марг, оре забони хаста мепечад ба ком.

Моҳи ман шаб сӯи маҳ меду ман моҳи рухаш,
Моҳи меҳр афрӯзи ман бар бому ман бар пой бом.

Осмон аз чон ғуломи зоти бе тимсоли ўст,
Шакли моҳи нав мисоли ҳалқа дар гӯши ғулом.

Ҳолиё бе кас дар ин кунчи хароб афтода аст,
Дар либоси фақр ин Макнуна зору нотаом.

Дар гулистони вафо оинадори ҳайратам,
Чун пари товус чашми интизори ҳайратам.

Тифли дил осоише дорад ба маҳди беҳудӣ,
Сад ҷаҳон ором дар боғи канори ҳайратам.

Ҷавҳари оина зоҳир мекунад тимсолҳо,
Ҳусн ҷавлон менамояд, дар баҳори ҳайратам.

Ҳамчу дуди оҳ ҷандоне ки аз худ рафтаам,
Метавон кардан суроғам, аз ғубори ҳайратам.

Дар мақоми ишқ аз оинаи исқандарӣ,
Қадрҳо дорад, баландӣ — эътибори ҳайратам.

Ҷамъ кардам як ҷаҳони дардро дар як варақ,
Кай дарояд фаҳму дониш дар шумори ҳайратам.

Дар гулистони ҳаёли васли ӯ Макнунаё,
Шӯъла мезад ҳамчу гул шамъи мазори ҳайратам.

Дар дил ғами шаҳриёр дорам,
Чашме ба раҳ интизор дорам.

Аз хатти рухи гулофаринаш,
Дар хотири худ ғубор дорам.

Дар фурқаташ аз алам кашидан,
Бас ҳоила рӯзгор дорам.

Дар тарзи хаёли орази ӯ,
Сайри гулу лолазор дорам,

Аз фикри саводи тири мижгон,
Дар сина ҳазор хор дорам.

Бар роҳи умеди базми васлаш,
Сад дидаи интизор дорам.

Аз сӯзиши нори иштиёқаш²⁴⁰,
Макнуна дили фигор дорам.

Дар гулистони висолаш эътиборе доштам,
 Ҳамчу гул аз ранги бӯ ишратканоре доштам.

Аз рухи чун гул²⁴¹, хате чун сабза, аз холи чу уд,
 Дар чаҳони хуррамӣ мушкин баҳоре доштам,

Дода дилро, бар гирифтам домани зулфаш ба даст,
 Инчунин дар мулки ҳасрат гиру доре доштам.

Кард он рӯзе фалак моро зи ҷавлонат чудо,
 Ҳамчу мавҷи баҳр як олам каноре доштам.

Сабзаи хатти рухаш чун дур гардид аз назар,
 Аз ситам оинаи дилро ғуборе доштам.

Ҳамчу нури партави хуршед андар мулки ҳусн,
 Дар чаҳонгирӣ амири шаҳриёре доштам.

Ед айёме ки чун Макнуна аз имдоди бахт,
 Дар бисоти васл некӯ рӯзгоре доштам.

Дар вафоят аз ду олам чашм барҳам бастаам,
Чашми уммед аз вафон ҳарду олам бастаам.

Бастаам аз хоки роҳат синаи сад чоки хеш,
Бастаам сад дар ба рӯи ғайру маҳкам бастаам.

Сурати беихтиёрам ки ба дарборат муқим,
То қиёмат баҳри хизмат даст барҳам бастаам.

Гарди роҳи анбаромези ту ҳангоми сучуд,
Ҳур дар гесую ман дар чашм барҳам бастаам.

Карда шавқам дар гиребон рағфани бодоми чашм,
Дар ғамат, 3-ин сон ба лавҳи сина марҳам²⁴²
бастаам.

Ҷуз санои хокрӯбони дарат кизбасту лоф,
Фикри ман кун к-аз санои дигарон дам бастаам.

Сад дари шодӣ кушода ид бар рӯи ду кавн,
Рӯи худ ман бар дари²⁴³ вайронаи ғам бастаам.

Сачдаи ишқи руҳат идӣ бувад Макнунаро,
Бар сари дил ҳар замон дастори байрам бастаам.

Чун лола дар фироқи ту дар хун наштаам,
Дар хун зи доғи он рухи гулгун наштаам.

Бо ёди рӯи гулшани ӯ ҳамчу оина,
Бикшода чашми ҳайрату маҳзун наштаам.

Бо оби дида бо рухи зарду дили фиғор,
Ҳайрон зи бевафои гардун наштаам.

Сарсону зору хаста ба саҳрои пуралам,
Беҳалқаи висоли ту Мачнун наштаам.

Вайронаҳо вафокадаи манзили ман аст,
Девонаам, зи доира берун наштаам.

Дар ишқи ёр зардин рӯям бувад гувоҳ,
Гарди ситам ба чехра, дигаргун наштаам.

Макнуна дар фироқи ту чун гирья мекунад,
Бикушой чашми лутфу бубин чун наштаам.

Дар оташи муҳаббат хокистари фаноям,
Аз мулки бенишонӣ пурсед ному ҷоям.

Бегона кард ҳичрон аз гулшани висолаш,
Ҳар субҳидам чу булбул бо нола ошноям.

Селобвор мавчаш ҳар сӯ занад талотум,
Чӯи сиришки хунин аз дидаҳо кушоям.

Бар сар зи мӯи печон дар мулки дарди султон,
Гӯё нашта фориг дар сояи ҳумоям.

Аз дида гашт пинҳон Лайлӣ ба маҳмили ноз,
Дар водии ҷудой Мачнуни бенавоям.

Дар шом сақфи гардун ҳар сӯ шавад шафақгун,
Аз сина ҳамчу лола гар доғи дил намоям.

Пурсиданист ҳолаш Макнунаи ҳазинро,
Аз гирьяи ғамарзо дар гил бимонд²⁴⁵ поям.

Зарраосо бо рухи чун офтобат бандаам,
Бо ду зулфи ҳалқаи пурпечубат бандаам.

Нест бар каф мевае аз нахли боғи орзӯ,
То барон бодоми чашми нимхобат бандаам.

Эй лаби лаълат ба мулки чони ман оташфишон,
Бо румузи нуктаи ширинҷавобат бандаам.

Аз камоли лутфи ту оби назокат мечакад,
Лек бо талхии осори итобат бандаам.

Қабк аз рафтори худ бори²⁴⁶ хичолат мекашад,
Дар хирому чилва бо тарзи шитобат бандаам.

Шаҳриёро аз назар ғоиб макун Макнунаро,
Бо ғубори мақдами олиҷанобат бандаам.

Аз оташи муҳаббат сўзандатар димоғам,
Зеро²⁴⁷ чу доғи лола равшан нашуд чароғам.

Имшаб ба ёдам омад ҳусни гулофаринаш,
Рафтам зи хеш лекин н-омад ба каф суроғам.

Омад ба гулшани чон, боди хазони ҳичрон,
Аз чисм рафт дармон, пажмурда гашт боғам.

Аз базми васл дурам, ғам кард беҳузурам,
Уфтоду рехт бишикаст, ҳам бода, ҳам аёғам.

Ҳар субҳ булбули дил чуз нола нест ҳолаш,
Озад аз ҳаловат, мустағний аз фароғам.

Аз гардиши замона шаҳбоз рафт аз даст,
Зулме намуд ҳичрон, ғавғо зи хайли зоғам.

Бояд ба кунчи узлат дил бо худой бастам,
Макнуна кист созад чуз лутфи ӯ суроғам.

Аз лаби базми висолат бар канорам, чун кунам?
Гӯшае дорам, вале тоқат надорам чун кунам?

Заҳри чашми ӯ парешон дораму бетоби зулф,
Хастаи бодоми заҳролуди ёрам, чун кунам?

Гарде аз роҳи балои ишқ-сад тӯфон чунун,
Ман ки сар то по аз ин дар пургуборам²⁴⁸, чун
кунам?

Тоби ин нӯҳ, шишаи аҳзар ҳазорам гирья дод,
Меғузодам чун гул аз ашки қаторам²⁴⁹, чун кунам?

З-он ду рух шуд чашми ман аз гирья то миҷгон
сафед²⁵⁰,
Ин шукуфт аз тоза гулҳои баҳорам, чун кунам?

Зор меғирьям чу мепӯшад зи ман мисри чамол,
Қути чон қаҳт аст, агар тухме накорам, чун кунам?

Аз дилам Макнуна дуди шӯълаи ғам сар кашид,
Чун ғубор²⁵¹ имрӯз оташ дар канорам, чун кунам.

Бар лаб омад з-он дулаб чони фигорам, чун кунам?
 Аз ғами холаш сияҳ шуд рӯзгорам²⁵², чун кунам?

Гуфт чун бисмил шавӣ хокат тамошогоҳи мост,
 Гар бирӯяд лола аз хоки мазорам, чун кунам?

Бо сағаш то рӯз дар шабҳои зорӣ ҳамдамам,
 У надорад хобу ман ҳам беқарорам, чун кунам?

Аз чароғи чашми Яъқубам басе²⁵³ дил зиндатар,
 Гар набахшад қон насиме з-он диёрам, чун кунам?

З-интизорам кушту ҳастам ҳамчунон муштоқи васл,
 Гар насозад зинда баъд аз интизорам, чун кунам?

Булбули нолонам, аммо гуфтугӯям ҷумла назм,
 Дар саробӯстони шеър ин шуд шиорам, чун кунам?

Нест дар қону дилам Макнуна осоиш падид,
 Дар ҳаёли турраи ӯ беқарорам, чун кунам?

Дар ин хона бо доғи ҳайрониям,
Муқайяд чу мургони зиндониям.

Ба болини ин хаста чамъанд халқ,
Бадингуна чамъият арзониям.

Нашӯяд ба чуз оби ашки нисор,
Ғубори ғам аз лавҳи пешониям.

Ҳама шаб ба нохун канам синаро,
Ки зоҳир шавад доғи пинҳониям.

Вале доғи дил кавкабе, мушкил аст,
Кучо рӯ намояд ба осониям.

Зи табъи пурушӯби ҳоли табоҳ,
Саҳоби харобию вайрониям.

Ғубори фано — оламрониям,
Нисори чило — гавҳарафшониям.

Забуну хомӯшам чу мӯри заиф,
Забонбанди²⁵⁴ мӯҳри сулаймониям.

Ба чамъиятам нест кас дар камол,
Зи бас²⁵⁶ дар камоли парешониям.

Ба сар мӯи жӯлида фаррухтар аст,
Зи сад соя²⁵⁶ — чатри сулаймониям.

На сабре бувад дар шаби тангиям,
На шукре ба рӯзи фаровониям.

Маи масти хунобаи ҳасратам,
Гули дасти доғи пушаймониям.

Чу Макнуна аз дурии зулфи ўст²⁵⁷,
Хароби-ю ошуфтасомониям.

Бачонам гулшани васлат ҳамеша орзӯ дорам,
Сабоосо саҳар аз ҳар каноре цустучӯ дорам.

Зи ёди бодаи лаълат гадоӣ метавон кардан,
Ба дӯши но²⁵⁸ муродӣ аз кафи ҳасрат сабӯ дорам.

Ниҳоли қомататро дар баҳори фикр парвардам²⁵⁹,
Ба оби ашк аз чашми нигаҳ обод чӯ дорам.

Магар афтод дар оинаи дил акси рухсорат,
Ки чун девона дар ҳар ранг бо худ гуфтугӯ дорам.

Ба дашти ҳаҷр чун Мачнун ба ёди Лайлии васлаш,
Зи дуди оҳ бар болои сар жӯлида²⁶⁰ мӯ дорам.

Ба гулшан-лол шуд аз нолаи ман булбулу қумрӣ,
Миёни ҳалқаи ушшоқ, з-он рӯ обрӯ дорам.

Зи ҳаҷри ӯ гулосо синаи Макнуна шуд сад чок,
Дар ин гулшан зи тори нолаи булбул руфӯ дорам.

Аз лаби майолудат бодае талаб дорам,
Ҳамчу чашмаи ҳайвон гирияи аҷаб дорам.

Оташи фироқи ту сӯхт устухонамро,
Ҳамчу нолаи аз най турфа тобу таб дорам.

Нағмаҳои чонсӯзам лек офатангез аст,
Дар миёни ушшоқон²⁶¹ ин қадар адаб дорам.

Дар ҳаёли рухсораш ҳамчу оина маҳвам²⁶²,
На ҳаловати ишрат, на ғами тараб дорам.

Домани висоли ӯ рафт аз кафу дастам,
Рӯзу шаб аз ин ғусса чони худ ба лаб дорам.

Он парӣ чу ранги гул пар заду хиромон рафт,
Ман ки аз шикасти дил шишаи ҳалаб дорам.

Аҳли базро маъзур маст шуд чу Макнуна,
Аз ҳаёли лаъли ӯ бодаи инаб²⁶³ дорам..

Буд шишаи дилҳо чилваи паризодам,
Бас кучо равад берун ранги ҳуснаш аз ёдам.

Андалеб хокистар аз шарори ранги гул,
Рӯи оташангезе сӯхт беҳу бунёдам.

Азм сӯи мағриб кард он нигор чун хуршед,
Бар замин зи ҳичронаш ҳамчу соя афтодам.

Эй саҳоб аз ашкам қобили зудудан нест,
Ҳамчу синаи лола доғи ишқэҷодам.

Раҳм раҳнамеёбад²⁶⁴ мурғи бисмили моро,
Қатл кард якбора он ду чашми чаллодам.

Нест суд Макнуна нола гар кунӣ аз дур,
Дар мақоми истиғно кай расад ба фарёдам.

Ҳар касе гардад агар як лаҳза дамсози қалам.
Мурғи руҳаш дар бадан паррад зи овози қалам.

Ҳамчу ман бар сафҳаи айём аз савдои ишқ,
Дуди оҳу ашки ӯ анҷому оғози қалам.

Кист фаҳмад нуктаи рамзи ҳуруфи кофу нун,
То нагардад ҳамчу маънӣ маҳраи рози қалам.

Гирьяҳо дорад зи мотам аз ғами²⁶⁵ ҳичрони ёр,
Аз сиёҳӣ дошта ҳар дам сарандозӣ қалам.

Нест фаҳмидан, вале бо гӯши дил хоҳад шунид,
Нолаи Макнунан мо шуд ҳамовози қалам,

З-ин гулистон рӯй зарду чашми гириён меравам,
Ҳамчу дуди шамъ бо оҳи фаровон меравам.

Бо дили пурхун зи ҳасрат аз ғами дарди фироқ,
Гӯнӣ аз маъдани лаъли Бадахшон меравам.

Мурғи шохи ҳайратам тири маломат аз қафо,
Меваи роҳат паси²⁶⁶ сар карда, ҳайрон меравам.

Мушти хошоки заифам дар ҳам аз боди фироқ,
Хотири ошуфтау ҳоли парешон меравам.

Дурам аз базми висоли ёр қоми ғам ба даст,
Боз сар бар дасту дастовези ҳичрон меравам.

Ҳамчу шамъи мурда аз чавру²⁶⁷ чафоҳон рақиб,
Менишинам гӯшау сар дар гиребон меравам.

Дар чаҳон набвад маро Макнуна аз васлаш умед,
Ҳамчу Мачнун оқибат сӯи биёбон меравам.

Аз ҳаҷри рухаш азоб дорам,
Як пора дили кабоб дорам.

Аз сар наравад ҳавои мастӣ,
Аз фикри лабаш шароб дорам.

Аз баҳри расидани висолаш,
Чун барқ бәсе шитоб дорам.

Гардонда зи рӯзу шаб варақҳо,
Умри гузарон — китоб дорам.

Аз турраи зулфи мушкбораш,
Бар гардани дил таноб дорам,

Пурсидани ҳоли дарди ҳичрон,
Чурме набувад, савоб дорам.

Макнуна зи зулми фурқати ӯ,
Ду дида даруни²⁶⁸ об дорам.

Зи дарди ишқ дилам шуд харобу лоғар ҳам,
Зи оташи ғами ҳичрон кабобу ахгар ҳам.

Зи шаҳди лаззати лаълаш чакида оби ҳаёт,
Ба ҳасрат об шуда ҳамчу бода соғар ҳам.

Чу навбаҳор ба рухсорааш ки сабза дамид,
Зи рашк сӯхта хуршед чархи ахзар ҳам.

Қади баланд ба гулшан ба чилва дод хиром,
Зи хиҷлат об шуда сарв бо сановбар ҳам.

Ба сӯи ёр навиштам зи сӯзи оташи дил,
Чу барқ гашта равон номау кабутар ҳам.

Шамии зулфи рухаш бо димоғи нофа расид,
Зи бӯи ӯ шуда хун сӯхт атру анбар ҳам.

Зи чӯши гирья кунун хушк гашт чашмаи чашм,
Намонд бар рухи Макнуна дидаи тар ҳам.

Зи ёди мавчи он дандонгуҳар бар хеш ларзидам,
 Чакидам чун сиришк аз дидау симоб гардидам.

Чу булбул кай расад бо гӯши он гулрух дар ин
 гулшан,
 Зи шаб то субҳ дар ҳичрони ӯ чандон ки нолидам.

Ба ҳолам он ғизоли ваҳшӣ аз чавлон²⁶⁹
 напардозад,
 Ба дашти ишқ андар доғ ҳамчун лола ғалтидам.

Касе девонаро айбаш кунад девонагӣ орад,
 Басе хандид бо аҳволи ман бо ҳар ки хандидам.

Тааллуқ з-этибори ҳастӣ чун мавчи гуҳар бошад,
 Зи худ берун нагаштам ҳамчунон бар хеш
 хандидам.

Магар аз юмни он султони олам хисрави довар,
 Сияҳбахтӣ шавад зоил чу соя гарчи хуспидам.

Ачаб набвад чу Мачнун гар бигирад домани
 саҳро,
 Зи ишқи он парӣ Макнунаро девона фаҳмидам.

Аз китоби ишқ чандин достон дорад дилам,
Ҳамчу доғи лола аз савдо нишон дорад дилам.

Рафтаам аз хеш дар чое ки ончо роҳ нест,
Дар ғубори боли анқо ошъён дорад²⁷⁰ дилам.

Чун равад гар аз лаби носури ӯ чуз нола нест,
Гӯши чон барнеҳ ба ман афғон чисон дорад
дилам.

Роҳи дашти ишқ чуз бо дард нопаймуданист,
Аз ғаму оҳу надомат корвон дорад дилам.

Чун нашуд пур доғ, кай донад касе мазмуни ишқ,
Маънии савдои лафзи бенишон дорад дилам.

Бо мақоми дардхоҳи рафтанат аз роҳ не,
То ба боми нола чандин нардбон дорад дилам.

Тоати бедард, эй Макнуна, бас бошад абас,
Зиндагӣ чуи чон ба тан аз ишқи чон дорад дилам.

Фурқати он нозанин кард дилам пур зи ғам,
Тан шуда²⁷¹ кулфатнишин, сӯхта қон аз алам.

Сӯи фалак з-оташаш сӯзаду дуд афганад,
Бар рухи сафҳа кунад ҳар ки зи ҳаҷраш рақам.

Бо тани урьёни ман аз чи²⁷² барорад фиғон,
Баски хичолат кашад нолаи мурғи ҳарам.

Баски чакид ашки хун аз гули ёди рухаш,
Саҳни чаҳонро шуда гулшани боғи Ирам.

Қард ғанӣ дар чаҳон оташи ишқаш маро,
Нест ба дил доғҳо, кисаи ман бедирам.

Дар раҳи парвардигор гар ту²⁷³ шавӣ хору зор,
Хубтар ояд ба кор аз зару симу ҳашам.

Нола кунад айб нест, хастаи Макнунаро
Қард зи худ беҳабар фурқати шоҳи Аҷам.

Не ба коми хештан бо равза берун меравам,
Аз парешон кардани бахти дигаргун меравам.

Мекашам з-ин сурат аз бедоди даврон сад харош,
Он чи мебинӣ бадин сурат ки акнун меравам?

Тирау сар дар ҳаво дар дашти ғам чун гирдбод,
Бесафотар з-оҳи дардолуди Мачнун меравам.

Дар дилам омад зи ёди оразат хунам ба қўш,
Бо даруни сўзноку чашми пурхун меравам.

Бодпой шавқ медонад ки ман чун медавам,
Раҳрави андеша мефаҳмад ки ман чун меравам.

Қатраи обам, гар аз гавҳар ба Қайҳун мерасам,
Зарраи хокам, гар аз рифъат ба гардун меравам.

Ҳар тараф чун мӯри очиз дасту пое мезанам.
Оқибат Макнунаосо зору маҳзун меравам.

Бар танам гардид нақши бўрьё тасвири дом,
Зери сақфи осмонам²⁷⁴ ҳамчу мурғи зери дом.

Бефириби донау доме²⁷⁵ гирифторе шудам,
Аз сипоҳи бениёзӣ кардаам²⁷⁶ тасхири дом.

Баски дорем орзуи лаззати бисмил шудан.
Хуни сайди мо нахоҳад гашт домангири дом.

Доман аз гарди тааллуқ барфишон²⁷⁷ чун осмон,
Чанд бошӣ чун замин аз нақши по дар зери дом.

Нест бар осудагон завқи гирифторӣ ҳаром,
Хок бар сар бод мурғеро ки шуд дилгири дом.

Мешавам хоки раҳи сайёди хунрезе, ки боз
Боли парвози маро бастаст ҳамчун тири дом.

Дил ба тан бо сунбулаш завқи гирифторӣ бувад,
Мекунад Макнуна шаб то субҳидам шабгири дом.

Баски худро бастаи доми бало мехостам,
Меҳнат аз осоишу дард аз даво мехостам.

Моу ишқи дӯст мегаштем дар саҳрои дил,
Сарзамине баҳри тарҳи Карбало мехостам.

Еди он завқи шаҳодат, к-аз ҳучуми²⁷⁸ беҳудӣ,
Заҳми тег аз сояи боли ҳумо мехостам.

Сӯхтам дар оташу садбор дил таскин наёфт,
Синаи гарме ки дӯзах дошт, ё мехостам.

Мо намондем чун Макнуна аз кӯшиш ҳамон,
Ин қадар ҳамроҳӣ аз шавқи расо мехостам.

Шаб ки бо ёди рухат нақши гулистон бастаам,
То саҳар гулдастаи хоби парешон бастаам.

Ғофил аз сарриштаи бедоди мижгон нестам,
Дар назарҳо дафтари захми намоён бастаам.

Қатраи даръёи раҳмат ноумедӣ машрабаст,
Ошно матлаб, диле бар шарм пинҳон бастаам.

Ман ки ҳайратпешаам, бо васлу ҳичронам чи кор,
Тӯҳмати беҳудае бо шоми ҳичрон бастаам.

Дил зи васфи қомати мавзунӣ $\bar{u}^{279}$ хун баста аст.
Назми ин мисраъ мағӯ Макнуна осон бастаам.

Камари захми ӯ ниҳон бастам,
Домане бар миёни ҷон бастам.

Хусн бегона, ишқ девона,
Чи абас дил ба имтиҳон бастам.

Тарқаши нола мекунам хоӣ,
Ба камон шаст бар нишон бастам.

Хандаи гулнихол раънотар,
Шарт бо сарви²⁸⁰ боғбон бастам.

Дил на Макнуна сайди кокулу бас,
Тори он зулф²⁸¹ ҳам ба ҷон бастам.

Ба даври васл ҳам аз ишқ табъи шод надорам,
Хушам ки дар ду ҷаҳон ҷуз ғамат мурод надорам.

Ба васл ваъда кунад ёру, ман ба хеш биларзам,
Зи ваҳми он ки бар айём эътимод надорам.

Ҷафоу ҷаври ту пайваста хайрбод ба чонам,
Ки ҳеч гоҳ ба ишқи ту ҳайрбод надорам.

Чу гунҷае ки зи гулбун ҷудост бе гули рӯят,
Ба дил ҳазор гиреҳ ҳаст як кушод надорам.

Ману хаёли ғами ишқу орзуи висолат,
Дигар зи шеваи айём ҳарчи бод надорам.

Қасе ки рӯи туро дида, ҷуз руҳи ту наҷӯяд,
Аҷаб мадор ки гӯям дигар мурод надорам.

Ба васл зуд раҳам деҳ ки, кор рафт зи дастам,
Кунун ба тоқати Макнуна эътимод надорам.

Он ки маҳчур зи васли рухи ёр аст манам,
Он ки як умр гирифтори²⁸² нигор аст, манам.

Он ки дилсанг, ситамгору, чафочӯст, тӯй,
Он ки маъюси балодидаи зор аст, манам.

Он ки аз тангии дил ғунчасифат бе рухи ёр,
Бо ҳама хуни чигар ҳамдами хор аст, манам.

Он ки хуршед бувад дар фалаки ноз тӯй,
Он ки чун соя сияҳрӯ зи нигор²⁸³ аст, манам.

Он ки доим зи тараб хурраму шод аст, тӯй,
Он ки пайваста зи ғам сина фиғор аст, манам.

Он ки бар дидаи ман нури нигоҳ аст тӯй,
Он ки бар домани нози ту ғубор аст, манам.

Он ки бе ман ба тарабҳои сурур омада, ту,
Он ки дар ишқи ту бе сабру қарор аст, манам.

Чилва бар дидаи ҳар оина беҳуда макун,
Он ки бо рӯи қаҳонтоби ту зор аст, манам.

Дӯстон раҳм ба бадрӯзии Макнуна кунед,
Он ки дур аз рухи хуршедузор аст, манам.

Фурқати рӯи ту кори дили мо кард тамои,
Бандаи лаъли туро хандаи айш аст ҳаром.

Ҳамаро вақти нашот омаду ҳангоми тараб,
З-ин миён қуръаи андӯҳи ту морост ба ном.

Талхкомӣ зи ғами ишқ кашидем, вале,
Васли ширинлаби худ ҳеч надидем ба ком.

Чун насибам ҳама нокомӣю маъюсӣ шуд,
Хок бар гардиши ин оламу даври айём.

Гар ҳама умр ба афсун²⁸⁴ гузарад мумкин нест,
Як ҷавоб аз лаби лаъли ту шунидан ба салом.

Ҳайратам ҳаст зи носозии толеъ афзун,
Гардиши чарх нагардид замоне ба маром.

Умр бизгзашт чу Макнуна ба номанзурӣ,
Як ниғаҳ бар мани овора надорад инъом.

Чу чийра²⁸⁵ бо рухи он офтоб гардидам,
 Зи тоби шӯълаи рӯяш кабоб гардидам.

Висоли рӯи ту бо ҳосили ҷаҳон надихам,
 Хушо ки бар ғами ишқи ту²⁸⁶ боб гардидам.

Бубин ба ҳоламу эй бевафо тараҳҳум кун,
 Ки аз балои муҳаббат хароб гардидам.

Зи дур партави лаъли ту тофт чун хуршед,
 Ҳазор бор чу симоб об гардидам.

Шаби фироқи ту то субҳидам чу риштаи шамъ,
 Зи сӯзи сина ба сад печутоб гардидам.

Чу соя аз асари ман мапурс Макнуна,
 Ки маҳви чилваи он офтоб гардидам.

Ёр аз ман дуру ман бе орази ў зиндаам,
Аз муҳаббат баъд аз ин то зиндаам шармандаам.

Гар дами ишрат занам берӯят афғон мешавад,
Бе ҷамолат гирия меояд ба ҳоли хандаам.

Эй худо, ғайр аз ҳавои ишқ набвад кори ман,
Ин қадар кардӣ ба фармони муҳаббат бандаам.

Халқ бо чандин ҳавас, ман дар миён ҳастам,
Нест ҷуз савдон зулфе бар сари афкандаам. хаёл²⁸⁷

Рафта-рафта дар дилам ишқи ту афзун гашта аст,
Чист тадбири дили андӯҳафзояндаам.

Ҳоли ин Макнуна хуш андар хаёли рӯи ту,
Кам нагардад шавқи рӯят аз дилам то зиндаам.

Эй хаёли қоматат²⁸⁸ сарви гуландоми дилам,
Фикри рӯят субҳу ёди кокулат шомни дилам.

Чун ба ёди зулфи мушкинат²⁸⁹ на бошам субҳу
шом?
Боиси чамъияти чон асту оромни дилам.

Чуз паёми лутфи ту навбад ғизон чони ман,
Чуз лаби лаълат набошад ҳосили коми дилам.

Дар фироқат нест ғайр аз тирағӣ субҳи маро,
Аз саводи шом бояд ҳуст пайғоми дилам.

Аз таби таъсири ҳасрат об мегардад тамои,
Гар ба рӯи санг афтад нақш аз номи дилам,

Гар шудам сайди чамоли ёр маъзурам аз он,
Чунки холу зулфи ӯ шуд донаи доми дилам.

То қиёмат метавон мамнуни чамъият шудан,
Чун паёме кард аз²⁹⁰ лаъли ту инъоми дилам.

Орзуи ишрати Чамшад донд ори худ,
Ҳар кучо гардад хаёли чашми ӯ чоми дилам.

Бас ки Макнуна ғигандам дар боло аз ишқи ӯ,
Аз ҳичолат нест тоби бурдани номи дилам.

Ба назар шефтаи орази зебон туам,
Ба дил ошуфтаи гесӯи сумансон туам.

Нашавад хотирам аз талхин айём малул,
Марҳамат сохтаи лаъли шакархон туам.

Чилваи тубию шамшод насозам манзур,
Орзуманди хироми қади болои туам.

Ба худ аз чашми ту як бор надидам назаре,
Гарчи умрест²⁹¹ чунин волау шайдон туам.

Хоҳ дар оташи сӯзанда фиган, хоҳ дар об,
Бандаи хоҳишу маҳкуми²⁹² як имои туам.

Чанд аз базми тараб дур намоӣ, ман ҳам,
Шамъсон сӯхтаи доғи таманнои туам.

Зулм аз тарски ситам бар мани ошуфта макун,
З-онки омӯхтаи чавру чафоҳон туам.

Макунӣ қатъи назар аз дили Макнунаи зор,
Сина чоки нигаҳи наргиси шаҳлон туам.

Солҳо шуд ки асири қади болои туам,
Умрҳо шуд ки гирифтори таманнои туам.

Гарчи ҳечам ба раҳи ишқи ту монанди ғубор,
Ҳарчи бошам, чу замин фарши кафи пой туам.

Бар парешонии ҳоли дили ман раҳм намо,
Ошиқи сӯхтаи зулфи сумансои туам.

Сайри қумрӣ ба ҳавои қади сарв аст баланд,
Давлатам бас ки чунин волау шайдои туам.

Рафт сабр аз дилу роҳат зи тану ҳуш зи сар,
Раҳм кун ғамзадаи бедилу расвои туам.

То ба кай талхии ҳаҷри ту надонам, бошад
Ба ҳавас дилшудаи лаъли шакарҳои туам.

Эй гули тоза зи Макнуна макун қатъи назар,
Гарчи хорам ҳама тан фарши кафи пой туам.

Чуз ғамат бар дили афгор намедонистам,
Чуз муҳаббат ба раҳат кор намедонистам.

Хуш кашидам ба дил озори ту бисъёр, вале
Инқадар шӯхи дилозор намедонистам.

Ман надонам ки чи кардам зи вафо кӯтоҳӣ,
То ба ин рутба ҷафокор намедонистам.

Кард бар ҳоли ман он ҷавр ки душман накунад,
Дӯстдоре ки чу ӯ ёр намедонистам.

Домани луфт зи ман саҳт кашидӣ, худро
Пеши роҳи ту чунин хор намедонистам.

Як нафас хотири хуш нест маро Макнуна,
Ҷаври ёр ин ҳама бисъёр намедонистам.

Мегирияд абр, хандазанон ғунча дар чаман,
Меоварад зи шавқи лабат об дар даҳан.

Мегириям аз ҳавои ту чун абр дар баҳор,
Месӯзам аз фироқи ту чун шамъ дар лаган.

Дар ҳайратам ки бе ту чаро зиндаам, бигӯ,
Бо он ки як нафас натавон бе ту зистан.

Гаҳ дил барад тақаллуму гоҳе табассумат,
Чонам фидои он лаби лаъли шакаршикан.

Аз ман аҷаб мадор, гар аз чоми шавқи ту
Ҳастам чунон ки нест шуурам ба хештан.

Дар Бесутун зи ҳасрати ширинлабе ҳанӯз,
Афтода аст беҳабар аз хеш Кӯҳкан.

Ҳайрони шакли хуби ту — суратгари Хито,
В-аз чашми ҷодуи ту хичил — оҳуи Хӯтан.

Оби ҳаёт мечакад аз сими ғабғабат.
К-аз оби чашмасори ҳаёт аст он зақан.

Дар ҳар чаман ки сарви қадат чилва мекунад,
Кас нангарад ба қомати шамшод дар чаман.

Аз май чу бишкуфад гули садбарги оразат,
Гардад шикаста равнақи насрину настаран.

То дида ҳусни гулшани рухсори ту ба хоб,
Макнуна зор сӯхта дар оташи миҳан.

Бри ман аз ғамзаи лаб ҳаст ошӯби ҷаҳон,
Ҳаст ҷонбахш аз лабу, в-аз ғамза бошад ҷонситон.

Моҳрӯён дар ҳақиқат, не дар оини мачоз,
Меҳрубони ошиқи хешанд, ӯ — номеҳрубон.

Мекунам ёди лабаш, чун меҳӯрам хуни чигар,
Меҳӯрам хуну ба оби хизр мешӯям даҳон.

Ман ба хун ғалтону ӯ бар натъи гулгун хуфта аст,
Ӯ ба хоби нозу ман дар айни фаръеду фиғон.

Аз ду лаб чун нукта²⁹³ гӯяд дар гумон афтанд халқ,
Қ-он бувад ёқути гавҳарбор, ё қути равон.

Чун хиромад, пой бар дилҳои мазлумон ниҳад,
Тавсани нозаш ки ҷони халқ дорад дар инон.

Дар шаби ғам чун шавам бедор, бошам сина ҷоқ,
Хоб чун бидам ки ояд масту ханҷар дар миён.

Аз вучуде мекунам таъбири ин хоб илтимос,
Қ-ӯ бувад воқиф зи асли кори пайдоу ниҳон.

Он ки аз лутфи илоҳӣ хонда бе таълими ғайр,
Дар дабистони азал арқоми лавҳи осмон.

Қардаам аз васфи ӯ Макнуна бас туморҳо,
Дар ҳучуми ҳодисотам ин бувад ҳирзул-амон.

Аз ҳачри он муроди дилу орзӯи чон,
Чону дилам намонд, на ин дораму на он.

Аз чоки сина рӯ ба диёри адам кунад,
Дар сина гар ғамаш нашавад ҳамнишини чон.

Дар фикри мӯи ӯ ба таманнои рӯи ӯ,
Чун мӯи ӯ гудохт дилу чони нотавон.

Фаръёд з-он парӣ ки хаёли дигар набаст,
Ғайр аз ҳамин ки чеҳра зи мардум кунад ниҳон.

Дар дида меҳмони хаёлаш бувад азиз,
Оре чу нури дида азиз аст меҳмон.

Ашкам хилофи қоида бар рӯи ҳамчу зар,
Пеши назар чу барги баҳор аст дар хазон.

Аз хуни дил маро мижа сурх аст чун қалам,
Яъне ба хуни дил задаам дасти²⁹⁴ имтиҳон.

Бо қомати чу ғалқа агар сар равад ба бод,
Дар кӯи ӯ ки ҳаст таманнои инсу чон.

Хоҳам гирифт ғалқаи он дар ба ишқи дил,
Хоҳам ниҳод рӯи иродат бар остон.

Макнуна беҳад асту ниҳоят — тариқи ишқ,
Хомӯш бош рахши сухановарӣ марон.

Ҳазор дасти ҳавас кӯтаҳ аст з-он домон,
Муайян аст ки натвон гирифт домани чон.

Хароби он хати сабзам ки баҳри мадди назар,
Ба паҳлуи гули навраста мениҳад райҳон.

Шаҳиди санъати машшотаам к-аз он хату хол,
Барои куштани оварда аст мӯҳру нишон.

Агар чи кас наниҳад ҳарфи мимро нуқта,
Ниҳода нуқтаи ҳоле, аҷаб ба кунчи даҳон.

Камоли донишу тақвоу зӯҳду²⁹⁵ илму амал,
Тамом тарк тавон карду тарки ӯ натвон.

Агар ман аз ғами рӯяш фано шавам чи аҷаб,
Худо бимонаду бас, «куллу ман алайҳо фон».

Зиҳӣ ба назди ту Макнуна рангу бўи сухан,
Чунон ки мушк сӯи Чин баранду лаъл ба кон.

Ба оламе ки бувад ҳусни ӯ баҳори чаман,
Хаташ ба орази гулгуни ӯ губори чаман.

Зи май ба боғ чу товуси маст чавлон зад,
Надида кас ки чунин гул шуда дучори чаман.

Рухаш ки гашт ҳувайдо ба навбаҳори вучуд.
Ба шохсори хазон рафт эътибори чаман.

Ба ин латофату хубӣ сафои рухсораш,
Магар ки парварише ёфт дар канори чаман.

Рухи нигор ки чун шамъи базмафруз аст,
Аз ӯ чигуна кунад дида ихтиёри чаман.

Ниҳода доғ ба гулзори ноз ҳичронаш,
Шукуфа рехта²⁹⁶ гардид лолазори чаман.

Аз он замон ки чудо гашта аз рухи ёраш,
Сабо сифат шуда Макнуна беқарори чаман.

Рӯяш зи наштаи май аз он шуд чаман-чаман,
Дар тан зи хуррамӣ дилу чон шуд чаман-чаман.

Зардии оразам ки тамошо кунанд халқ,
Аз дард ҳамчу барги хазон шуд чаман-чаман.

Чун мавсими баҳор зи тарзи чамоли ӯ,
Ҳаргуна рангу бӯй аён шуд чаман-чаман.

Гирёён шудам зи ҳачри гули оразаш чу абр,
Хуни сирешки дида равон²⁹⁷ шуд чаман-чаман.

Макнуна сӯхт з-оташи ишқи париваше,
Аз барқи оҳ саҳни чаҳон шуд — чаман-чаман.

Агар аз парда рухи он санам ояд берун,
Аз дили ғамзадаи ман алам ояд берун.

Ер агар чилва кунад, бо раҳи истиқболаш,
Чону дил аз тани зорам ба ҳам ояд берун.

Раҳро пеша намоу макун озори диле,
Қатл манъ аст чу мурғи ҳарам ояд берун.

Доғи ишқаш ба бадан боиси хурсандии мост,
Хушии мулк зи нақши қадам ояд берун.

Он замоне ки лаби лаъли худ аз бода кашад,
Нола аз²⁹⁸ чому май аз чоми Чам ояд берун.

Гар ба гулзор қади сарв ҳамедод хиром,
Чашми ҳайрат чу гул аз ҳар қадам ояд берун.

То нависад ғами ҳичрони туро Макнуна,
Ашқаш аз дида чу²⁹⁹ хуни қалам ояд берун.

Рафт чу чон аз бадан чилвакунон ёри ман,
Нест чуз ū дар чаҳон ҳеч харидори ман.

Фикр намуда ба шаб рӯи арақноки ū,
Карда ба чашми нигоҳ дидан бедори ман.

Рехта бар фарқи ū мӯй сифат гарди ғам,
Ҳар ки ниҳад як даме пушт ба девори ман.

Аз алами дарди ишқ ҳол басте мушкил аст,
Гар нанамояд мадад Қосими Анвори ман,

Ҳастие ҳосил шавад бо дили афсурдаам,
Гар зи лаби ū расад бодан саршори ман.

Бонг³⁰⁰ чу мурғи саҳар аз ғами гулрӯи ū.
Нолау афғон бувад кори ману бори ман.

Буд чу Макнуна фикр аз қадӣ болои ū,
Омада мавзун аз он нуктау гуфтори ман.

Ҳусни рухсораш чу аз мушкин ниқоб омад бурун,
Дар шаби торик гӯё офтоб омад бурун.

Рехт аз чашмам зи ҳичронаш паё-пай ашкҳо,
Ҳар касе созад гумон к-аз³⁰¹ чашма об омад бурун.

Чун намеёбад³⁰² димоғам оби ранги нашъаҳо,
К-аз хаёли лаъли ӯ бӯи шароб омад бурун.

Ҳамчу барги гул дил аз теғи фироқаш сад варақ,
Ҳарфҳои лавзу мазмуни китоб омад бурун.

Нолаамро андалебон дар шумор овардаанд,
Лек дониستم зиёда аз ҳисоб омад бурун.

Чун ба ёд омад зи тори зулфи мушкафшони ӯ,
Дуди оҳ аз дил ба гардун печутоб омад бурун.

Чашми ӯ бо ғайр меафганд чандин ғамзаҳо,
Навбати Макнуна чун гардид, хоб омад³⁰³ бурун.

То нагардад хароб хонаи тан,
То нарезад зи ҳам тилисми бадан,

То забонам ба васфи чавҳари ҳуси,
Дар такаллум бувад ба вачҳи ҳасан.

То дилам дар ҳавои гулшани ишқ,
Дар тараннум бувад чу мурғи чаман,

То шаби тира шамъи равшани дил,
Дар табассум бувад зи гиръи ман.

То ба васфи чамоли шоҳиди гул,
Пой то сар забон бувад савсан,

То бувад гӯшвори бикри хирад,
Донаи лаъли обдори сухан.

То ҳама умри хизр хатти бутон,
Оби ҳайвон хӯрад зи чоҳи зақан,

То муқими бисоти қурб шаванд,
Хоксорони остонмаскан,

То ниҳад ғунча ўд дар мичмар³⁰⁴,
То кунад лола мушк дар ҳован,

Ману ишқи париваше дорам,
Ҳама саҳни чаҳон аз ў равшан.

Он ки ҳаст аз чабини ломеъ ў,
Ламъаи нури водии Айман.

В-он ки дар даври ҳусни рухсораш.
Зард рӯй кашад ақиқи Яман.

Рӯзу шаб толиби висоли ӯ,
Офтоб аз дару, маҳ аз равзан.

Аз заифӣ чу нол дар қалам аст,
Ҷони Макнуна дар либоси бадан.

Дил ба сарве бастаам к-аз дил намеояд бурун,
Шуд сарам барбод, по аз гил намеояд бурун.

Хоки кӯяш буд манзилгоҳи чон в-аз гирьям,
Қуз гиёҳи меҳр аз он манзил намеояд бурун.

Гар зи барги лола сарви ноз мепӯшад либос,
Ростӣ ҳамранги он қотил намеояд бурун.

Як шаб аз чавраш намесӯзам ниҳон дар гӯшае,
К-он парӣ аз гӯшае гофил намеояд бурун.

Дида аз чавраш пур аз хунобаи дил мекунам,
Ҳечгаҳ бар ҳоли ман моил намеояд бурун.

Аз маи шавқаш ки расво мешавад арбоби ақл,
Маст чун Макнуна лоятқил намеояд бурун.

Ҳамчу бӯи гул зи гулшан шаҳсувор³⁰⁵ омад бурун,
Булбулосо нолаҳо аз ҳар канор омад бурун.

Оташе андохт ишқи ӯ ба домони дилам,
Ҳамчу хуни дида аз чонам шарор омад бурун.

Аз ғами чонсӯзи ӯ сад доғ бар болои доғ,
Дар баҳорон лолаҳо аз кӯҳсор омад бурун.

Дар хаёли васлаш аз ҳичрон кашидам доғҳо,
Зардии³⁰⁶ рангам чу авроқи хазон омад бурун.

Дар чаман гул дод дар дил ёд аз рухсори ӯ,
Оби ашк аз дидаам³⁰⁷ чун чашмасор омад бурун.

Баҳри побӯси қудуми шоҳ аз зери замин,
Наргисосо³⁰⁸ чашмҳои интизор омад бурун.

Дар биёбон³⁰⁹ аҳли ғамро дар шумор овардаанд,
Аз миёни ошиқон Макнуна зор омад бурун.

Шуд сарф нақди³¹⁰ умрам дар кору бори ҳичрон,
Чони гузашта, ёраб, бе ман ба дори ҳичрон.

Сомони базми ишрат дар дудмони куфр аст,
Парварда аст моро ғам дар канори ҳичрон.

Пайваста беқарорам дар шои ҳачри зулфаш³¹¹,
Ёраб мабод чун ман кас беқарори ҳичрон.

Аз меҳнати чудой ҳарфе шунида будам,
Лекин нагашта будам ҳаргиз дучори ҳичрон.

Чун мебарад ба кӯяш аз мо сабо ғуборе,
Шодем аз ин ки гаштем мо хоксори ҳичрон.

Дар ғам асир карда Макнунаи ҳазинро,
Бо сад чафоу меҳнат золимшиори ҳичрон.

Хуш биҳишт аст рӯи ӯ дидан,
Дил гирифтори мӯи ӯ дидан.

Гули умри абад ба бор овард,
Чамани орзӯи ӯ дидан.

Чи қадар бӯи ошно дорад,
Гуле аз дур сӯи ӯ дидан.

Қӯши ҳусни баҳори беҳушист,
Маю чому сабӯи ӯ дидан.

Хоби нодида мекунам таъбир,
Хештавро ба кӯи ӯ дидан.

Қоми ишрат ду бора мебахшад³¹²,
Майкашидан ба сӯи ӯ дидан.

Хаста Макнунаро нигар чун аст.
Мастии ҳой-ҳуи³¹³ ӯ дидан.

Ёди мижааш боиси озори дили ман,
Чун хор ба гул наштари афгори дили ман.

Лаълаш тарабангезии эчоди ҳаёт аст,
Барҳамзани ғам бодаи саршори дили ман.

Аз офати ҳичрони маломатзани даврон,
Хат бар рухи ӯ-нусхаи тӯмори дили ман.

Ҳар шаб ба ҳаёли арақи гулшани рӯяш,
Анҷум шумурад дидаи бедори дили ман.

Дар баҳри ғам афтод ҳамон қатраи гавҳар,
Акнун ба кучо³¹⁴ рафт харидори дили ман.

Чун мурғи чаман ҳар саҳар аз оташи ҳичрон,
Чуз нола чӣ бошад ҳама гуфтори дили ман?

Макнуна чи пӯяд раҳи уммеди висолаш,
Шуд дарди чудой — дару девори дили ман.

То волаи рухсоран ёр аст³¹⁵ дили ман,
Оташфигани рахти баҳор аст дили ман.

Ҳар чанд ки чун шамъ ба савдои рухаш сӯхт,
Афсӯс, ки бе базми нигор аст дили ман.

Бе раҳму чафокору балочӯст дили ту,
Мазлуму ситамдидау зор аст дили ман.

Оташ зану хун соз, зи чашмам бадар афкан,
Даръёб ки, аз баҳри чи кор аст дили ман.

Чун шона даме маҳраи он зулф нагардӣ,
Охир ба чӣ уммед фиғор аст дили ман?

Аз ман макунӣ ор, ки умрест дар ин роҳ,
Бар домани поки ту ғубор аст дили ман.

Аз оташи ишқи ту ба саҳрои муҳаббат,
Сармояи сад барқу шарор аст дили ман.

Қатъи назар аз мунтазири худ манамоӣ,
Дар роҳи ту як дидан чор аст дили ман.

Макнуна дар андешаи он гулбадан астам³¹⁶,
Сармояи сад ранги баҳор аст дили ман.

Чун шамъи шаб гузашт назокатпаноҳи ман,
Чун дуди шамъ аз паси ў рафт оҳи ман.

Умрест хоки роҳаму як бор ҳам нагуфт,
Ин кист хок гаштаи шайдо ба роҳи ман.

Аз офтоби васли ту мушкил бувад маро
Бо ту намерасад, расад ўро нигоҳи ман.

Ҳар дам ба сад гуноҳ маро мекуни ситам,
Чуз ишқ нест бар дарат охир гуноҳи ман.

Хоке расад гар аз сари³¹⁷ кӯи ту бар сарам,
Аз чарх бигузарад зи саодат кулоҳи ман.

Даъвои дарди ишқ кунам ҷои бовар аст,
Ашки ду чашм омада бар рӯ гувоҳи ман.

Макнуна васли ў натавон ёфтан ба ҷаҳд,
Аз осмон баланд бувад ҷои моҳи ман.

Тихӣ шуд тоқатам, то чанд дар саъи чафо будан,
Нигоҳе кун ба ҳоли хок, то кай дар ҳаво будан.

Ту медонӣ, ки дар ишқат чиҳо омад ба чони ман,
Сарат гардам, набояд ин қадар ҳам бевафо будан.

Бувад то субҳ дар ёди лиқоят ҳосили корам,
Фигон кардан, тапидан, доғ гардидан, адо будан.

Зи дасти баҳла³¹⁸ накушуд аст ҳаргиз уқдаи коре,
Илоҳӣ аз ту меҳоҳем ҳоҷатро раво будан.

Дили зори маро дар ишқи он маҳ зортар гардон,
Фузунтар кун ба чони нотавонам мубтало будан.

Ба чашмам ашк бурд дил доғу ўро тоза кун ҳар
дам,
Ки авчи дастгоҳи ишқ меҳоҳад расо будан.

Тасаллӣ медиҳад пайғоми ночорӣ муҳаббатро³¹⁹,
Маро хурсанд дорад бо³²⁰ сагонат ошно будан.

Ба рӯзи оқизӣ Макнуна хуш нагрифт дасти ў³²¹,
Гирифтори нигоҳи он бути мижгон асо будан.

Дар фурқати ту айш набошад ба коми ман,
Лабрези хуни дида бувад бе ту, чоми ман.

Бетолей нигар, ки манам доғи шавқу лек
Дар базми ту касе натавон бурд номи ман.

Умрест бар мароми дили зор метапам,
Як бор ҳам нагашт³²² фалак бар мароми ман.

Ҳолам ба ноумедии васлаш хароб шуд,
Ераб зи бахти бад, ки кашад интиқоми ман?

Аз ашк дона дораму аз дида тарҳи дом,
Афсӯс сайди чилва наёмад ба доми ман.

Ў шоҳу ман гадоӣ, талаби як назар кунад,
Эй бод гӯй бар саги кӯяш саломи ман.

Макнуна хуни дил чу маи ноб меҳӯрад,
Ин аст бе ту ишрату айши мудоми ман.

Чу шамъе ки дар базм баст ошъён,
Ҳама шоду мо сӯхта дар миён.

Фигон бе асар, умр нопойдор,
Фалак бе вафо, ёр номехрубон.

Миёни ману туст сад уқба бим,
Дар ин раҳ чи созам мани нотавон?

Ба ишқат асирам, чи боло, чи паст,
Замин сахт бошад, баланд осмон.

Чу Мачнун шудан саҳл бошад, касе
Мабодо гирифтори ишқи ниҳон.

Набошад ба сад ваъдаат як вафо.
Намудем хӯи туро имтиҳон.

Дили худ ба чон доштам арчуманд,
Зи ҳичронат охир дил омад ба чон.

Зи мавчи итоб, эй муҳити карам,
Макун раҳти Макнунаро бар карон.

Намедонам чи оташ рехт ишқи ў ба чони ман,
Ки чун минқори шамъ аз дуд, меболад фиғони
ман.

Ба дашти бекаси мушти ғуборам бод шуд, охир,
Насимо деҳ хабар, аз сӯи ёри меҳрубони ман.

Табиб аз набзи ман бардор дасти худ, кӣ
мефаҳмад
Ба чуз лаъли масиҳи ёр, дарди устухони ман.

Фиғону нола холӣ мекунад дарди³²³ дили ошиқ,
Маро раҳме, ки хун шуд дар чигар дарди³²⁴ ниҳони
ман.

Зи дил сабру зи сина тоб, аз сар рафт ҳуш охир,
Машав ғофил ки аз каф рафт кори ину они ман.

Ба сони соя ман помол, ў дар авчи истиғно,
Чи бепарвост, эй Макнуна, хуршедодшӯи ман.

Ҳар кас ки дид аз ғами дилдор сӯхтан,
Ҳаргиз надид ҳамчу мани зор, сӯхтан.

Дар даври офтоби ту чун шамъ кори мост —
Як бор ҳам надидану сад бор сӯхтан.

Бар саҳт ҷонии ман бедил тараҳҳум аст,
Ҳокистаре надид зи бисъёр, сӯхтан.

Чашми дили марост зи тоби ҷамоли ӯ,
Ночор хун фишондану ночор сӯхтан.

Ҳар чанд кори ишқ муқаррар намешавад,
То чанд эй ситамгари хунхор, сӯхтан?

Қосидматонии дили моро назар кунед,
Мушкил бувад зи ғафлати дилдор, сӯхтан.

Макнуна хун хурем, ба дил сарф мекунем,
Асрори мо намекунад изҳор, сӯхтан.

Эй лабат бар зиндагӣ сарчашмаи ҳайвони ман,
Мурдадилро зинда месозӣ, биё, э чони ман.

Бигузарад умрам муқими остонат, баъд аз ин
Бо сагонат, умрҳо шуд ин бувад паймони ман.

Мавчи ҳиҷлат пайкари шамшодро фаввора кард,
Ҳар кучо афрошт қомат сарви хушчавлони ман.

Офтоби ман, гули ман, шамъи шабафрӯзи ман,
То бувад чон, ҳаст нури орази чонони ман.

То шавад аз ман нисори мақдами он нури чашм,
Пур бувад аз гавҳари ашк инчунин домони ман.

Офтоб анвори дигар медиҳад дар оина,
Тобҳо дорад рухат бар дидаи ҳайрони ман.

Дар ғамат шабҳо чи мушқилҳо ки бар ман
 меравад,
 Сӯхтан чун³²⁵ шамъ бошад-шеваи осони ман.

Гар наёбӣ аз румузи ҳасрати ман огаҳӣ,
Доғи Искандар бувад як нуқта аз девони ман.

Эй ки аз баргу навои ҳусн дар чамъиятӣ,
Раҳм кун, бар изтироби нолаву афғони ман.

Худ тавофи каъбаи иқбол мебошад маро,
Гар ба даври остонаш бигузарад даврони ман.

Мерасад Макнуна чони тоза бар чисми ҳазин,
Як табассум лутф агар созад, лаби^{зо} чонони май.

Солҳо шуд гулшани дидор дорам орзу,
Булбулосо он гули рухсор дорам орзу.

То нафаҳмад кас ба даври ораз он рамзи даҳан,
Ҳамчу дил як маҳрами асрор дорам орзу.

Тӯтии табъаш ки аз ҳар нукта шаккар мечаконд,
Гаштаам оинау гуфтор дорам орзу.

Чатр зад мастона товус, аз хирому чилвааш,
Ман ҳам аз сарви қадаш рафтор дорам орзу.

То наяфтад бо чамоли безаволаш чашми бад,
Бо баёзи гарданаш тумор дорам орзу.

Буд бемори ба тан, аз иллати махмуриям,
Аз лаби ӯ бодаи саршор дорам орзу.

То мани бечораи Макнунаро созад мадад,
Илтифот аз хочаи Аҳрор дорам орзу.

Дидани гулранги он рухсор дорам орзу,
Наргисосо дидаи бемор дорам орзу.

Аз лабат чун барги гул оби латофат мечакад,
Руҳафзо лаззати гуфтор дорам орзу.

Чилваат бошад ҳичолатбахши товуси биҳишт,
Аз хироми қоматат рафтор дорам орзу.

Куфри зулфат офати дини гирифторон бувад,
Чун бараҳман дар миён зуннор дорам орзу.

Гуфтугӯи ишқ дар дил мекунад чун бода чӯш³²⁷,
Дар ҷаҳон як маҳраи асрор дорам орзу.

Бо камоли ҳусни хубат то на афтад чашми бад,
Бо баёзи гарданат тумор дорам орзу.

Ҳалқа бо гӯши дили Макнуна аз назми равон,
Нури тоби гавҳари шаҳвор дорам орзу.

Ҳичолат мекашад шамшод аз тарзи хироми ӯ,
Шакаррез аст дар дил нуктаи ҳусни каломи ӯ.

Ба побӯсаш кучо чун соя ёбам ранги ороме,
Саодатхонаи хуршед гардида мақоми ӯ.

Зи айши зиндагӣ маҳрумам андар водии ҳичрон,
Зи васлаш кай расад бо гӯши чон ҳарфи паёми ӯ.

Набошад дар гулистони вафо бӯе раҳиरो,
Аз он рӯзе ки афтодаст мурғи дил ба доми ӯ.

Қай аз мағзи димоғаш нашъаи мастӣ шавад зоил,
Агар ҳар кас чашад аз бодаи эҳсонӣ чоми ӯ.

Чаро надҳад ба каф аз нӯши лаълаш хатти озодӣ,
Бувад Макнуна аз сардафтари хайли ғуломи ӯ.

Дар хиҷолат кард тубиро қади болои ту,
Доғ шуд маҳ бар фалак аз орази зебои ту.

Нури ҳуснат оламеро партаве андохта,
Гашта мардум ҳамчу ман ошуфтау шайдои ту.

Ҳеч раҳме нест бар аҳволи зори ошиқон,
Нарм кай гардад ба ин сахтӣ дили хорои ту.

Бар димоғи қон зи ҷавлони ту резад атрҳо,
Ефта аз бӯи гул бар хилъати дебои ту.

Бо ҳаёли оразат ҳосил ҷаҳонеро чунун,
Гашт пинҳон чун парӣ пайдоу нопадиди ту.

Дод партав аз камоли нури ҳамчун офтоб,
Бар дилу бар қони ман ҳусни ҷаҳонорои ту.

Ашки хун аз дидаи Макнуна ҷорӣ мекунад,
Оҳ аз бедоди миҷғони ситам паймои ту.

Покиза гавҳаре ки ҷаҳон равшан аст аз ӯ,
Нек ахтаре ки кавну макон равшан аст аз ӯ.

Моҳе ки ҳаст чашму ҷароғи ҷавону пир,
Чашму ҷароғи пиру ҷавон равшан аст аз ӯ.

Моҳи мунаввар аст ки аз айни равшанӣ,
Чандин ҳазор оламу ҷон равшан аст аз ӯ.

Рух аз ҷамоли бе бадали ӯ мунаввар аст,
Яъне ба сина шамъи равон равшан аст аз ӯ.

Ераб зи захми чашми³²⁸ бадон бе газанд бод,
Зоташ ки ошкору ниҳон равшан аст аз ӯ.

Макнуна сӯхт з-оташи ишқи чаман рухе,
Рухсори ӯ чу³²⁹ барги хазон равшан аст аз ӯ.

Он хати мушкин кучо рафт он гули рухсор кӯ?
Он гули рухсор он гесӯй анбарбор, кӯ?

Донаи холаш ба зер³³⁰ хок дур аст аз назар,
Он саводи мардumi чашми улул-абсор кӯ.

Гунча лаб³³¹ аз гуфтугӯю наргис аз наззора дӯхт,
Он нигоҳи талху он ширинии гуфтор кӯ.

Дар вафоу меҳр даст аз чумлаи хубон рабуд³³²,
Панҷатоби панҷаи хубони даъводор кӯ.

Чун дигар хубон ба ҳар ночинс омизиш надошт,
Ҳар гуле сад хор дорад, он гули беҳор кӯ.

Халқро чашму чароғи хонау бозор буд,
Халқро чашму чароғи хонау бозор кӯ.

Ростиро чун ниҳоли қадди ӯ сарве³³³ набуд,
Хастади́л Макнунаро он сарви хушрафтор кӯ.

Рехт даврон шарбати талхи ачал дар чоми ту,
Талх кард айём оби зиндагӣ дар коми ту.

Аввал он авчи камоли қадру охир ин завол,
Халқ ҳайронанд дар оғозу дар анчоми ту.

Ҳолиё дар гирьяи зор аст чун абри баҳор,
Ҳамчу гул ҳар кас ки меҳандид дар айёми ту.

Бар сари айвони умраг нағма зад мурғи ачал,
Эй ба некӣ шӯҳра то рӯзи қиёмат номи ту.

Дар бихишти ҷовидон зеро ки бо худ бурдаӣ,
Зоди³³⁴ роҳи охират, яъне ки лутфи оми ту.

Ҳамнишинат ҳар нафас ҳуросиришти³³⁵ дигар аст,
Хаста шуд³³⁶ Макнуна андар ҳачри беороми ту.

Аз арақ дар чилва зад мавчи гулоб аз рӯи ту,
Мекашад бори хичолат офтоб аз рӯи ту.

Сафҳаи ҳуснат ба чандин нусха дорад бобҳо,
Дар гулистон шоҳиди гул интиҳоб аз рӯи ту.

Лола дар саҳро чисон гардид доғ аз сӯхтан,
Инчунин донам³³⁷ ки сарсону кабоб аз рӯи ту.

Чарх ҳусни дилфиребат дошт дидан орзу,
Қард аз чашми кавокиб тарки хоб аз рӯи ту.

Зулф мебозид бо худ, менамудӣ саркашӣ,
Дод чун сунбул ба ҳар сӯ печутоб аз рӯи ту.

Дидаҳо бикушода чун наргис ба боғи чор фасл,
Бар рухаш³³⁸ нанмуд ранги фатҳи боб аз рӯи ту.

Қош аз лаълат зулоле бар дили сӯзон чакад,
Ефтам чун оташи дӯзах азоб аз рӯи ту.

Аз нигоҳе ин дили Макнунаро обод соз,
Ман хароб аз рӯи ту гаштам, хароб аз рӯи ту.

Эй шуда рашки дили сарвқадон қомати ту,
Шуда бо сарвқадон офати чон қомати ту.

Васфи мавзунии қадди ту чи лозим гуфтан,
Шуда пайванд ба як мӯи миён қомати ту.

Сохт як чилваи мастонавашу кард мудом
Сӯи худ дидан моро нигарон қомати ту.

Ҳарчи аз рост бигӯем ҳамон рост бувад,
Ҳаст чону дили мо ғамзадагон қомати ту.

Ҳеч кас чун ту³³⁹ надидасту набинад мавзун,
Шуда мумтоз зи хубони ҷаҳон қомати ту.

Чилвапаймо чу ба шамшодқадон бихромӣ,
Ҳаст зебо³⁴⁰ сару гардан зи миён қомати ту.

Дар ғами ишқи ту Макнуна зи чон бим накард,
Ки баробар шуда дар қадр ба чон қомати ту.

То хат ба гирди он рухи зебо баромада,
Дуд аз ниҳоди ин дили шайдо баромада.

Чун гул шукуфта бод ки дастони ҳусни ўст,
Ҳарчо таронаи тарабафзо баромада.

Дар дида акси орази ў нозанин гулест,
К-аз чўйбори дидаи бино баромада.

Чун руҳ агар ба хоки шаҳидон гузашта аст,
Дар ҳар қадам саре ба тамошо баромада.

Дар он каманди зулф ба сад дил муқайяд аст,
Ворастае ки аз ҳама ашъё баромада.

То гул фишонда доғи чудой кашидаем,
Ў хори раҳ нишондау хурмо³⁴¹ баромада.

Э як қадам нарафта пай сад муроди дил,
Моро ҳазор обила аз по баромада.

Ҳарчо бутон ба бурдани дил саф кашидаанд,
Ошўбу чангу фитнау ғавғо баромада.

Сад мулки дил баҳамзада ҳарчо парирухе,
Худкому одамикушу раъно баромада.

Макнунаро бубин ки ба доғи сиҳиқаде,
Аз хуни дил чу лолаи ҳумро баромада.

Зиҳй зи ҳосили авқот инсу чон огоҳ,
Фалак зи хайли ту саҳронишини хонасиёҳ.

Ба даври рӯзу шаби умри бениҳояти ту,
Ки ҳаст ҳосили мачмуаи сафеду сиёҳ.

Агар дарозии олам бувад³⁴², бувад қосир,
Агар баландии гардун бувад³⁴³, бувад кӯтоҳ.

Ба дасти қосиди уммед бар саҳифаи сидқ,
Ба нӯги хомаи хуршед бар чаридаи моҳ.

Ба аҳли қадр нависад, чаҳони олиқадр,
Ба аҳли қадр нависад сипеҳри олийҷоҳ.

Қи кас надида³⁴⁴ вучуде зи ибтидои вучуд,
Дар ин замона чу Макнунаи фалакхиргоҳ.

Рухсор чу дар чаман кушода,
Гулҳо таҳи пой ӯ фитода.

Аз турраи зулфи ёр сунбул,
Бар гардани худ кунад қалода.

Дар хизмати қомати баландаш,
Сарвест ба пой истода.

Ширин шуда коми чон зи ҳайрат³⁴⁵,
Аз шаҳди лабу зи рӯи сода.

Бо нури малоҳату ба ин ҳусн,
Гӯё ки зи офтоб зода.

Ҳаҷраши³⁴⁶ чунин балои сахт аст,
Ишқаш накунад касе ирода.

Макнуна рухи ту дида як бор,
Ҳушу хирадаш зи даст дода.

Эй ба гулзори ҳавои ту дили мо ғунча,
Лек фарқ аст зи чоки дили мо то ғунча.

Гар насими ту вазад, чун нашикофам дилро?
Пеши сарсар натавон гашт³⁴⁷ шикебо ғунча.

Бас ки ушшоқ зи мӯи ту бару дил бастанд,
Шакли болои ту нахлест саропо ғунча.

Гар ба андом қабо тангу камар чуст кунӣ,
Сар зи хиҷлат накунад пеши ту боло ғунча.

Гармии рӯзи ҷамоли ту нагардида ба хоб,
Ки фуру рафта дар андешаи фардо ғунча.

Ин ки бардошта чун аҳли шаҳодат ангушт,
Хандае карда зи лаъли ту таманно ғунча.

Гар сабо³⁴⁸ оварад оинаи ахлоқи ту пеш.
Нукта ғӯяд чу сари тӯтии ғӯе ғунча.

Бас ки дар рӯи ту чун дидаи мо ҳайрон аст,
Фурсаташ нест ки хоре кашад аз по ғунча.

Чуз гули шӯъла ки аз рӯй ту мегирад нур,
Шамъи базми ту бароварда бар аъзо ғунча.

Нест Мақнуна зи ҳам дур басте нозу ниёз,
Гул бувад орази дилдору дили мо, ғунча.

Гар бишнавад³⁴⁹ аз хатти лаби ёр бинафша,
Рӯяд ҳама бар гирди шакарзор бинафша.

Машшота ки нилӣ кунад он гӯшаи абру.
Орад ба сари наргиси бемор бинафша.

Аз хатти руху лутфи тан он шӯҳ ниҳолат,
Шоҳаш гулу баргаш суману бор³⁵⁰ бинафша.

Аз сабзаи навхоста бемори ғамашро,
Андохта дар шарбати дидор бинафша.

Ҷуз дидаи пурхуни³⁵¹ ману шакли саводаш,
Мумкин набувад раста зи гулзор бинафша.

Рухсори ту аз турраи холу хату кокул,
Боғест гулаш андаку бисъёр бинафша.

Аз ҳалқаи хубони чаман ҳусни туро ҳаст,
Девор гулу сояи девор бинафша.

Овехта садпора дили хеш ба мӯе,
Мондаст зи шавқи рухи гулзор бинафша.

Дар дидаи Макнуна ба гулзори тамошо,
Шуд аз хати сабзи ту нигунсор бинафша.

Оҳ к-аз кишти фалак тухми чафо рӯяд ҳама,
В-аз нами лутфаш муғилони бало рӯяд ҳама.

Ҳаст ҷои он ки чун чашми ба ҳасрат рафтагон,
Наргиси ин боғро чашм аз қафо рӯяд ҳама.

Ҳар гуле к-инҷо қазо чун ғунча печад дар кафан,
Дар баҳори ҳастӣ аз шохи фано рӯяд ҳама.

Ғар шавад тӯфону аз нав кишти даҳр обе хӯрад,
То қиёмат устухони дасту по рӯяд ҳама.

Вар набошад абри раҳмат боиси сарву гулаш,
Хори навмедӣ аз ин меҳнатсаро рӯяд ҳама.

Охир э сайёра бас нақши ғарибе бохтӣ,
Аз дили Макнуна фаръеду наво рӯяд ҳама.

Кучой, э фироқат, шаҳру саҳро пуралам карда,
Ба пой дигаре оҳанги саҳрои адам карда.

Кучой, к-аз нами абри мусибат бе гули рӯят,
Тани бетоби аҳбобаст чун хошоки нам карда.

Бинафша чун напӯшад³⁵² раҳти нилин туро дар
Дар ин мотам ки нилуфар либос аз нили ғам
сар,
карда.

Фалак чун соя дорад дуди оҳу оламе дар пай,
Зи фарқи оламе то сояи лутфи ту рам³⁵³ карда.

Ба чаннат баҳри тартиби нисори чун ту меҳмоне,
Нашаста ҳуру ғилмон чун ду сурат рӯ ба ҳам
карда.

Ба азми пойбӯсат дар бисоти равза ҳурул-ин,
Гули насрин ба мижгон руфтау аз сар қадам
карда.

Зи файзи чун ту нақде, зоири сандуқи пурнурат,
Ба ҳар ҷо карда манзил, рашки бӯстони Эрам
карда.

Биҳишт аз мақдамат пурнур, зулмоти ғамаст ин ҷо,
Ки ҳаҷрат ин дили Макнунаро доғи алам карда.

Гирифта зулфи ӯ бо қоматаш печида-печида,
Чу море бо ниҳоли³⁵⁴ нахли гул часпида-часпида.

Ба ҳолам партавафган нест он хуршеди рухсораш,
Ба кӯяш сояосо меравам ғалтида-ғалтида.

Назар кай афганам бо рангу бӯи зийнати гулшан,
Равам з-ин дори фони, чашми худ пӯшида-пӯшида.

Кучо афтад касе дар тангнои чоҳи бадномӣ,
Қадам монад ба роҳи ростӣ фаҳмида-фаҳмида

Дар ин водӣ самуми марг тафсонаст, аз бимаш,
Чу барги бед дорам чон ба тан ларзида-ларзида.

Ҳар он касро, ки бошад уқбаҳои хавф дар пешаш,
Чи гардад маст андар зиндагӣ хандида-хандида?

Ба чуз фазли илоҳӣ нест бар ҳолаш мададгоре,
Намонда қуввате Макиунаро тарсида-тарсида.

Эй гашта дар ниқоб рухат муштабеҳ ба моҳ,
Афган ниқобро ки шавад рафъи иштибоҳ.

Чини чабини моҳ шавад шомӣ ҳаҷри ту,
Мавҷи сиришки ман ки зи моҳист то ба моҳ.

Моем бо хаёли³³⁵ ту ҳар шом то саҳар,
Фориғ зи фикри майкадау вирди³⁵⁶ субҳгоҳ.

Чашми шаҳоб дӯш зи шавқӣ ту мепарид,
Гардун зи моҳӣ якшабааш дод барги коҳ.

Бигзашт бар фазои алам лашкари ғамат,
Сӯи фалак ғубор бар омад зи дуди оҳ.

Макнуна гашта чун рағи бемор аз фироқ,
Чунбам зи ҷои хештан он низ гоҳ-гоҳ.

Агар на оина будӣ, ту низ медонӣ,
Ки орази ту намедост дар ҷаҳон сонӣ.

Хушам ки сафҳаи рухсори туст ҷониби ман,
Ба ҷони хеш, ки ногаҳ варақ нагардонӣ.

Мағӯ ки баҳри бало қатъ кун ба киштии сабр,
Чи кардаам ки ҷунинам³⁵⁷ дар об меронӣ.

Дили маро ки ба роҳи вафост мушти ғубор,
Насими зулфи ту шуд мучиби парешонӣ.

Ғубори роҳи вафои ту гаштаму ҳастам,
Умедвор, ки доман зи ман наяфшонӣ.

Мағӯ аз он ду рух оина беҳтар аст, эй дил,
Варақ ҳамеша зи як рӯ чаро ҳамехонӣ?

Иморати тани ошиқ чи ғам ки вайрон шуд,
Ки ганчи меҳри ту дорад ба сина пинҳонӣ.

Бар э ҳаво, ба ҳаво³⁵⁸ чашми ашкбори маро,
Ба рӯзи ҳачри ту гардад ҳавои боронӣ.

Чи ҳусни бе бадал аст ин ки дода яздонат,
К-аз одамию ба ҳеч одамӣ намомонӣ.

Зи инфиол барорад ба соате сад ранг!
Ба пеши сурати хуби ту хомаи Монӣ.

Ба ҳоли мушкили Макнуна раҳм бояд хӯрд,
Ки кори ишқу муҳаббат надорад осонӣ.

Зи ҳичронат ба дарду ғам гирифторам, чи мепурсӣ,
Ба доғи ишқ ҳамгун лола афгорам, чи мепурсӣ,

Ба уммеде, ки бином нуқтаҳои холи рухсорат,
Саҳарҳо чун кавокиб дидабедорам, чи мепурсӣ.

Давое кош ояд аз зулоли³⁵⁹ лаъли майгунат,
Зи дарди кулфати айём беморам, чи мепурсӣ.

Саводи ҳаҷр занг афканда дар оинаи дилҳо,
Ғуборолудан маҳруми дидорам, чи мепурсӣ.

Зи бозори муҳаббат рад макун девонаи моро,
Ба дарду сӯзи ишқи ту харидорам, чи мепурсӣ.

Агар сад зулм ояд аз балоҳо рӯ нагардонам,
Ба теғи ноз куштанро сазоворам, чи мепурсӣ.

Зи дасташ кай диҳад Макнуна домони муҳаббатро,
Ба васлат то дами машҳар талабгорам, чи мепурсӣ.

Дар гӯша кард маргам бо доғи бенавой,
Барбод рафт баргам аз толе и ҳавой.

Дар шомӣ ғам кашидам як навъ³⁶⁰ дил сиёҳӣ,
Дар субҳи ғусса дидам садгуна бевафой.

Даврон насохт бо ман, дар арса бохт бо ман,
Бозичаи ғарибӣ мансубаи гадой.

Дар кунҷи ғам хазида бо қомати хамида,
Наздики лаб расида чони ман аз чудой.

Пои дили шикаста аз ғам³⁶¹ кушуда, баста,
Дар уқдаҳои мушкил пеш аз гиреҳ кушой.

Дар ҳолате ки карда чархи даридапарда,
Макнунан ҳазинро з-ин гуна бевафой.

Ба маҳрумии гулгашту ба авзои гаронзонӣ,
Саросар чун пари товус дорам чашми ҳайронӣ.

Сафои тинатам оинадори шахси навмедист,
Тавонад хонд рози ман касе аз хатти пешонӣ.

Зи хуни дида бар хони бизоат моҳазар созам³⁶²,
Гар ояд чун парӣ дар шишаи дил ғам ба меҳмонӣ.

Ба ҳангоми китобат нола хезад аз ҳар ангуштам,
Кунад дар ҳаҷр улфат панҷаҳои ман найистонӣ.

Биёбонмаргаму бар ҳоли зорам зиндагӣ танг аст,
Ба чуз килкам насозад ҳеч кас чоки гиребонӣ.

Муқими қайдгоҳи кулфатам озурдасомонам,
Зи доғи дил намоям ҳар саҳар шамъи шабистонӣ.

Фурӯғи шамъи фикрам дар сияҳбахтист, маълумаш,
Тулуи партави хуршеди рӯяш шуд зи зулмонӣ.

Расидан нест мумкин фаҳми кас бо сояи гардаш,
Зи чуръат гар саманди фикри ман ояд ба ҷавлонӣ.

Намедонам шикасти ранг ё тасвири деворам,
Рамида соя аз ман ҳамчу оҳуи биёбонӣ.

Тавон ҳамчун садаф дар дил нигорам гавҳари
мақсуд,
Агар бахшад саҳоби дида ашки абри найсонӣ.

Тавон афтад каманди фикратам бар гардани
маънӣ.
Дар он маҳфил ки ҳамчун шамъ месозам
гулафшонӣ.

Ба чуз ошуфтагӣ³⁶³ Макнуна дигар бар намедорад,
Диле дорам, ҳаваспарвардаи зулфи парешоне.

То чилва кард сурати хубат ба дилбарӣ,
Афтода аст аз назари одамӣ парӣ.

Ҳастӣ парию чехра намоӣ ба мардумон,
Кас чун кунад агар накунад одамигарӣ.

Бар осмони кӯи ту к-он қиблагоҳи мост,
Маҳ гар якест лек ҳазор аст муштарӣ.

Васфи туро чунон ки туй чун кунад касе,
К-аз ҳачри бар забон гузарад з-он накӯтарӣ.

Гул карда аст ҷои худ аз ашк лолагун,
То пеши мо гаҳе ки расӣ, зуд бигзарӣ.

З-ин сон ки ғамзаат сафи дилҳо ба ҳам занад,
Зулмоти шаб, чу теги ҷаҳонгири ховарӣ.

Макнуна дар фироқи висолаш кашида аст,
Ҳар субҳу шом нола чу зикри кабутарӣ.

Ниҳон шуд аз назар ҳусн офтобе,
Ба субҳам рехт шои инқилобе.

Зи васли чун биҳиштам айш дидам,
Кашидам аз чафоҳояш азобе.

Саволе борҳо чонам фуруҳонд,
Наёмад аз лаби лаълаш ҷавобе.

Навишт аз доғҳо бар сафҳаи дил,
Хаёлам аз хату холаш китобе.

Саманди шоҳ ҳар ҷо кард ҷавлон,
Маҳу хуршед шуд заррин рикобе.

Ба гулзори руҳи ӯ аз арақҳо,
Муанбар шуд дил аз атри гулобе.

Чудой аз лабаш Макнуна чун дид,
Ба осоиш нахӯрд ӯ дигар обе.

Эй қиёмат чилва³⁶⁴ ёри меҳрибони кистӣ?
Хурраи баҳши дилу ороми чони кистӣ?

Дидаҳо пок аст аз чорӯби мижгон баҳри ту,
Ман намедонам ки имшаб меҳмони кистӣ?

Бо хаёли чилваат дилҳо баҳам ғалтидаанд,
Ҳамчу маҳшар фитнаи охирзамони кистӣ?

Ҳамчу бӯ маҳрум аз гул аз танат оғӯшҳо,
Чун хаёли рафтаи мӯи миёни кистӣ?*

* Давоми ин ғазал нест.

Шеърҳои форсӣ- тоҷикии Нодира,
ки дар девони нав ёфтшудаи ўзбекии ӯ дарҷ гардидаан.

314

Эй хуш он вақте ки дар гулшан мақоме доштем,
Чун гулу булбул ба як дигар каломе доштем.

Гоҳ маҳви зулфу гоҳе масти хуршеди чамол,
Дар таҳайюргоҳи ҳастӣ субҳу шоме доштем.

Маҳви завқи як дигар будем бар рағми рақиб,
Аз сари дунболаи абру саломе доштем.

Бе тамошои чамолаш бар замири мо набуд,
Бе маю майхона мо шурби мудоме доштем.

Буд мижгон беҳабар аз рамзи найранги нигоҳ,
Дар ҳузур аз ғайбати имкон паёме доштем.

Нашъаи озодии кавнайн гул кардӣ зи дил,
Кош мегуфтӣ ки саргардон ғуломе доштем.

Норасида бар висоли доманаш дасти хаёл,
Бӯса бар сумми самандаш карда коме доштем.

Мечакад аз чабҳаи мо ҳамчу барги гул арақ,
Гунчасон дар даст чоми лолафоме доштем.

Нодира мо қотеи занҷири зулфи ҳасратем,
Чун забони килк теги бенаёме доштем.

Ман ки ба шаҳри беҳудӣ шӯри ту бар сар омадам,
Дар талаби висоли ту аз ду ҷаҳон бар омадам.

Аз маи ишқ саргарон, дод зи дасти дилбарон,
Аз ғами он ситамгарон дар ба дару дар омадам.

Тавсани чарх роми ман, сайди вафо ба доми ман,
Ҳар ду ҷаҳон ғуломи ман, шоҳи музаффар омадам.

Номи ман аст дар ҷаҳон волаи ёри ҷовидон,
Тӯтии базми ошиқон мурғи суҳанвар омадам.

Қисвати ишқ дарбарам, тоҷи мурод барсарам,
Гардиши чарх соғарам, ринди қаландар омадам.

Мартабаи баландиям фош зи мустамандиям,
Нодираи диёри ғам ҳокими кишвар омадам.

Нури ҷароғи офият, шамъи бисоти макрамат,
Зинати боғи маърифат, сарву санавбар омадам.

То шудам иттисоли, ӯ, сархушам аз ҷамоли ӯ,
Дар фалаки висоли ӯ моҳи мунаввар омадам.

Ганҷи суҳан шикоят, гавҳари маънӣ ёфтам,
Панҷаи ишқ тофтам, шоҳи диловар омадам.

Фақру фано тариқи ман, меҳру вафо рафиқи ман,
Ишқи бутон шарикӣ ман волаи дилбар омадам.

Бас ки раҳи малак задам, нақши вучуд ҳақ задам,
Пой ба нӯҳ фалак задам, бар сари ҷамбар омадам.

Хизмати ёр кардаам, зар ба канор кардаам,
Чумла нисор кардаам, пеши ту музтар омадам.

Гӯшаи мулки офият манзили хеш кардаам,
Чой ба мулки беҳудӣ бар сари лангар омадам.

Кӯи ту буд манзилам, Нодира ишқ ҳосилам,
Доғи вафост дар дилам хозини гавҳар омадам.

Ашки хунине ки мерезам зи мижғони худам,
Лаъли ёқутест рахшон аз бадахшони худам.

Шукриллаҳ аз кудуратҳои даврон фориғам,
Барқи оҳе мекашам шамъи шабистони худам.

Манъи зоҳид чист аз афшурдани мижгон сиришк,
Остину доману чайбу гиребони худам.

Очизию фақру пирӣ бар замин афганда аст,
Кард мустағнӣ маро аз хулқ сомони худам.

Дар такаллумронии килкам шакар резад чи бок,
Тӯтии ширинкаломи шаккаристони худам.

Соқие мамнуни шурби соғару мино наям,
Меҳӯрам хуни чигар ҳар рӯз меҳмони худам.

Дил гирифт аз мачлиси абнои даврон Нодира
Сар ба чайби хеш дорам чуғзи вайрони худам.

Ёд айёме ки чоми эътиборе доштам,
Чун гул аз файзи баҳорон объёре доштам.

Ҳамчу шом аз хун шафақрезам кучо шуд ин ки ман,
Чун саҳар хуршеди тобон дар каноре доштам.

Чанд рӯзе бо худ аз имдоди чархи зарнигор,
Дар нигористони раъноӣ нигоре доштам.

Тақьягоҳе доштам дар ишратободи мурод.
Аз ҳусули коми мақсад комкоре доштам.

Дар паноҳӣ мегирифтам ҳар замон гӯи ғурур,
Дар бисоти мӯҳрбозӣ шаҳсаворе доштам.

Буд дасташ чун нигин доим дар ангуштам гиреҳ,
Дар кафи уммед бахти номдоре доштам.

Нодира сад ҳасрату афсӯс аз он фурсат ки ман
Дар бисоти ноз неку рӯзгоре доштам.

Чу зулфат тирарӯзу беқарорам,
 Чу гесуят парешонист корам.

Зи васлат доштам коми дил акнун,
 Зи ҳаҷрат ғайри нокомӣ надорам.

Нашуд поянда бо ман давлати васл,
 Асири доғи ҳаҷри пойдорам.

Ба тоқи абруят мебохтам ишқ,
 Кунун ошуфтаи лавҳи мазорам.

Зи бахт ин орзу дорам ки то ҳашр,
 На хезад аз сари хокаш ғуборам,

Кучо шуд он ки дар базми тараф буд,
 Ба дастам чом дар каф дасти ёрам.

Кучо шуд он ки буд ӯ ёри чонӣ,
 Анису ҳамкалому ғамгусорам.

Кучо шуд он ки то субҳ аз чамолаш,
 Мунаввар буд ин шабҳои торам.

Кунун чун лола дар саҳрон ҳастӣ
 Ба ёдаш доғу ҳасрат дар канорам.

Фалак фаръёд к-аз санги ҳаводис,
 Чунин бишкаст чоми эътиборам.

Саропо Нодира чун шамъ сӯзам,
 Дариғо сад дариғ аз рузгорам.

Халқест доғи рафтанат, эй шоҳи мулки дин,
Дар мотами ту зилзила афтод бар замин.

Дуди фиғону нола ба гардун кашида сар,
Дар ҳасрати ту сӯхт зи Фарғона то ба Чин.

Дил реш, сина чок, чигар пора, тан назор,
Эй шаҳриёр бе ту маро ҳол инчунин.

Аҳкоми ту зи ҳукми шариат чудо набуд,
Чои ту бод пешгаҳи чаннати барин.

Мӯ мешикофт табъи ту дар шеваи сухан,
Ҳар нуктае ки буд беҳ аз гавҳари самин.

Рафтӣ аз ин-бисоту ба ворис гузоштӣ,
Девону, тахту, тоҷу, камар, хотаму нигин.

Набувад ба чуз дуои ту андеша дар забон,
Бодо ба чони поки ту лутфи худо қарин.

Рафт аз назар чамоли ту акнун ба дӯстон,
Ёди ту дилфиребу хаёли ту дилнишин.

Рафтию халқро ба фироқат гудохтӣ,
Дар фурқати ту Нодира дорад дили ҳазин.

Ҳумоюн гавҳаре гардид аз вай қисму ҷон равшан,
Муборакбод к-аз рӯяш чароғи хонадон равшан.

Умед аст он ки он фархундаахтар дар ҷаҳон ояд,
Шавад аз дидани дидори ӯ ҷашми ҷаҳон равшан.

Зи ҷашми бад худо он меҳри тобонро ниғаҳ дорад,
Ки бодо аз руҳаш олам мунаввар хонумон равшан.

Чу гардад партавафган офтоби талъати моҳаш,
Тавонад буд аз рӯи замин то осмон равшан*.

* Давоми ин ғазал нест.

Гарчи шамшод фитод аст ба гулчан мавзун,
Нест чун дилбари шамшодқади ман мавзун.

Ишқбозам ба асарҳои ғаму ҳасрати дил,
Ҳаст оҳам бути наврастай шеван мавзун.

Беҳудам кард зи май соқии минопӯше,
Ки рухаш сурх зи мул гаштаю гардан мавзун.

Фикри наззораи ман дар гарави раъноест,
Дар сарам наштаи соқӣ ба нишиман мавзун.

Худ ба чон шефтаи базми ҳаёлам карда,
Он ки дар базм чу чон омада дар тан мавзун.

Шоҳиди фикри ту чун сарвақадони мавзун,
Ҳаст дар дидаи хунрехтаи ман мавзун.

Ки кунад манъ маро Нодира аз арзи ниёз,
Қосиди оҳ зи шавқам ба расидан мавзун.

Дар мотами ту шоҳо хун аст оби дида,
Пироҳанам чакан шуд ҳар ҷо к-аз он чакида.

Рафтию дар фироқат чун мурғи нимбисмил,
Ерону дӯстонат бар хоку хун тапида.

Шамшоду сарви қаддат чун рафт з-ин гулистон,
Савсан сиёҳ дарбар гул пираҳан дарида.

То дур шуд ҷамолат аз чашми ашкборам,
Тифли сиришк ҳар дам бар рӯи ман давида.

Рафти аз ин гулистон шуд боғ бе тароват,
Ранге ки буд зоҳир аз рӯи гул парида.

Эй моҳи ман кучой аз хайли моҳрӯён,
Бисьёр дида-дида мисли туро надида.

Боди хазон фиганда чун соя бар заминаш,
Аз хоки ин гулистон нахле, ки сар кашида.

Халқе дар орзӯят хуршед маҳви рӯят,
Гардун ба ҷустуҷӯят бо қомати хамида.

Эй шӯр дар фироқат аҳволи дил ҷӣ бошад,
Бе ту ғизоли роҳат аз Нодира рамида.

Холеки туро ҳаст ба чашми хами абру,
Чарғест парафшон шуда ў бар сари оҳу.

Як дил натавон дод эваз баҳри ду олам,
Ёраб, чи тавон кард ба он наргиси ҷоду.

Райҳону, гулу, ёсуману, нофау, сунбул,
Дарвеза кунад бўи хуш аз он шикани мӯ.

Ушшоқ ба роҳи ту ба сад дидаи ҳайрон,
Ҳамхобаи нақши қадам афтода ба ҳар сӯ.

То зулфи, ту э турки хито Монии Чин шуд,
Хунгашт зи Чин то ба Хўтан нофаи оҳу.

Шуд хўшачин аз хирмани ҳуснат, маҳу хуршед,
Чӯёни қаду қомати ту сарви лаби чӯ.

Аз диққати фикри даҳанат ғунча ба гулшан,
Хун кард дилу бурд сари хеш ба зону.

Аз ноз бипардохт ба ташрифи нигоҳе,
Шуд Нодира ҳар чанд ғуломи сари он кӯ.

Сарви озоде зи бўстони ҷавонӣ рафта аст,
Гулбуне барбоди марги ногаҳонӣ рафта аст.

Ҳамчу насрин бо дили чоку даруни доғдор,
Ноумед аз лолазори зиндагонӣ рафта аст.

Худ рафиқи хеш танҳо рафта то мулки адам,
Фориғ аз ҳамроҳии ёрони ҷонӣ рафта аст.

Ҳасрати бисъёр дар дил рафта то мулки бақо,
Бо дили пур ҳасрат аз дунёи фонӣ рафта аст.

Ҳосили хунин дилони фурқаташ дар дасти доғ,
Ў ки дар таҳсили айши ҷовидонӣ рафта аст.

Бесабаб ганчи вучудааш рафта дар зери замин,
Ё зи таъсири қазои осмонӣ рафта аст.

Ин ситам бар кас дар ин меҳнат сарои ғам
нарафт,
Лек бар Макнунаи озурда ҷоне рафта аст,

Туро бо халқ бошад марҳамат, бедод пинҳонӣ,
Бувад часпон ба қадду қоматат ташрифи султонӣ,

Маро арзест, э сарви риёзи салтанат, бишунав,
Магар чудат ба ин лабташна созад оби ҳайвонӣ.

Ману маддоҳии васфи ту кардан ҳасбатанлиллаҳ,
Магар пайдо шавад дар даҳр чун Фирдавсии сонӣ.

Фалотун донишо тадбир кун бар ҳоли зори ман,
Ба ҷои муҳлике афтодаам аз роҳи нодонӣ.

Ту шоҳи нуктадонӣ во кушо ин уқдаи мушкил,
Чаро дар қаҳтсолам дар чунин айёми арзонӣ.

Агар дар кулбаи тангам чу мӯриро гузар афтад,
Намеояд зи дасти ман адои ҳаққи меҳмонӣ.

Адофаҳму румузоти амири нест монанда,
Бигуфтам арзи ҳоли Нодира дигар ту медонӣ.

МУХАММАСИ НОДИРА БАР ҒАЗАЛИ БЕДИЛ

Шарар то зист барқи чилван ваҳшатпаноҳонро,
Инондори баношад ин тағофил дастигоҳонро,
Зи шўҳӣ рехтанд ин қавм хуни бегуноҳонро,
Илоҳӣ бори тамки деҳ рами ваҳшинигоҳонро,
Ба қадри орзун мо шикасте қачкулоҳонро.

Фушурдан дод баргу бори мо афсурдагон барҳам,
Ғубори улфати тан кард истеъдоди чон барҳам,
Надомат гӯики орад дасти мо кам ҳимматон барҳам,
Тавон зад бетааммул ин замину осмон барҳам,
Кафи афсус агар бошад надомат дастгоҳонро.

Кунад ин чо бинои кӯҳ барпои садо чавлон,
Саботе нест дар арзи камоли арзаи нуқсон,
Надорад ранги тасвире бинои ин Фарангистон,
Нишонҳо нақш бар об аст дар маъмураи имкон,
Нигин беҳуда дар занҷир дорад номи шоҳонро.

Надорад ғайри ҳасрат ҳосиле уммед агар дорад,
Гули гулзори истиғно тароват бештар дорад,
Тағофил дар баҳористони ҳиммат баргу бар дорад,
Дар ин гулшан ки як сар ранги таклифи дигар дорад,
Мижга бардоштан кӯҳ аст истиғно нигоҳонро.

Ба чуз занги таҳайюр дар баҳори дил намешояд,
Чабинҳо онна бар остои чилва месояд,
Ба гӯши ман ки бонги ведиш ишқаш ҳаме ояд,
Садое аз диёри корвони ачз мебояд,
Ки ҳайрат ҳам бароҳе мебарад гум карда роҳонро.

Кафи мо Нодира чуз соғари ҳасрат намегирад,
Зи оташ иштиоли шамъи мо рифъат намегирад.
Зи об оннаи мо ҳеч гар сурат намегирад,
Мизочи фақри мо бо гарму сард улфат намегирад,
Ҳавои нест Бедил сарзамини бе кулоҳонро.

ИЛОВАЛАР

-
- 1-иловада* Нодиранинг форс-тожик тилидаги девонининг қамчилик ва нуқсонлари кўрсатилган. Бу жадвалда қўлёзманинг саҳифаси, ғазалнинг тартиб рақами, байти, мисраси ва ғазалнинг асл нусхадаги хатолари берилган.
- 2-иловада* тарихий, адабий ва мифик исмлар, ёнида шу исм бор ғазалнинг тартиб рақами берилган. Ўзбек тилидаги ғазаллар кўрсаткичларига «ў», форс-тожик тилидагисида эса «т» ҳарфи ёнма-ён қўйилган.
- 3-иловада* географик исмлар ва шу сўз учраган ғазалнинг тартиб рақами берилган.
- 4-иловада* ғазалдаги радиф бўлиб келган сўзлар ва шу ғазалнинг тартиб рақами кўрсатилган. Форс-тожик тилидаги шеърлар радифи айрим кўрсатилган.
- 5-иловада* шоира шеърларидаги байтлар сон кўрсатилган.
- 6-иловада* Нодира асарларининг библиографияси берилган.

Нодиранинг форс-тожик тилидаги (Макнуна) девонида қуйидаги хатолар учрайди:

Девонда баъзи ғазаллар тўла эмас, тахаллуси қўйилган охири байтлари ёзилмаган. Баъзи ғазалларнинг боши бир варақда бўлса, давомини бир қанча варақдан кейин келади, ёки шунинг акси, ғазалнинг бошланиши охириги варақда бўлиб, охири бошроқда. Масалан, 756 варақдаги «Кунад» радифли ғазалнинг охириги байти 69а варақда бўлса, 766 варақдаги «Расид» радифли ғазалнинг охириги уч байти 70а варақда. Яна «Рухаш то акси хуршедаст миръот» деб бошланган ғазали икки мартаба ёзилган (23а ва 41б варақлар). Бундан ташқари «Руҳи чу субҳи ту хуршеди олами болост» ғазалида (356 в.) баъзи байтлар чалкаш кўчирилган. Масалан, ғазалда иккинчи байтнинг иккинчи мисраси тўртинчи байтнинг иккинчи мисраси, тўртинчи байтнинг иккинчи мисраси, иккинчи байтнинг иккинчи мисраси билан алмаштирилиб юборилган. Худди, шундай мисолни «Боз кишти амалам нашъу у намо пайдо кард» деб бошланган ғазалда ҳам учратиш мумкин. Масалан: бу ғазалда учинчи байтнинг иккинчи мисраси бешинчи байтнинг иккинчи мисраси билан, бешинчи байтнинг иккинчи мисраси олтинчи байтнинг иккинчи мисраси билан, олтинчи байтнинг иккинчи мисраси еттинчи байтнинг иккинчи мисраси билан, еттинчи байтнинг иккинчи мисраси учинчи байтнинг иккинчи мисраси билан алмашилиб, чалкаштирилиб ёзилган. Яна шунга ўхшаган мисолни «Дил чу хун шуд нози ашки пардадар матвон кашид» деб бошланган ғазалда ҳам учратамиз (736 варақ). Масалан: иккинчи байтнинг биринчи мисраси учинчи байтнинг биринчи мисраси билан, учинчи байтнинг биринчи мисраси эса тўртинчи байтнинг биринчи мисраси билан алмашилган, тўртинчи байт олтинчи байт ўрнига ёзилган, натижада 4 ва 6-байт такрорланган.

Бундан ташқари баъзи мисраларда айрим сўзлар тушиб қолган ёки мисраларда сўзлар алмаштирилиб ёзилган, натижада айрим мисралар ўз мазмунини йўқотган, баъзи сўзлар эса бутунлай ўчиб кетган.

Бундай хато ва камчиликларни нашрга тайёрлаган текстимизда илжои борича тузатилган ҳолда беришга интилдик.

Девон муқаддимасида ҳам бир қанча камчиликлар бор.

М а с а л а н: бадиулмазомин сўзи хадиулмазомин, гарди — гардонид, рақаме — рамақе, мондан — мондан, дилпазир намуда — дилпазир намуд, деб хато ёзилган ва ҳуҷастатарини деган сўздан кейин «аҳвол шуғли адон» ва «тасниф» сўзи ва девонҳои сўздан кейин «Девон карда ба атроф» каби сўзлар ўчиб кетган ва Ҳ. К.

Ҳазаллардаги хатолар қуйидаги жадвалда кўрсатилган:

Илова	7766 қулъзма саҳифа- си	Ҳазаллар тартиб рақами	Байт	Мисра	Хатолар
1	8a	4	2	1	Ҳар чанд бодан
2	9a	7	4	1	грифтор
3	.	.	8	1	бахти бар ман
4	9б	8	7	2	фикр ҷоми мо
5	10a	9	8	2	Басон баске
6	11б	14	2	1	бастем на ҳам
7	12a	.	6	2	наҳл
8	.	15	2	1	„карда берун“ сўзи ўчиб кетган
9	.	.	2	2	лолау дазд
10	12б	16	2	1	анбарез хол
11	.	.	3	2	дар гулшан дил
12	13a	17	4	1	чанобаш
13	.	18	4	2	аз гулшан чиданҳо
14	13a	18	6	1	банозе аз
15	13б	19	5	1	зирон
16	.	.	6	1	Намегардад
17	.	20	2	2	Мо ҳам
18	.	.	4	1	ҳамчун кору бори
19	14a	21	1	2	Эй субҳу шом
20	.	.	6	2	дарди дар замони мо
21	14б	22	3	2	фалаксори ў
22	15a	23	1	1	ҷамолат
23	.	.	2	2	деҳқон бардошт
24	.	.	5	2	бар чўшид
25	.	.	7	2	ба ҳам аз тавқи
26	15б	24	6	2	маҳон
27	.	.	7	1	дилдорст гардам
28	.	.	7	2	аз чанд
29	16б	26	5	1	Чу мевадори
30	.	.	6	2	лутфи комрон
31	.	.	7	2	Ба гардане ки бувад кокули бутон қуллоб.
32	.	27	3	2	Ин дили
33	17a	28	2	1	«зулфи ту шуд» сўзи ўчган.
34	19б	31	3	1	омад

Илова	7766 кулезми саҳифа- си	Ҳазаллар тартиб рақами	Байт	Мисра	Хатолар
35	126	36	3	1	ошиқон паривашон
36	23a	39	7	1	Назми Макнуна кард чун иқди
37	23a	40	2	1	Лола рангин доманаш
38	236	.	5	2	ба чон 311 омад
39	.	41	5	2	«кӯи ӯ маъво» сӯзи ӯчган
40	24a	42	2	2	Аз сайри
41	.	.	8	2	Кунун хиромӣ кун
42	.	.	11	1	майгун базмам
43	246	43	6	1	пура ҳеч
44	.	.	7	1	Хаве
45	25a	45	3	2	хун
46	25a	46	4	1	Нашии ноқисек
47	266	49	1	2	гили замин
48	28a	52	8	2	аз мабдиворон
49	286	54	2	1	бар ту ҳусни
50	29a	55	7	2	Бо лавҳи
51	.	.	8	2	Чун
52	30a	58	3	1	дили мо
53	.	.	5	1	Бӯе
54	.	.	6	2	аз ҳасад
55	306	60	8	1	ул сурал шамъи
56	31a	62	1	2	Ки ба рухсор чу рӯз ту баро- бар
57	316	.	4	2	аз караш
58	32a	63	8	1	чун рамалки
59	326	64	3	1	Дар гардани гизоли
60	.	.	4	2	Барги ҳамин
61	33a	66	1	1	мақоми чу хуршед
62	33a	.	3	1	Хун хӯрда аз ишқ
63	336	67	2	1	аз таво мешавад
64	.	.	6	1	шаккарфишон ширип
65	34a	68	4	1	Ду мазраат
66	.	.	5	1	чу пайконат
67	.	.	6		ту чашмам шуда ҳазор ши- кофа
68	346	70	4	1	Абрӯиш мо як
69	356	72	5	2	Аз андоз тағофил чашм
70	.	73	1	2	ҳурони гашт
71	.	74	1	2	шомӣ но пайдост
72	36a	.	5	2	дар раҳна
73	.	.	6	2	зулфи ҳар
74	366	75	6	2	Ду чашм
75	37a	76	1	2	дар ин
76	376	77	2	1	зиндон
77	38a	78	4	1	чу бас аз ин
78	.	.	4	2	шафқат
79	.	.	6	1	рафт
80	406	84	10	1	дар шавкаби
81	41a	85	8	1	аз ҳоли

Илова	7766 қулезма саҳифа- си	Ҳазаллар тартиб рақами	Байт	Мисра	Ҳатолар
82	43б	90	7	1	Макнуна кунун-кунун, эй дил
83	"	"	7	2	Муназааст нигини дариф зи ном
84	"	91	3	2	Нест
86	"	"	4	2	дили мо сухта
86	45б	95	2	2	дод
87	45б	"	4	2	«гиру дори» сӯзи ўчган.
88	"	"	7	2	танги ў
89	"	96	2	1	мастӣ
90	"	"	4	1	дилбарон гулгун
91	46а	"	5	1	менамоянд
92	46б	98	2	2	бун фасли ёр омад
93	"	"	3	1	рухсорам
94	"	"	7	2	ояд
95	47а	100	5	1	Дил сад хун
96	47б	"	7	2	гувоҳи ў
97	50а	104	8	1	Тер теги
98	50б	105	3	2	туғён меравад
99	51а	106	3	1	Ман ту нест
100	51а	107	1	2	бод кунед
101	53а	111	3	1	намонанди ту
102	"	112	2	1	орзун ту банорам
103	53б	"	5	1	намонад
104	"	113	1	1	Ҳар кучо аз но
105	"	"	3	1	Аҳду баринро
106	"	"	6	2	домани гул Юсуф
107	54б	115	5	2	умр бастам
108	"	"	7	1	бар руҷи
109	"	116	1	2	аз фаранги мо
110	"	"	4	2	«ошно» сӯзи ўчган
111	55а	"	7	1	мақоми ишқ нест
112	55а	117	7	1	«кунун Макнуна фикри» сӯзи ўчган.
113	55б	118	4	1	дидаи ту
114	"	"	4	2	Оҳ аз он чашм ба рӯи ту
115	56а	119	4	2	шоҳӣ ҳам гадо
116	56б	120	8	1	мефизояд фай
117	"	"	8	2	аз ман нашьан хумор
118	57а	121	7	2	Чист ашки ту ба қор меояд
119	"	122	6	1	Ҳар кучо гариз ту шамъи ча- молат.
120	"	"	6	2	аз баски ди оташ занонам
121	58а	124	7	1	Чун на созаҳ гирияи ман дидаи бе ихтиёр.
122	"	"	8	1	ҷон шаҳди
123	58б	125	6	1	бадӯшам
124	60а	127	8	1	дар офат аст
125	60б	129	6	1	Ҳомашии рашкам
126	"	130	3	1	дар лаъли
127	61а	131	1	1	Мо ҳаёли

Илова	7766 қулёзма саҳифа- си	Ҳазаллар тартиб рақами	Байт	Мисра	Ҳатолар
128	.	.	1	2	аз боғи армолид гузашт
129	.	.	2	1	чашм губори
130	61б	132	4	1	басар
131	.	.	8	2	охир дарёбо
132	63б	136	4	2	Зи раҳ бодия
133	64б	138	7	1	таҳаммулпо
134	.	139	4	2	Дин
135	66б	141	3	1	аз мимсуми қадам
136	.	.	8	2	Он мекунад наъра
137	66а	143	1	2	Навои хонаи
138	67б	145	1	1	мо сабза
139	.	.	4	1	қудрат бўстонро
140	.	146	2	1	оина дилам рӯи
141	68а	147	3	1	тўғини қафас
142	.	.	6	1	танги аз
143	69а	151	1	2	хок шуд
144	70а	153	4	2	мо хабар
145	70б	.	8	1	Бол бакшод
146	71б	154	2	2	баста сафар чун
147	72а	155	5	1	али рағми
148	72б	.	7	1	холи руҳи Макнуна
149	.	156	2	2	Аз зулмати ба зулоли
150	.	.	8	1	намебарад
151	73а	157	9	1	дафтари фаротун
152	.	.	9	2	Бошад зи васл
153	73б	158	6	2	Дар ҷаҳон орзун ӯ
154	.	159	3	1	ранги зард руҳсори
155	74а	.	5	2	Бо димоғи
156	.	.	6	2	аз ди аҳли
157	.	160	7	1	Дар шишаи чу макон
158	74б	161	4	2	роҳт сурғам
159	.	164	6	1	лаъли
160	75а	165	5	1	буд Хизр чашман
161	75а	.	6	1	аз лаби ӯ бурдандон
162	.	166	1	1	ҳамчу бе асар
163	76б	169	6	1	Хонаи уммед
164	77а	170	1	2	баргашта рузгон буд
165	.	.	6	2	тоҷдон
166	.	.	7	2	борон шуд
167	77б	172	1	1	дигар гардиши
168	.	.	3	2	мо ҷони
169	78а	173	1	1	Он ки шамъи нури.
170	.	174	1	1	чун равон
171	79б	177	1	2	Ҳоли чун
172	.	.	3	2	Ҳам магар
173	.	.	7	1	Дар қазон
174	80а	178	4	1	руҳаш аз
175	.	.	4	2	бувад гарои ҷамани
176	.	179	3	2	ҳулқи он
177	82б	182	3	1	чун бояд

Илова	7766 КулЕзма саҳифа- си	Ғазаллар тартиб рақами	Байт	Мисра	Хатолар
178	.	183	2	2	мо но ошно
179	83a	184	4	1	Уро чу сабаб
180	.	.	7	1	якдилу бо кард чу
181	"	.	8	1	Ҳамони ман
182	.	185	3	1	кунам
183	83б	.	7	2	кардам изҳор
184	84a	186	6	1	тира бар ҳам
185	85a	188	5	2	Маҳчур дорад
186	85a	190	3	2	хун дашти
187	.	.	5	2	сояи ҳумо
188	86a	192	3	1	осуда
189	.	193	1	1	каф он
190	.	.	1	2	мазор файзи
191	.	.	2	2	чин номаст дар
192	87б	196	5	2	нохтан
193	.	.	6	2	дар чашмашам
194	88a	197	3	2	гиребон кард гашт
195	.	.	5	1	Сабзаро бар рухи хон лола
196	.	.	6	1	аноми
197	.	.	7	2	гард бод
198	.	198	1	1	асҳар дун
199	.	.	2	1	Аз сурур
200	88б	199	3	1	Нав арусест ки тару
201	.	.	5	2	Менамояд аз сурх
202	89a	.	7	2	то расад
203	90б	204	2	1	Бо рух чаҳ моҳи
204	.	.	4	1	Нигоҳ содаки
205	91б	206	2	1	ҷон бахшат ки
206	.	.	3	2	Сархати ҳолат
207	92a	207	3	1	чилва гардад
208	.	.	5	2	сурмаи зери
209	.	.	7	1	Макнунаро об кош
210	92б	208	5	2	Чунин мо ки
211	92б	208	7	1	Бувад дар қатраи
212	.	209	2	2	Азу тарафи
213	93б	211	6	2	марҷом ғараз
214	.	212	3	2	суҳбати комар
215	.	213	1	1	Нагоҳ ғазӣ ки
216	.	.	4	1	тироҳи шабранга
217	94a	.	7	1	рухи зард
218	94б	214	5	1	ҷарҳ мабод
219	.	215	3	1	ба расид
220	95б	217	3	1	дарё зи нур дандонаш
221	96б	220	3	1	дил аз кайфияти
222	.	221	4	1	Рӯи дар зулфаш дар
223	97a	222	2	2	ҷисмам
224	.	.	4	1	аз худ нест
225	.	.	7	1	Метавон аз нашьан
226	97б	223	1	2	аз сари будбул
227	.	.	2	2	дил созам

Илова	7766 қўлёзма саҳифа- си	Ҳазаллар тартиб рақами	Байт	Мисра	Ҳатолар
228	.	224	1	1	чу мазмун
229	.	.	3	2	то нусҳаи
230	98a	.	5	2	афсун
231	.	225	1	1	Омад гард
232	.	.	7	2	Омад он
233	98б	.	9	2	Ҳуш он замон
234	.	.	13	1	нест он дар илоҷпазир
235	99a	227	6	1	ҳар сина
236	99б	.	7	1	аз нуси
237	.	228	1	2	фалак ошъёнаи дил
238	.	.	5	2	ба гӯши башунав
239	100б	230	4	2	иштиёре дар
240	101б	232	7	1	нори иштиёқат
241	102a	233	2	1	Аз руҳи хун ба гул
242	102б	234	5	2	з-ин сон бар лабаш сина ёр ҳам
243	.	.	7	2	Ба рун ман хӯр дар
244	103a	236	1	1	Дар оташи межнат
245	.	.	7	2	дар гил намоида
246	103б	237	5	1	рафтори бори
247	.	238	1	2	Аммо
248	104a	239	3	2	аз ин дар ғуборам
249	.	.	4	2	аз ашк созам
250	.	.	5	1	то мужгон ба сад
251	.	.	7	2	Чун ҳабор
252	104б	240	1	2	рузгор
253	.	.	4	1	дил ба сар
254	105б	241	7	1	Замон банди
255	.	.	8	2	Зи пас
256	.	.	9	2	Зи сар соя
257	.	.	13	1	зулфи ӯ
258	106a	242	2	2	Ба дӯши муродӣ
259	.	.	3	1	Ниҳоли қоматат дар баҳори фихр парвардан
260	106a	.	5	2	Зи ду оҳ бар болон сар чӯ- лида
261	.	243	3	2	ушшоқ
262	.	.	4	1	маҳвем
263	106б	.	7	2	бодан гайб
264	.	244	5	1	намебойд
265	107a	245	4	1	зи мотам дарди ҳиҷрони ёр
266	.	246	3	2	баси
267	107б	.	6	1	аз чу ҷафоҳон
268	.	247	7	2	«Ду дида даруни» сӯзи ӯчган
269	108a	249	3	1	«ғизоли ваҳшӣ аз ҷавлон» сӯзи ӯчган
270	108б	250	2	2	ошӯ дорад
271	109a	251	1	2	Тан шуд
272	.	.	3	1	чу барорад
273	.	.	6	1	гарчи шавӣ

Илова	7766 қудрат саҳифа- си	Ҳазаллар тарғиб рақами	Байт	Мисра	Ҳатолар
274	109б	253	1	2	осман ҳам
275	.	.	2	1	донаи ром
276	.	.	2	2	кардаи тасхири
277	.	.	4	1	пурфишон
278	110а	254	3	1	гар ҳучуми
279	110б	255	5	1	мавзуи ӯ
280	.	256	4	2	Шарт сарви
281	.	.	5	2	Торон зулф
282	111а	258	1	2	гирифтorest нигор
283	111б	.	4	2	сиях рузғур нигор аст
284	112а	259	5	1	ӯмр мофсун
285	112а	260	1	1	Чу чеҳра
286	.	.	2	2	ишқи боб
287	112б	261	4	1	Халқ то чандин ҳаваси ман ҳаст дар миён ҳаёл
288	.	262	1	1	Эй қоматат сарви
289	.	.	2	1	зулфи мискинат
290	113а	.	7	2	пайёме гар аз
291	.	263	4	2	Гарчи умр нест
292	.	.	5	2	маҳку як
293	115а	267	5	1	лаб хун нукта
294	115б	268	7	2	хуни имтиҳон
295	116а	269	5	1	тақвои илму амал
296	116б	270	6	2	рехт гардид
297	.	271	4	2	дида фишон
298	117а	272	5	2	нола бо чому май
299	.	.	7	2	аз дида хуни
300	117б	278	6	1	бонкӣ
301	.	274	2	2	гумон аз чашма
302	.	.	3	1	намебояд
303	.	.	7	2	ҷавоб омад
304	118а	275	9	1	дар маҳмар
305	118б	277	1	1	шаҳвор омад
306	.	.	4	2	зи руи
307	.	.	5	2	аз дида чун
308	.	277	6	2	Наргис осор
309	118б	277	7	1	дар биёнҳо
310	119а	278	1	1	шуд нақди сарф
311	.	.	3	1	зулфат
312	119б	279	6	1	мебаханд
313	.	.	7	2	ҳой ҳавон ӯ
314	120а	280	5	2	акнун якҷо
315	.	281	1	1	нор аст
316	120б	.	9	1	андешаи он гули бад нестам
317	121а	282	5	1	гарона сари
318	.	283	4	1	зи дасти баҳда
319	121б	.	7	1	муҳаббат
320	.	.	7	2	но сагонат
321	.	.	8	1	дасти
322	.	284	3	2	ҳам фалак

Илова	7766 қўлёзма саҳифи- си	Ҳазаллар тартиб рақами	Байт	Мисра	Ҳатолар
323	122б	286	4	1	дар дил
324	.	.	4	2	чигар дод
325	123а	288	7	2	сўхтан ху шамъ
326	123б	.	11	2	соз дилат
327	124а	290	5	2	бода хус
328	125е	293	5	1	ёраб зи чашми захм
329	.	.	6	2	ў чург
330	.	294	2	1	нариз
331	.	.	3	1	Ғунча ласп аз
332	.	.	4	1	хубон карда буд
333	.	.	7	1	ниҳоли сарви
334	125б	295	5	2	яъни роҳи
335	.	.	6	1	ху сиришти
336	.	.	6	2	хаста Макнуна
337	126а	296	3	2	инчунин онам ки
338	.	.	6	2	бар рух
339	126б	297	5	1	чун надида
340	.	.	6	2	Ҳаст рутба сару
341	127а	298	6	2	нишондау хуроман
342	.	299	3	1	Олам бувад қосир
343	.	.	3	2	гардун буваҳ кутох
344	127б	.	6	1	ноданда
345	.	300	4	1	чон ҳайрат
346	.	.	6	1	дар ҳаҷр чунин
347	128а	301	2	2	натавон шиксебо
348	.	.	7	1	дар сабо
349	.	302	1	1	гар шинуд
350	128б	.	3	2	ёр бинафша
351	.	.	5	1	пур чуни ман
352	129а	304	3	1	бинафша гар напӯшад
353	.	.	4	2	лутфи ту карда
354	129б	305	1	2	мо ниҳоли
355	130а	306	3	1	моем то хаёли ту
356	.	.	3	2	майкадау дард
357	.	307	3	2	ки чунин
358	.	.	8	2	Баро ба ҳаво ки чашм
359	.	308	3	1	аз зуло лаъли
360	131а	309	2	1	ғам кашид навъ
361	.	.	5	1	шикаста ғам
362	131б	310	3	1	бизоат ҳасар созам
363	132а	.	12	1	«Ба чуз ошуфтагӣ» ўчган
364	132б	313	1	1	Эй қомати чилва

ТАРИХИЙ АДАБИЙ ВА МИФИК ШАХСЛАР ИСМЛАРИ КЎРСАТКИЧИ

- Адҳам — 104ў
 Аҳмад Мухтор — 16т
 Баҳром — 49, 112ў, 73т
 Бобир — 147, 162ў
 Беҳзод — 111, 112ў, 73т
 Веди́л мух.
 Вайси Қаран — 99т
 Вальнаъми Султон — 131ў
 Вомиқ ва Узро — 62ў, 8т
 Довуд — 77т.
 Жамшид — 8, 49, 99, 124т
 Кайқубод — 168т
 Камол — 84т.
 Кўҳкан — 43, 63ў, 6, 40, 226,
 266т
 Кўка — 45, 147ў
 Лайли ва Мажнун — 4, 5, 14,
 19, 23, 24, 28, 36,
 43, 54, 85, 111,
 146ў, 3, 8, 16, 40,
 86, 88, 103, 109,
 116, 126, 224, 236,
 242т
 Мансур — 40ў, 220т
 Масиҳ — 2, 48, 68, 91, 150ў,
 207т
 Монӣ — 145т
 Муҳаммад Аминхон — 18ў, тар.
 169
 Навоӣ мух.
 Намруд — 175т
 Нўх — 149ў
 Нўширвон — 16ў
 Салмон — 23ў
 Санъон — 35ў
 Скандар — 16, 106, 148ў, тар.
 Сомрӣ — 72т
 Сулаймон — 7, 35, 92, 133, 149ў
 Султон Ҳусайн Бойқаро — 16ў
 Султон Маҳмуд
 Умархон — 104, 106, 133, 141,
 145, 153, 163ў
 Фаридун — 124т
 Фарҳод ва Ширин — 2, 25, 36,
 44, 54, 85, 111, 128,
 150ў, 3, 5, 40, 103,
 220, 330т
 Фирдавси — 325
 Хон — 131
 Хотам — 16ў
 Хисрав — 125ў
 Хизр — 9, 23, 62ў, 165, 203т
 Хўжа Аҳрор — 289т
 Яъқуб — 106, 149, 150ў, 240т
 Юсуф ва Зулайхо — 2, 5, 33,
 38, 44, 106, 149,
 150ў, 104, 124, 169,
 184, 207т
 Қосими Анвор — 273т

ГЕОГРАФИК ИСМЛАР КЎРСАТКИЧИ

- Араб — 106ў
 Ажам — 106ў, 195, 221т
 Бадахшон — 34т, 246,
 Батҳо — 6ў
 Бесутун тоғи — 63, 114ў, 266т
 Жайхун — 108, 132, мусам.,
 тар., 132, 252т,
 164ў
 Ирам — 131, 251т
 Ироқ — 195т
 Канъон — 113, 149, 150ў, 169,
 205т
 Қарбало — 190, 200, 254т
 Қазба — Қазба, 6ў, 131, 228т
 Макка — 59ў
 Мочин — 54ў
 Миср — 98ў, 2, 65, 169, 179,
 205т
 Наманган — 147ў
 Нишопур — 195т
 Рум — мух.
 Тўрон — 119, 124, 125ў
 Уммон — 188т
 Фарғона — 34, 133, 163ў
 Фалотун — тар., 325т
 Хито — 266т
 Хўтан — 54, 117, 128ў, 40, 226т
 Чин — 122ў, 145, 179, 203, 217т
 Эрам — мух. 304т
 Яман — 6ў, 34, 275т
 Ясриб — 6ў
 Ҳижоз — 95т

РАДИФЛАР КЎРСАТКИЧИ

4-илова

(Ўзбек тилидаги шеърлар)

А

ҳар кеча — 137

Б

ёраб — 18
ажаб — 19
кўрурб — 23
офтоб — 25
айлаб — 22, 27
этиб — 29
бўлуб — 30
қилиб — 31

Г

айладинг — 100
этинг — 101
тасаддуқинг — 102
айламадинг — 103

Д

дуд — 79
ёд — 80

Ж

эхтиёж — 61

И

келди — 140
бири — 141
келмади — 143
қолмади — 144
топшурди — 145

38—1104

қилди — 146
бўлди — 147

Й

айланай — 151
ўргулай — 152
тутай — 153
ўлай — 154
ўлғай — 155

К

фалак — 98

Л

тамошо қил — 104

М

соғиндим — 106
шоҳим — 109, 110
айларам — 111, 112, 119
ҳам — 113, 120
айладим — 114
таслим — 115
эдим — 117

Н

айлабон — 122
ўлмасун — 126
бормукин — 132
қайдасан — 133
бўлмасун — 134

О

манго — 1, 14

марҳабо — 7
пайдо — 11, 12
фидо — 13, 15

Р

қилур — 90
эрур — 91
келтур — 92
келур — 93
яхши бор — 94

С

ҳадис — 51, 52
баҳс — 53, 54
абас — 55
мулаввас — 56
бас — 57
халос — 58
бўлмас — 59
айламас 60

Т

эт — 33, 37, 40, 50
саломат — 34
оқибат — 35
тут — 36, 41, 49
айт — 38
эшит — 42

этиб кет — 47
муҳаббат — 48

У

орзу — 135
айру — 136

Ф

ҳар тараф этиб

Х

фаррух — 72
шайх — 73
йўх — 74
бох — 75
талх — 76, 77
занах — 78

Ч

айлагач — 62, 64
оч — 63
кеч — 65, 66
ич — 67

Қ

финоқ — 97

(Форс-тожик тилидаги шеърлар)

А

бар омада 298,
гунча 301
биннафша 302
рӯяд ҳама 303
карда 304

Б

имшаб 24
печутоб 25
қуллоб 26

Г

ранг 221

Д

омад 98, 104, 109, 117, 120, 138
меояд 99, 121
мерасад 100, 113, 139
мекунад 101, 102, 180

бод 103, 106, 125
меравад 105, 116, 122, 158
кунед 107
намонад 108
шуд 110, 145, 151, 152, 159, 160
навад 111, 118
надорад 112, 114
мегузарад 115
дорад 119, 142, 161, 163, 166
ба ёд 124
меҳоҳад 126
кард 127
мезанад 128
барояд 129
месузад 130
гузашт 101
расид 132, 156, 169, 178
ниҳод 133
шавад 134
бароварад 135

бирасад 136
 овард 137
 шўъла зад 140
 намекунад 141
 месозад 143
 фаръёду дод 144
 пайдо кард 146, 155
 бекушояд 147
 фуру чакад 148
 пайдо шуд 149
 кунад 150, 167, 179
 гардад 153
 бошад 154, 177
 диҳад 157
 кашид 162
 мешавад 164
 мекашад 165
 буд 170, 173
 мегирьяд 171
 чи кард 172
 покиза буд 174
 зад 175
 хуршед 176

Ж

эҳтиёҷ 93

Е

биё 1, 2

З

ғараз 211
 чи ҳаз 212
 кард боз 192, 196
 гашт боз 197
 боз 198
 лазиз 181

И

мапурсӣ
 кистӣ

Л

дил 222, 226, 228
 булбул 223
 хаёл 224

М

тақаллум 229
 хайратам 231
 дорам 232, 242, 243, 247
 доштам 233

бастаам 234, 256
 наштаастам 235
 бандаам 237
 чун кунам 239, 240
 қалам 245
 меравам 246, 252
 ҳам 248
 дилам 250, 262
 дом 253
 мехостам 254
 бастаам 255
 надорам 257
 манам 258
 гардидам 260
 туам 263, 264
 намедонистам 265

Н

чаман 270
 чаман-чаман 271
 берун 272
 ман 273, 282, 284, 286, 288
 омад брун 274, 277
 намеояд брун 276
 ҳич рон 278
 дидан 279
 дили ман 280, 281
 будан 283
 сўхтан 287

О

мо 3, 5, 6, 8, 9, 11, 12, 14, 17, 21

ошно 4
 маро 7, 13
 гулзорҳо 15
 ғавго 19
 дорем мо 20

Р

гавҳар 183
 хуштар 187
 бар чигар 188
 дигар 189
 бар сар 190
 шаҳриёр 191

С

мусаллас 90
 наргис 199

бойс 91, 92
ту хос 210

Т

гузар аст 31
кист 32
ин аст 35
дигар аст 37
ғанимат аст 38
карду рехт 40
гирифт 41, 77
чи миннат 42
ангушт 43, 44
пайдо нест 46, 61, 66, 70
гашта аст 47
дошт 48
аст 49, 75, 83
навишт 50
шикаст 51, 79
шумост 52
хатат 53, 73
кам аст 54
гарм аст 55
ўст 56
оташ аст 57, 85
дўст 59
афтода аст 60
пайдо нест 61
шуда аст 62
андохт 63
ёфт 64
лабат 65
нест 66, 70
нашаст 67, 86
қиёмат 69
офат аст 71
барнахост 76
бар гирифт 77
бирафт 78
шикаст 79
хуш аст 80
табнат 81
гузашт 82, 131

қоматат 84
муҳаббат 87
нозуктар аст 88
рафт 89

У

дорам орзу 289, 290
ў 291
ту 292, 295
равшан аст аз ў 293
кў 294
аз рўи ту 296
қомати ту 297

Ф

шикоф-шикоф 217

Х

сурх 96
гули сурх 97

Ш

мебош 200
шод бош 202
пеш оядаш 203
рухаш 205
сад неш 209

Қ

финоқ 218
ишқ 220

Ғ

доғ 215

Ҳ

сабуҳ 94
субҳ 95

5-илова

3—16 БАЙТЛИ ҒАЗАЛЛАР ҚҮРСАТКИЧИ

Тўрт байтли ғазаллар 4
Беш байтли ғазаллар 17
Олти байтли ғазаллар 53
Етти байтли ғазаллар 214
Саккиз байтли ғазаллар 47
Тўққиз байтли ғазаллар 80

Ҳн байтли ғазаллар 22
Ҳн бир байтли ғазаллар 13
Ҳн икки байтли ғазаллар 7
Ҳн уч байтли ғазаллар 2
Ҳн тўрт байтли ғазаллар 3
Ҳн беш байтли ғазаллар 2

АСАРЛАР БИБЛИОГРАФИЯСИ
(Ўзбек тилидаги шеърлар)

Шеърлар тартиб ра- қами	Шеърларнинг биринчи мисраси	Байт	Манбалар	Қўлзмалар саҳифаси	Бетлар
1	Ҳар неча кўз солур ул дилбари гулфом манго	9	4182	4a	55
2	Юзинг фаррух, жамолинг руҳ- афзо	11	.	8б—9a	56
3	Баҳор келди кўзум гулга боқ- мади асло	9	.	9аб	57
4	Эй сарви сиҳи бўйлигим, эй қомати зебо	9	.	10a	58
5	Эй меҳри жамолинг олам оро	9	.	10б	59
6	Эй юзинг қиблаи арбоби сафо	9	.	11a	60
7	Марҳабо, эй пайки султон, марҳабо	11	.	11б—12a	61
8	Эй хушо шиша аро аби ҳаёти ҳукамо	9	4179	277	62
9	Рўза ойн келдию мен ожизу бедасту по	9	4182	12б	63
10	Юзинг офтоби маҳи оламоро	9	.	13a	64
11	Юзунг ёдида қилдим бу кеча оҳи саҳар пайдо	9	Янги девон	84 17	65
12	Назар аҳли савдоларини ха- тинг қилди лавҳи жамола пайдо	7	.	27	66
13	Кел, сенга, эй шаҳи жаҳон, мамлакати жаҳон фидо	7	4182	29	67
14	Сўнма май, эй соқии даврон, манго	7	Янги девон	24бет	68
15	Лабинг шаҳди нобиға жоним фидо	7	.	25	69
16	Эй шаҳи мўлки карам султони иқлими ато	20	.	28	70
17	Соқие ҳажр давосини демнш- лар майи ноб	9	.	36	72
18	Қўнгулни хоби ғафлатдин да- ми бедор қил ёраб	15	.	15аб	73
19	Ғунчадек оғзи аро ул лутфи гуфтори ажаб	7	.	15б	75
20	Тийрадур субҳи нашотим, соқие, келтур шароб	7	.	17б	76
21	Гулга десам йўқ кафи пойинг- га тоб	9	.	17б	77

Шеърлар тарғиб ра- ками	Шеърларнинг биринчи мисраси	Байт	Мабалар	Қўлэмалар саҳифаси	Бетлар
22	Ғазаб бирла нигорим ўтди ёнимдин шитоб айлаб	9	.	176—18a	78
23	Ёр лаълин ёд этармен ғунчаи хандон кўруб	7	.	186	79
24	Берай жон висол ичра, эй нўшлаб	7	4182	19a	80
25	Кетмади мендин қадаҳ бирла хумори офтоб	7	.	196	81
26	Сайд этди мени ул ики қуллоб	9	.	206	82
27	Агар гулшанга келса сарви гулрўйим хиром айлаб	9	.	21a	83
28	Соқий, менга қадаҳ тут бу дайр аро лабо-лаб	7	.	22a	84
29	Чиқди ул гулгун қабо майдон аро жавлон этиб	7	.	22a6	85
30	Менки қолдим ҳажр вайрони- да бесомон бўлуб	6	.	226	86
31	Чаман риёзида гулгашт марғ- зор қилиб	7	.	236	87
32	Юзингдур қиблаи аҳли муно- жот	7	.	24a	88
33	Рафиқо, менга бир дам дўстлиғ расмини изҳор эт	9	.	246	89
34	Гар аҳли вафо истаса кошона саломат	7	.	25a	90
35	Васл ўйин обод қилдим, бузди ҳижрон оқибат	9	.	25a	91
36	Ҳажрдин махмурмен, соқий, лабо-лаб жом тут	7	.	256	92
37	Сайр этарда нахлистон ёр қад- дини ёд эт	9	.	26a	93
38	Эй сабо, рози дилимни беҳа- бар ёримга айт	7	.	27a	94
39	Келгил, эй ёр вафо расмини тут	7	.	27a	95
40	На гул сайр айла, на фикри баҳор эт	7	.	28a	96
41	Ошиқ ўлдинг, эй кўнгул, эм- ди раҳи майхона тут	7	.	286	97
42	Дода келдим, эй салотин сар- вари, додим эшит	7	.	296	98
43	Менинг жунунима Мажнунни бермангиз нисбат	9	.	30a	99
44	Фарҳод агар урса менга лофи муҳаббат	9	.	306	100

Шеърлар тартиб ра- қами	Шеърларнинг биринчи мисраси	Байт	Манбалар	Кўлемлар саҳифаси	Бетлар
45	Неча муддати кўнгул ғайр ила тутти улфат	7	.	31a	101
46	Жон кўрмади рўзадин ҳало- ват	7	4182	32б	102
47	Кел даҳрни имтиҳон этиб кет	9	.	33б	
		9	.	66—68	
		9	4179	278—279	
		7	320	142—143	
		7	5868	66—68	
		7	122	145—146	103
48	Ҳар кимда агар бор эса осо- ри муҳаббат	9	4182	33б	104
49	Соқиб, маҳмурдурмен жом тут	9	.	35б	105
50	Гулбуни назокатсен сайри бо- ғу майдон эт	7	.	36б	106
51	Дамики лабларидин зоҳир эт- са ёр ҳадис	7	.	37a	107
52	Ҳар қачон ким деса ул лаъли шакарбор ҳадис	7	.	37a	108
53	Жонимга жафолар била жоно- на қилур баҳс	7	.	37б	109
54	Куйма деб айламади ҳеч ки- ши парвонага баҳс	7	.	38a	110
55	Бевафодур бу жаҳон суду зиён барча абас	7	.	38б	111
56	Кудурат лавсидин дунё мулав- вас	7	.	38б	112
57	Манга ишқ ичра савдойи жу- нун бас	7	Адабиёт музейи фонди		113
58	Мени этгил дардлиғ кўнглум- дин, эй гардун, халос	7	.		114
59	Таҳаммул ҳадлидин ошди эмди афғон этмасам бўлмас	7	.		115
60	Ер менго ғайри жафо айламас,	7	.		116
61	Қилмағил зинҳор изҳор эҳ- тиёж	9	4182	42б—43a	117
62	Кетди ҳушим ул париваш жилва оғоз айлагач	7	.	40a	118
63	Кўзларим муштоқдур дийдор учун рухсора оч	7	.	40б	119
64	Тийра дилман шона зулфинг- ни паришон айлагач	7	.	41a	120
65	Эй кўнгул, ёр учун жаҳондин кеч	7	.	41б	121
66	Васли ёр истасанг жаҳондин кеч	7	.	42б	122

Шеърлар тартиб ра- қами	Шеърларнинг биринчи мисраси	Байт	Манбалар	Қўлёзмалар саҳифаси	Бетлар
67	Май ичсанг, эй кўнгул, элдин ниҳон ич	7	.	426	123
68	Эй жамолинг сабоҳат ичра сабиҳ	7	4182	43а6	124
69	Роҳати руҳ эрур нашъаи роҳ	9	Тарих музейи фондидан		125
70	Бўйла ким нутқи равон бах- шинг эрур поку малиҳ	9	.	.	126
71	Фироқинг оташидин оҳу оввах	5	4182	436	127
72	Агар бўлса кишини ёри фаррух	7	.	446	128
73	Риёу ҳирсу тамаъ савтидур таронаи шайх	7	.	446	129
74	Ер керак ошиқа, менда севар ёр йўх	7	.	446	130
75	Боғ сайр эт, карами довара бох	7	.	45а6	131
76	Ул пари пайкарки ҳажридин жаҳоним бўлди талх	7	.	46а	132
77	Менга латлингдин айру коми жон талх	9	Тарих музейи архиви		133
78	Инонма лофи муҳаббатдин эл- га урса занах	7	4182	47а	134
79	Тушти оҳимдин бу оқшом чарх майдониға дуд	7	.	486	135
80	Ўтди кўксимдин ўқинг сарви- равондин берди ёд	7	.	49а	136
81	Ул сарвки бордур ани мав- зун қадн озод	7	.	496	137
82	Чун мендин узди меҳрини ул ёри муътамад	7	.	50а	138
83	Шукр бори ким ишим топ- мади рад	7	.	50а6	139
84	Бординг назаримдин, эй па- ризод	7	.	516	140
85	Ажални дастидин юз доду фарёд	6	.	526	141
86	Жаҳон боғида, э ҳуру паризод	9	Адабиёт музейи фонди		142
87	Фурқат ичра қон ютуб ғам бирла чекдим оҳи сард	7	.		143
88	Ўтди нашот фурсати келма- ди ёрдин ҳабар	7	4182	121—122	144
89	Ҳар табу тобики ул шамъи шабистонимдадур	8			145

Шеърлар тартиб ра- қами	Шеърларнинг биринчи мисраси	Байт	Манбалар	Қўлэмалар саҳифаси	Бетлар
90	Қилма гурур, эй кўнгул, ким- га жаҳон вафо қилур	7	Адабиёт музейи фонди		146
91	Руҳин кўрмайин менга армон эрур	7	.		147
92	Менга ул сарв қад пайғомин, эй боди сабо, келтур	6	.		148
93	Ҳар замон ёд айлабон кўнг- лумга султоним келур	6	.		149
94	Айладинг азми сафар, эй шаҳ- суворим, яхши бор	8	.		150
95	Ернинг васли эмас озорсиэ	9	Адабиёт музейи фонди		151
96	Қон тўқар майдон аро ул қил- са жавлон ҳар тараф	7	.		152
97	Ердин айру кўзумни интизор этти фироқ	9	.		153
98	Ердин айру мени бедилни зор этти фалак	7	4182	1136—114a	154
99	Эй сарви равон надур хаёлинг	9	„Ёрқин ҳаёт“ 1940й, 4-сон, 28-бет		155
100	Менга, эй фалак, қасди жон айладинг	7	Адабиёт музейи фонди.		156
101	Эй мусоҳиблар мени дардим- га бир дармон этинг	8	4184	1116—112a	157
102	Мулку жаҳоним, эй шаҳи дав- рон, тасаддуқинг	7	9-бет		158
103	Бординг аҳбобга бир нома са- вод айламадинг	7	„Ёрқин ҳаёт“, 1940й, 4-сон 28-бет, 4182		159
104	Жамоли ёр истарсен гулистон- дин тамошо қил	8	Янги девон		160
105	Гулу лола мавсумида қани ёри дилнавозим	8	.	8—9-сон, 26-бет	161
106	Қолиб фурқат диёри ичра жо- нонимни соғиндим	11	.	.	162
107	Муддатедурким, жаҳон аҳлига йўқдур улфатим	10	4179	3576	163
108	Неча кун бўлди кетибдур ҳам анисим ғамкашим	7	.	344	164
109	Кўзум ҳайратфизодур азми майдон айласун шоҳим	11	.	345	165
110	Гузаргоҳида тикдим коза пар- во қилмади шоҳим	8	.	.	166
111	Ҳар қачонким ул париваш васлини ёд айларам	7	.	348	167
112	Менки фурқат тунлари ул гул юзун ёд айларам	7	.	.	168

Шеърлар тартиб ра- қами	Шеърларнинг биринчи мисраси	Байт	Манбалар	Кўлемлар саҳифаси	Бетлар
113	Бўлубман халқдин бегона, ул номехрибондин ҳам	9	.	349	169
114	Менки қаддинг сарвини ёд айладим	9	.	350	170
115	То бодасин лабингга қилмиш пиёла таслим	9	.	.	171
116	Зулфунгни кўргач паришонҳо- лу бесомонингам	9	.	352	172
117	Нигори гулбадангани тушум- да кўрсам эдим	9	.	.	173
118	То бадандур жон мақоми умр- хоҳи жонигам	7	.	353	174
119	Субҳиларким ҳасрати ул шо- ҳи тўрон айларам.	10	.	.	175
120	Кўнгул жонидину жон қолди жонони жаҳондин ҳам	7	.	355	176
121	Фиғонким гардиши даврон айирди шахсуворимдин	7	4182 4179	356 95—а6 270	177
122	Эй майи нобила рухсорин гу- листон айлабон	6	Янги девор	356	178
123	Эй лабинг жону каломи жон- физо руҳи равон	6	.	.	179
124	Сен била олам мунаввар меҳ- ри даврондурмисен	9	.	224	180
125	Ойилдим ул қуёшни то арақ афшонлиқосидин	8	.	225, 236	181
126	Ёрдин қолди чаман сар сабзу хандон ўлмасун	9	.	225, 234	182
127	Йироғ ўлсам агар ул сарв сиймандом олидин	7	.	226	183
128	Саҳар ким тушти ўтлар жо- нима ул меҳрисиймодин	9	.	226—227	184
129	Дари дил этти рақам ёрни ҳижронидин	11	.	227—228	185
130	Ёрнинг ошуфтаси ваҳм айла- маз ўз жонидин.	7	.	228	186
131	Лиллаҳул ҳамдки аз хосияти давлати хон.	10	.	229	187
132	Уйқуда бир тун висолингги кўрар кун бормукин	7	.	230	188
133	Ғам ҳалок этти мени ҳаж- рингда, эй жон қайдасан.	7	.	230	189
134	Сенсизин олам баҳори сабзу хуррам бўлмасун	5	.	355	190

Шеърлар тартиб ра- қами	Шеърларнинг биринчи мисраси	Байт	Манбалар	Қўлёзмалар саҳифаси	Бетлар
135	Булбули дил гунчаи гулзоринг айлар орзу	7	.	237	191
136	Қондур жигарим гусса билан ёрдин айру	12	.	238	192
137	Ғайрининг базмидадур ул моҳи тобон ҳар кеча	9	.	239	193
138	Муҳаббат кишвари обод эрур иқболу жоҳидин	11	.	241	194
139	Кўнгул боғланди то занжири гисуйи сўмансоға	6	.	242	195
140	Замона аҳлидин ғам кетти, айши жовидон келди	10	—	.	196
141	Ҳажр эди ишқ ичра мен кўр- ган балолардин бири.	8	.	243	197
142	Масиҳ афсонасидек жисм ичра жон киргузди гуфтори	9	.	244	198
143	Ваҳ не воқеъ бўлди бориб шаҳсуворим келмади	6	.	.	199
144	Шоми фурқат ёрсиз мен ют- маган қон қолмади	9	.	245	200
145	Фалак илги ғуборим сарсари ҳижрона топшурди	7	.	246	201
146	Фиғонким ёр ишқи сабру кўнглумдин жудо қилди	7	.	247	202
147	Шукрим ҳомии дин Комила султон бўлди	15	.	247—248	203
148	Гўзал ёримға, эй боди сабо, еткур саломимни	14	.	249	206
149	Езибман сафҳаи ҳуснинг хаё- лида бу иншони	11	.	250	207
150	Юзунг ҳажрида тўфондур си- ришким тутти дунёни	9	.	251	208
151	Мунтазирдурман қачонким келса жонон айланай	9	.	251—252	209
152	Эй сарви ноз қадди ниҳолинг- дин ўргулай	11	.	252	212
153	Бўлди ул фурсатки тарки суҳ- бати олам тутай	12	.	253—254	210
154	Жон олурда, эй санам, қилгон шитобингга ўлай	7	.	254	212
155	Замони васфинги ёд этмоғим не ахтимол ўлғай	6	.	246	213
1	Муҳаммаслар: Нодиранинг Навоий ғазалига муҳаммаси	10	.	279—280	214

банд

Шеърлар тартиб рақами	Шеърларнинг биринчи мисраси	Байт	Мабалар	Қўлёзмалар саҳифаси	Бетлар
2	Келғил эй нола, сенга оҳ ила имдод қилай	13 банд	.	276—279	215
3	Эмди менга на ҳожат оламини можароси	11.	.	283—284	217
4	Оҳ бир сарви сиҳи рафтордин айрилмишам	8.	.	285—286	218
5	Солори мулку давлат, мири баланд ахтар	6.	.	287—288	219
6	Салтанат баҳрида пайдо бўл- ди якто гавҳаре	13.	.	291—294	220
7	Неча кун бўлдики ақлу ҳуш- дин бегонаман	9.	.	295—296	222
8	Алфироқ аҳбоблар, эй аҳли даврон алфироқ	10.	.	297—298	223
	М у с а д д а с:				
	Муҳаббат кунлари меҳри ду- рахшонимни соғиндим	3 банд	.	352—353	226
	М у с а м м а н л а р:		.		
1	Фарёдки ишқ этти мени ёрға мафтун	5 банд	.	259—261	227
2	Нигоримдин айирдинг, эй ажал, фарёд дастингдин	7 банд	.	290—291	228
	Т а р ж и ъ б а н д		.		
	Хатинг иштиёқин савод айла- дим	12 банд	.	261—265	230
	Т а р к и б б а н д		.		
	Арзим сенга, эй жаҳон амири	8 банд	.	269—271	235
	Ф и р о қ н о м а:		.		
	Оҳ ким беҳад менга жавру жафо айлар фалак	10 банд	.	271—276	237

(Форс-тожик тилидаги шеърлар)

Шеърлар тартиб рақами	Шеърларнинг биринчи мисраси	Байт	Мабалар	Қўлёзмалар саҳифаси	Бетлар
1	Интизорам бо ту, эй сарви хиромонам, биё	9 9 9	7766 4182 660	66—7a 96 496	246
2	Эй сарвиноз тўнд марав, сўн ман биё	7 7	7766 660	7a—76 69a	247
3	Бету месўзад дили вайрони мо	7 7 7	7766 4182 660	76 146 696	248
4	Бегонаро чи суд зи пайғоми ошно	7 6 7	7766 4182 660	8a 15a 696	249
5	Нанмуд чехра баски маҳи ос- мони мо	7 7	7766 660	8a—86 70a	250
6	Хун шуд зи дарди ишқ дили нотавони мо	6	7766	86	251
7	Дўстон н-оред бар лаб номи чонони маро	8 8	7766 660	9a 70a	252
8	Эй гашта даври наргиси мас- ти ту чоми мо	9 5	7766 660	9a—96 70a	253
9	Эй бод, бар зи талхии ҳичрон пайёми мо	8	7766	96—10a	254
10	Эй зи мижгон чашмиҳоят тег дар дасти чафо	8	7766	10a—106	255
11	Эй сабо пайғом деҳ бар ёри бепарвои мо	6	7766	106	256
12	Аз руҳи зулфи ту то ошуфта шуд аҳволи мо	7 4	7766 660	11a 706	257
13	Дўстон гўед дилдори шакар- хон маро	8 8	7766 660	11a—116 706	258
14	Чун бўи гул аз хеш аён шуд сафари мо	7 6	7766 660	116—12a 706	259
15	Эй назокатбахш аз ҳусн ру- хаш гулзорҳо	7 5	7766 660	12a 706	260
16	Ба гулзори хаёли орази ў чи- даам гулҳо	7 6	7766 660	126 706	261
17	Бо хироми чилвааш як чашми қурбонем мо	7 5	7766 660	126—13a 71a	262
18	Ба ёди рўяш булбули рангам париданҳо	6	7766	13a	263
19	Танам афсурда шуд аз ишқи ёру кард чон ғавғо	6 6	7766 660	136 71a	264
20	Чунки дар дил ишқи ёри бе нишон дорем мо	7 7	7766 660	136 71a	265
21	Рўҳи фидок, эй ба фидон тў чони мо	6 5	7766 660	14a 71a	266

* ЎзФА ШИ қўлёзмалари: инв. № 7766, 4182, 660, 2090.

Шеърлар тартиб рақами	Шеърларнинг биринчи мисраси	Байт	Манбалар	Қўлёзмалар саҳифаси	Бетлар
22	Баъди шаби ғам расид аз ра- ҳи сидқу сафо	11 10	7766 660	146—15a 71a	267
23	Арақ олуд рухсораш хичолат бахши гулшанҳо	12	7766	15a—15б	268
24	Зи ҳаҷри қоматат бардоштам оҳу фиғон имшаб	7 7 7	7766 660 2090	15б 123б 1	270
25	Вақти ҷавлон қомати дилдор дорад печутоб	6 6	7766 2090	16a 1a—1б	271
26	Ба ҷони ман мижа бо абрувон бувад қуллоб	7 7	7766 090	16a—16б 1б	272
27	Карда наққоши азал ҳусни рухат чун офтоб	7 7	7766 2090	16б 1б—2a	273
28	Дар соғари саҳбо набувад мавҷи май ноб	7 7	7766 2090	17a 2a	274
29	Аз фикри он қад в-аз ёди он лаб	7 7	7766 2090	17б—18a 2б	275
30	Бас ки дар даръён ҳастӣ нест об	9 9	7766 2090	18a—19б 2б—3a	276
31	Айш кун, васли ёр дар гузар аст	7 7 7	7766 4182 2090	19б 26a 4a	277
32	Шоҳиди ин анҷуман талъати зебон қист	9 9	7766 2090	20a 4a	278
33	То гаштам асири турраҳоят	8 8	7766 2090	20a 4б	279
34	Боз о, ки месўзад дилам чун шамъи базм аз рафтани	9 9 9	7766 4182 2090	20б—21a 27б 4б—5a	280
35	Сўзам ҳама шаб бе рухат, аҳволи ман инаст	7 7	7766 2090	21a—21б 5б	281
36	Оина доғ аз ғами по ба замин ниҳоданат	7 6 7	7766 4182 2090	21б 28б 5б	282
37	Кор дигар лофи ҷуръат дигар аст	7 7 7	7766 4182 2090	22a 29a 5б—6a	283
38	Фасли баҳор лолау райҳон ға- нимат аст	7 7 7	7766 4182 7766	22a—22б 29б 22б—23a	284
39	Чанд рўз аст ки маҳрум шу- дам аз назарат	7 7 7	4182 2090 7766	32б 6a—6б 23a	285
40	То ҳўй аз рухсори он гул пе- раҳан гул карду рехт	7 7	4182 2090	34a 6б	286

Шеърлар тартиб рақами	Шеърларнинг биринчи мисраси	Байт	Мабалар	Қўлёзмалар саҳифаси	Бетлар
41	Хатти мушкин гулшани ҳусни туро-танҳо гирифт	7 7 7	7766 4182 2090	23a—23b 34a 6b—7a	287
42	Дили фусурдаам аз файзи рўзгор чи миннат	13 13 7	7766 4182 2090	23b—24a 34b 7a	288
43	Даме ки мутриби мо дошт бар дutor ангушт	8 7	7766 2090	24a—24b 7b	290
44	Ба дасти ҳиммат агар оядат ба кор ангушт	8 6	7766 2090	24b—25a 7b—8a	291
45	Рухаш бо акси хуршед аст мирьот	7 7	7766 2090	25a 8a	292
46	Гирьяи беқарар пайдо нест	9 9	7766 2090	25b 8a—8b	293
47	Гулшан зи чилван ту парихо- на гашта аст	5	7766	25b—26a	294
48	Дилам бо сўзи пинҳонӣ саре дошт	6 6	7766 2090	26a 8b—9a	295
49	Ҳар чанд биҳишт дилнишин аст	7 6	7766 2090	26b 9a	296
50	Ҳарфи шавқат мухтасар хо- ҳам навишт	6 6	7766 2090	26b—27a 9a	297
51	Дилбари худкоми ман тарфи кулаҳ бар шикаст	10 9	7766 2090	27a—27b 9b	298
52	Эй ки гӯи чарх саргадони чавғони шумост	8 7	7766 2090	27b—28a 9b	300
53	Гашта оина беқарори хатат	8 8	7766 2090	28a 10a	299
54	Пеши сомони сиришкам мояи даръе кам аст	5 5	7766 2090	28b 10a	301
55	Ҳар дил ки зи ишқи ёр гарм аст	9 9	7766 2090	28b—29a 10a—10b	302
56	Ҳусн оташу дил самандари ўст	7 7	7766 2090	29a—29b 10b	303
57	Соқӣ ҳамин на аз ту дили мо дар оташ аст	6 6	7766 2090	29b 10b—11a	304
58	Хўрда дил аз чоми лаълаш бода дар субҳи аласт	7 6	7766 2090	29b—30a 11a	305
59	Олами оинаваш волау ҳайро- ни дўст	7 6	7766 2090	30a—30b 11a—11b	306
60	Боз ошўбею шўр дар чаҳон афтода аст	8 8	7766 2090	30b 11b	307
61	Маҳе гузашт ки дидори ёр пайдо нест	8 8	7766 2090	31a 11b—12a	308
62	Шаби наврўзи ман он зулфи муанбар шуда аст	10 10	7766 2090	31a—31b 12a	309

Шеърлар тартиб ра- қами	Шеърларнинг биринчи мисраси	Байт	Манбалар	Қўлэмалар саҳифаси	Бетлар
63	Сабо гузар чу барон зулфи	10	7766	31б—31а	310
	тобдор андохт	10	2090	12а—12б	
64	То дида бар рухи ту хат аз	7	7766	32а—32б	311
	мушкиноб ёфт	5	2090	12б	
65	Заҳми чашме то надонад рам-	6	7766	32б—33а	312
	зи аҳволи лабат	6	2090	12б—13а	
66	Афсӯс ки аз гулшани васлат	8	7766	33а	313
	асаре нест	7	2090	13а	
67	Хоксорӣ-исми аъзам буд, бар	8	7766	33б	314
	дилҳо нашаст	8	2090	13а—13б	
68	Туй ки оби риёзи дилат зуло-	7	7766	33б—34а	315
	ли бақост	7	2590	13б	
69	Аз оҳи дилам гашт қаҳон шӯ-	6	7766	34а—34б	316
	ри қиёмат	7	2090	13б—14а	
70	Доғам, он ваҳшӣ ғизоле бар	7	7766	34б	317
	дили ман ром нест			14а	
71	Аз ғилофи худ чудо чун гашт	7	2090	34б—35а	318
	ҳанҷар офат аст	7	7766	35а—35б	
72	Ҳама оби назокат мечакад аз	6	7766	14б	319
	лаъли хандонат	6	2090	35б	
73	Хомаи мушкинрақам бинавишт	6	7766	14б	320
	иншон хатат	6	2090	35б—36а	
74	Руҳи чу субҳи ту хуршеди	7	7766	15а	321
	олами болост	6	2090	36а—36б	
75	Димоғи хушкро дармон баҳор	8	7766	15б	322
	аст	8	2090	37а—37б	
76	3-ин чаман ғайр аз гули озор	6	7766	15б—16а	323
	ҳарғиз барнаҳост	6	2090	71б	
		6	660	37б	324
77	Боз моҳи рӯза аз аспӣ чафо	8	7766	16б	
	3-ин бар гирифт	8	2090	71б	325
		8	660	38а	
78	Фигон ки равшани чашми	8	7766	16а—16б	326
	ашкбор бирафт	8	2090	71б—72а	
		8	660	38б	327
79	Дасти қазо ки равнақи боғи	7	7766	16а	
	қаҳон шикаст	5	2090	72а	328
		5	660	16а	
80	Дар баҳорон ба чаман он бу-	7	7766	38б—39а	329
	ти чолок хуш аст	7	2090	72а	
		7	660	39а—39б	328
81	Соф аст руҳи оина кирдори	7	7766	17а	
	табиат	6	2090	72а	329
		7	660	49аб	
82	Дилам ба роҳи висолат дар	7	7766	17а	
	интизор гузашт	6	2090	71а	
		7	660		

Шеърлар тартиб ра- қами	Шеърларнинг биринчи мисраси	Байт	Мабалар	Қўлёзмалар саҳифаси	Беглар
83	Эй дил чу оқибат ҳамаро кор мушқил аст	6 6 6	7766 2090 660	40a 17б 72б	330
84	Эй баҳори чилва хуррам аз ниҳоли қоматат	12 12 12	7766 2090 660	40б—41a 17б—18a 72a	331
85	Бе ту дар базми тараб мавчи шаробам оташ аст	9 9 9	7766 2090 660	41a 18a 72a—73a	332
86	Дар гулистоне ки он моҳи си- ҳибало наштаст	9 9 9	7766 2090 660	41б 18a—18б 73a	333
87	Эй зулфи сиёҳи ту шабистони муҳаббат	9 9 9	7766 2090 660	41б—42a 18a—19б 73a	334
88	Ҳарфи Мачнуни ту аз гул- барги тар нозуктар аст	4 4	7766 2090	43a 19б	335
89	Эй ғуломи шоҳ то шеъри ту дар Фарғона рафт	9	4182		336
90	Ҳариф сохта соқй ба чоми му- саллас	7 7 7	7766 2090 660	43a—43б 19б 73б	337
91	Эй чамолат ба таби синан сўзон боис	7 7 7	7766 2090 660	43б—44a 19a—20б 73б—74a	338
92	Шуда бо мастии ман гардиши соғар боис	5 5 5	7766 2090 660	44a 20a 74a	339
93	Нокомй аст бар мани ноком эҳтиёҷ	7 7 7 7	7766 4182 2090 660	44б—45a 39б 20б 74б	340
94	Мерасад аз чоми май имрӯз пайғоми сабўҳ	7 6 7	7766 2090 660	45a 20б 74б	341
95	Файзҳо дар парда дорад пар- тави анвори субҳ	7 7 7	7766 2090 660	45a—45б 21a 74б	342
96	Он сарви ноз омад чун нахли арғувон сурх	7 7 7 7	7766 2090 4182 660	45a—45б 21a 46б 74б	343
97	Навбаҳор аст сановбар зада бар сар гули сурх	7 7 7 7	7766 4182 2090 660	46a 45б 21a—21б 74	344

Шеърлар тартиб қами	Шеърларнинг биринчи мисраси	Байт	Мавбалар	Қўлёзмалар саҳифаси	Бетлар
98	Соқиле қадаҳ пуркун фасли навбаҳор омад	7 7 7	7766 4182 2090	466 476 216—22a	345
99	Чом дар даст ёр меояд	7	660	75a	
		7	7766	466—47a	
		7	4182	486	346
100	Ғунҷаи дил нукуфта шуд бўи баҳор мерасад	7	2090	22a	
		6	660	75a	
		7	7766	47a—476	347
101	Берухат ашқам чароғон ме- кунад	7	4182	486	
		6	2090	22a	
		7	660	75	348
102	Моҳи ман оҳанги майдон ме- кунад	9	7766	486—49a	
		9	4182	516	
		9	2090	226	349
103	Моҳи ман оҳанги майдон ме- кунад	9	660	75	
		7	7766	48a—486	
		7	4182	52a	350
104	Хотири ворастаи аҳли муҳаб- бат шод бод	6	2090	226—22a	
		6	660	75	
		7	7766	49a—496	351
105	Субҳ к-аз чаман боди мавси- ми баҳор омад	7	2090	23a	
		7	660	756	
		9	7766	50a	352
106	Боз он сарви равон суи гу- листон меравад	9	660	756—76a	
		8	7766	506	
		8	660	756	353
107	Чон мубталон он маҳи боло- баланд бод	8	7766	506—51a	
		7	660	76a	
		8	7766	51a—516	354
108	Ба хандаи лаби ширин чу табъ шод кунед	8	660	76a	
		8	7766	516—52a	
		8	660	76a6	355
109	Сафоу равнақи дурҳон обдор намонад	8	7766	52a—526	
		10	660	766	
		10	7766	52a—526	356
110	Шаб ки бар хотирам он зулфи парешон омад	7	660	766	
		7	7766	526	
		7	660	766	357
111	Баҳор шуд	8	7766	53a	
		8	7766	53a—536	
		6	660	77a	358
112	Ҳеҷ кас чун мани бечора му- ҳаққар на шавад	6	7766	53a—536	
		6	660	77a	
		8	7766	536—54a	359
113	Фуруғи партави рӯи ту офтоб надорад	8	660	77a	
		8	7766	536—54a	
		8	660	77a	360
114	Ҳар кучо аз ноз сарви хиро- мон мерасад	6	7766	54a	
		6	7766	54a—546	
		7	660	77a	
115	Сиёҳҷолии ман ҳеҷ шомӣ тор надорад	7	7766	54a—546	361
		7	660	77a	
		7	7766	54a—546	
116	Ошиқи рӯи ту аз ҳар ду ча- ҳон мегузарад	7	660	77a	362
		7	7766	54a—546	
		7	660	77a	

Шеърлар тартиб ра- қам	Шеърларнинг биринчи мисраси	Байт	Мабалар	Қўлэмалар саҳифаси	Бетлар
116	Он чи бар ман бечамолат рӯ- зи ҳичрон меравад	7	7766	546—55a	363
		7	660	776	
117	Чаман шуд тоза ру то фасли гулгашти баҳор омад	7	7766	556	364
		7	660	776	
118	Чу дилам аз асари ҳачр ҳаро- сон нашавад	7	7766	556	365
		7	660	776	
119	Билўринпанча шўхе тег бар каф қасди мо дорад	7	7766	556—56a	366
		7	660	776	
120	Соқиё қадаҳ пур кун мавсими баҳор омад	9	7766	56aб	367
		9	660	776—78a	
121	Интизорам ки ёр меояд	7	7766	566	368
		7	660	78a	
122	Аз назар имрӯз он сарви раво- нам меравад	9	7766	57a	369
		9	660	78a	
123	Аз буттаи гул то нахли шам- шод	7	7766	57aб	370
		7	660	78a	
124	Сарвро дидам ниҳоли қома- таш омад ба ёд	9	7766	576—58a	371
		9	660	786	
125	Дар висолат хотири мо шод бод	7	7766	58aб	372
		7	660	78a	
126	Дил ки чоми шароб меҳоҳад	7	7766	586	373
		7	660	786	
127	Дилам чу фохта дар кокулат нишиман кард	9	7766	596—60a	374
		9	660	786—79a	
128	Ишқ аввал бар дили ғампар- вар оташ мезанад	5	7766	60a	375
		5	660	79a	
129	Ғар субҳ аз он сояи девор ба- рояд	7	7766	606	376
		7	660	79a	
130	Дили рамида ба сад обу тоб месўзад	7	7766	606—61a	377
		8	660	79a	
131	Бо ҳаёли лаъли ў аз чоми чам бояд гузашт	7	7766	61aб	378
132	Шукр ки дардам ба мудово расид	8	7766	61a	379
		8	660	796	
133	Он кас ки дар зулоли бақо нақди чон расид	1	7766	62a	380
		10	660	796	
134	То кай дили шикаста ба ғам мубтало шавад	8	7766	626	381
		8	660	796	
135	Ҳичрони ёр оҳи дил аз чон бароварад	9	7766	63aб	382
		9	660	796—80a	
136	Умед ҳаст ки субҳи умеди мо бирасад	8	7766	636—64a	383
		9	660	80aб	
137	Боз бахтам сари шўрида ба сомон овард	6	7766	64a	384
		6	660	80a	
138	Шаби баъми висолаш бар ди- лам беихтиёр омад	7	7766	64aб	385
		5	660	80a	

Шеърлар тартиб ра- қами	Шеърларнинг биринчи мисраси	Байт	Манбалар	Қўлёзмалар саҳифаси	Бетлар
139	Боз меояд насими субҳ бўе мерасад	7 7	7766 660	64б—65а 80аб	386
140	Ҳамчу гул аз синаам чоки гиребон шўъла зад	7 7	7766 660	65а 80б	387
141	Сарве ки майли ошиқи безар намекунад	12 12	7766 660	65б—66а 80б	388
142	Он моҳ ба ман итоб дорад	7 6	7766 660	66а 80б	389
143	Ба гулзори хаёлат мурғи дил фаръёд месозад	7 7	7766 660	66а 80б—61а	390
144	Қардам аз ёди рухат дар ҳар чаман фаръеду дод	5 5	7766 660	66б—7б 82а	391
145	Агар боди сабо бо сабза аз ёрони чонӣ шуд	8	7766	67а	392
146	Боз кишти амалам нашъу на- мо пайдо кард	8	7766	67б	393
147	Ер агар ханда занон гунчан тар бикшояд	10	7766	67б—68а	394
148	Ҳар хў ки аз хати руҳи чонон фурў чакад	10	7766	68аб	395
149	Ниҳоли гулшани чоңро баҳор- и тоза пайдо шуд	6 6	7766 660	68б—69а 81аб	396
150	Чу ёри ман ба чаман ҳар за- мон хиром кунад	6 6	7766 660	69а 83б	397
151	Ери ман бо ханчари нози ми- жа бебок шуд	7 8	7766 660	69аб 83б	398
152	Хаёлам чун зи ҳусни орази ў тарзи гулшан шуд	7 6	7766 660	69б—70а 84а	399
153	Вақти он аст ки чон аз пай чонон гардад	10 10	7766 660	70аб 81б	400
154	Агар аз ишқи бутон раҳна дар имон бошад	11 11	7766 660	70б—71а 82а	401
155	Дилам аз лутфи ту нақди ди- лу дин пайдо кард	7 7	7766 660	71аб 82а	402
156	Шукри худо ки дил ба диёри вафо расид	9 9	7766 660	71б 82а	403
157	Нози ту чашми масти туро нуқли чон диҳад	9 9	7766 660	72а 82б	404
158	Баҳри чавлон он парӣ ҳар сў хиромон меравад	7 6	7766 660	72аб 82б	405
159	Чун дари боғи висолаш бар рухам масдуд шуд	7 6	7766 660	72б—73а 82б	406
160	Дар манзили ки чилван рух- сори ёр шуд	7 7	7766 660	73а 83а	407
161	Таънаҳои фалак ошуфта ди- моғам дорад	5 5	7766 660	73б 83а	408

Шеърлар тартиб ра- қами	Шеърларнинг биринчи мисраси	Байт	Манбалар	Қўлёзмалар саҳифаси	Бетлар
162	Дил чу хун шуд нози ашки пардадар натвон кашид	9 7	7766 660	736—74a 83a	409
163	Нигори ман ки хами турраи дуто дорад	7 7	7766 660	74ab 836	410
164	Чун бар он рух донаҳои зевар мешавад	9 9	7766 660	746 83a	411
165	Ер аз ҷавлон агар дар боғ қо- мат мекашад	8 8	7766 660	75a 83ab	412
166	Нолаи саҳаргоҳам ҳамчу най асар дорад	6 6	7766 660	75ab 836	413
167	Нашъаи ранги май аз рухсори чонон гул кунад	7 7	7766 660	756—76a 836	414
168	Фиғон ки чархи ҷафопеша бар мани ношод	9 9	7766 660	76ab 816	415
169	Боз насими ҷамани ҷон расид	10 10	7766 660	766—77a 816	416
170	Кучо шуд он ки гули базми чуръахорон буд	7 7	7766 660	77a 84a	417
171	Дар ин ҳолат саҳоб аз ҷашми гавҳарбор мегирьяд	6 6	7766 660	776 84a	418
172	Ҳеч медонӣ ки, боз ин гарди- ши ахтар чи қард?	6 6	7766 660	776—78a 84a	419
173	Он ки шамъ нури хилватхонаи идрок буд	7 5	7766 660	78ab 84a	420
174	Пок домони ки чун руҳи ра- вон покиза буд	8 7	7766 660	78a 846	421
175	Фиғон к-айём иқди гавҳари мақсуд барҳам зад	6 6	7766 660	786—79a 846	422
176	Эй гули рӯи туро ҷашми та- мошо хуршед	8 8	7766 660	79a 846	423
177	То бақай дида зи бедоди ту гирён бошад	9 9	7766 660	796 846	424
178	Дар боғи навбаҳор чу он дилрабо расид	5 5	7766 660	80a 85a	425
179	Ҳаркиро ёди ту ҷо дар дили афғор кунад	7 7	7766 660	80ab 85a	426
180	Боз дили оҳанги тавфи қаъ- баи ҷон мекунад	11 11	7766 660	806—81a 85a	427
181	Шаҳди каломи ту зи шаккар лазиз	8 7	7766 660	81ab 856	428
182	Фишонд ғолия дар домани би- нафша баҳор	6 6	7766 660	826 856	429
183	Бувад мулки қаҳон чун баҳр, онҷо подшо-гавҳар	6 6	7766 660	826—83a 856	430
184	Чун най дили заифи ман аз дасти он нигор	10 10	7766 660	83ab 86a	431

Шеърлар тарғаб қами	Шеърларнинг биринчи мисраси	Байт	Манбалар	Қўлғезмалар саҳифаси	Бетлар
185	Дигар оварад насими саҳарй боди баҳор	9 9	7766 660	83б—84а 86а	432
186	То кай чу шамъ гирьям дур аз висоли дилбар	9 9	7766 660	84а 86а	433
187	Насими кўи тў ҳаст насими чон хуштар	6 6	7766 660	84б 86б	434
188	Чарх аз кавокиб мениҳад сад захми дандон бар чигар	5	7766	84б—85а	435
189	Чун гули раъно рухаш метофт бар ранги дигар	4	7766	85а—86б	36
190	Зи бори ҳаҷри ў ҳар мўй сан- ги осие бар сар	7	7766	85аб	437
191	Орзў дорам ки раҳ ёбам ба сўи шаҳриёр	5 5	7766 660	85б 86б	438
192	Ер аз ман чеҳра пинҳон кард боз	8 8	7766 660	85б—86а 87а	439
193	Чу ҳарфи марҳаматам гуфт он бути танноз	8 8	7766 660	81аб 87а	440
194	Эй сарви равони гулшани ноз	9	7766	86б—87а	441
195	Дод аз дасти чархи шаъбада- боз	7 7	7766 660	87аб 87б	442
196	Он парипайкар ба азми чилва чавлон кард боз	9 8	7766 660	87б	
197	Саҳни гулшан маскани мурғи хушилҳон гашт боз	7 5	7766 660	88а 87б	444
198	Эй сипоҳри дун чи онни чафо- корист боз	7 7	7766 660	88аб 87б	445
199	Аз ғами ёри ману гардиши ахтар наргис	10 10	7766 660	88б—89а 88а	446
200	Дило ба ишқи бутон толиби вафо мебош	6 7	7766 660	89аб 88а	447
201	Он парипайкар надорад май- ли улфат бо манаш	7 7	7766 660	89б 88а	448
202	Эй дили девона аз ғам шод бош	7 7	7766 660	89б—90а 88а	449
203	Дил шаби ҳичрон ғами рўи замин пеш оядаш	6	7766	90аб	450
204	Дило бисоз ба гарде зи тарфи доманаш	10 10	7766 660	90б—91а 88а	451
205	Ҳар касе гар орзу созад гу- листони рухаш	7 7	7766 660	81а 88б	452
206	Эй қадат тубиу зулфи пурши- кан шоҳи тараш	6 6	7766 660	91б 88б	453
207	Масеҳосо бувад чонбахш аз лаб шаҳди гуфтораш	7 7	7766 660	92а 88б	454
208	Сафо орад ба чон, оинаи рух- сори гулгунаш,	6 5	7766 660	92б 88б—89а	455

Шеърлар тартиб ра- қами	Шеърларнинг биринчи мисраси	Байт	Манбалар	Қўлёзмалар саҳифаси	Беглар
209	Бар сафҳаи чон хомаи мижгон зада сад неш	5 5	7766 660	92б—93а 89а	456
210	Эй тароват ба баҳори рухи тобони ту хос	7 7	7766 660	93а 89а	457
211	Ҳаст аз сайри чаман он рухи гулфом ғараз	7 7	7766 660	93аб 93б—94а	458
212	Чуз чунун моро зи шавқи наргиси дилбар, чи ҳазр	6	7766	94а	459
213	Ба қоғазе ки нависам зи лаъ- ли дилбар хат	6 8	660 7766	89б 93б	460
214	Ер майли ҳачри мо дорад ба қасди инқитоъ	6 6	7766 660	94б 89б	461
215	На дил зи ходи лабаш буда аст танҳо доғ	7 7	7766 660	94б—95а 89б	462
216	Эй ба шаҳр аз фитнаи зулфи ту ғавғо ҳар тараф	5 5	7766 660	95а 89б	463
217	Чаҳон зи барқи дами ханча- раш шикоф-шикоф	7 6	7766 660	95аб 89б	464
218	Чун шафақ, хун мечакад аз дила дар шони фироқ	5 6	7766 660	95б—96а 90а	465
219	Дарси ҳарфи ноларо аз ишқ бигрифтаи сабақ	6 5	7766 660	96аб 90а	466
220	Афғанад оташ ба гулшан аз забон гуфтори ишқ	7 7	7766 660	96аб 90а	467
221	Дар гулистоне ки мебахшад рухи дилдор, ранг	7 7	7766 660	96б—97а 90а	468
222	Умр бигзашту нашуд аз базми васлаш коми дил	7 5	7766 660	97а 90а	469
223	Зад оташ бар чаман аз сўзи- ши дил аҳкари булбул	6 6	7766 660	97б 90а	470
224	Аз миёни нозукаш кардам чу мў мазмун ҳаёл	6 2	7766 660	97б—98а 90б	471
225	Омад аз гарди раҳ чу боди шамол	10	7766	98аб	472
226	Зиҳй вучуди ту мақсуди кор- хонаи дил	6 6	7766 660	98б—99а 90б	474
227	Гардиши даврон хирадро ме- диҳад тағйири ҳол	7 5	7766 660	99аб 90б	475
228	Суроғ соз ба мурғи назар ни- шонаи дил	7	7766	99б	476
229	Аз лаъли лабат чилва кунад сози такаллум	6 6	7766 660	100б 91а	477
230	Гаштаам дар ошиқӣ бадному дар мастӣ ба ном	8 8	7766 660	100б—101а 91а	478
231	Дар гулистони вафо оинадори ҳайратам	7	7766	101аб	479

Шеърлар тартиб ра- ками	Шеърларнинг биринчи мисраси	Байт	Манбалар	Қўлёзмалар саҳифаси	Бетлар
232	Дар дил ғами шаҳриёр дорам	7	7766	101б	480
233	Дар гулистони висолаш эъти- боре доштам	7 6	7766 660	101б - 102а 102аб	481
234	Дар вафоят аз ду олам чашм барҳам бастаам	8	7766	102б—103а	482
235	Чун лола дар фироқи ту дар хун наштаам	7 6	7766 660	103а 46б	483
236	Дар оташи муҳаббат хокиста- ри фаноям	7 7	7766 660	103а 46б	484
237	Зарраосо бо рухи чун офто- бат бандаам	6 6	7766 660	103аб 46б	485
238	Аз оташи муҳаббат сўзанда- тар димоғам	7 7	7766 660	103б—104а 46б	486
239	Аз лаби базми висолат бар канорам, чун кунам?	7	7766	104а	487
240	Бар лаб омад зон ду лаб чони фиғорам, чун кунам?	7 7	7766 660	104б 46б—47а	488
241	Дар ин хона ба доғи ҳай- рониям	13	7766	105аб	489
242	Бачонам гулшани васлат ҳа- меша орзӯ дорам	7	7766	105б—106а	491
243	Аз лаби майолудат бодае та- лаб дорам	7	7766	106аб	492
244	Буд шишаи дилҳо чилван па- ризодам	6	7766	106б	493
245	Ҳар касе гардад агар як лаҳ- за дамсози қалам	5 5	7766 660	107а 47а	494
246	З-ин гулистон рӯй зард чашм гирён меравам	7 7	7766 660	107аб 47б	495
247	Аз ҳаҷри рухаш азоб дорам	7 7	7766 660	107б 47б	496
248	Зи дарди ишқ дилам шуд ха- робу лоғар ҳам	7	7766	108а	497
249	Зи ёди мавчи он дандонгуҳар бар хеш ларзидам	7	7766	108аб	498
250	Аз китоби ишқ чандин дoston дорад дилам	7 6	7766 660	108б—109а 47б	499
251	Фурқати он нозанин кард дилам пур зи ғам	7 7	7766 660	109а 47б	500
252	Не ба коми хештан бо равза берун меравам	7	7766	109аб	501
253	Бар танам гардид нақши бўрьё тасвири дом	7 7	7766 660	109б—110а 47б 48а	502
254	Бас ки худро бастаи дом ба- ло мехостам	5 5	7766 660	110а 48а	503
255	Шаб ки бо ёди рухат нақш гулистон бастаам	5 5	7766 660	110аб 48а	504

Шеърлар тартиб ра- қами	Шеърларнинг биринчи мисраси	Байт	Манбалар	Қўлёзмалар саҳифаси	Бетлар
256	Қамари захми ў ниҳон бастам	5	7766	110б	505
		4	660	48а	
257	Ба даври васл ҳам аз ишқ	7	7766	111а	506
	табъи шод надорам	7	660	48а	
258	Он ки маҳчур зи васли руҳи	9	7766	111аб	507
	ёр аст манам	6	660	48а	
259	Фурқати рӯи ту кори дили мо	7	7762	111б—112а	508
	кард тамом				
260	Чу чийра бо руҳи он офтоб	6	7766	112а	509
	гардидам	6	660	48б	
261	Ер аз ман дуру ман бе орази	6	7766	112б	510
	ў зиндаам				
262	Эй хаёли қоматат сарви гу-	9	7766	112б—113а	511
	ландоми дилам				
263	Ба назар шефтаи орази зебои	8	7766	113аб	512
	туам	8	660	48б	
264	Солҳо шуд ки асири қад бо-	7	7766	113б	513
	лои туам	7	660	49а	
265	Чуз ғамат бар дили афгор	6	7766	114аб	514
	намедонистам				
266	Мегирияб абр, хандазанон ғун-	12	7766	114а	515
	ча дар чаман	12	660	49а	
267	Ери ман аз ғамзаи лаб ҳаст	10	7766	114б—115а	516
	ошуби чаҳон	10	660	49а	
268	Аз ҳаҷри он муроди дилу ор-	10	7766	115аб	517
	зӯи чон	10	660	49б	
269	Ҳазор дасти ҳавас кўтах аст	7	7766	115б—116а	518
	зон домон	7	660	49б	
270	Ба оламе ки бувад ҳусни ў	7	7766	116аб	519
	баҳори чаман	8	660	49б	
271	Рӯяш зи нашъаи май аз он	5	7766	116б	520
	шуд чаман-чаман	5	660	49б—50а	
272	Агар аз парда руҳи он санам	7	7766	116б—117а	521
	ояд берун				
273	Рафт ту чон аз бадан чилва-	7	7766	117аб	522
	кунон ёри ман	7	7766	117б	
274	Ҳусн рухсораш чу аз мушкин	7	660	50а	523
	ниқоб омад брун	7			
275	То нагардад хароб хонаи тан	14	7766	118аб	524
		14	660	50а	
276	Дил ба сарве бастаам каз дил	6	7766	118б	526
	намеояд бурун	6	660	50а	
277	Ҳамчу бӯи гул зи гулшан шаҳ-	7	7766	119а	527
	сувор омад бурун	7	660	50б	
278	Шуд сарф нақди умрам дар	6	7766	119аб	528
	кору бори ҳичрон	6	660	50б	

Шеърлар тартиб рақами	Шеърларнинг биринчи мисраси	Байт	Манбалар	Қўлёзмалар саҳифаси	Бетлар
279	Хуш биҳишт аст рӯи ў дидан	7	7766	129a	529
280	Еди мижааш боиси озори ди- ли ман	7 6	7766 660	120a 50б	530
281	То волаи рухсоран ёр аст ди- ли ман	9 9	7766 660	120aб 50б	531
282	Чун шамъи шаб гузашт назо- катпаноҳи ман	7 7	7766 660	120б—121a 59б—60a	532
283	Тихӣ шуд тоқатам, то чанд дар саъи чафо будам	8	7766	121aб	533
284	Дар фурқати ту айш набошад бакоми ман	7 7	7766 660	121б 51a	534
285	Чу шамъе ки дар базм баст ошъён	8 8	7766 660	122a 51a	535
286	Намедонам чи оташ рехт ишқи ў ба қони ман	6 6	7766 660	122aб 51a	536
287	Ҳар кас ки дид аз ғами дил- дор сўхтан	7 7	7766 660	122б—123a 51a	537
288	Эй лабат зар зиндагӣ сар- чашман ҳайвони ман	11	7766	123aб	538
289	Солҳо шуд гулшани дидор до- рам орзу	7	7766	123б	539
290	Дидани гулранги он рухсор дорам орзу	7	7766	124a	540
291	Ҳичолат мекашад шамшод аз тарзи хироми ў	6	7766	124aб	541
292	Дар ҳичолат кард тубиро қад болон ту	7 7	7766 660	124б 51a	542
293	Покиза гавҳаре ки чаҳон рав- шан аст аз ў	6 6	7766 660	125a 51б	543
294	Он хати мушкин кучо рафт он гули рухсор кӯ?	7 7	7766 660	125aб 51б	544
295	Рехт даврон шарбати талхи аҷал дар қоми ту	6 5	7766 660	125б 51б—52a	545
296	Аз арақ дар чилва зад мавҷи гулоб аз рӯи ту	8	7766	126a	546
297	Эй шуда рашки дили сарвқа- дон қомати ту	7 7	7766 660	126aб 52a	547
298	То хат ба гирди он руҳи зебо бар омада	10 9	7766 660	126б—127a 52a	548
299	Зиҳӣ зи ҳосили авқот инсу ҷон огоҳ	6 7	7766 660	127aб 52a	549
300	Рухсор чу дар чаман кушода	7	7766	127б	550
301	Эй багулзори ҳавои ту дили мо ғунча	10 10	7766 660	127б—128a 92б	551
302	Гар бишнавад аз хати лаби ёр бинафша	9 9	7766 660	128aб 92б	552

Шеърлар тартиб рақами	Шеърларнинг биринчи мисраси	Байт	Манбалар	Қўлёзмалар саҳифаси	Бетлар
303	Оҳ к-аз кишти фалак тухми чафо рўяд ҳама	6 6	7766 660	1286—129a 52a	553
304	Кучой, э фироқат шаҳру саҳ- ро пуралам карда	8 8	7766 660	129aб 926	554
305	Гирифта зулфи ў бо қоматаш печнда-печнда	7	7766	1296	555
306	Эй гашта дар ниқоб рухат муштабеҳ ба моҳ	6 6	7766 660	130a 93a	556
307	Агар на оина будӣ, ту низ медонӣ	11 10	7766 660	1306—131a 93a	557
308	Зи ҳичронат ба дарду ғам гирифторам, чи мепурсӣ	7 5	7766 660	1306—131a 93a	558
309	Дар гўша кард маргам бо до- ғи бенавой	6 6	7766 660	131a 93a	559
310	Ба маҳруми гулгашту ба ав- зои гарончонӣ	12 12	7766 660	1316—132a 94a	560
311	То чилва кард сурати хубат ба дилбарӣ	7 6	7766 660	132a 94a	562
312	Ниҳон шуд аз назар ҳусн оф- тобе	7	7766	132aб	563
313	Эй қиёмат чилвап ёри меҳри- бони кистӣ	4	7766	1326	564
314	Эй хуш он вақтики дар гул- шан мақоме доштем	9	Янги девой	346	565
315	Ман ки ба шаҳри беҳуди шў- ри ту бар сар омадам	14	.	347	566
316	Ашки хуниники мерезам зи мижғони ҳудам	7	.	346	568
317	Ед айёмики чоми эътиборе доштам	7	.	349	569
318	Чу зулфат тирарўзу беқаро- рам	11	.	355	570
319	Халқест доғи рафтанат, эй шоҳи мулки дин	9	.	351	571
320	Ҳумоюн гавҳаре гардид аз вай қистму қон равшан	4	.	351	572
321	Гарчи шамшод фитода аст ба гулшан мавзун	7	.	234	573
322	Дар мотами ту шоҳо хун аст оби днда	9	.	240	574
323	Холики туро ҳаст ба чашми хами абру	8	.	237	575
324	Сарви озде зи бўстони ҷавонӣ рафта аст.	7	.	301	576
325	Туро бо халқ бошад марҳа- мат, бедод пинҳонӣ	7	.	300	577
	Мухаммаси Нодири бар ғазали Бедил 6 банд		.	22	578

МУНДАРИЖА

Нашрга тайёрловчидан	5
Кириш	7
Ўзбек тилидаги шеърлар	47
Ғазаллар	55
Мухаммаслар	214
Мусаддас	228
Мусамманлар	229
Таржиъбанд	232
Таркиббанд	237
Фироқнома	239
Форс-тожик тилидаги шеърлар	243
Иловалар	579
Асарлар библиографияси	597

На узбекском языке

НАДИРА

Диван

Издательство АН УзССР

Ташкент — 1963

Муҳаррир *Носир Мажидий*
 Рассом *В. Тий*
 Техмуҳаррир *З. П. Горьковая*
 Корректор *Ҳ. Саъдуллаева*

Теришга берилди 8/X-1962 й. Босишга рухсат этилди 15/VIII-63 й.
 Қоғоз формати $84 \times 108\frac{1}{32} = 9,69$ Қоғоз листи Босма
 листи 31,78 Нашриёт листи 16,62 Нашр. № 532/62 Тиражи 10 000
 Баҳоси 1 с. Муқоваси 20 т.

ЎзССР Фанлар академияси нашриётининг босмахонаси,
 Хоразм кўчаси, 9. Заказ 1104.
 Нашриёт адреси: Куйбишев кўчаси, 15.

МУҲИМ ТУЗАТИШЛАР

Бет	Қатор		Ёзилган	Ўқилиши керак
	юқори-дан	пастдан		
235	5	—	қўлларинг	қулларинг
279	—	8	фарқи	фақир
322	—	4	рангу	гулшан
352	—	6	хун	чун
355	—	7	пор	ёр
359	2	—	нашъаи лабат	нашъаи лаъли ла-бат
360	1	—	кучо нози он	кучо аз нозон
377	—	4	бимонанд	наймонад
379	—	4	поровоза	пуровоза
411	—	6	з-эшон	з-онсон
421	2	—	чунон	чинон
512	—	4	тарски	тарки
562	—	7	ҳачри	ҳарчи
578	4	—	бори тамки деҳ	бора тамкине ра-ми

